

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Θ. ΝΑΪΣΙΟΥ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΛΑΜΙΑΣ (1938-2007)

(ΜΕ ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ)

ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΛΑΜΙΑΣ

ΛΑΜΙΑ 2008

ΛΟΓΟΤΥΠΟ – ΕΜΒΛΗΜΑ ΤΟΥ Γ.Ν. ΔΙΑΜΙΑΣ

Με απόφαση της Διοίκησης του Νοσοκομείου το 2006, καθιερώθηκε Λογότυπο – Έμβλημα του Νοσοκομείου Διαμίας. Πρόκειται για παράσταση από αρχαίο αγγείο που αναπαριστά το Φιλοκτήτη στη Λήμνο, πληγωμένο από φαρμακερό φίδι.

Ο Φιλοκτήτης ως πρόσωπο, κινείται μεταξύ Μύθου και Ιστορίας. Βασιλιάς της Θεσσαλικής Μαγνησίας (η περιοχή που εκείνη την εποχή ονομαζόταν Θεσσαλία οριοθετούνταν μεταξύ των εκβολών του Σπερχειού και του Πηνειού, κατά άλλη όμως μαρτυρία καταγόταν από περιοχή πλησίον της σημερινής τοποθεσίας των Βαρδατών Φθιώτιδας), γιος του Παϊάντα και της Δημόναςας, ξακουστός τοξότης, που είχε στην κατοχή του το τόξο του Ηρακλή με τα βέλη του βαμμένα στο δηλητήριο της Λερναίας Υδρας.

Ο Φιλοκτήτης δαγκώθηκε από το φίδι στην Τένεδο, καθοδόν προς την Τροία με τους άλλους Έλληνες. Οι Έλληνες αναγκάστηκαν να τον εγκαταλείψουν στη Λήμνο, στο Ιερό της Αθηνάς, επειδή η πληγή του ήταν ανίατη και δύσοσμη. Στο τέλος οι Έλληνες, που μια μαντεία τους είπε ότι χωρίς τον Φιλοκτήτη και το τόξο του Ηρακλή δεν κυριευόταν η Τροία, έστειλαν τον Νεοπόλεμο, γιο του Αχιλλέα και τον Οδυσσέα κι έφεραν τον πληγωμένο στην Τροία, όπου τον θεράπευσε ο Μαχάοντας και έλαβε μέρος στον πόλεμο. Μεταξύ των φονευθέντων από το τόξο, ήταν και ο Πάρις. Μετά την άλωση της Τροίας περιπλανήθηκε στην Ιταλία όπου ίδρυσε πολλές πόλεις. Υπάρχουν πολλές παραστάσεις και ανδριάντες του και ονομαστό είναι το δράμα του Σοφοκλή «Φιλοκτήτης», ένα από τα επτά έργα του που σώζονται.

(Τα στοιχεία ελήφθησαν από το εγκυκλοπαιδικό λεξικό «Θησαυρός γνώσεων» του Χαρίλ. Μηχιάτη, Έκδ. «Κασταλλία»).

Επιλέχθηκε ως λογότυπο κυρίως για τρεις λόγους:

- 1) Κατάγεται από την περιοχή μας και ευρύτερη ή στενότερη έννοια.
- 2) Δαγκώθηκε από φίδι που διαχρονικά συμβολίζει την υγεία (ο σφός όφης)
- 3) Ιάθηκε από την πληγή του και η ίασις είναι ο σκοπός των λειτουργιών της Υγείας.

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ
ΛΑΜΙΑΣ (1938-2007)

Σειρά: Φθιωτική Τοπική ιστορία
Τίτλος: «Ιστορία του Γενικού Νοσοκομείου
Λαμίας 1938-2007»
Συγγραφέας: Δημήτριος Θ. Νάτσιος

***

α' έκδοση (Ιούλιος 2007)
β' έκδοση (Δεκέμβριος 2008)

Ο Δημήτριος Θ. Νάτσιος είναι φιλόλογος,
τ. προϊστάμενος
των «Γενικών Αρχείων του Κράτους
- Αρχείων Νομού Φθιώτιδος»

Αθ. Μπισσόλα 10, Λαμία 35100
Τηλ.: (22310) 26101, 35967
Τηλ.: (22380) 71414

Σελιδοποίηση - Εκτύπωση:
Γραφικές Τέχνες
Αφοί Σ. Παπαθανασίου Ο.Ε.
Κεντρικό: ΒΙ.ΠΕ. Λαμίας
Τηλ. 22310 34521 Fax. 34702
Υποκατάστημα: Υψηλάντη 55 Λαμία
Τηλ. 22310-34000 Fax. 43856
e-mail: pappress@lam.fothnet.gr

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Θ. ΝΑΤΣΙΟΥ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ
ΛΑΜΙΑΣ (1938-2007)

(ΜΕ ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ)

β' έκδοση
επηρευμένη και βελτιωμένη

Επιμέλεια έκδοσης:
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Θ. ΝΑΤΣΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΛΑΜΙΑΣ

ΛΑΜΙΑ 2008

Το βιβλίο του Δημητρίου Θ. Νάτσιου με τίτλο: «*Ιστορία του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας (1938-2007)*» τυπώθηκε σε 1.000 αντίτυπα τον Ιούλιο του 2007 σε α' έκδοση και σε 1.000 αντίτυπα τον Δεκέμβριο του 2008 σε β' έκδοση από τις εκδόσεις ΠΑΠ Press ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ, Αφοί Σ.Παπαθανασίου Ο.Ε. Υψηλάντου 55, 35100 Λαμία, τηλ.: 22310-34000 FAX: 43856 για λογαριασμό του εν λόγω Νοσοκομείου.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του «Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας»

1. Μπριάννης Δημήτριος
  2. Γκούζας Κων/νος
  3. Τσιγάνης Δημήτριος
  4. Νικολαΐδου Πολυξένη
  5. Μακρόπουλος Κωνσταντίνος
  6. Τσουκαλά Χρυσούλα
  7. Καρκάνης Κων/νος
  8. Παρχαρίδης Παναγιώτης
  9. Χατζής Κων/νος
-
10. Μπουζιώτης Ιωάννης
  11. Τσεκούρα Ελένη
  12. Τσαμπάου Αικατερίνη- Παναγιούλα
  13. Τυρεκίδου Ελένη
  14. Καπέτης Κων/νος
  15. Αρναούτογλου Θεόδωρος
  16. Μπλούνας Γεώργιος

Αφιερώνεται
στη μνήμη
του γιατρού και Υπουργού Υγείας
Ευσταθίου Γεωρ. Μαλαμίδα
(1896-1963)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Σελ. 9-10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11-13

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ (1836 – 1982)

ΚΕΦ. Α' Η ΜΕΤΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

1. Η μετεπαναστατική ελληνική πόλη	15-17
2. Η Λαμία και η ακριτική Φθιώτιδα	17-19

ΚΕΦ. Β' ΤΑ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΣΤΗ ΛΑΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΦΘΙΩΤΙΔΑ

1. Κατάλογος των ιδρυμάτων	20
2. Τα υγειονομικά μέτρα στα σύνορα του Κράτους. Το Β. Δ/γμα του 1836	20-21
3. Οι κατά μήκος των συνόρων υγειονομικοί σταθμοί	21-23
4. Το λοιμοκαθαρήριο της «Ταράτσας» Λαμίας	23-27
5. Το Νοσοκομείο «της νόσου σπυροκόλου»	28
6. Το Στρατιωτικό Νοσοκομείο	28-33
7. Τα υπαίθρια θεραπευτήρια και χειρουργεία του Ερυθρού Σταυρού κατά μήκος των Ελ- ληνοτουρκικών συνόρων (1878)	33
8. Το Ελασσώνιο Πολιτικό Νοσοκομείο	33-39
9. Το Παιδικό ιατρείο (ιδρύθηκε το 1929)	39-41
10. Το Δημοτικό ιατρείο	41
11. Το ορεινό αντιφυματικό αναρρωτήριο «Αντινίτσης». Η «αντιφθισική Εταιρεία Λαμίας»	41-45
12. Το Νοσοκομείο – Σανατόριο	45-47
13. Το ειδικό αντιφροδισιακό θεραπευτήριο Λαμίας (1943)	47-49
14. Το Στρατιωτικό (Ιταλικό – Γερμανικό) Νοσοκομείο Λαμίας της Κατοχής	49
15. Ιδιωτικά ιατρεία και ιδιωτικές Κλινικές	49-50

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΛΑΜΙΑΣ
(1938 – 2007)

	Σελ.
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ.....	51-53
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΩΤΗ (1938 – 1948).....	55-68
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΗ (1948 – 1982).....	69-81
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ (1982 – 2006).....	88-86
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ.....	87-105
Η ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΝΕΟ ΚΤΗΡΙΟ.....	106-109
«ΟΜΙΛΟΣ ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ.....	110-111
ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.....	112-118
<hr/>	
ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ.....	121-123
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΛΑΜΙΑΣ (ΤΗΛΕΦΩΝΑ).....	124
ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ.....	125-129
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	130-131
ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ.....	132-133
ΔΩΡΗΤΕΣ-ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ.....	134

Πρόλογος της β' έκδοσης

Επειδή εξαντλήθηκε η α' έκδοση της «Ιστορίας του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας (1938 -2007)» και μάλιστα σε σύντομο χρονικό διάστημα, το Διοικητικό Συμβούλιο, με ομόφωνη απόφασή του, προβαίνει στην β', η οποία είναι επηυξημένη και βελτιωμένη. Με τη νέα έκδοση μας δίδεται η ευκαιρία να καταχωρίσουμε ονόματα προέδρων των Διοικητικών Συμβουλίων, οι οποίοι πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους στο παρελθόν. Ακόμη καταχωρίζουμε ονόματα γιατρών, καθώς και πρόσθετα στοιχεία για τις κτασκευαστικές φάσεις του Νοσοκομείου και τις προοπτικές ανάπτυξης αυτού σε διαφόρους τομείς. Καταχωρίζεται το «Χρονικό» της παρουσίασης της πρώτης έκδοσης του βιβλίου στις (3-12-2007), όπου βραβεύτηκαν και συμπολίτες μας. Τέλος καταχωρίζονται όλα τα νέα τηλέφωνα του Νοσοκομείου. Γενικά η καινούρια έκδοση είναι επηυξημένη και βελτιωμένη.

Δημήτριος Κ. Μπριάννης

Δικηγόρος

Διοικητής του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας

Πρόλογος της α' έκδοσης

Επειδή, έως τώρα, δεν υπήρχε μελέτη, που ν' αναφέρεται στην ιστορία του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας και των άλλων υγειονομικών και νοσηλευτικών ιδρυμάτων της πόλης και της περιοχής, το Διοικητικό Συμβούλιο του Νοσοκομείου αποφάσισε να καλύψει το κενό αυτό και με ομόφωνη απόφασή του ανέθεσε στις εκδόσεις ΠΑΠ – Press – ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ – Αφων Σ. Παπαθανασίου Ο.Ε., Λαμία, τη συγγραφή σχετικής μελέτης με την επιμέλεια και τη φροντίδα του προϊσταμένου των «Γενικών Αρχείων του Κράτους – Αρχείων Νομού Φθιώτιδος», φιλολόγου και ιστορικού κ. Δημητρίου Θ. Νάτσιου. Όπως φαίνεται στις σελίδες, που ακολουθούν, ο συγγραφέας, αφού εκμεταλλεύθηκε και αξιοποίησε το χειρόγραφο και έντυπο αρχειακό υλικό, που υπάρχει, συνέγραψε την παρούσα μελέτη, η οποία διακρίνεται για το αποκαλυπτικό της περιεχόμενο και αναφέρεται στην ιστορία της Υγιεινής στη Λαμία και τη Φθιώτιδα. Και για να έχει το αντικείμενο πληρότητα, ο συγγραφέας δεν περιορίζεται μόνο στην ιστορία του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας, αλλά γράφει με συντομία την ιστορία και των άλλων υγειονομικών και νοσηλευτικών ιδρυμάτων της Λαμίας και της περιοχής από την ίδρυση του Ελληνικού Κράτους έως τώρα. Τα όσα καταχωρίζονται στο βιβλίο τούτο, ήταν άγνωστα, η δε αποκάλυψη και η δημοσίευση αυτών προκαλεί κατάπληξη και θαυμασμό και αμφιβάλω αν υπάρχει ανάλογη μελέτη για τα νοσηλευτικά ιδρύματα άλλης περιοχής του ελλαδικού χώρου, τουλάχιστο με τόση πληρότητα. Στο Πρώτο Μέρος της μελέτης ο συγγραφέας αναφέρεται στην σύντομη ιστορία όλων των νοσηλευτικών ιδρυμάτων, τα οποία, αφού καταλογογραφεί, εξετάζει χωριστά το καθένα. Αναφέρεται στο χρόνο ίδρύσεως, στα χρόνια λειτουργίας τους, στα προβλήματα, που αντιμετώπισαν, στους ανθρώπους,

που τα υπηρέτησαν και το σπουδαιότερο στις υπηρεσίες, που προσέφεραν στους μόνιμους και ευκαιριακούς κατοίκους της περιοχής. Και για να μην αρκестθεί ο συγγραφέας μόνο στην περιγραφική προσέγγιση των ιδρυμάτων, αναφέρεται στις ιδιαιτερότητες και στα προβλήματα της, - για πολλά χρόνια - ακριτικής Φθιώτιδας, τα οποία απαιτούσαν την ίδρυση και τη λειτουργία τέτοιων νοσηλευτικών ιδρυμάτων. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στους επώνυμους και ανώνυμους δωρητές και ευεργέτες (Κ. Παπαθανασίου – Ελασσώνας, Ιωάννης Μακρόπουλος, Δημήτριος Μακροπούλος, Μελέτιος Γεωργιάδης, Κων. Κοτρωνιάς κ.λπ.).

Στο Δεύτερο Μέρος εξειδικεύει το θέμα του και αναφέρεται στην ιστορία του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας, την οποία ιστορία για πρακτικούς λόγους διαιρεί σε περιόδους, εξετάζοντας τις ιδιαιτερότητες, τα προβλήματα και την προσφορά του Νοσοκομείου σε κάθε περίοδο, όπως είναι οι ιδρυτικοί νόμοι, οι στεγαστικοί χώροι, οι μετεγκαταστάσεις του Νοσοκομείου, το ιστορικό της ανέγερσης των κτηριακών συγκροτημάτων, η ίδρυση των Κλινικών και η μετενομασία αυτών σε Τομείς, το ιατρικό, το νοσηλευτικό, το τεχνικό και το βοηθητικό προσωπικό, οι ασθενείς κ.λπ. Γενικά καταβάλλεται φιλότιμη προσπάθεια να παρουσιασθεί η λειτουργία του Νοσοκομείου, όπως αυτή έχει καταχωρισθεί στα χειρόγραφα βιβλία των «Ημερησίων Διαταγών», τα οποία βιβλία είναι και η πρωταρχική πηγή για την συγγραφή της ιστορίας του Νοσοκομείου. Οι «Οργανισμοί» λειτουργίας του Νοσοκομείου είναι απ' τις βασικότερες και ασφαλέστερες πηγές, που συμβουλευθήκε ο συγγραφέας του βιβλίου τούτου. Το «Χρονικό» των εγκαινίων της θεμελίωσης και της λειτουργίας και η αναφορά του σε πρόσωπα, που έχουν πρωτοστατήσει στην ίδρυση και λειτουργία του Νοσοκομείου παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Τέλος η καταχώριση φωτογραφικού υλικού, με το οποίο διανθίζεται το βιβλίο, έρχεται ν' αποκαλύψει ιστορικές στιγμές του ιδρύματος, αλλά και να παρουσιάσει τη σημερινή εικόνα αυτού. Συγχαίρουμε, λοιπόν, και ευχαριστούμε το συγγραφέα και τους εκδότες του βιβλίου τούτου για το αξιόλογο έργο, που μας προσέφεραν.

*Δημήτριος Κ. Μπριάννης
Δικηγόρος
Διοικητής του Γενικού Νοσοκομείου
Λαμίας*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Της παρούσης μελέτης αντικείμενο είναι η ιστορία του Δημοσίου Νοσηλευτικού Ιδρύματος, που ιδρύθηκε το 1938 με την επωνυμία: «Γενικόν Νοσοκομείον Λαμίας». Επειδή όμως δεν υπήρξε το μόνο νοσηλευτικό ίδρυμα, που λειτούργησε στην πόλη μας και για να έχει το αντικείμενό μας κάποια πληρότητα, θα γίνει σύντομη αναφορά και στα άλλα δημόσια νοσηλευτικά και υγειονομικά ιδρύματα της Λαμίας από την σύσταση του Ελληνικού Κράτους μέχρι σήμερα. Η έρευνά μας θα επεκταθεί και στον ιδιωτικό τομέα της νοσηλείας, η οποία, κυρίως, είναι φαινόμενο του Μεσοπολέμου, - όπως επικράτησε να ονομάζεται η περίοδος ανάμεσα στον Πρώτο και στον Δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο -. Σύντομη, όμως, αναφορά θα γίνει και στις ιδιαιτερότητες της Λαμίας και της ευρύτερης περιοχής της Φθιώτιδας ως βόρειας συνοριακής επαρχίας του Ελληνικού Κράτους αρχικά και ως τμήμα του κεντρικού ελλαδικού χώρου αργότερα, διότι ως τμήμα, όχι μόνο του γεωγραφικού, αλλά και του ιστορικού χώρου, αντιμετώπιζε προβλήματα, ιδιαίτερα τον 19ο αιώνα, αλλά και αργότερα, τα οποία ήταν όμοια, αλλά ταυτόχρονα και εντελώς διαφορετικά από εκείνα, που αντιμετώπιζε το νεοσύστατο Ελληνικό Κράτος. Η αναφορά θα γίνει, επειδή σκοπός της μελέτης δεν είναι μόνο η περιγραφική προσέγγιση, αλλά και η ερμηνεία των ιστορικών γεγονότων με αναλύσεις και συμπεράσματα.

Στόχος, λοιπόν, της μελέτης είναι η παρουσίαση του κοινωνικού έργου, που επιτέλεσαν και επιτελούν τα δημόσια και ιδιωτικά νοσηλευτικά και υγειονομικά ιδρύματα της Λαμίας απ' την απελευθέρωση αυτής μέχρι σήμερα. Κυρίως, όμως, αντικείμενο της μελέτης μας είναι το «Γενικόν Νοσοκομείον Λαμίας». Οι γεωγραφικοί και οι χρονικοί περιορισμοί της έρευνας ήταν επιβεβλημένοι, αφού αυτή γίνεται σε μια γεωγραφική περιοχή - και στην περίπτωση μας στη Λαμία - και σε μια ορισμένη χρονική περίοδο, δηλ. στην μετεπαναστατική, τη νεώτερη και τη σύγχρονη. Επομένως η παρούσα μελέτη είναι μια ιστορική και κοινωνική έρευνα για την υγειονομική περίθαλψη σε μια μετεπαναστατική ακριτική πόλη και σε μια - για πολλά χρόνια - συνοριακή επαρχία του Ελληνικού Κράτους στο αρκτικό σημείο αυτού.

* * *

Η συγκρότηση της μελέτης έχει την ακόλουθη διάταξη: Προηγείται ο Πρόλογος και ακολουθεί μια σύντομη Εισαγωγή, όπου γίνεται λόγος για το σκοπό και το στόχο της μελέτης, το περιεχόμενο αυτής και για το χειρόγραφο και έντυπο αρχειακό υλικό, που χρησιμοποιήθηκε για τη συγγραφή της εργασίας αυτής. Έπειτα απ' την Εισαγωγή ακολουθεί το Πρώτο Μέρος της εργασίας, όπου γίνεται λόγος για τις ιδιαιτερότητες της Λαμίας, για τις εδαφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες, που επικρατούσαν στην περιοχή, για τα πολλά και δυσεπίλυτα προβλήματα, που κληρονόμησε αυτή απ' τους προηγούμενους κυριάρχους, για το προσφου-

γικό, το αλτρωτικό και το ληστρικό φαινόμενο, που γνώρισε η Φθιώτιδα πάνω από πενήντα χρόνια. Η αναφορά αυτή κρίθηκε απαραίτητη, διότι όλα τα πιο πάνω, όπως θα δούμε εκτενώς στη συνέχεια, έχουν άμεση σχέση με τα υγειονομικά και νοσηλευτικά ιδρύματα της πόλης και της περιοχής. Στο ίδιο μέρος της μελέτης, δηλ. στο Πρώτο γίνεται σύντομη αναφορά σε όλα, σχεδόν, τα δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα, που λειτούργησαν στην πόλη, πριν από την ίδρυση και λειτουργία του «Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας» για το οποίο θα είναι εκτενέστατη η αναφορά μας. Έπειτα από την Εισαγωγή και το Πρώτο μέρος, ακολουθεί το Δεύτερο μέρος της μελέτης, όπου εξετάζεται η ιστορία του Νοσοκομείου Λαμίας απ' την ίδρυσή του (1938) μέχρι σήμερα. Όλα τα επί μέρους θέματα, όπως ιδρυτικοί νόμοι, στεγαστικό πρόβλημα, διάρθρωση και λειτουργία του Νοσοκομείου, νοσηλευτικό, διοικητικό και υπηρετικό προσωπικό, ακόμη εξεύρεση χώρων ανέγερσης, χρονικό εγκαινίων θεμελίωσης και λειτουργίας, πρόσωπα που πρωτοστάτησαν και εργάσθηκαν για την ίδρυσή τους, προβλήματα, δυσκολίες κ.λπ., θα εξετασθούν στο κυρίως μέρος της μελέτης. Κάτι ανάλογο θα γίνει και για τα ιδρύματα, που λειτούργησαν πριν απ' την ίδρυση του Νοσοκομείου, αλλά περιληπτικότερα. Η διαίρεση αυτή ήταν αναγκαία και έγινε για πρακτικούς λόγους, επειδή το θέμα μας απ' τη φύση παρουσιάζει ευρύτητα. Έτσι οριοθετείται και διαιρείται στην Εισαγωγή και στο Κυρίως θέμα, όπου, χωρίς να διασπάται η εσωτερική ενότητα, εξυπηρετούνται πρακτικοί σκοποί και πετυχαίνονται ουσιαστικοί στόχοι.

Για τη μελέτη μου χρησιμοποίησα, κυρίως, ανέκδοτο (αδημοσίευτο) χειρόγραφο αρχειακό υλικό, που φυλάσσεται σε δυο κρατικές αρχειακές υπηρεσίες, ήτοι στην Κεντρική Υπηρεσία των «Γενικών Αρχείων του Κράτους», στην Αθήνα και στα «Γ.Α.Κ. – Αρχεία Νομού Φθιώτιδος» στη Λαμία. Από τα Αρχεία του Νομού Φθιώτιδος χρησιμοποίησα, κυρίως: α') Τα Δικαστικά Αρχεία του Πρωτοδικείου Λαμίας, β') Τα Συμβολαιογραφικά Αρχεία της Λαμίας των ετών 1836 και εξής, γ') Τα χειρόγραφα βιβλία του Ληξιαρχείου Λαμίας 1834 και εξής. Ακόμη συμβουλευθήκα ολόκληρο το Αρχείο του Νοσοκομείου Λαμίας (ιδιαίτερα τα «Βιβλία των Ημερησίων Διαταγών»). Περιηγητικά κείμενα, τόσο ξενόγλωσσα, όσο και ελληνόγλωσσα, με βοήθησαν αποτελεσματικά στην εξέταση του φυσικού περιβάλλοντος. Η «Εφημερίδα της Κυβερνήσεως» (Ε.τ.Κ.) με το ειδικό περιεχόμενό της, μου στάθηκε πολύτιμο βοήθημα, ως αξιόλογη και ασφαλής πηγή πληροφοριών, που είναι. Ο τοπικός και αθηναϊκός Τύπος, κυρίως, όμως, ο πρώτος υπήρξε βασική πηγή πληροφοριών, διότι αυτός καταγράφει την αμεσότητα και καταχωρίζει στις σελίδες του ειδήσεις για τοπικά θέματα. Ο «Εκλογικός Κατάλογος της Λαμίας του 1879», καθώς και οι «Οδηγοί» των μεταγενεστέρων χρόνων ήρθαν αρωγοί στην προσπάθειά μου να συγκεντρώσω στοιχεία για το επιστημονικό – ιατρικό προσωπικό. Ακόμη και τα ελάχιστα δημοσιεύματα, που έχουμε για το θέμα αυτό ελήφθησαν υπόψη και δεν καταφρονήθηκαν εκ μέρους μου, όπως και ζώσες πληροφορίες από ευπόληπτα πρόσωπα, που, με κάποια ιδιότητα, έπαιξαν κάποιον πρωταγωνιστικό ρόλο στο σύστημα υγείας στην πόλη μας, ελήφθησαν σοβαρώς υπόψη. Εκτός απ' το χειρόγραφο και το έντυπο υλικό και τις άλλες πηγές, που αναφέρω πιο πάνω, εκμεταλλεύθηκα και ορατά μνημεία, που έχουν σχέση με το αντικείμενό μας και καταχωρίζονται ως αποδεικτικό υλικό σε άλλες σελίδες του βιβλίου μας (ερείπια του Λοιμοκαθαρητηρίου της «Ταράτσας», κτήρια, όπου στεγάσθηκαν νοσηλευτικά ιδρύματα (μισθωμένα και ιδιόκτητα) κ.λπ.). Γενικά το φωτογραφικό υλικό έρχεται να διακοσμήσει τις σελίδες του βιβλίου και να τεκμηριώσει ισχυρισμούς του γράφοντος.

Για τη συγκέντρωση του αρχειακού και του φωτογραφικού υλικού δεν φείσθηκα κόπων και θυσιών – τούτο δεν είναι σχήμα λόγου, αλλά πραγματικότητα -, πραγματικότητα είναι ότι «έφαγα» τη σκόνη με τη σέσουλα και ότι «στραβύθηκα» για την αποκρυπτογράφηση

γραπτών μαρτυριών! Δεν διατυπώνω παράπονα, αλλά αποκαλύπτω μερικές απ' τις αλήθειες, που έχουν σχέση με τη συγγραφή του βιβλίου τούτου και των άλλων, που έχω συγγράψει και εκδώσει, διότι αυτά προέρχονται από αρχαιακές έρευνες και στηρίζονται σε αδημοσίευτο αρχαιακό υλικό, το οποίο συμβουλεύομαι και στο οποίο ανατρέχω.

Θα ήταν παράλειψή μου, αν δεν εξέφραζα τις θερμές, ειλικρινείς και ανυπόκριτες ευχαριστίες μου προς το Διοικητικό Συμβούλιο του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας και ιδιαίτερα προς τον Διοικητή τον κ. Δημήτριον Κων. Μπριάννην, διότι μου έδωσαν την ευκαιρία ν' ασχοληθώ με μια απ' τις πιο ενδιαφέρουσες πτυχές της μετεπαναστατικής Λαμίας, όπως είναι η ιστορία των νοσηλευτικών και υγειονομικών ιδρυμάτων, διότι *mens sana in corpore sano* (= νους υγιής εν σώματι υγεί). Θα προσπαθήσω η μελέτη μου να έχει, όσο το δυνατόν, μικρότερα κενά και λιγότερες ανακρίβειες, αν και γνωρίζω ότι «*οὐ ράδιον εύρειν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ ἂν τις αιτιαν εχει*» και ότι «*τό ἐπιτιμαν ράδιον και ἔργον παντός ἀνθρώπου*». Παραδίδω, λοιπόν, στη δημοσιότητα το βιβλίο τούτο και ζητώ την επεικική κρίση των αγαπητών μου αναγνωστών. «*Εμοί μὲν μέχρι τούτου γραφέσθω. Τά δέ μετά ταῦτα ἴσως ἄλλω μελήσει*».

Δημήτριος Θ. Νάτσιος
Φιλολόγος.

*Η Λαμία το 1843,
όταν άρχισαν να εμφανίζονται νοσοκομεία
στην ακριτική Λαμία.*

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ
ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ (1836-1982)

ΚΕΦ. Α' Η ΜΕΤΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

1. Η μετεπαναστατική ελληνική πόλη.

Η αναθεμελίωση και ανοικοδόμηση, αλλά και η ίδρυση νέων πόλεων¹⁾, κωμοπόλεων και χωριών άρχισε, κυρίως, από τον πρώτο κυβερνήτη της Ελλάδος, τον Ιωάννη Καποδίστρια, το 1828, και συνεχίστηκε στην οθωνική περίοδο. Ο πρώτος κυβερνήτης για το σκοπό αυτό, εξέδωσε διατάγματα και ψηφίσματα, κατατοπιστικές και διαφωτιστικές εγκυκλίους, διακηρύξεις και οδηγίες, διαταγές και εντολές προς κάθε αρμόδιο πρόσωπο και υπηρεσία²⁾, ενώ με την άφιξη του Όθωνα στην Ελλάδα άρχισε η πολεοδομική ανασυγκρότηση της χώρας. Τότε συντάχθηκαν πολεοδομικά σχέδια, έγιναν τοπογραφικές εργασίες, χάραχθηκαν πλατείες, διανοίχθηκαν δρόμοι και επιχειρήθηκε η οργάνωση υπηρεσιών, υπεύθυνων για την εφαρμογή των σχεδίων. Επομένως στην καποδιστριακή και οθωνική περίοδο συναντάμε τις απαρχές του σχεδιασμού ελληνικών πόλεων και την πολεοδομική νομοθεσία του νεοελληνικού κράτους. Είναι η περίοδος της μετάβασης απ' την οθωμανική στην νεοελληνική πόλη και οι αρμόδιοι αντιμετωπίζουν συνολικότερα τα πολεοδομικά προβλήματα των υπό αναθεμελίωση, ανοικοδόμηση και ίδρυση πόλεων (ορθογωνικός ρυμοτομικός τύπος, μεγάλοι δρόμοι, καθορισμένοι χώροι για την ανέγερση κτηρίων κοινής ωφελείας, ύδρευση, ασφάλεια, χώροι αναψυχής, επίλυση προβλημάτων ιδιοκτησίας, λειτουργικότητα του χώρου). «Γεννάται η νεοελληνική πολεοδομία, όπου η γεωμετρία, η ευθεία γραμμή και η συμμετρία θα σημάνουν τη ρήξη μ' ό,τι στο παρελθόν εκφράζουν, το πέρασμα απ' τη βαρβαρότητα στον πολιτισμό. Η στροφή στην Ευρώπη, σαν χώρο που είχε αφομοιώσει τα ιδανικά (και τις μορφές) του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, στροφή, που αποτελεί την κεντρική ιδεολογία του νεοσύστατου κράτους, αποκτά τη μορφολογική – πολεοδομική έκφραση»³⁾. Το νέο, όμως, Ελληνικό Κράτος, που ιδρύθηκε το 1830, δεν ενδιαφέρθηκε μόνο για το σχεδιασμό και την ανοικοδόμηση της ελληνικής μετεπαναστατικής πόλης, αλλά και για το ρόλο, που θα διαδραματίσει αυτή στο νεοσύστατο κράτος. Και σύμφωνα με την άποψη σύγχρονης Ελληνίδας ερευνήτριας: «Το θεσμικό πλαίσιο, που διαμορφώνεται στις δεκαετίες του 1830 – 1840, ενέχει την αναδιοργάνωση του εθνικού χώρου και του χώρου της πόλης σύμφωνα με

1. Δέσποινας Κατηφόρη, *Ενδιαφέρον ομογενών για την ίδρυση πόλεων στην ελληνική επικράτεια επί Καποδίστρια*, εις Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου Ιστορίας: Νεοελληνική Πόλη, οθωμανικές κληρονομικές και ελληνικό Κράτος, της Ε.Μ.Ν.Ε., Α' τόμος, Αθήνα 1985, σ.σ. 273–285.

2. Σπύρου Δ. Λουκάτου, *Η ανοικοδόμηση των ερειπωμένων πόλεων στην ελεύθερη Ελλάδα επί Ιω. Καποδίστρια*, εις Έτος Καποδίστρια διακόσια χρόνια από τη γέννησή του, εκδ. Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα 1978, σ. 79 – 207.

3. Παναγιώτη Τσακόπουλου, *Τρίπολη: Πολεοδομική, Μορφολογική μελέτη της μετάβασης απ' την Οθωμανική στη νεοελληνική πόλη*, εις Πρακτικά ως ανωτέρω, σημ. 1, σ.σ. 287 – 296.

τη λογική του υπό συγκρότηση εθνικού – αστικού κράτους. Η ανάπτυξη του αστικού δικτύου και ο αστικός εξοπλισμός στην Ελλάδα του 19ου αι. προσδιορίζεται από τις νέες ιδέες και τις νέες πρακτικές, που εισάγει η θεσμική αλλαγή⁽⁴⁾. Τούτο πιστοποιείται με το Β(ασιλικό) Δ(ιάταγμα) της 3/15 Απριλίου 1833 περί της διοικητικής διαίρεσεως του κράτους. «Η επικράτεια διαιρείται σε νομούς, οι νομοί σε επαρχίες, οι επαρχίες σε δήμους και κάθε στοιχείο εγκλείεται στο αμέσως ανώτερό του μέσα από μια αυστηρή ιεραρχία. Αυτός ο ορθολογισμός απαντά στην επιταγή για εθνική ενότητα με την κατάργηση της τοπικής ιδιαιτερότητας, την ταύτιση όλων των σημείων του εδάφους μέσα από την αφαίρεση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους. Αλλά συγχρόνως αποτελεί και το εργαλείο, που επιτρέπει στο νέο κράτος να αναλάβει τη διαχείριση της πόλης και του εθνικού χώρου και να οργανώσει την επέμβασή του σε όλους τους τομείς της ζωής και της δραστηριότητας των πολιτών»⁽⁵⁾.

Στην τρίτη, λοιπόν, δεκαετία του 19ου αι. άρχισε να δημιουργείται στον ελεύθερο, κυρίως, ελλαδικό χώρο ένας νέος τύπος ελληνικής πόλης, ο οποίος δεν έχει σχέση με εκείνον του παρελθόντος, αφού δεν είναι η «πόλη – κράτος» της αρχαιότητας, ούτε το ισχυρό φρούριο του Βυζαντίου, αλλά ούτε και το φοροεισπρακτικό και με όλες τις ιδιαιτερότητες τουρκικό κέντρο, αλλά είναι το νεοελληνικό πόλισμα με άλλους σχεδιασμούς και άλλη προοπτική, διαφορετική από εκείνους του παρελθόντος. Η μετεπαναστατική νεοελληνική πόλη θα έχει μεν άμεση και πολλαπλή εξάρτηση απ' το κρατικό διοικητικό κέντρο, θα είναι όμως σε μερικούς τομείς και αυτοδιοικητικός Οργανισμός. Ο σχεδιασμός των πόλεων ήταν έργο αρχιτεκτόνων και τοπογράφων και είχε σχέση με το χρόνο απελευθέρωσης αυτών δηλ. των πόλεων και την υπογραφή της ανεξαρτησίας της Ελλάδος. Έτσι τα πρώτα σχέδια ανέλαβαν να τα συντάξουν Γάλλοι αξιωματικοί της Στρατιάς του Μαιζώνος μαζί με τον Κερκυραίο Σταμάτη Βούλγαρη, αξιωματικό του γαλλικού στρατού, και τους πρώτους Έλληνες στρατιωτικούς αξιωματικούς.

Η εκπόνηση των πρώτων σχεδίων άρχισε το 1828 και ως το 1843 είχαν συνταχθεί πολεοδομικά και τοπογραφικά σχέδια για είκοσι πόλεις, του, τότε, ελληνικού κράτους⁽⁶⁾. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι τα σχέδια εφαρμόστηκαν όχι χωρίς δυσκολίες και ότι αρκετά γνώρισαν τροποποιήσεις εξαιτίας του παραγοντισμού και των αντιλήψεων πολιτών⁽⁷⁾. Σχετικά δε με τους κατοίκους των πόλεων παρατηρούμε ότι με την αποχώρηση του τουρκικού πληθυσμού απ' τις απελευθερωθείσες ελληνικές περιοχές δημιουργήθηκε πληθυσμιακό «κενό», ιδιαίτερα εκεί όπου οι Τούρκοι ήταν περισσότεροι. Το κενό αναπληρώθηκε απ' την εισροή

4. Ελένης Καλαφάτη, *Κράτος, Δημοτική Διοίκηση και Οργάνωση του χώρου του 19ου αιώνα*, εις Πρακτικά ως ανωτ., Β' τόμος, σελ. 367 – 371.

5. Της ίδιας, ως ανωτ. σελ. 367 – 371.

6. Αγγελική Κόκκου, *Η πολεοδομική ανασυγκρότηση στην περίοδο 1828 – 1843. Κρατική πολιτική και πραγματικότητα*, εις Πρακτικά ως ανωτ. Β' τόμος, σ.σ. 359 – 366.

7. Η Νεοελληνική πόλη έγινε αντικείμενο έρευνας και σπουδής, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια: 1. Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού, *Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου Ιστορίας Νεοελληνική Πόλη, Οθωμανικές κληρονομίες και ελληνικό κράτος*, Αθήνα 26 – 28 Σεπτεμβρίου 1984, Ερμούπολη 29 – 30 Σεπτεμβρίου 1984, Α' τόμος, Αθήνα 1985, σ.σ. 328, Β' τόμος, Αθήνα 1985, σ.σ. 300. 2. Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού, *Πρακτικά του Β' Διεθνούς Συμποσίου, Η πόλη στους νεότερους χρόνους, Μεσογειακές και Βαλκανικές όψεις (19ος – 20ος αι.)*, Αθήνα 27 – 30 Νοεμβρίου 1997, Αθήνα 2000, σ.σ. 672. 3. Η ιστορία της Πρέβεζας (Πρέβεζα 22 – 24 Σεπτεμβρίου 1989) Πρακτικά Α' Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, Πρέβεζα 1993. 4. *Η πόλη της Σάμου – Φυσιογνωμία και εξέλιξη*, Πρακτικά Συνεδρίου, Δήμος Σαμίων, Γ.Α.Κ. – Αρχαία Σάμου, Αθήνα 1998, σ.σ. 344 κ.ά.

πληθυσμού απ' την ύπαιθρο και από ομογενείς ετερόχθονες, κυρίως απ' τις όμορες υπόδουλες περιοχές. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι η εισροή υπήρξε σταδιακή και αρκετές φορές αναγκαστική, ιδιαίτερα στις συνοριακές επαρχίες του ελληνικού κράτους. Τότε σημειώθηκαν αλλαγές στην εθνικοθηρσκευτική δομή των κατοίκων των πόλεων και δημιουργήθηκαν νέα κυρίαρχα κοινωνικά στρώματα. Επί πλέον τα νέα πολιίσματα κατέστησαν όχι μόνο διοικητικά, εμπορικά, διπλωματικά και πνευματικά κέντρα, αλλά και ορμητήρια – ιδιαίτερα τα συνοριακά – προς απελευθέρωση των αλυτρώτων περιοχών και την εδαφική ολοκλήρωση της Ελλάδος.

2. Η Λαμία και η ακριτική Φθιώτιδα.

Ανάλογο φαινόμενο παρατηρείται και στην ακριτική Φθιώτιδα⁸⁾, η οποία ήταν επί πενήντα χρόνια συνοριακή επαρχία του ελληνικού κράτους στο αρκτικό σημείο αυτού. Ανάμεσα δε στις ελληνικές πόλεις με τα ανωτέρω, αλλά και άλλα γνωρίσματα μια ιδιαίτερη θέση κατέχει και το Ζητούνι (Λαμία). Η Λαμία, λοιπόν, στην περίοδο της ρύθμισης των χερσαίων συνόρων μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας διέτρεξε άμεσο κίνδυνο να μείνει υπό την κυριαρχία του Σουλτάνου και ήταν η τελευταία πόλη, που απελευθερώθηκε και περιελήφθηκε στο νέο Ελληνικό κράτος, γεγονός, που επηρέασε ολόκληρη την μετεπαναστατική της πορεία. Οι επί τέσσερες αιώνες κυρίαρχοι του Ζητουνίου κληροδότησαν στην μετεπαναστατική πόλη πολλά και δυσεπίλυτα προβλήματα (παντελής έλλειψη οδικού δικτύου, έλλειψη κοινωφελών ιδρυμάτων και δημοσίων κτηρίων), πολλά έλη στο μεσημβρινό σημείο αυτής, τα οποία ήταν νοσογόνες εστίες, κ.λπ.). Εκτός όμως απ' τα γενικά αυτά προβλήματα, τα οποία αντιμετώπιζαν, οπωσδήποτε, και άλλες μικρές και μεγάλες πόλεις στα αμέσως μετεπαναστατικά χρόνια και σ' όλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα, στη Λαμία και στην ευρύτερη περιοχή της επικρατούσε επί σειρά πολλών δεκαετιών μια μόνιμη αναταραχή και ανασφάλεια με πολλές δυσάρεστες παραμέτρους, που δημιουργούσε η ληστοκρατία.

Η ίδια πόλη ήταν ο πρώτος σταθμός, όπου κατέφευγαν οι από βορράν προερχόμενοι ομογενείς σε ειρηνικές και περισσότερο σε έκρυθμους περιόδους και έγινε το πνευματικό λίκνο επί σειρά πολλών δεκαετιών. Χαρακτηρισμοί δε αυτής απ' τους συγχρόνους της, όπως: «Η Λαμία εστίν αναμφιβόλως το πρόσωπον της Ηπείρου και της Θεσσαλίας, ως η Μασσαλία το πρόσωπον της Γαλλίας»⁹⁾ και όπως: «το Γυμνάσιον της Βορείου Ελλάδος, ήτοι της Λαμίας»¹⁰⁾, οι τέτοιου είδους χαρακτηρισμοί, λοιπόν, είναι ενδεικτικοί των αντιλήψεων, που είχαν οι άνθρωποι της εποχής εκείνης για τη Λαμία. Ο τρόπος, όμως, με τον οποίο ρυθμίστηκε το πρόβλημα των τουρκικών ιδιοκτησιών στην επαρχία Ζητουνίου, δεν υπήρξε ευνοϊκός, αφού οι Τούρκοι είχαν το δικαίωμα της εκποίησης, με αποτέλεσμα το νέο μετεπαναστατικό ιδιοκτη-

8. Πρώτοι οικισμοί, που ιδρύθηκαν στη Φθιώτιδα στα αμέσως μετεπαναστατικά χρόνια ήταν οι εξής: α') *Η Νέα Μιτζέλα (Αμαλιάπολη)*, οι δε οικιστές ήταν οι πρώτοι, που πήραν δάνειο 10.000 δρχ., τότε, απ' το Ελληνικό Δημόσιο για την ίδρυση του συνοικισμού τους, δηλ. των Θετταλομαγνητών. (Γ.Α.Κ. – Αρχαία Νομού Φθιώτιδος, Συμβολαιογραφικό Αρχείο Βασιλείου Δ. Περραιβού, αριθμ. Συμ. 23ος της 31 Αυγούστου 1835), β') *Η Νέα Πέλλα* στην Αταλάντη, που ιδρύθηκε από Μακεδόνες αγωνιστές του 1821, γ') *Η Νέα Γιαννιτσού (Αντική Φθιώτιδα)*. Ιδρύθηκε από κατοίκους της Παλιάς Γιαννιτσούς, η οποία με την χάραξη των συνόρων (1833) έμεινε στο τουρκικό κράτος. Αυτοί ήταν και οι πρώτοι πρόσφυγες στην ακριτική Φθιώτιδα.

9. Εφημ. *Πελασγός* (Ιούνιος 1860), Λαμία.

10. Εφημ. *Φθιώτις* φ. 2, Λαμία, 27 Αυγούστου 1860.

σιακό καθεστώς να μη διαφέρει του προεπαναστατικού. Έτσι οι μεγάλες ιδιοκτησίες παρατηρούνται και πάλι στην περιοχή.

Τέλος, ορισμένοι παράγοντες, όπως η γεωγραφική θέση της Λαμίας, η εδαφική της κατάσταση, η μακρά ιστορία της, η γειτνίαση με το λιμένα της Στυλίδος, τα νέα δεδομένα (ακριτική πόλη, παραμεθόρια περιοχή), η έλλειψη άλλων «ανταγωνιστριών» πόλεων πλησίον αυτής, - η Υπάτη, η Στυλίδα, η Αταλάντη και η γείτων Άμφισσα θα αποδειχθούν ανίσχυροι «ανταγωνιστές» και θα παίξουν ρόλο «δορυφόρου», όπως παίζουν ακόμη και σήμερα, - οι παράγοντες αυτοί, λοιπόν, συνετέλεσαν στο να τα αναλάβει η πόλη έναν «ηγετικό» ρόλο στην Ανατολική Στερεά Ελλάδα και να πρωταγωνιστήσει όχι μόνο στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και πρόοδο της περιοχής, αλλά και στην εθνική αποκατάσταση, αφού, ως το 1881, είχε καταστεί δίαυλος προώθησης της αλυτρωτικής πολιτικής της Ελλάδος. Στον οικοδομικό τομέα ήταν ανάμεσα στις τελευταίες πόλεις, για την οποία εκπονήθηκε πολεοδομικό σχέδιο απ' τον αξιωματικό Εμμανουήλ Μανετάκη το 1836. Τέτοια και άλλα γνωρίσματα είχε η πόλη στον 19ο αιώνα και ιδιαίτερα στην περίοδο 1833 – 1881, τα οποία δεν είχαν άλλες πόλεις ή είχαν σε μικρότερη κλίμακα. Στα πρώτα πενήντα χρόνια του ελεύθερου εθνικού βίου η Φθιώτιδα συνδέθηκε με τρία μεγάλα και δυσεπίλυτα προβλήματα, που αντιμετώπισε ο Ελληνισμός και τα οποία προβλήματα έχουν άμεση σχέση με τα υγειονομικά και νοσηλευτικά της ιδρύματα. Τα προβλήματα αυτά, όπως αναφέρεται και σε άλλο σημείο της μελέτης μας, ήταν το αλυτρωτικό, το προσφυγικό και το ληστρικό. Τόσο, λοιπόν, το πρώτο, όσο και το δεύτερο και περισσότερο το τρίτο, υποχρέωσαν την Ελλάδα να διατηρεί στρατό, μόνιμο και ευκαιριακό, κατά μήκος των ελληνοτουρκικών συνόρων απ' την Αμαλιάπολη (Νέα Μιτζέλα) έως το δυτικότερο σημείο της Φθιώτιδος. Ο στρατός αυτός έπρεπε, ανάμεσα στα άλλα, και να νοσηλευθεί, τούτο σήμαινε ότι έπρεπε να ιδρυθεί και να λειτουργήσει Στρατιωτικό Νοσοκομείο, όπως και έγινε.

Για την απελευθέρωση της Θεσσαλίας και της Ηπείρου έγιναν τρεις Επαναστάσεις (1854, 1866, 1878) με αποτέλεσμα στα πεδία των μαχών να έχουμε νεκρούς και τραυματίες και γι' αυτό κατά μήκος των συνόρων συστήθηκαν και λειτουργήσαν υπαιθρία, ή πρόχειρα εστεγασμένα ιατρεία και χειρουργεία απ' τον Ερυθρό Σταυρό (1878). Ακόμη χιλιάδες ήταν εκείνοι, που προέρχονταν απ' τη Θεσσαλία, την Ήπειρο, τη Μακεδονία, τα Βαλκάνια και απ' την Ευρώπη, και έπρεπε να «καθαρισθούν» στους υγειονομικούς σταθμούς, στα λοιμοκαθατήρια και κυρίως στο λοιμοκαθατήριο της «Ταράτσας» για να εισέλθουν στην Ελλάδα, αφού η Λαμία ήταν η «πύλη» εισόδου του Ελληνικού Κράτους επί πενήντα χρόνια στο αρκτικό σημείο αυτού. Η αποτυχία των Επαναστάσεων για την απελευθέρωση της Θεσσαλίας δημιούργουσε τεράστιο προσφυγικό πρόβλημα στη Φθιώτιδα και ιδιαίτερα στη Λαμία. Υπήρξε περίπτωση (1878), που κατέφθασαν στη Φθιώτιδα 10.000 ομογενείς πρόσφυγες απ' τις επαναστατημένες περιοχές της Θεσσαλίας. Το προσφυγικό εκείνο κύμα ήθελε στέγη, τροφή και περίθαλψη. Έπρεπε λοιπόν να υπάρχουν νοσηλευτικά ιδρύματα και ιατρικό προσωπικό.

Στον ατυχή πόλεμο του 1897 βρέθηκε στη Λαμία χιλιάδες στρατός και μάλιστα άτακτος και στις μάχες που έγιναν στην όμορο Θεσσαλία και στο Δομοκό, υπήρξαν πολλοί τραυματίες, οι οποίοι έπρεπε να νοσηλευθούν. Το ληστρικό φαινόμενο υπήρξε έντονο στη Φθιώτιδα και υπήρξε η μάλιστα αυτού: «Η Φθιώτις δεν φημίζεται τόσο δια τα κτήνη (κτηνοτροφία) της, όσον δια τους ληστές της», μας λέει ο Παύλος Καλλιγιάς⁽¹¹⁾. Η ληστοκρατία υποχρέωνε

11. Παύλου Καλλιγιά: *Θάνος Βλέκας. Νεοελλ. Βιβλιοθήκη Ίδρυμα Κόστα και Ελένης Ουράνη, Αθήνα 1991 σελ. 232*

τις ελληνικές κυβερνήσεις να διατηρούν στη Φθιώτιδα πολύ στρατό και διωκτικά σώματα. Στην Οθωνική περίοδο βρίσκονταν στη Φθιώτιδα για την καταδίωξη της ληστείας και για τη φρούρηση των συνόρων τρία σώματα: 1) Το σώμα των ακροβολιστών, ήτοι το ελαφρύ πεζικό σώμα και το πεζικό της γραμμής (βαρύ) πεζικό, 2) Το σώμα της Χωροφυλακής και 3) Τη Φάλαγγα. Ακόμη βρισκόταν η Εθνοφυλακή, που ήταν στρατολογημένο, ευκαιριακό και άτυπο σώμα, δηλ. παραστρωτικό σώμα και η Οροφυλακή¹²). Στη διάρκεια της Θεσσαλικής Επανάστασης (1854) είχε μετατεθεί απ' την Αθήνα και βρισκόταν στη Λαμία το Αρχηγείο της Ανατολικής Ελλάδος, με αποτέλεσμα η πρωτεύουσα του νομού να είναι ένα στρατόπεδο και επαναστατικό κέντρο.

Μετά τον πόλεμο του 1897 οι Τούρκοι έμειναν επί ένα χρόνο βορείως της «Ταράτσας», γεγονός, που απαιτούσε ενισχυμένη φρουρά στη Λαμία και στην εκτεταμένη οροθετική γραμμή. Έτσι στη Λαμία διέμενε στρατός και αξιωματικοί, μεταξύ αυτών και ο Παύλος Μελλάς. Αργότερα (1912) η ίδια πόλη ήταν έδρα του 2ου Συντάγματος Πεζικού και επί σειρά ετών έδρα του 42η Συντάγματος Ευζώνων. Στη διάρκεια του Εμφυλίου ο μόνιμος και ευκαιριακός κυβερνητικός στρατός δεν ήταν λίγος, με αποτέλεσμα να λειτουργήσει στη Λαμία το 416ον Στρατιωτικό Νοσοκομείο (1948). Τα πολλά έλη, που βρίσκονταν στην κοιλάδα του Σπερχείου και προς το ανατολικό σημείο της πόλης, ήταν πραγματική μαστίγα της περιοχής, αλλά και η πλημμελής φροντίδα για την καθαριότητα των κοινοχρήστων χώρων ήταν νοσογόνες εστίες. Έτσι τα πολλά έλη, που απλώνονταν στο μεσημβρινό σημείο της Λαμίας (περιοχή Κόμματος, Ανθήλης), αλλά και εκείνα στην περιοχή της Μεγάλης Βρύσης (στο ανατολικό σημείο) προκαλούσαν την ελονοσία¹³).

Η κατάσταση αυτή έθετε σε κίνδυνο την υγεία των κατοίκων της περιοχής, τόσο των μόνιμων, όσο και των ευκαιριακών (διερχόμενοι, εμπορευόμενοι, υπάλληλοι, εργαζόμενοι στις καλλιέργειες του κάμπου, εργαζόμενοι στην κατασκευή της σιδηρ. γραμμής και αλλού) και έπρεπε να καταπολεμηθούν οι διάφορες αρρώστιες, ακόμη και να προβλεφθούν. Επομένως η σύσταση και η λειτουργία υγειονομικών και νοσηλευτικών ιδρυμάτων ήταν απαραίτητη, αφού η πόλη και η περιοχή παρουσίαζαν ιδιαιτερότητες, όπως η παραμονή στρατευμάτων στην περιοχή και το νοσηρό κλίμα με τα πολλά και νοσογόνα έλη.

---

12. Κολιόπουλου Γιάννη, *Η ληστεία στην Ελλάδα*, (19ος αι.). Έκδοση Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 20 – 21, 27 & 38.

13. Στη διάρκεια του Μεσοπολέμου (1920 – 1940) οι λαμιώτικες εφημερίδες κάνουν συχνά αναφορές στα έλη της κοιλάδας του Σπερχείου και ζητούν την αποξήρανση τους.

ΚΕΦ. Β' ΤΑ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ
ΣΤΗ ΛΑΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΦΘΙΩΤΙΔΑ

1. Κατάλογος των ιδρυμάτων

Οι ιδιαιτερότητες της πόλης και της ευρύτερης περιοχής, η ύπαρξη στρατευμάτων στη Φθιώτιδα σε όλη, σχεδόν, την μετεπαναστατική περίοδο, οι κλιματολογικές και οι εδαφολογικές συνθήκες, το χαμηλό βιοτικό επίπεδο, οι διάφορες επιδημίες και γενικά οι αρρώστιες και άλλοι ακόμη παράγοντες, όπως είδαμε και πιο πάνω, συντέλεσαν, ώστε να συστηθούν και να λειτουργήσουν στη Φθιώτιδα και ιδιαίτερα στη Λαμία νοσηλευτικά και υγειονομικά ιδρύματα. Αυτά άρχισαν να ιδρύονται – στην ατελή τους ακόμη μορφή – αμέσως μετά την απελευθέρωση και συνεχίζονται μέχρι σήμερα. Τέτοια ιδρύματα λειτούργησαν τα εξής: 1) Οι κατά μήκος των ελληνοτουρκικών συνόρων υγειονομικοί σταθμοί και τα λοιμοκαθατήρια, 2) Το Λοιμοκαθατήριο της «Ταράτσας» Λαμίας, που λειτούργησε ανελλιπώς επί πενήντα χρόνια και δεν εγκαταλείφθηκε και μετά την μετατόπιση (1881) των ελληνοτουρκικών συνόρων, αλλά λειτούργησε, όπως θα δούμε, για άλλο σκοπό, 3) το Στρατιωτικό Νοσοκομείο Λαμίας, που λειτούργησε πάνω από εκατό χρόνια, 4) τα υπαίθρια νοσοκομεία και χειρουργεία, που λειτούργησαν στο αρκτικό σημείο του νομού Φθιώτιδος με πρωτοβουλία του Ερυθρού Σταυρού στη διάρκεια της Θεσσαλικής Επανάστασης, (1878), 5) Το Νοσοκομείο της «νόσου σπυροκόλου» (αφροδίσιο νόσημα), που λειτούργησε στη Λαμία απ' το 1851 – 1858, 6) Το «Ελασσώνειο Πολιτικόν Νοσοκομείον», 7) Το «ορεινόν αντιφυματικόν αναρρωτήριον Αντινίτσης», που ιδρύθηκε και λειτούργησε στην περίοδο του Μεσοπολέμου και καταστράφηκε στην Κατοχή, 8) Το Νοσοκομείο – Σανατόριο Λαμίας, 9) Το «Δημοτικόν ιατρείον Λαμίας», 10) Το «Παιδικόν ιατρείον Λαμίας», αργότερα Πατριωτικόν Ίδρυμα Παιδιού (Π.Ι.Π.), που λειτούργησε στην περίοδο του Μεσοπολέμου, 11) Το «Ειδικόν Αντιφροδισιακόν Θεραπευτήριον Λαμίας», που λειτούργησε στη διάρκεια της Κατοχής, 12) Το Στρατιωτικό Νοσοκομείο, (αρχικά Ιταλικό και μετά Γερμανικό, αλλά βραχύβιο) και 13) το Δημόσιο Νοσηλευτικό Ίδρυμα, που ιδρύθηκε το 1938 με την επωνυμία «Γενικόν Νοσοκομείον Λαμίας» και το οποίο θα αποτελέσει το κυρίως αντικείμενο της παρούσης μελέτης. Εκτός όμως από τα πιο πάνω ιδρύματα, ιδρύθηκαν και λειτούργησαν και άλλα (ιατρεία, κλινικές, φαρμακεία) από ιδιώτες, τα οποία προσέφεραν πολλές υπηρεσίες στους πάσχοντες. Τούτο, όμως, είναι ειδικό και εκτενές θέμα και ξεφεύγει από τους στόχους της μελέτης μας. Σύντομη αναφορά θα γίνει στις Κλινικές της Λαμίας για να έχει το αντικείμενο μας κάποια πληρότητα.

Τα υγειονομικά και νοσηλευτικά ιδρύματα, που αναφέρονται πιο πάνω, προσέφεραν τις υπηρεσίες τους στη γενικότερη προσπάθεια πρόληψης και θεραπείας των νόσων και το καθένα χωριστά μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο έρευνας. Η έλλειψη όμως πρωτογενούς αρχειακού υλικού είναι τεράστιο εμπόδιο.

2. Τα υγειονομικά μέτρα στα σύνορα του Κράτους. Το Β.Δ. του 1836.

Το κρατικό ενδιαφέρον για την πρόληψη και την θεραπεία των μολυσματικών νόσων στα αμέσως μετεπαναστατικά χρόνια, όπως αναφέρουν γραπτές μαρτυρίες, ήταν μεγάλο. Τούτο αποδεικνύεται απ' τους νόμους του Κράτους, οι οποίοι εξεδόθησαν και απ' την υλοποίηση αυτών με πρακτικούς μεθόδους και γενικότερα με τα μέτρα, που ελήφθησαν. Έτσι το Βασι-

λικό Διάταγμα της 20 Απριλίου 1836 προβλέπει τις υποχρεώσεις για κάθαρση όλων, όσοι έρχονται «από τα ενδότερα των γειτονικών επαρχιών (Θεσσαλίας και Ηπείρου)» και εισέρχονται στο Ελληνικό Κράτος. (Στη ώρα (=περιθώριο) αναδημοσιεύεται απ' την «Εφημερίδα της Κυβερνήσεως» (Ε.τ.Κ.) ολόκληρο το Διάταγμα για το ενδιαφέρον, που παρουσιάζει). →

3. Οι κατά μήκος των συνόρων υγειονομικοί σταθμοί.

Στα γενικά αυτά υγειονομικά μέτρα, που λαμβάνονται για όλη την Ελληνική Επικράτεια, εντάσσεται και η περιοχή της Φθιώτιδος, απ' όπου η επικοινωνία με την όμορη Τουρκία ήταν πολύ συχνή, όπως θα δούμε στη συνέχεια.

Έπειτα, λοιπόν, από τη χάραξη των ελληνοτουρκικών συνόρων στο αρκτικό σημείο του ελληνικού κράτους και τη διατήρηση αυτών επί πενήντα χρόνια και τα οποία σύνορα άρχιζαν απ' τον Παγασητικό και απέληγαν στον Αμβρακικό κόλπο, τη χρονική αυτή περίοδο η Φθιώτιδα και ιδιαίτερα η Λαμία ήταν χερσαία «πύλη» εισόδου προς την Ελλάδα. Οι δε εισερχόμενοι δεν προέρχονταν μόνο απ' τις τουρκοκρατούμενες περιοχές (Θεσσαλία, Μακεδονία, Ήπειρο κ.λπ.) αλλά και από όλα τα Βαλκάνια και την Ευρώπη.

Στην πόλη της Λαμίας λειτουργούσε τουρκικό προξενείο (1846 – 1881), ενώ τελωνεία λειτουργούσαν τόσο στη Λαμία, όσο και σε άλλα χαρακτηριστικά σημεία των συνόρων. Εκείνοι δε, που εισέρχονταν, ήταν εμπορευόμενοι, ομογενείς πρόσφυγες σε έκρυθμες περιόδους, μαθητές, που φοιτούσαν στο Ελληνικό Σχολείο και το Γυμνάσιο της Λαμίας, διωκόμενοι απ' τους Τούρκους. Ήταν δε πάσης κοινωνικής τάξεως, μορφώσεως, ηλικίας, εθνότητας και θρησκείας. Και κάτι το ιδιαίτερον: Σε χαρακτηριστικά σημεία των Ελληνοτουρκικών συνόρων του φθιωτικού χώρου – ιδιαίτερα στο μοναστήρι της Αντινίτσας – γίνονταν διεθνείς διπλωματικές συναντήσεις σε «επίπεδο» πρέ-

«ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ.

Αριθ. 14

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, 14 Απριλίου.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περί των υγειονομικών μέτρων των κατά τα σύνορα του Κράτους.

ΟΘΩΝ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Επί τη προτάσει του υπουργείου των Εσωτερικών της 20 Δεκεμβρ. 1835 και κατά την έννοια των επισυνημμένων εγγράφων εις την αναφοράν της 28 Οκτωβρίου (9 Νοεμβρίου) 1835 αποφασίζομεν τα εξής.

Οι από τα ενδότερα των γειτονικών επαρχιών (Θεσσαλίας και Ηπείρου) ερχόμεσοι, πρέπει να υπόκεινται εις τριήμερον κάθαρσιν. τα δε πράγματά των όλα, όσα είναι επιδεκτικά μολυσμού, πρέπει να καπνίζονται.

Οι από τινα λιμένα της Τουρκίας και των γειτνιαζουσών επαρχιών, ή και των μακράν όντων του Οθωμανικού Βασιλείου ερχόμενοι, υπόκεινται εις την συνήθη κάθαρσιν την διαταγμένην δια τους πλέοντα.

Αι μολυσμού επιδεκτικά πραγματεΐαι, αι από τα ενδότερα των γειτονικών επαρχιών ερχόμεναι, πρέπει να αερίζονται έξω εις τον καθαρόν αέρα, και να τινάζονται τουλάχιστον ημέρας επτά.

Αλλ' εάν αύται αι πραγματεΐαι ήθελον έρχεσθαι από λιμένα οποιονδήποτε της Τουρκίας, ή από τους λιμένας των γειτονικών επαρχιών, ή από λιμένα μακρινής άλλης επαρχίας αυτού του Βασιλείου, τότε υπόκεινται εις κάθαρσιν των ερχομένων δια θαλάσσης.

Όσαι πραγματεΐαι εμπορούν να πλυθώσιν ή να καπνισθώσιν, εμπορούν να παραδοθούν, αφού καθαρισθούν με εν από αυτά τα μέσα της εκκαθάρσεως.

Αυτοί δε οι ορισμοί ισχύουν τότε μόνον, όπόταν εις τας γειτονικάς επαρχίας η κατάσταση της υγείας είναι ανύποπτος. Όλοι ο οδοιπόροι, οι επιθυμούντες να κάμνουν την κάθαρσιν, οφείλουσι να ήναι εφοδιασμένοι με αποδεικτικά περί της υγείας του τόπου, όθεν έρχονται και περνώσι, και του τόπου όθεν εβγαίνουσι ή αγοράσθησαν αι κομιζόμεναι παρ' αυτών πραγματεΐαι. Τα αποδεικτικά ταύτα πρέπει να ήναι εκδεδομένα από Ελληνικόν πρόξενον, ή από προξενικόν πράκτορα Ευρωπαϊκής τινος δυνάμεως, ή τέλος πάντων από μίαν των αρμοδίων τοπικών αρχών.

σβων, προξένων, νομαρχών, δημάρχων και διωκτικών αρχών των δυο κρατών (Ελλάδος και Τουρκίας) για την καταπολέμηση της ληστείας¹⁵). Στις συναντήσεις «εφυλάσσοντο οι περί καθαρτηρίων κανόνες»¹⁶).

Χώροι στους οποίους γινόταν υγειονομικός έλεγχος, έπειτα από ειδική έρευνα, εντοπίστηκαν στα εξής σημεία των ελληνοτουρκικών συνόρων του φθωτικού χώρου: α') Στο χωριό Γιαννιτσού (Παλιά) υπήρχε το 1836 «υγειονομείον» όπως αναφέρει ο Νικόλαος Κ. Κασομούλης στο «Ημερολόγιόν» του¹⁷). β') Στο ακριτικό και πρώτο προσφυγικό χωριό της Νέας Μιντζέλας¹⁸ (Αμαλιάπολις) υπήρχε «λοιμοκαθαρθήριον» το οποίο βρισκόταν στο νη-
σάκι απέναντι απ' το χωριό¹⁹). γ') Στο μοναστήρι της Αντινίτσας υπήρχε λοιμοκαθαρθήριο²⁰. δ') Ακόμη υγειονομείο λειτουργούσε στο ακριτικό χωριό Λογγίτσι, στην περιοχή της Στυλίδας, για το οποίο υπάρχει η είδηση ότι λειτουργούσε μέσα στους κοιτώνες του εκεί στρατών²¹. Στη γειτονική Στυλίδα λειτουργούσε λοιμοκαθαρθήριο²². Ακόμη λοιμοκαθαρθήρια λειτούργησαν στη Σιούρπη και στο χωριό Δερβέν – Φούρκα (σημερινό Καλαμάκι). Τα περισσότερα υπήρξαν βραχύβια. Στο χωριό Δερβέν – Φούρκα συναντάμε υγειονομικό σταθμό-
μάρχη στο 1851. Για εκείνο της Στυλίδας έχουμε αργότερα μια διαμαρτυρία εφημερίδας της Λαμίας ότι η κυβέρνηση δεν φρόντισε να κατασκευάσει κτήριο. Το λοιμοκαθαρθήριο απ' το χωριό Δερβέν – Φούρκα μεταφέρθηκε στην Ταράτσα για να λειτουργήσει ως λοιμοκαθαρθήριο επί πενήντα χρόνια και ως υγειονομικός χώρος για άλλους σκοπούς, όπως αναφέραμε πιο πάνω και όπως θα δούμε σε άλλο σημείο της εργασίας μας.

Σύμφωνα και πάλι με το «Ημερολόγιο» του Νικολάου Κ. Κασομούλη των ετών 1836 και 1837, το οποίο είναι και η βασική πηγή για τα λοιμοκαθαρθήρια της Φθιώτιδας «οι κανόνες περί καθαρτηρίων» φυλάσσονταν κάθε φορά, που είχαν συνάντηση Έλληνες και Τούρκοι και γενικά συνάντηση ανάμεσα σε εκείνους που προέρχονταν απ' την Τουρκία και σε εκείνους, που τους υποδέχονταν: Στις 27 Ιουνίου 1836, ημέρα Σάββατο, στη θέση «Αρνόβρυση» των ελληνοτουρκικών συνόρων, πλησίον του χωριού Αη – Γιάννης του Αλμυρού έγινε συνάντηση υπηρεσιακών παραγόντων Ελλάδος και Τουρκίας για την οποίαν ο Κασομούλης μας διέσωσε την είδηση ότι ελήφθησαν προληπτικά μέτρα καθάρσεως. Αναφέρει χαρακτηριστικά

Αι εις την ανωτέρω αναφοράν διαλαμβανόμεναι θέσεις φυλάττονται από στρατιωτικών, και ανίσως τούτο δεν εζαρκεί, τότε πρέπει να συνεννοηθή ή επί των Εσωτερικών γραμματεία με το υπουργείον του Πολέμου.

Όσον αφορά την κάθαρσιν ατόμων και πραγματιών δια θαλάσσης ερχομένων, ισχύουν τα υπάρχοντα Διατάγματα εν τοσούτω.

Εν Αθήναις την 8 (20) Απριλίου 1836

ΟΘΩΝ

ΑΡΜΑΝΣΜΕΡΓ,

Αρχιγραμματέυς

της Επικρατείας,

ΑΡ. ΜΑΝΣΟΛΑΣ,

Γραμματέυς της Επικρατείας

επί των Εσωτερικών. ¹⁴

14. Εφημερίς της Κυβερνήσεως (Ε.τ.Κ.), τόμος 1ος, 1833 – 1842. (Ιστορικών Αρχείων Λαμίας).

15. Βαρβάρας Δημ. Νάτσιου, *Το μοναστήρι της Αντινίτσας Λαμίας, ως χώρος διεθνών διπλωματικών συναντήσεων, 1833 – 1881, Φθιωτικά Χρονικά*, 27 (2006), σελ. 133 – 137.

16. Νικολάου Κ. Κασομούλη, *Ημερολόγιον*, (1836 – 1837), εκδόσεις Ε.Γ. Βαγιονάκη, Αθήνα, 1968, σελ. 130.

17. Κασομούλης, ό.α. σελ. 105.

18. Κασομούλης, ό.α. σελ. 90.

19. Κασομούλης, ό.α. σελ. 90.

20. Κασομούλης, ό.α. σελ. 146.

21. Κασομούλης, ό.α. σελ. 155.

22. Κασομούλης, ό.α. σελ. 156.

στο «Ημερολόγιόν» του: «27 Ιουνίου (1836) ημέρα Σάββατον. Κατά την ανταπόκρισιν της παρελθούσης ημέρας, ανταπόκρισιν του Λαζάρου και του Δροσοθανάση το πρωί μετέβημεν επάνω εις την Αρνόβρυσιν εις την γραμμήν των οροθεσιών, όπου περίμεναν ο Νουροντίνας και Δροσοθανάσης. Εις την συνέντευξίν μας εφυλάχθησαν οι περί καθαρτηρίων κανόνες»⁽²³⁾. Ακόμη και όποιος συλλαμβανόταν απ' τις διωκτικές αρχές της περιοχής και οι περισσότεροι συλλαμβανόμενοι ήταν ληστές ή λιποτάκτες απ' το στρατό, αυτοί, λοιπόν, οι συλλαμβανόμενοι υφίσταντο προηγουμένως την κάθαρση και έπειτα τους επιτρεπόταν η είσοδος στην Ελλάδα. Απ' τα ανωτέρω διαπιστώνεται ότι γινόταν συστηματικός υγειονομικός έλεγχος όλων εκείνων, που επρόκειτο να εισέλθουν στη χώρα, δηλ. την Ελλάδα. Ασκούσαν συστηματική προληπτική ιατρική, αφού στο Βόλο το Σεπτέμβριο του 1936 υπήρχε σε έξαρση η πανώλη⁽²⁴⁾.

4. Το λοιμοκαθαρητήριο της «Ταράτσας» - Λαμίας.

Από όλα τα λοιμοκαθαρητήρια του φθιωτικού χώρου της περιόδου 1833 – 1881 μακροβιότερο υπήρξε εκείνο της «Ταράτσας» Λαμίας. Σύμφωνα με γραπτή μαρτυρία, που μας διέσωσε ο Νικόλαος Κ. Κασομούλης, με διαταγή της, τότε, Γραμματείας (Υπουργείου) των Στρατιωτικών υπ' αριθμ. 15199 της 6ης Σεπτεμβρίου 1836 έδρα του λοιμοκαθαρητηρίου, που λειτουργούσε βορείως της Λαμίας, ορίσθηκε η θέση του χωριού Δερβέν – Φούρκα. Έπειτα όμως από λίγες ημέρες και με διαταγή του διοικητού (νομάρχου) Φθιώτιδος έδρα του λοιμοκαθαρητηρίου ορίσθηκε η «Ταράτσα» της Λαμίας⁽²⁵⁾. Έτσι απ' το Σεπτέμβριο του 1836 άρχισε να λειτουργεί το εν λόγω λοιμοκαθαρητήριο. Η λειτουργία του διήρκεσε πολλές δεκαετίες και τα ερείπιά του σώζονταν μέχρι τα τελευταία χρόνια, αλλά τώρα τίποτε δεν μαρτυρεί την παρουσία του, μόνο το τοπωνύμιο «καραντίνα» ή «κουραντίνα» στα στόματα των ανθρώπων της γύρω περιοχής. Η αναφορά μας σ' αυτό θα είναι εκτενέστερη:

α') *Η θέση του:* Στο νότιο σημείο του χώρου, όπου βρίσκονται οι κτηριακές εγκαταστάσεις του Νοσοκομείου – Σανατορίου Λαμίας και του Γενικού Κρατικού Νοσοκομείου της ίδιας πόλης, υπήρχαν οι εγκαταστάσεις του λοιμοκαθαρητηρίου, δηλ. στις υπώρειες ενός λοφίσκου, ο οποίος ονομάζεται «παλιοκούλια», επειδή εκεί βρισκόταν πύργος, για να ελέγχει τις κινήσεις διερχομένων. Μέχρι τα μέσα δε του 19ου αιώνα, εκεί βρίσκονταν ερείπια οχύρωσης. Ο χώρος, που επέλεξαν, για να ιδρύσουν το λοιμοκαθαρητήριο ήταν ο καταλληλότερος στην περιοχή εκείνη. Κατά πρώτον εγκαταστάθηκε στην είσοδο του αυχένα, που οδηγεί προς τη Θεσσαλία, αφού διέλθει απ' τη στενωπό του «Αμπτουραχιάν Αγά» (σήμερα έχει παραφθαρμένη ονομασία και αποκαλείται «Δραχιάν – αγά»). Απ' το ίδιο σημείο διέρχεται και η αμαξιτή οδός προς τη Θεσσαλία. Προς βορράν βρίσκεται η ιστορική «Καμηλόβρυση», - αποδεικτικό τοπωνύμιο ότι απ' το σημείο εκείνο διέρχονταν караβάνια με καμήλες – ακόμη προς βορράν βρίσκεται το μοναστήρι της Αντινίτσας, ανατολικά του μοναστηριού βρίσκεται το χωριό Δίβρη και δυτικά τα, τότε, ακριτικά χωριά Δερβέν – Φούρκα και Δερβέν – Καρυά, Καλαμάκι και Μοσχοκαρυά, αντίστοιχα, σήμερα. Στη θέση εκείνη βρισκόταν το εν λόγω λοιμοκαθαρητήριο, το οποίο επί πενήντα χρόνια ήταν η χερσαία «πύλη» του ελληνικού κράτους στο αρκτικό σημείο αυτού, όπως αναφέρουμε πιο πάνω

23. Κασομούλης, ό.α. σελ. 128.

24. Κασομούλης, ό.α. σελ. 168.

25. Κασομούλης, ό.α. σελ. 169.

Το Σανατόριο και το Λοιμοκαθαρτήριο.

Το Λοιμοκαθαρτήριο της «Ταράτσας» -(1836-1881) Λαμίας.

β') *Κτηριακές εγκαταστάσεις.* Σε απάνεμο και προσήλιο σημείο βρίσκονταν οι εγκαταστάσεις του, ενώ έμπροσθεν αυτού απλωνόταν μια ομαλή έκταση, τόσο απαραίτητη για τη παραμονή των τετραπόδων, που μετέφεραν τους ανθρώπους απ' τη Θεσσαλία και τα Βαλκάνια και που επρόκειτο να υποβληθούν σε υγειονομικό έλεγχο και ενδεχομένως σε κάθαρση, η οποία κάθαρση θα απαιτούσε παραμονή στο χώρο εκείνον. Για τις πρώτες στεγαστικές συνθήκες δεν μας διασώθηκε καμμία γραπτή ή εικονογραφική μαρτυρία. Υποθέτω ότι αρχικά θα είχε κατασκευασθεί κάποια πρόχειρη καλύβα. Αργότερα απέκτησε μόνιμες εγκαταστάσεις. Επρόκειτο για ένα επίμηκες λιθόκτιστο οίκημα. Είχε δεκατρία ισόγεια δωμάτια, το καθένα διέθετε χωριστή είσοδο, τα δε δυο δωμάτια, ήτοι το ανατολικό και το δυτικό είχαν και ανώγειο τοιούτο, όπου προφανώς διέμενε το νοσηλευτικό προσωπικό. Τόσο στο ανατολικό, όσο και στο δυτικό σημείο υπήρχε μεγάλη αυλή πλακόστρωτη. Ίχνη χώρων παραμονής των υποζυγίων δεν διασώθηκαν. Ίσως κάτι τέτοιο να υπήρχε μακριά απ' το θεραπευτήριο. Το λοιμοκαθαρητήριο είχε επισκεφθεί επανειλημμένως ο γράφων τις φτωχές τούτες γραμμές στη δεκαετία του 1970, όταν εκείνο διέθετε μόνο τοίχους όρθιους άνευ στέγης, θυρών και παραθύρων!

γ') *Η λειτουργία του:* Η λειτουργία του, προφανώς, ήτο συνεχής, διότι οι κανόνες για την κάθαρση ήταν αυστηροί. Υπήρχε υγειονόμος, όπως αναφέρεται σε κάποιο συμβόλαιο, που ακολουθεί, ακόμη εργολαβικώς παρασκευαζόταν φαγητό για τους εισερχομένους, το οποίο πλήρωναν οι ίδιοι, κάθαρση δε υφίσταντο όλοι αδιακρίτως. Αναφέρει ο Κασομούλης: «Ο Χρόνης, τελειώσας με τους 13 στρατιώτας την κάθαρσίν του εις Ταράτσαν, αφωπλίσθη και εστάλη παρομοίως». Και σε άλλο σημείο αναφέρει: «Ο Τζιάλης ελθών από Λάρισσαν το πρωί εις το λοιμοκαθαρητήριον μας ανήγγειλεν...»⁽²⁶⁾.

Ακολουθεί ένα συμβόλαιο του 1846, απ' όπου μαθαίνουμε τον τρόπο σίτισης των υφισταμένων την κάθαρση: «*Αριθμ. 1528. Εν Λαμία την εικοστήν πρώτην Ιανουαρίου του χιλιοστού οκτακοσιοστού τεσσαρακοστή έκτου (1846) έτους, ημέραν Δευτέραν και ώραν πρώτην μετά μεσημβρίαν, εις το εν τη οικία του Στεφάνου Σκληβανιώτου πλησίον της πλατείας, συμβολαιογραφείον μου, ενώπιον εμού του Συμβολαιογράφου Λαμίας και κατοίκου της ίδιας πόλεως Ιωάννου Πέτρου και των μαρτύρων Μελετίου Γεωργιάδου, ιατρού και Θεοδώρου Γερογιαννοπούλου, εμπόρου, κατοίκων Λαμίας, πολιτών Ελλήνων, γνωστών μοι, ασχέτων συγγενείας μετ' εμού και των συμβαλλομένων, εμφανισθέντες οι κύριοι Πάνος Μοναστηριώτης, κάτοικος Βονίτσης, Γραμματέας της Νομαρχίας Φθιώτιδος και Φωκίδος, εκπληρών χρέη Νομάρχου εν ελλείψει τοιούτου, κάτοικος Λαμίας, Στέριος Αναγνώστου, βακάλης, και Γιάννης Δημητρίου, κατωτάς, κάτοικος Λιανοκλαδίου, γνωστοί μοι άπαντες και άσχετοι συγγενείας μετ' εμού, εξέθεσαν ότι συνεφώνησαν τα εφεξής: Ο κύριος Πάνος Μοναστηριώτης ενεργών χρέη Νομάρχου παραχωρεί υπό ενοίκιον προς τους Στέριον Αναγνώστου και Γιάννον Δημητρίου το εν τω Λοιμοκαθαρητηρίω Ταράτσης δημόσιον ομφωπωλείον δι' εν έτος ολόκληρον, αρχόμενον από της πρώτης τρέχοντος μηνός Ιανουαρίου έτους ενεστώτος επί ετησίω ενοικίω δραχμών τετρακοσίων είκοσι πέντε αριθμ. 425 πληρωτέων υπό των ενοικιαστών προς το ταμείον Φθιώτιδος εις δυο ίσας δόσεις, την μεν πρώτην κατά την τριακοστήν πρώτην Ιουλίου, την δε δευτέραν κατά την τριακοστήν πρώτην Δεκεμβρίου έτους αρξαμένου και υπό τας ακολούθους συμφωνίας, φυλαττομένης της εγκρίσεως υπό των Εσωτερικών υπουργείου: Οι ενοικιασταί είναι υπόχρεοι: Ιον) Να προμηθεύουν εις τους καθαριζομένους τα τρόφιμα κατά την διατίμησιν την οποίαν κατά πάσαν τριμηνίαν συντάσσει ο αρμόδιος Δήμαρχος και εγκρίνει η αρμόδια διοικητική αρχή επί τη βάσει της αγοραίας αυτών τιμής. 2ον) Να προμηθεύουν επίσης εις αυτούς τα αναγκαία*

26. Κασομούλης, ό.α. σελ. 147.

έπιπλα και σκευή επί τιμή κανονιζόμενη υπό της αρμοδίου διοικητικής (αρχής). 3ον) να διατηρούν ακριβώς τας περί ποιότητας και βάρους των τροφίμων και περί καθαριότητας των επίπλων αστυνομικάς διατάξεις και ιδιαιτέρας συμφωνίας επί ποινή πειθαρχικών προστίμων και ακυρώσεως της συμφωνίας. Εις την διοικητικήν αρχήν επιφυλάττεται το δικαίωμα, οσάκις την ενρίσκει ακριβή την παρά του Δημάρχου συντασσομένην εκτίμησιν να αναθέτη το χρέος της οριστικής αυτής μεταρρυθμίσεως εις τριμελή επιτροπήν, συγκειμένην υπό του προέδρου του αρμοδίου Δημοτικού Συμβουλίου, του υγειονόμου και ενός οικονομικού υπαλλήλου. Κατά τα λοιπά δε υπόκεινται εις τας υποχρεώσεις και αναλαμβάνουν τα δικαιώματα κατά τας από εικοστής εβδόμης Ιουλίου (ογδός Αιγούστου) του 1843 τεσσαρακοστού τρίτου έτους υπ' αριθμόν χίλια εξακόσια εβδομήκοντα πέντε καθ' όσον αι διατάξεις αύται δύνανται να εφαρμοσθώσιν εις το ενοικιαζόμενον ομφωπωλείον. Οι ενοικιασταί Στέριος Αναγνώστου και Γιάννος Δημητρίου παραδεχόμενοι το ανωτέρω συνάλλαγμα ενοικιάσεως υποχρεωτικού δι' εαυτούς καθ' όλας τας συμφωνίας και όρους αυτού, υπόσχονται την ακριβή όλων των υποχρεώσεων των εκπλήρωσιν, ιδίως δε την έγκαιρον και τακτικήν του ενοικίου πληρωμήν και προς ασφάλειαν του Δημοσίου δια την ακριβή των υποχρεώσεων των εκτέλεσιν εγγυητήν και πληρωτήν αξιόχρεον τον Νάκον Γιαννακόν Ρηντινιώτην, εγγυόμενον αλληλεγγύην με τους ενοικιαστές δια την εκπλήρωσιν των υποχρεώσεων των, ως ωμολόγησεν, αναδεχόμενον και εις αυτόν όλας τας υποχρεώσεις των ενοικιαστών και παραιτούμενον ένεκα τούτου του ενεργητήματος της τάξεως. Ούτω συμφωνησάντων και παραδεχθέντων των μερών, συνετάχθη το παρόν, το οποίον αναγνωσθέν μεγαλοφώνως και ευκρινώς εις επήκοον πάντων, υπεργάφη παρ' αυτών και εμού.

Οι συμβαλλόμενοι   Ο εγγυητής   Οι μάρτυρες   Ο Συμβολαιογράφος
(υπογραφές)   (υπογραφή)   (υπογραφές)   (υπογραφή – σφραγίδα)»⁽²⁷⁾.

Τέτοιου είδους συμφωνίες προφανώς θα είχαν γίνει και άλλες στα σαράντα πέντε έτη λειτουργίας του λοιμοκαθαρητηρίου της «Ταράτσας». Ο τοπικός Τύπος κάνει αναφορές στο λοιμοκαθαρητήριο εκείνο. Όταν εξέλιπαν οι λόγοι για τους οποίους ιδρύθηκε, παραμελήθηκε απ' την πολιτεία, όπως μας πληροφορεί μια γραπτή πηγή της εποχής εκείνης⁽²⁸⁾, αλλά αργότερα χρησιμοποιήθηκε για άλλο σκοπό, που ήταν ο εξής: Στο τέλος του 19ου αιώνα το ιστορικό λοιμοκαθαρητήριο χρησιμοποιήθηκε ως «προσωρινόν θεραπευτήριον προς νοσηλείαν εν αυτό και αποθεραπείαν των εξ αφροδισιακών νοσημάτων πασχουσών κοινών γυναικών». Η πιο κάτω δημοσιευόμενη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου των Λαμιέων του 1898 μας πληροφορεί για τα προβλήματα που δημιουργούσε στην πόλη η κοινωνική εκείνη ομάδα των γυναικών, αλλά και για τα προληπτικά και αποθεραπευτικά μέτρα, που λάβαινε η αστυνομία και ο δήμος: «Αριθμός 126 – Συνεδρίαση 12'. Το Δημοτικό Συμβούλιον των Λαμιέων συνελθόν εις τακτικήν Συνεδρίασιν εν τω Δημοτικώ καταστήματι και εις την εν αυτό συνήθη αίθουσαν των συνεδριάσεων του σήμερον την 28ην Σεπτεμβρίου 1898, παρόντων των Δημοτικών Συμβούλων Ιωάννου Πεζά, προεδρεύοντος, Χρ. Ελασσάνα, Σ. Καραντζαβέλλου, Δ. Κόντου, Σ. Ζιαρμπούρη, Δ. Ν. Λάμπρου, Ευθ. Στεφοπούλου, Ι. Γραμματικά, Γ. Καρακαντά, Β. Τρικαλινού, Γ. Κηλαϊδώνη, Σ. Αναστασίου και Ν. Παπαδογεώργου και του Δημάρχου Λαμιέων κ. Αριστέιδου Σκληβανιώτου.

27. «Συμβολαιογραφικόν αρχείον». (1845 – 1847). Λαμία.

28. Κων. Α0. Διαμαντής. *Ταξείδιον τον Βασιλέως Γεωργίου Α' εις Φθιώτιδα (3 – 15 Οκτωβρίου 1881)*. Στερεοελλαδική Εστία 5 – 6 (1960). Λαμία, σελ. 304: «Ερεπια υγειονομείου Ταράτσας».

Λαβόν υπ' όψιν το υποβληθέν αυτό υπ' αριθμ. 4421 της 20ης Σεπτεμβρίου ε.έ. έγγραφον του κ. αστυνόμου Λαμίας ζητούντος κατόπιν του προσφερθέντος δημ. κτηρίου (πρώην λοιμοκαθαρτηρίου) δια νοσοκομείον των εξ αφροδισίων νοσημάτων πασχουσών γυναικών να εγκριθή ανάλογος χρηματική πίστωση δια την λειτουργίαν και συντήρησιν αυτού, ήτοι δια τροφάς των νοσηλευθησομένων τοιούτων γυναικών, φωτισμού και λοιπά έξοδα του Καταστήματος.

Ακούσαν του κ. Δημάρχου εισηγησαμένου δια μακρών ότι ανάγκη απόλυτος, απαραίτητος και επείγουσα όπως συσταθή τοιούτον προσωρινόν Νοσοκομείον προς θεραπείαν των εξ αφροδισιακών νοσημάτων πασχουσών κοινών γυναικών διότι αύται διεσπαρμένα ούσαι εν ταις διαφοροίς της πόλεως συνοικίαις μετέδωσαν και μεταδίδωσι κατά τας αστυνομικάς πληροφορίας παντοειδή ολέθρια νοσήματά των εις τους μετ' αυτών συγχρωτιζόμενους κατοίκους της πόλεως ταύτης και δη τους νέους αυτής, οίτινες αγνοούντες το μέγεθος των τοιούτων νοσημάτων και την εξ αυτών επί της υγείας των καταστρεπτικών συνεπειών ου παύουσι συγχρωτιζόμενοι μετ' των τοιούτων γυναικών και προτεινάντος κατ' ακολουθίαν την επισηφισιν της προς λειτουργίαν και συντήρησιν του τοιούτου προσωρινού θεραπευτηρίου απαιτουμένης μέχρι του τέλους του τρέχ. έτους τουλάχιστον χρηματικής δαπάνης των δρχ. «200» δια διατροφήν, φωτισμόν και λοιπά έξοδα αυτού. Ανομολογούν την ορθότητα των υπό του κ. Δημάρχου εκτεθέντων ως ανωτέρω λόγων, την γνώμην δε αυτού και πρότασιν υποστηριζόμενον και συμμεριζόμενον πλην των Δημοτικών Συμβούλων Ι. Γραμματικά, Ι. Πεζά, Χρ. Ελασσάνα, Θ. Ν. Λάμπρου και Ν. Παπαδογεώργου, διισταμένων και μη συμφωνούντων προς ταύτην δια τους εν τω σχετικώ πρακτικώ συζητήσεως διατυπωμένους λόγους των.

Αποφαινεται

Παραδεχόμενον κατά πλειοψηφίαν εννέα κατά πέντε την πρότασιν ταύτην του κ. Δημάρχου εγκρίνει την σύστασιν του ειρημένου προσωρινού θεραπευτηρίου προς νοσηλείαν εν αυτό και αποθεραπείαν των εξ αφροδισιακών νοσημάτων πασχουσών κοινών γυναικών και επισηφίζει εις βάρος του προϋπολογισμού επίοντος έτους 1899 πίστωση εκ δραχμών διακοσίων δια την λειτουργίαν αυτού, ήτοι δια διατροφήν των νοσηλευθησομένων τοιούτων γυναικών, φωτισμού ιατρικάς επισκέψεις, φάρμακα και λοιπά έξοδα αυτών, πληρωτέα επί τη βάσει ακριβών ονομαστικών καταστάσεων της ενταύθα αστυνομίας, θεωρημένου και εξελεγχόμενον υπό του κ. Δημάρχου. Ανατίθησι την ενέργειαν των περαιτέρω δεόντων εις τον κ. Δήμαρχον.

Εγένετο και εξεδόθη εν Λαμία την 28 Σεπτεμβρίου 1898.

Ο προεδρεύων
(υπογραφή)

Τα μέλη
(υπογραφές)»⁽²⁹⁾

Η έλλειψη αρχαιακού υλικού δεν μας επιτρέπει να γνωρίζουμε επί πόσα έτη το λοιμοκαθαρτήριο της «Ταράτσας» χρησιμοποιήθηκε απ' το Δήμο Λαμιέων και την Αστυνομία Λαμίας για τον σκοπό αυτό, διότι το θέμα εκείνο ήταν της αρμοδιότητας των δυο αυτών εξουσιών. Το λοιμοκαθαρτήριο αργότερα κατεδαφίστηκε, στο χώρο κτίστηκαν κατοικίες και όταν αναζητήθηκε «ουχ ευρέθη ο τόπος...».

29. Χειρόγραφα «Πρακτικά» Δήμου Λαμιέων του 1898. (Ιστορικό Αρχείο Λαμίας).

5. Το Νοσοκομείο της «νόσου σπυροκόλου»

Σε λαμιώτικη εφημερίδα του 1860 διαβάζουμε την ακόλουθη διαμαρτυρία – είδηση: «Ο αποβιώσας πρώην ιεράρχης Φθιώτιδας Ιάκωβος (σ.σ. εννοεί τον πρώτον μετεπαναστατικόν επίσκοπον Ζητουνίου (Λαμίας) Ιάκωβον Παπαγεωργίου, ο οποίος είχε αποβιώσει το 1851) εκληροδότησεν εις το δημόσιον μίαν την ενταύθα οικιών του δια να χρησιμεύση ως νοσοκομείον των σπυροκωλιωτών. Μετά χρόνον τινα το θεραπευτήριον τούτο κατελύθη, η δε ειρμημένη οικία, αντί να διατεθή προς όφελος του δημοσίου...»⁽³⁰⁾.

Βεβαίως δεν μας απασχολεί εδώ η τύχη... της οικίας του Ιακώβου Παπαγεωργίου, αλλά η είδηση ότι στη Λαμία στα μέσα του 19ου αιώνα συστήθηκε και λειτούργησε θεραπευτήριο δια την «νόσον Σπυροκόλον ή ορχιδάν», το οποίο όμως «κατελύθη» σύμφωνα με την εφημερίδα. Λεπτομέρειες για ακριβή χρόνο σύστασης, διάρκεια λειτουργίας και έτος «κατάλυσης» του θεραπευτηρίου δεν έχουμε. Το βέβαιο είναι ότι συστήθηκε μετά το 1851 και καταργήθηκε προ του 1860. Γεγονός είναι ότι στην ακριτική Λαμία συστήθηκε και λειτούργησε ένα ακόμη θεραπευτήριο, που ήταν προϊόν ιδιωτικής πρωτοβουλίας, αλλά και έκφραση κοινωνικής πρόνοιας. Αν και ήταν απαραίτητο προς θεραπεία των πασχόντων, δεν διήρκεσε πολύ η λειτουργία, προφανώς για οικονομικούς λόγους. Το νοσοκομείο βρισκόταν στην περιοχή της Λαμίας, που υπαγόταν στην ενορία της Παναγίας Δέσποινας σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 3058/22-2-1851 έκθεση απογραφής της περιουσίας του αποβιώσαντος ιεράρχου, που πραγματοποίησε ο συμβολαιογράφος Λαμίας Αλέξανδρος Χατζίσκος, ο οποίος έχει καταγράψει τα εξής: «Μια οικία ανώγειος με το περιβόλιόν της, κειμένη εν τη πόλει Λαμίας, εν τη ενορία της Δεσποίνης, συνορευομένη ανατολικώς και μεσημβρινώς με δημοσίους δρόμους, δυτικώς με στενωπόν και αρκτικώς με οικίαν του Δημητρίου Αγγελακοπούλου, εκτιμηθείσα υπό των ανωτέρω εκτιμητών εις δραχμάς ένδεκα χιλιάδας, αριθμ. 11.000»⁽³¹⁾. Σχετικά με την νόσον εκείνη η Βουλή και η Γερουσία των Ελλήνων ψήφισε τον υπ' αριθμ. ΡΓ'(103) νόμο το 1848, ο οποίος έχει ως εξής: (Αναδημοσιεύεται στην ύα (=περιθώριο) (σελ. 30-33).

Στερούμεθα ειδήσεων για τη διάδοση της νόσου εκείνης στη Λαμία, αλλά και για την ίδρυση άλλου νοσοκομείου προς πρόληψη και καταπολέμηση, αυτής. Η έκδοση νόμου για την καταπολέμηση της νόσου είναι αποδεικτικό στοιχείο ότι αυτή ήταν σοβαρή για την εποχή εκείνη.

6. Το Στρατιωτικό Νοσοκομείο

Η ύπαρξη στρατιωτικών μονάδων στη συνοριακή Φθιώτιδα στην μετεπαναστατική και νεώτερη περίοδο καθιστούσε αναγκαία την ίδρυση, λειτουργία και διατήρηση στρατιωτικού νοσοκομείου στη Λαμία. Και τέτοιες μονάδες ήταν στην οθωνική περίοδο τα τρία σώματα: α') οι ακροβολιστές, β') η χωροφυλακή και γ') η φάλαγγα. Ακόμη ήταν τα παραστρατιωτικά σώματα της Εθνοφυλακής και η Οροφυλακή, όπως είδαμε και πιο πάνω. Στη διάρκεια της Επανάστασης του 1866 προς απελευθέρωση της Θεσσαλίας τοπική εφημερίδα θα γράψει τα εξής: «Τριπλασθέντος του ενταύθα Στρατού εσχάτως, πρέπει να λάβη πρόνοιαν η Κυβέρνησις και περί χρηματοδοτήσεως αμέσως»⁽³²⁾. Αργότερα η Λαμία ήταν έδρα του 2ου Συντάγ-

30. Εφημ. *Φάρος της Όθριος*, Λαμία, 30 Ιουνίου 1860.

31. Δημητρίου Θ. Νάτσιου: *Η απογραφή της περιουσίας στη Λαμία τον Μητροπολίτη Φθιώτιδος Ιακώβου Παπαγεωργίου*, *Φθιωτικά Χρονικά*, 16 (1995), Λαμία σελ. 61 – 71.

32. Εφημ. *Φωνή του Λαού*, φ. 245, Λαμία 26 Νοεμβρίου 1866.

ματος και του 42ου Συντάγματος Ευζώνων, αλλά και στη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου αρκετός στρατός διήρχετο απ' τη Λαμία ή παρέμεινε σ' αυτήν και την ευρύτερη περιοχή της. Η πιο πάνω κατάσταση επέβαλλε τη λειτουργία ενός τέτοιου νοσηλευτικού ιδρύματος. Θα γίνει σύντομη αναφορά και σ' αυτό, αν και για το Στρατιωτικό Νοσοκομείο της Λαμίας μπορεί να γραφεί ειδική μελέτη. Εδώ θα εξετασθούν μερικές πτυχές και κυρίως θα αναφερθούμε στα προβλήματα αυτού.

Ιδρυτικό νόμο δεν μπόρεσα να βρω, έχουμε όμως τοπικές γραπτές αρχειακές μαρτυρίες ότι λειτουργούσε στη Λαμία το Νοσοκομείο το 1841⁽³³⁾. Ο Αθηναϊκός Τύπος αναφέρει ότι στη Λαμία λειτουργούσε στρατιωτικό Νοσοκομείο το 1837. Προβλήματα, που αντιμετώπιζε, ήταν κυρίως το στεγαστικό και πάντοτε οι υπεύθυνοι έδιναν εμβλασματικές λύσεις με τη μίσθωση ιδιωτικών χώρων για τη στέγασή του. Αρχικά στεγάσθηκε στο τουρκικό τέμενος «Χουνιγκιάρ τζαμί», το οποίο βρισκόταν εκεί ακριβώς, όπου τώρα βρίσκεται η Λέσχη Αξιωματικών της Φρουράς Λαμίας (πρώην Σ.Κ.Ε.) επί της οδού «Ρήγα Φερραίου», σύμφωνα με γραπτή μαρτυρία: «Οθωμανικόν τέμενος εν τω κέντρω της πόλεως Λαμίας κείμενον μετέβαλε το ελληνικόν δημόσιον εις στρατιωτικόν νοσοκομείον προ χρόνων πολλών...»⁽³⁴⁾. Αυτά έγραφε η «Ανατολική Ελλάς» το 1869. Εκείνο το «προ χρόνων πολλών» είναι αποδεικτικό στοιχείο ότι το Νοσοκομείο στεγάσθηκε στο «Χουνιγκιάρ τζαμί» αρκετά χρόνια. Σύμφωνα, όμως, με μισθωτήριο, το 1870 εγκατέλειψε το τζαμί και στεγάσθηκε στο μισθωμένο κτηριακό συγκρότημα του Ζακύνθιου γιατρού Φραγκίσκου Βερέττα, ο οποίος είχε εγκατασταθεί στη Λαμία ως στρατιωτικός γιατρός και είχε δημιουργήσει τεράστια ακίνητη περιουσία.

Σε άλλο συμβόλαιο του 1877⁽³⁵⁾ γίνεται λόγος για τελειοποίηση «παλαιού στρατιωτικού νοσοκομείου», ενώ το 1880 μισθώνεται ειδικός χώρος, ο οποίος λειτουργεί ως παράρτημα, όπου στεγάζονταν τα εργαστήρια του Νοσοκομείου. Αργότερα συστεγάσθηκε με το «Ελασσώνειον Πολιτικόν Νοσοκομείον»⁽³⁶⁾ και τελικά για τη στέγασή του θα γράψει τοπική εφημερίδα: «Σήμερον εκκενούται το Ελασσώνειον Νοσοκομείον υπό του 42ου Συντάγματος...»⁽³⁷⁾.

Μετά την εκκένωση του Πολιτικού Ελασσωνείου Νοσοκομείου, το Στρατιωτικό στεγάσθηκε σε ειδικό χώρο εντός του στρατοπέδου, ο οποίος διαμορφώθηκε κατάλληλα για να χρησιμεύσει ως νοσοκομείο. Δεν μπόρεσα να μάθω αν στεγάσθηκε και πόσο στον πιο πάνω χώρο το 1941. Στη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου λειτούργησε στην πόλη μας το «41βον Στρατιωτικόν Νοσοκομείον Λαμίας»⁽³⁸⁾.

α. Οι στρατιωτικοί γιατροί: Αφού το Στρατιωτικό Νοσοκομείο λειτούργησε στη Λαμία επί έναν αιώνα, θα υπηρέτησαν σ' αυτό αρκετοί στρατιωτικοί γιατροί διαφόρων ειδικοτήτων,

33. Δημόσια Διαθήκη του Ιωάνη Νικολάου – Ολύμπιου υπ' αριθμ. 2694 της 14 Ιανουαρίου 1841 (Συμβολαιογραφικό Αρχείο Κων/νου Ι. Οικονομίδου – Ιστορικό Αρχείο Λαμίας) όπου αναφέρονται τα εξής: «Όσα δε άλλα μένουν να μοιρασθώσιν εις σχολεία και Νοσοκομεία της Λαμίας...». Η λέξη «Νοσοκομεία» είναι αποδεικτικό στοιχείο ότι λειτουργούσε στη Λαμία Νοσοκομείο το 1841, το οποίο βεβαίως δεν ήταν Πολιτικό. Ακόμη το γεγονός ότι ο ιερομόναχος Ιωάννης απ' την Κρανιά Ελασσώνας ήταν στρατιωτικός ιερέυς μας αναγκάζει να δεχθούμε ότι άφησε κάποια χρήματα στο εν Λαμία Στρατιωτικό Νοσοκομείο.

34. Εφημ. *Ανατολική Ελλάς*, Λαμία, 2 Ιουνίου 1869.

35. Συμβολαιογραφικό Αρχείο Σάββα Πετσοπούλη: Αριθμός Συμβολαίου: 1877, Λαμία 1877, (Ιστορικό Αρχείο Λαμίας).

36. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 28, Λαμία, 28 Μαρτίου 1928.

37. Εφημ. *Η Επαρχία*, Λαμία, 1 Ιουλίου 1933.

38. Εφημ. *Λαμιακός Τύπος*, φ. 649, Λαμία 1948.

η έλλειψη όμως αρχείων δεν μας επιτρέπει να γνωρίζουμε τα ονόματα και την ειδικότητα αυτών. Από σποραδικές και ευκαιριακές πηγές μαθαίνουμε ότι υπηρέτησαν στο εν λόγω «μακρόβιο» νοσοκομείο ανάμεσα στους άλλους και οι έξι στρατιωτικοί γιατροί: 1) Ο Αλεξ. Αντωνιάδης στα 1861 ήταν γιατρός και διευθυντής του Νοσοκομείου και συνεργάτης της εφημερίδας «Ασκληπιός», η οποία έβγαине στην Αθήνα⁽³⁹⁾, 2) Ο Παναγής Αναγ. Ζητουνιάτης ήταν στρατιωτικός γιατρός το 1863⁽⁴⁰⁾, 3) Ο Φρειδερίκος Χόμπελ, Γερμανικής καταγωγής, ήταν στρατιωτικός γιατρός ενωρίτερα και συγκεκριμένα το 1851⁽⁴¹⁾, 4) Ο Κων/νος Ζαγγογιάννης, Ευρυτανικής καταγωγής, ο οποίος απεβίωσε στις 18 Νοεμβρίου 1876, ενώ ήταν επίτροπος και διευθυντής του Στρατιωτικού Νοσοκομείου Λαμίας⁽⁴²⁾, 5) Ο Αριστείδης Νάκου Οικονομίδης (1840 – 1880), Λαμιώτης στην καταγωγή, το 1878 ήταν υπίατρος και Δ/ντής του Νοσοκομείου, είχε διαδεχθεί την Ζαγγογιάννη, αλλά απεβίωσε μόλις 40 ετών!⁽⁴³⁾, 6) Ο Στέφανος Κρήτης, καταγόταν απ' την Κέρκυρα, ήταν στρατιωτικός γιατρός και απεβίωσε στη Στυλίδα το 1859⁽⁴⁴⁾, 7) ο στρατιωτικός φαρμακοποιός Νικόλαος Λαζώνης υπηρέτουσε στο νοσοκομείο του 1863⁽⁴⁵⁾, 8) Ο Ε. Ξύδης, ο οποίος υπηρέτουσε στο νοσοκομείο το 1870 και έλαβε μέρος στην διπλωματική αποστολή, η οποία στο μοναστήρι της Αντινίτσας – Λαμίας έπαιρνε αποφάσεις, για την πάταξη της ληστείας⁽⁴⁶⁾, 9) ο ανθυποφαρμακοποιός Τρ. Καραντάσης, ο οποίος ενώ υπηρέτουσε στο «στρατιωτικόν θεραπευτήριον» της Λαμίας με-

«ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
Αριθ. 22 Εν ΑΘΗΝΑΙΣ, 25 Αυγούστου
ΝΟΜΟΣ ΡΓ' Περί της νόσου Σπιρκόκαλου
ΟΘΩΝ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ψηφισάμενοι ομοφώνως μετά της Βουλής και
της Γερουσίας εκυρώσαμεν και διατάττομεν.

Άρθρον 1.

Πας εντός του Κράτους ευρισκόμενος πάσχων την νόσον Σπιρκόκαλον, ή ορχιδάν κοινώς λεγομένην (Scarlievo), οφείλει να υποταχθή εις ιατρικήν θεραπείαν.

Άρθρον 2.

Η θεραπεία αύτη ενεργείται εις δημόσια θεραπευτήρια, επί τούτω συνεστημένα εις τους νομούς, όπου μάλλον επιπολάζει η νόσος, ή εις ιδιαίτερα θεραπευτήρια, επί τούτω διατηρούμενα, ιδία δαπάνη του πάσχοντος ή των πασχόντων, αδεία του νομοϊατρού, όσως δεν δύναται να την αρνηθή άνευ ευλογοφανούς αιτίας.

Άρθρον 3.

Όπου δεν υπάρχει δημόσιον κατάστημα, δια να χρησιμεύση ως θεραπευτήριον, θέλουν ενοικιασθή αναλόγως του αριθμού των πασχόντων ιδιωτικά οικήματα, των οποίων το ετήσιον ενοίκιον δεν θέλει υπερβαίνει τας δραχ. 2.000.

Άρθρον 4.

Η ιατρική επιμέλεια των εν τοις δημοσίοις θεραπευτήριοις νοσηλευομένων ενεργείται δι' ενός επιστήμονος ιατρού, του οποίου η ανταμοιβή δεν δύναται να υπερβαίνη τας 200 δραχμάς κατά μήνα, αναλόγως του αριθμού των νοσηλευομένων.

Άρθρον 5.

Οι νομοϊατροί οφείλουσι να περιοδεύωσι τα μέρη, εις τα οποία υπάρχει υποψία, ότι ευρίσκονται πάσχοντες την νόσον ταύτην, και να παραπέμπωσιν αυτούς εις τα σχετικά θεραπευτήρια, λαμβάνοντες επιμίσθιον, καθόσον διαρκεί η πε-

39. Εφημ. *Ασκληπιός*, τεύχος Α', τομίδιο 6ο, Αθήνα 31 Αυγούστου 1861.

40. Συμβολαιογραφικό Αρχείο Θεοδώρου Δουβουνιώτου: Αριθμός Συμβολαίου: 7907, Λαμία 1863, (Ιστορικό Αρχείο Λαμίας).

41. Συμβολαιογραφικό Αρχείο Αλεξάνδρου Χατζίσκου: Αριθμός Συμβολαίου 3112, Λαμία 1851 (Ιστορικό Αρχείο Λαμίας).

42. Εφημ. *Φωνή του Λαού*, φ. 691, Λαμία, 20 Νοεμβρίου 1876.

43. Εφημ. *Φάρος της Όθρυος*, Λαμία, 29 Μαρτίου 1880.

44. Εφημ. *Φάρος της Όθρυος*, Λαμία, 17 Ιανουαρίου 1859.

45. Συμβολαιογραφικό Αρχείο Ιωάννου Σκαβέντζου: Αριθμός Συμβολαίου 1767, Λαμία 1863 (Ιστορικό Αρχείο Λαμίας).

46. Εφημ. *Φωνή του Λαού*, φ. 424, Λαμία, 14 Μαΐου 1870.

τατέθηκε στην Αθήνα το 1911, 10) το Μάιο του 1936 διευθυντής ήταν ο στρατιωτικός γιατρός Δ. Μαρκάκης, 11) ο ανθυπίατρος Μιχαήλ Καλούλης, ο οποίος το 1936 ήταν διευθυντής του Νοσοκομείου. Ασφαλώς υπήρξαν και άλλοι στρατιωτικοί γιατροί, οι οποίοι προσέφεραν τις υπηρεσίες τους, αφού το 1929 Δ/ντής ήταν κάποιος Ιωάννης Μέρμηγκας 12) ο Φρειδερίκος Τσίλερ, στρατιωτικός επίατρος, ήταν από τους πρώτους γιατρούς (1843)^{46β)}.

Οι ασθενείς: Οι νοσηλευόμενοι έφεραν οπωσδήποτε την στρατιωτική ιδιότητα, ήσαν όμως και ιδιώτες – πολίτες ιδιαίτερα στην περίοδο, κατά την οποία είχαν συστέγαση με το «Ελασσώνειο Πολιτικόν Νοσοκομείον». Σύμφωνα με κάποια γραπτή μαρτυρία το 1928 νοσηλεύονταν στο εν λόγω νοσηλευτικό ίδρυμα ογδόντα στρατιώτες και πολίτες⁴⁷⁾.

Τα φάρμακα: Δεν μας διασώθηκε κανένας κατάλογος φαρμάκων. Το βέβαιο είναι ότι όλα παρασκευάζονταν εντός του νοσοκομείου, άλλωστε, έτσι ερμηνεύεται και η παρουσία φαρμακοποιού στο ιατρικό προσωπικό του ιδρύματος, όπως είδαμε πιο πάνω. Ανάμεσα στα φάρμακα ήταν και οι βδέλλες, των οποίων γινόταν συστηματική καλλιέργεια στις σουδες της Μεγάλης Βρύσης Λαμίας και τις προμηθευόταν το Νοσοκομείο με όρους, όπως αποδεικνύεται απ' το συμβόλαιο, που καταχωρίζεται πιο κάτω αυτούσιο:

«Αριθμ. 3150. Εν Λαμία την δεκάτην ογδόην Απριλίου του χιλιοστού οκτακοσιοστού πεντηκοστού πρώτου έτους, ημέραν Τετάρτην, ώραν τρίτην μετά μεσημβρίαν, εις το εν τη οικία του Μελετίου Γεωργιάδου εν τη πλατεία της πόλεως ταύτης Συμβολαιογραφείον μου, ενώπιον εμού του Συμβολαιογράφου και κατοίκου Λαμίας Αλεξάνδρου Χατσίσκου και των μαρτύρων Θεοδώρου Χατζηκωστοπούλου, αστυνόμου και Σπυρίδωνος Ν. Σταϊκοπούλου, εμπόρου, κατοίκων Λαμίας, πολιτών Ελλήνων, γνωστών μοι, ασχέτων συγγενείας μετ' εμού και των συμβολ-

ριοδεία των, δραχ. από 80 μέχρι των 100 κατά μήνα, και τα έξοδα της οδοιπορίας.

Άρθρον 6.

Θέλουν προσέτι μισθωθή τρεις εκ των εμπειρικών ανεγνωρισμένων από το ιατροσυνέδριον ιατρών, δια να χρησιμεύωσιν ως βοηθοί των ιατρών των θεραπευτηρίων, εκτελούντες τας οδηγίας εκείνων, εκάστου των οποίων ο ετήσιος μισθός θέλ' εϊσθαι από 600 έως 1.000 δραχμίας.

Ανά πέντε το πολύ υπηρετεί δι' έκαστον θεραπευτήριον, εκάστου των οποίων ο ετήσιος μισθός δεν δύναται να υπερβείνη το ποσόν των δραχμίων 360.

Όπου όμως ένεκα του αριθμού των ασθενών ήθελον ενοικιασθή δύο οικίαι, δια να τοποθετηθώσιν οι νοσούντες, θέλει προστίθεσθαι και ο απαιτούμενος δια το δεύτερον κατάστημα αριθμός των υπηρετών, όστις δεν θέλει υπερβείνη επίσης τον αριθμόν των πέντε.

Άρθρον 7.

Όστις των ασθενών αποποιηθή την εις το θεραπευτήριον μετάβασίν του, θέλει μετάγεσθαι αναγκαστικώς εις αυτό.

Άρθρον 8.

Τα γεννηθέντα και γενησόμενα ταχόν δια την αύξησιν των κλινών έξοδα της πρώτης αποκαταστάσεως, και της συσκευής εν γένει των θεραπευτηρίων, είναι εις βάρος του δημοσίου. τα δε της θεραπείας και διατροφής των εν τοις θεραπευτηρίοις νοσηλευθησομένων προκαταβάλλονται μεν υπό του δημοσίου, αλλά θέλουν αποδίδεσθαι υπ' αυτών μετά την θεραπείαν. καθόσον δε τις τούτων ευρίσκειται εις παντελή ένδειαν, τούτου τα έξοδα πληρώνονται από τον δήμον, εις τον οποίον ανήκει, καθ' όσον δε ο δήμος απορεί, μένουσ εις βάρος του δημοσίου.

Άρθρον 9.

Η είσπραξις των εις τον παρόντα Νόμον αναφερομένων δικαιωμάτων του δημοσίου ενεργείται κατά τας περί βιαίας εισπράξεως των δημοσίων φόρων εν ισχύει διατάξει.

Άρθρον 10.

Οι βοηθοί των ιατρών, και οι υπηρετεί διαορίζονται και παύονται δια διαταχόν του επί των Εσωτερικών υπουργείου.

46β. Συμβολαιογραφικό Αρχείο Κων/ντίνου Οικονομίδου: Αριθμός Συμβολαίου 5836, Λαμία 12 Φεβρουαρίου 1843 (Ιστορικό Αρχείο Λαμίας).

47. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 28, Λαμία, 28 Μαρτίου 1928.

λομένων και μη εξαιρουμένων από τον Νόμον, εμφανισθέντες, αφ' ενός οι Κύριοι Βενάρδος, Ορνσταϊν, στρατιωτικός ιατρός, κάτοικος Λαμίας, Δημήτριος Κορωναίος, λοχαγός του τετάρτου τάγματος ακροβολιστών, κάτοικος Αμαλιαπόλεως, διαμένων εν Λαμία, και Δημήτριος Δαρδαγάνης, καταλυματίας παρά τω στρατιωτικῷ ταμείῳ Λαμίας, κάτοικος Λαμίας, μέλη του Στρατιωτικού Νοσοκομείου Λαμίας και αφ' ετέρου οι Κύριοι Αστέριος Παρμενόπουλος, ἔμπορος, κάτοικος του χωρίου Μοσχοχωρίου του Δήμου Ηρακλειωτῶν και Ρίζος Ιωάννου, υποδηματοποιός, κάτοικος Λαμίας, γνωστοί μοι ἅπαντες και συγγενεῖς μετ' ἐμοῦ ἄσχετοι, ἐξέθεσαν ὅτι συνεφώνησαν τα ἀκόλουθα: Δυνάμει του ἀπὸ εικοστής πέμπτης Μαρτίου τρέχοντος ἔτους πρακτικῆς μειοδοτικῆς δημοπρασίας δια την προμήθειαν των αναγκαιουσῶν βδελῶν εἰς

το ἐνταῦθα Στρατιωτικόν Νοσοκομείον δι' ἐν ολόκληρον ἔτος και τῆς υπ' αριθμ. πέντε χιλιάδες ἑκατὸν εβδομήκοντα τρία και ἀπὸ δευτέρας τρέχοντος μηνός διαταγῆς του υπουργείου των Στρατιωτικῶν, δι' ἧς ἐνεκρίθη και ἀνετέθη ἡ προμήθεια των βδελῶν εἰς τον τελευταῖον μειοδότην Αστέριον Παρμενόπουλον ἀνά ἐπτὰ ἡμίση λεπτά ἐκάστη βδέλλα, δυνάμει, λέγω, των ἀνωτέρω πρακτικῶν και τῆς διαταγῆς ταύτης του υπουργείου των Στρατιωτικῶν ο τελευταῖος μειοδότης Αστέριος Παρμενόπουλος ἀναδέχεται την προμήθειαν των αναγκαιουσῶν εἰς το ἐνταῦθα Στρατιωτικόν Νοσοκομείον βδελῶν δι' ἐν ολόκληρον ἔτος, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς πρώτης Ἀπριλίου τρέχοντος ἔτους και λήγοντος την τριακοστήν πρώτην Μαρτίου του ἐπομένου χιλιεστού οκτακοσιοστού πενηκοστού δευτέρου ἔτους ὑπὸ τους ἀκολουθους ὅρους και συμφωνίας:

α') αἱ χορηγούμεναι βδέλλαι πρὸς χρῆσιν ὑπὸ των ἐν τῷ Νοσοκομείῳ ἀσθενῶν παρά του εἰρημένου προμηθευτοῦ πρέπει να εἶναι καθαραί, μετριῶν μεγέθους και ἀμεταχειρίσται και εἰάν αὐταὶ δεν κολλῶσι θέλει ἐπιστρέφονται εἰς αὐτὸν δια να ἀνταλλάσσονται ἀνευ οὐδεμίας προφάσεως και ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ο προμηθευτῆς δεν ἠθέλεν ἐκπληρῶση την υποχρέωσιν του ταύτην ἡ Ἐπιτροπὴ του Στρατιωτικῆς Νοσοκομείου δύναται να προμηθεύεται ταύτας ἀλλαχόθεν, ἐπιβάλλουσα εἰς βάρος του ρηθέντος προμηθευτοῦ την περιπλέον πληρωμὴν,

β') αἱ βδέλλαι πρέπει να χορηγῶνται ἐπὶ ἀποδείξει του διατάσσοντος ἰατροῦ, την δε ἀποδείξιν ταύτην θέλει πέμπη ο οἰκονόμος του Νοσοκομείου εἰς τον προμηθευτὴν, ἀφὸν θεωρησῆ ταύτην,

γ') Ἡ ἐπιτροπὴ του Νοσοκομείου χρεωστεῖ κατὰ μῆνα να πληρῶνη τας παρά του προμηθευτοῦ χορηγηθείσας ἐντὸς του μηνός βδέλλας, ἀφὸν παρουσιάσῃ τας πεμφθείσας εἰς αὐτὸν ἀποδείξεις, θεωρημένας παρά του οἰκονόμου του καταστήματος, σύμφωνα με την παρ' αὐτοῦ του προμηθευτοῦ προσφερθείσαν εἰς την μειοδοτικὴν δημοπρασίαν τιμὴν, ἴτοι ἐπτὰ ἡμίση λεπτά ἐκάστην βδέλλαν,

δ') Δια πάσαν παράβασιν των ἀνωτέρω συμφωνιῶν ο εἰρημένος προμηθευτῆς των βδελῶν παρέχει, σύμφωνα με τον Νόμον, ἐγγυητὴν πρὸς ἐκπλήρωσιν των ἐν παρόντι συμβολαίῳ διαλαμβανομένων ὀρων τον Ρίζον Ιωάννην, ὅστις παρὰν, ὠμιολόγησεν ὅτι ἐγγυάται δια την ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν των ἀνωτέρω υποχρεώσεων του προμηθευτοῦ, ἀναδεχόμενος εἰς εαυτὸν ὅλας τας

Ἄρθρον 11.

Τα συνεπεία του ἀπὸ 11 Ιουλίου 1847 Διατάγματος γεγονότα μέχρι τούδε ἐξῶδα δια την μισθοδοσίαν του προσωπικοῦ, δια την διατροφήν και θεραπείαν των νοσοῦντων, δ' ἐνοίκιον των καταστημάτων, και δια την προμήθειαν των κλινοστρωμῶν και λοιπῆς συσκευῆς μένουσ εἰς βάρος του δημοσίου. Ο Ἡμέτερος ἐπὶ των Ἐσωτερικῶν ὑπουργός θέλει δημοσιεύσει και ἐκτελέσει τον παρόντα Νόμον.

Ἐν Ἀθήναις, την 11 Αυγούστου 1848.

ΟΘΩΝ.

Ο ὑπουργός Μ. ΡΟΥΦΟΣ.

Ἐθεωρήθη και ἐτέθη ἡ μεγάλη σφραγὶς του Κράτους

Ἐν Ἀθήναις, την 12 Αυγούστου 1848.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργός

Γ.Α. ΠΑΛΛΗΣ»⁽³²⁾.

υποχρεώσεις αυτού εις περίστασιν, καθ' ην δεν τας εκπληρώσει ο προμηθευτής. Ταύτα εκθεσάντων και παραδεχθέντων των συμβαλλομένων συνετάχθη το παρόν συμβόλαιον, όπερ αναγνωσθέν μεγαλοφώνως και ευκρινώς ενόπιον αυτών και των μαρτύρων, υπεγράφη παρ' όλων αυτών και εμού του Συμβολαιογράφου.

Η επιτροπή Ο προμηθευτής Ο εγγυητής Οι μάρτυρες Ο Συμβολαιογράφος
(υπογραφές) (υπογραφή) (υπογραφή) (υπογραφές) (υπογραφή – σφραγίδα)⁽⁴⁸⁾.

Κατά καιρούς το Υπουργείο των Στρατιωτικών προεκήρυσσε διαγωνισμούς για τη πρόσληψη νοσηλευτικού προσωπικού τόσο ανδρικού, όσο και γυναικειού.

7. Τα υπαίθρια νοσοκομεία και χειρουργεία του Ερυθρού Σταυρού κατά μήκος των Ελληνοτουρκικών συνόρων. (1878)

Το αλτρωτικό και το προσφυγικό ήταν τα πιο σοβαρά προβλήματα, που αντιμετώπισε η ακριτική Λαμία στη διάρκεια των ετών 1833 – 1881 και ιδιαίτερα στη διάρκεια των Επανάστασεων 1854, 1866 και 1878 προς απελευθέρωση της Θεσσαλίας. Και στις μεν παραμονές των εξεγέρσεων η πόλη ήταν ένα απέραντο στρατόπεδο, στη διάρκεια δε των επιχειρήσεων και μετά τη λήξη των εχθροπραξιών έπρεπε να περιθάψουν τους πρόσφυγες, οι οποίοι κατά χιλιάδες κατέκλυζαν την φθιωτική μεθόριο. Και δεν ήταν μόνο ο άμαχος πληθυσμός, αλλά και οι στρατιώτες, που λάβαιναν μέρος σε φονικές μάχες, με πολλούς νεκρούς και τραυματίες. Οι δεύτεροι έπρεπε να νοσηλευθούν και να αποθεραπευθούν. Έχουμε, λοιπόν, γραπτές μαρτυρίες, αλλά λίγες, ότι στη διάρκεια της Επανάστασης του 1878 κατά μήκος των Ελληνοτουρκικών συνόρων λειτουργούσαν υπαίθρια νοσοκομεία και χειρουργεία με τη φροντίδα του «Ερυθρού Σταυρού» για να αντιμετωπίζουν τα «έκτακτα» και να περιθάλπουν τους τραυματίες στρατιώτες. Σχετική είναι η είδηση, που έχει καταχωρισθεί σε λαμιώτικη εφημερίδα της εποχής εκείνης: «Οι εν Γιαννιτσού ιατροί του “Ερυθρού Σταυρού” μετ' αξιειπαίνου και πατρικής μερίμνης περιποιούνται τους τραυματίας, οίτινες κατ' επανάληψιν τας ευχαριστίας των μας εξέφρασαν. Εφ' ω δημοσία επανούμεν αυτούς»⁽⁴⁹⁾.

Επομένως στη διάρκεια του δευτέρου ημίσεως του 19ου αιώνα λειτούργησαν στα ελληνοτουρκικά σύνορα, που βρίσκονταν λίγα χιλιόμετρα στο αρκτικό σημείο της Λαμίας, υπαίθρια αναρρωτήρια και χειρουργεία για τους τραυματίες των Θεσσαλικών Επανάστασεων.

Για τα ευκαιριακά εκείνα νοσηλευτικά ιδρύματα κατά μήκος των συνόρων κάνει λόγο και ο Π. Γ. Πολίτης στα Απομνημονεύματά του, όπου σημειώνει τα εξής: «Εις το νοσοκομείον Σούρπης ή μάλλον εις την οικίαν του στρατιωτικού αυτής ιατρού, ενοσηλεύετο πληρωμένος κατά τον οφθαλμόν ο κ. Γούσιος»⁽⁵⁰⁾.

48. Συμβολαιογραφικό Αρχείο Αλεξ. Χατζίσκου: Αριθμ. Συμβολαίου 3150, Λαμία, 18 Απριλίου 1851. (Ιστορικό Αρχείο Λαμίας). (σσ. Απ' το ανωτέρω συμβόλαιο γνωρίζουμε έναν ακόμη στρατιωτικό γιατρό τον Βενάρδον Ορνστάιν, ο οποίος ήταν, μάλλον, Γερμανός). Για το «Στρατιωτικόν Νοσοκομείον Λαμίας» υπάρχουν στα Συμβολαιογραφικά Αρχεία πολλές δεκάδες συμβολαίων, που φυλάσσονται στα «Γενικά Αρχεία του Κράτους – Αρχεία Νομού Φθιώτιδος» (πρώην «Ιστορικών Αρχείων Λαμίας»).

49. Εφημ. *Φάρος της Θήρας*, Λαμία, 29 Απριλίου 1878.

50. Π. Γ. Πολίτου: *Απομνημονεύματα περί της τελευταίας εν Θεσσαλία Επανάστασεως*, Αθήνησιν 1879, Βιβλιοπωλείο Διονυσίου Νότη Καραβία, Αθήνα, (1976) σελ. 41.

8. Το Ελασσώνειο Πολιτικό Νοσοκομείο

Το «Ελασσώνειο Πολιτικόν Νοσοκομείον» είναι το δεύτερο νοσηλευτικό ίδρυμα, που ιδρύθηκε και λειτούργησε στη Λαμία με ιδιωτική πρωτοβουλία, έπειτα από εκείνο του Μητροπολίτου Φθιώτιδος Ιακώβου Παπαγεωργίου (; - 1851), το οποίο λειτούργησε στη σύντομη περίοδο 1851 - 1858, όπως είδαμε πιο πάνω. Η ιδιωτική πρωτοβουλία ανήκει στον Κωνσταντίνο Παπαθανασίου - Ελασσώνα, ο οποίος με την υπ' αριθμ. 1379 της 21ης Φεβρουαρίου 1895 Δημόσια διαθήκη του διέταξε «άπασα η υπόλοιπος περιουσία (του) να περιέρχεται εις το ενταύθα ανεγερθησόμενον Νοσοκομείον». Σχετικά με το εν λόγω θέμα στη διαθήκη του αναφέρονται τα εξής:

«... Μετά δε τον θάνατον της συζύγου μου Ελένης άπασα η υπόλοιπος περιουσία μου, της οποίας η σύζυγος μου αύτη θέλει έχει την κάρπωσιν και θέλει λαμβάνει εφ' όσον ζη τα εισοδήματα, διατάσσω να περιέρχεται εις το ενταύθα ανεγερθησόμενον Νοσοκομείον, δια το οποίον συνέστη αδελφότης δια της υπ' αριθμ. εξήκοντα εξ (αριθμ. 66) του έτους χιλιοστού οκτακοσιοστού ενενηκοστού τρίτου πράξεως του δημοτικού Συμβολίου Λαμίας, εγκριθείσης και δια της υπ' αριθμ. οκτώ χιλιάδας ενενηκοντα και από δεκάτης εβδόμης Νοεμβρίου του χιλιοστού οκτακοσιοστού ενενηκοστού τρίτου έτους αποφάσεως της Νομαρχίας Φθιώτιδος - Φωκίδος, αλλ' υπό τον όρον το ανεγερθησόμενον τούτο Νοσοκομείον να φέρη την ονομασίαν Ελασσώνειον Νοσοκομείον, περιλαμβάνον είκοσι τουλάχιστον κλίνας και ν' ανεγερθή επ' ανατολικομεσημβρινης της πόλεως Λαμίας επί καταλλήλου προς τον σκοπόν τούτον οικοπέδου μετά περιοχής πέντε χιλιάδων τετραγωνικών μέτρων, ίνα χρησιμεύση ως κήπος, εις ον οι αρμόδιοι θα φυτεύσωσιν ικανά δένδρα άγρια και ήμερα ως της κυπαρίσσου δια την ανάρρωσιν και βελτίωσιν των νοσηλευθησομένων, εντός του κήπου τούτου θέλει ανεγερθεί κατάλληλος ιερός ναός επ' ονόματι του Αγίου Γεωργίου, τα δε οστά εμού και της συζύγου μου να φυλάσσωνται εν τω ιερώ τούτω ναώ και να τελήται κατ' έτος επί τη επετείω του Αγίου επιμνημόσυνον ημών. Την νόμιμον αντιπροσωπείαν του ιδρύματος τούτου ενώπιον των πολιτών και δικαστικών αρχών θέλει έχει αδελφάτον ισόβιον εκ τριών μελών, αποτελούμενον από τον εκάστοτε ή κατά καιρούς διευθυντήν του εν Λαμία υποκαταστήματος της Εθνικής Τραπεζής, του δημάρχου Λαμίας και τον πρόεδρον των εν Λαμία Πρωτοδικών υπό την προεδρίαν του διευθυντού του υποκαταστήματος της Εθνικής Τραπεζής. Την δε διαχείρισιν της περιουσίας του ιδρύματος και την είσπραξιν των εισοδημάτων θα έχη ο πρόεδρος του αδελφάτου, συμπράττοντος εις ανάγκην και του Δημάρχου Λαμιέων, τα δε χρήματα και εισοδήματα αυτού θα κατατίθενται αμέσως άμα τη εισπράξει εις το ταμείον του ενταύθα υποκαταστήματος, αι δε πληρωμαί θα γίνωνται επί τη βάσει ενταλμάτων υπογεγραμμένων υφ' ολοκλήρου του αδελφάτου από το ταμείον του ενταύθα υποκαταστήματος της Εθνικής Τραπεζής, το οποίον θα κρατή ιδιαίτερα λογιστικά βιβλία επί μηνιαία αμοιβή του τηρούντος τα βιβλία προέδρου του αδελφάτου. Εκτός του άνω αδελφάτου το εν λόγω ίδρυμα θέλει έχει και πενταμελές διοικητικόν συμβούλιον εκλεγόμενον υπό του Δημοτικού Συμβουλίου Λαμίας δι' εν έτος και απαρτιζόμενον παρ' ανθρώπων μεμορφωμένων και ανεξαρτήτων υλικών και ηθικών περιορισμών, όπερ θα εξελέγη τας πράξεις του αδελφάτου και αποφασίζη κατά πλειοψηφίαν, τους διορισμούς δε και τας παύσεις του προσωπικού θέλει έχει ο πρόεδρος του αδελφάτου. Το ίδρυμα θα συντηρήται εκ των τόκων και των εισοδημάτων της περιουσίας μου, τα δε κεφάλαια θα μειώσιν άθικτα. ουδείς των συμβούλων και των μελών του αδελφάτου θα λαμβάνη αμοιβήν ή αποζημίωσίν τινα, αλλά μόνον ο Πρόεδρος του αδελφάτου δραχμιάς πενήκοντα μηνιαίως δι' αμοιβήν ή επιμίσθιον της τηρήσεως των λογιστικών βιβλίων του ιδρύματος. Εν περιπτώσει μη αποδοχής της θέσεως ή παραιτήσεώς τινος διοικητικού συμβούλου ή του

Προέδρου του αδελφάτου, εάν μεν εκ των πρώτων, θα εκλέγηται έτερος εκ των εκλεχθέντων Συμβούλων, εάν δε του Προέδρου, τούτου θα διαδέχηται ο ταμίας του ενταύθα υποκαταστήματος της Εθνικής Τραπέζης και αν μη αποδεχθή και τούτου ο λογιστής του Υποκαταστήματος της Εθνικής Τραπέζης. Το κτήριο του Νοσοκομείου μέχρι αποπερατώσεως και επιπλώσεως αυτού δεν πρέπει να υπερβή κατά τας δαπάνας τας δραχμάς ενενήκοντα εννέα χιλιάδων και συμφώνως με το σχέδιον του εν Αθήναις λειτουργούντος Νοσοκομείου ο «Ευαγγελισμός» να οικοδομηθεί. Μετά τον θάνατον της κληρονόμου συζύγου μου άπασα η κινητή περιουσία μου να κατατεθή παρά των εκτελεστών εν επιτόκω εις το ενταύθα υποκατάστημα της Εθνικής Τραπέζης και εκ των εισπραττομένων τόκων και εισοδημάτων κατά πρώτον να οικοδομηθεί το κτήριο του Νοσοκομείου και ο Ναός και να συμπληρωθούν αι επιπλώσεις και αι επισκευαί, τα δε κεφάλαια να μείνωσιν ακέραια και κατ' ουδένα λόγον δεν πρέπει να θέσει χείρα επ' αυτών ο Δήμος Λαμιέων. εντός της πρώτης από του θανάτου της συζύγου μου πενταετίας οι εκτελεσταί της διαθήκης μου οφείλουσι να κάμωσιν έναρξιν των εργασιών δια την ανέγερσιν του Νοσοκομείου και εντός τριών από της έναρξεως τούτου να αποπερατώσωσιν αυτό. Εκτελεστάς δε της διαθήκης μου διορίζω τους εκάστοτε και κατά καιρούς Διευθυντάς του εν Λαμία Υποκαταστήματος της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, τον πρόεδρον των εν Λαμία Πρωτοδικών και τον Δήμαρχον Λαμιέων, οίτινες εισίν ισόβια μέλη του αδελφάτου...»⁵¹). Για την ίδρυση και λειτουργία του Ελασσωνείου Νοσοκομείου εκτός απ' τον Κώστα Παπαθανασίου-Ελασσώνα (έτσι αναφέρεται στη διαθήκη του) σημαντική υπήρξε η βοήθεια, που προσέφεραν και οι εξής δωρητές: 1) Ο Γεώργιος Σ. Καρακαντάς δώρισε οικόπεδο στο σημείο εκείνο εκτάσεως πέντε στρεμμάτων, 2) Οι κληρονόμοι του νομιάτρου Φθιωτιδοφωκίδος Μελέτιου Γεωργιάδου (1797 – 1877) δώρισαν «εις το Ελασσώνειον Νοσοκομείον εκ του εν τη θέσει Μαυρόγια του Δήμου Λαμιέων ιδιοκτήτου αυτών αγρού εν στρέμμα γαλλικόν και εκατόν τεσσαράκοντα τετραγωνικά μέτρα», 3) ο κτηματίας και κάτοικος Λαμίας Κωνσταντίνος Αθ. Κοτρωνιάς με την υπ' αριθμ. 24531 Δημόσια διαθήκη του «εδιόρισε υποκατάστατον αυτού (σ.σ. τον, τυχόν, άνευ κληρονόμων ανειπών του Κων/νον Σπύρου Κοτρωνιάν) το ενταύθα νομίμως συγκεκριτημένον και λειτουργούν Ελασσώνειον Πολιτικόν Νοσοκομείον εις ο, τοιουτοτρόπως θέλω να περιέρχηται κατά κατοχήν και κυριότητα άπασα η περιουσία μου...». Άλλοι κατά καιρούς προσέφεραν χρηματικά ποσά για την εύρυθμη λειτουργία του Νοσοκομείου.

(Στη συνέχεια καταχωρίζονται εδώ εκτενέστερα αποσπάσματα απ' τις «Συμβολαιογραφικές Πράξεις» των δωρητών και επειδή ολόκληρη η ακίνητη περιουσία του Ελασσωνείου Νοσοκομείου, όπως και τα έσοδα απ' την εκποίηση και εκμετάλλεση αυτής, περιήλθε με Αναγκαστικό Νόμο (Α.Ν.) του 1939 στο Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας, το οποίο, όπως θα δούμε ιδρύθηκε το 1938, θα γίνει εκτενής αναφορά σ' αυτήν στο οικείο κεφάλαιο, δηλ. στο Δεύτερο Μέρος του βιβλίου τούτου, το οποίο Μέρος είναι όχι μόνο εκτενές, αλλά αποτελεί και το κύριο αντικείμενο της μελέτης μας τούτης).

α'. Η δωρεά του Γεωργίου Καρακαντά. «Αριθμ. 640. Δωρεά εν ζωή δια δρχ. 1500. Εν Λαμία σήμερα την ενάτην του μηνός Δεκεμβρίου του χιλιοστού εννεακοσιοστού τετάρτου έτους, ημέραν Παρασκευήν και προ μεσημβρίας εν τω επί της οδού Διάκου και τη οικία Ηλία Κοκκινοπούλου κειμένω Συμβολαιογραφείω μου ενώπιον εμού του Συμβολαιογράφου και κατοίκου Λαμίας Δημητρίου Ε. Δημολιούλια παρουσία και των μαρτύρων Ηλία Τριανταφυλλοπούλου γεωπόνου και Σωκράτους Σολιώτη, υπαλλήλου Τραπέζης, κατοίκου Λαμίας, πολιτών Ελλήνων γνωστών μοι και μη εξαίρουμένων, ενεφανίσθησαν οι γνωστοί μου και μη εξαίρουμένοι κ.κ. Γεώργιος Καρακαντάς, κτηματίας, κάτοικος Λαμίας αφ' ενός και αφ' ετέρου Δημήτριος Α. Δημητριάδης, διευθυντής του ενταύθα υποκαταστήματος της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, Χρήστος

51. Συμβολαιογραφικό αρχείο Δημητρίου Ρέντζου, 1895. (Ιστορικόν Αρχείον Λαμίας).

Φαρσής, πρόεδρος των ενταύθα πρωτοδικών και Σπύρος Κομ. Τράκας, Δήμαρχος Λαμιέων, κάτοικος Λαμίας ως αποτελούντες το αδελφάτον του εν Λαμία εδρεύοντος Ελασσωνείου Νοσοκομείου και συνωμολόγησαν τα εξής: Ο Γεώργιος Σ. Καρακαντάς έχων εις την αποκλειστικήν κατοχήν και κυριότητά του ένα αγρόν εις θέσιν Συκιά της περιφέρειας της πόλεως Λαμίας και επί της οδού Λαμίας – Αμφίσσης, εκτάσεως πέντε (5) περίπου στρεμμάτων και συνορευόμενον γύρωθεν με οδόν Λαμίας – Αμφίσσης και αγρούς κληρονόμων Μελετίου Γεωργιάδου και ομοίως Κωνσταντίνου Μακρή, ελεύθερον παντός νομίμου βάρους και εκνικήσεως τρίτου, προκειμένου δε συμφώνως με τας διατάξεις της υπ' αριθμόν χίλια τριακόσια εβδομήκοντα εννέα (1379) της εικοστής πρώτης Φεβρουαρίου του χιλιοστού οκτακοσιοστού εννενηκοστού πέμπτου έτους του Συμβολαιογράφου Λαμίας Δημ. Ρέντζου δημοσίας διαθήκης του αιμνήστου Κώστα Παπαθανασίου-Ελασσώνος ν' ανεγερθή πολιτικόν Νοσοκομείον και συνεπώς απαιτούμενον κατάλληλου οικοπέδου προς τούτο ο Γεώργιος Καρακαντάς επιθυμών και αυτός να ενεργηθή την πόλιν και χάριν της μνήμης των γονέων του Σπύρου και Ασήμως Καρακαντά και να συντελέση και αυτός εις την ενόδωσιν του έργου τούτου δωρεΐται δια δωρεάς μεταξύ ζώντων, παραιτούμενοι του δικαιώματος του ανακαλέσαι ταύτην, προς το Ελασσώνειον Νοσοκομείον τούτου του ανεγερθησομένου, χωρίς να δύνανται οι δικαιούχοι να χρησιμοποιήσωσι τούτο δι' άλλον σκοπόν ή να παλήσωσι ή ανταλλάξωσι τούτο και υπό τον όρον όπως γίνη έναρξις των προς ανέγερσίν του εργασιών εντός δυο από σήμερα ετών...»⁽⁵²⁾.

β'. Η δωρεά των κληρονόμων Μελετίου Γεωργιάδου. «Αριθμ. 8408. Δωρεά οικοπέδου Αρχ. 200. Εν Λαμία σήμερα την εικοστήν πρώτην του μηνός Ιουνίου του χιλιοστού εννεακοσιοστού δεκάτου έτους, ημέραν Δευτέραν και προ μεσημβρίας εν τω επί της πλατείας "Ελευθερίας" κειμένη οικία των κληρονόμων Μ. Γεωργιάδου, κειμένου Συμβολαιογραφείω μου ενώπιον εμού του Συμβολαιογράφου και κατοίκου Λαμίας Δημητρίου Ε. Δημολιούλια παρουσία και των μαρτύρων Εμμανουήλ Σακελλαρίου, κουρέως, και Δημητρίου Αμπλιανίτη, δικαστικού κλητήρος, κατοίκων Λαμίας, πολιτών Ελλήνων, γνωστών μοι και μη εξαιρουμένων, ενεφανίσθησαν οι γνωστοί μοι και μη εξαιρούμενοι κ.κ. Αφροδίτη, χήρα Μ. Γεωργιάδου, οικοδέσποινα, άνευ ειδικού επαγγέλματος, Ιωάννης Μ. Γεωργιάδης και Αλέξανδρος Μ. Γεωργιάδης, κτηματίαι και αφ' ετέρου Γεώργιος Καραλαμέτης, Διευθυντής του ενταύθα υποκαταστήματος της Εθνικής Τραπεζής της Ελλάδος, Ηλίας Χατζηανδρέου, πρόεδρος των ενταύθα Πρωτοδικών και Σπύρος Κ. Τράκας, δήμαρχος Λαμιέων και κτηματίας, εκπροσωπούντες εν προκειμένω το ενταύθα εδρεύον Ελασσώνειον Νοσοκομείον ως αποτελούντες το αδελφάτον αυτού, κάτοικοι άπαντες Λαμίας, συνωμολόγησαν και παρεδέχθησαν τα εξής: Οι τρεις πρώτοι Συμβαλλόμενοι Αφροτίδτη, Ιωάννης και Αλέξανδρος Γεωργιάδη δωρούσι εις το Ελασσώνειον Νοσοκομείον εκ του εν τη θέσει Μαυρόγια του Δήμου Λαμιέων ιδιοκτήτου αυτών αγρού εν στρέμμα γαλλικών και εκατόν τεσσαράκοντα τετραγωνικά μέτρα, συνορευόμενον ανατολικώς με γήπεδον του αυτού Ελασσωνείου Νοσοκομείου, αρκτικώς με αγρόν, κληρονόμων Αριστείδου Σκληβανιώτου, μεσημβρινώς και δυτικώς με αγρόν των ιδίων δωρητών – ιδιοκτητών, δωρούσι δε τούτο τω ειρημένω Ελασσωνείω Νοσοκομείω, ίνα χρησιμεύση αυτό δεόντως, αλλά συμφωνείται ρητώς ότι εν περιπτώσει καθ' ην εξ οιουδήποτε λόγου και δι' οιανδήποτε αιτίαν το Ελασσώνειον τούτο Νοσοκομείον διαλυθή ή εκποιήθη και εν εκάστη περιπτώσει ο δωρούμενος ούτος αγρός εκ χιλίων εκατόν τεσσαράκοντα μέτρων θέλει επιστρέψει ανεξαρτήτως οιασδήποτε παραγραφής αυτοδικαίως εις τους αυτούς δωρητάς ή τους νομίμους κληρονόμους των...»⁽⁵³⁾.

52. Συμβολαιογραφικό αρχείο Δημητρίου Ε. Δημολιούλια, 1904. (Ιστορικόν Αρχείον Λαμίας).

53. Συμβολαιογραφικό αρχείο Δημητρίου Ε. Δημολιούλια, 1910. (Ιστορικόν Αρχείον Λαμίας).

γ'. Η Δημόσια Διαθήκη του Κωνσταντίνου Αθ. Κοτρωνιά. «Αριθμ. 24531. Δημόσια διαθήκη. Εν Λαμία σήμερον την εικοστήν πρώτην του μηνός Ιανουαρίου εννεακοσιοστού ενδεκάτου έτους, ημέραν Παρασκευήν και ώραν δευτέραν μετά μεσημβρίαν εν τω επί της οδού Ρήγα Φερραίου και τω εργαστηρίω του Σταύρου Δ. Τσαούση κειμένω Συμβολαιογραφείω μου, υπαγομένω εις την ενορίαν του Ναού του Αγίου Νικολάου, ενώπιον εμού του Συμβολαιογράφου και κατοίκου Λαμίας Χαραλάμπου Ζέρβα, εδρεύοντος ενταύθα και έχοντος την κατοικίαν μου εις την ενταύθα οικίαν μου, κειμένην επί της οδού Αχιλλέως και υπαγομένην εις την ενορίαν του Ναού της Δεσποίνης εις ην και εγώ αυτός υπάγομαι, ενεφανίσθη εις το Συμβολαιογραφικόν τούτο γραφείον ο απ' ευθείας γνωστός μου, άσχετος πάσης προς εμέ συγγενείας και εις ουδεμίαν του Νόμου εξαίρεσιν υπαγόμενος Κωνσταντίνος Αθαν. Κοτρωνιάς, κτηματίας, κάτοικος Λαμίας, πολίτης Έλλην, Χριστιανός Ορθόδοξος και έχων την κατοικίαν του εις την ενταύθα και επί της οδού της αγούσης εντεύθεν εις Στυλίδα κειμένην οικίαν του και υπαγομένην εις την ενορίαν του Ναού του Αγίου Νικολάου εις ην και αυτός υπάγεται και εκκλησιάζεται και εξήτησε να συντάξω αυτό την δημοσίαν διαθήκην του... «Εγώ, είπεν ο διαθέτης Κωνσταντίνος Αθανασίου Κοτρωνιάς, μη έχων κατιόντας ή ανιόντας κληρονόμους, εγκαθιστώ κληρονόμους μου μετά τον θάνατόν μου επί της περιουσίας μου τους: 1) Αικατερίνην Αθαν. Κοτρωνιά, σύζυγόν μου, 2) Γεώργιον Ιωανν. Κοντοδήμιον, γυναικάδελφόν μου εκ της πρώτης συζύγου μου Αικατερίνης Ιωανν. Κοντοδήμου και 3) Κωνσταντίνον Σπύρου Κοτρωνιάν, πρώτον ανευγιόν μου, κατοίκους πάντας Λαμίας, ... και εις τον Κωνσταντίνον Σπύρου Κοτρωνιάν, πρώτον ανευγιόν μου, αφίνω άπασαν την ακίνητον περιουσίαν μου κατά κυριότητα και την επικαρπειαν δυο στρεμμάτων αμπελών, κειμένων εις την θέσιν πηγάδι Κουτσοπλάτανος της περιφέρειας Λαμίας και διατάσσω ίνα μη έχει ούτος το δικαίωμα να πωλή ή υποθηκεύη την ακίνητον ταύτην περιουσίαν μου, διότι θέλω να περιέρχηται αύτη άπασα ακεραία εις τους κατιόντας αυτού και εις περίπτωσιν καθ' ην ο ανευγιός ούτος και κληρονόμος μου Κωνσταντίνος Σπύρου Κοτρωνιάς δεν έχει κατιόντα και αποβίωση άνευ τοιούτων ή δεν γίνη κληρονόμος μου λόγω θανάτου ή άλλης αιτίας, διορίζω υποκατάστατον αυτού το ενταύθα νομίμως συγκεκριτημένον και λειτουργούν Ελασσώνειον Πολιτικόν Νοσοκομείον εις ο τοιουτοτρόπως θέλω να περιέρχηται κατά κατοχήν και κυριότητα άπασα η ακίνητος περιουσία μου...»⁽⁵⁴⁾.

Το Ελασσώνειο Νοσοκομείο κτίσθηκε στην δεύτερη πενταετία του 1900. Η πληροφορία στηρίζεται σε δυο αξιόπιστες γραπτές μαρτυρίες. Η πρώτη είναι το Συμβόλαιο της δωρεάς του Γεωργίου Καρακαντά, που συντάχθηκε το 1904 και αναφέρει ότι: «Δωρείται δια δωρεάς τον αγρόν, ίνα χρησιμεύση ως οικόπεδον του Νοσοκομείου τούτου του ανεγερθησομένου...» και η δεύτερη είναι η Δημόσια διαθήκη του Κωνσταντίνου Αθαν. Κοτρωνιά, η οποία συντάχθηκε το 1911 και αναφέρει: «διορίζω υποκατάστατον αυτού το ενταύθα νομίμως συγκεκριτημένον και λειτουργούν Ελασσώνειον Πολιτικόν Νοσοκομείον...». Επομένως το 1904 ήταν «ανεγερθησόμενον» και το 1911 ήταν «λειτουργούν». Στο 1914 το αδελφάτο του Νοσοκομείου, του οποίου πρόεδρος ήταν ο Γεώργιος Χαραλάμπης είχε προκηρύξει μειοδοτική δημοπρασία. Απ' την πιο πάνω διακήρυξη πληροφορούμαστε ότι πολύ σύντομα χρειάσθηκε να επισκευασθεί η στέγη του Νοσοκομείου, να κατασκευασθεί δεύτερο μαγειρείο, να επισκευασθή ή υδατοδεξαμενή και το σπουδαιότερο να κατασκευασθεί νέο κτίριο (ως προσθήκη) από δυο δωμάτια, το οποίο νέο κτήριο θα εχρησιμοποιείτο «ως διαμέρισμα μεταδοτικών νοσημάτων».

Η έλλειψη αρχαιακού υλικού δυσχεραίνει αφάνταστα το ερευνητικό μας έργο. Έτσι δεν έχουμε ειδήσεις για το ιατρικό, το νοσηλευτικό και το διοικητικό προσωπικό. Αν και ήταν

54. Συμβολαιογραφικό αρχείο Χαραλάμπου Ζέρβα, 1911. (Ιστορικόν Αρχείον Λαμίας).

Πολιτικό Νοσοκομείο συστεγάσθηκε με το Στρατιωτικό για αρκετά χρόνια. Τούτο μας αναγκάζει να δεχθούμε ότι προσέφεραν τις υπηρεσίες τους και στρατιωτικοί γιατροί. Επίσης στερούμεθα ειδήσεων για τον αριθμό των νοσηλευομένων και γενικά για την κίνηση του Νοσοκομείου.

Δίπλα στο κτίριο του Νοσοκομείου είχε κτισθεί και ο Ι. Ναός του Αγίου Γεωργίου, σύμφωνα με την επιθυμία του Κώστα Παπαθανασίου – Ελασσάνα, ο οποίος κατεδαφίστηκε το 2000 και στη θέση του κτίσθηκε άλλος μεγαλύτερων διαστάσεων. Το κτήριο του Νοσοκομείου ήταν ισόγειο και είχε δέκα τρεις θαλάμους. Κατεδαφίσθηκε στα τελευταία χρόνια.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1930 διαγράφεται δυσοίωνα η προοπτική του Νοσοκομείου και δεν θα ήταν άστοχη η υπόθεσή μας ότι αυτή συνδέεται άμεσα με την ίδρυση και λειτουργία ιδιωτικών κλινικών στην πόλη. Όταν ο ανταγωνισμός γίνεται με άνισους όρους, η ήττα κάποιου είναι βεβαία. Ο «ηττημένος» στην περίπτωση μας είναι το «Ελασσώνειο» Νοσοκομείο και οι άποροι κάτοικοι της Λαμίας και της ευρύτερης περιοχής αυτής. Καθοριστική για τη λειτουργία του υπήρξε και η απόφαση της φρουράς της Λαμίας να αποκτήσει δικό της στρατιωτικό νοσοκομείο, αφού μετέτρεψε προς τούτο έναν απ' τους στρατώνες του. Η τοπική εφημερίδα «Η Επαρχία» υπαινίσσεται ότι υπήρχε κάποια σοβαρή αιτία, που οδήγησε το στρατό στην πιο επάνω απόφαση, αφού σημειώνει ότι «κατόπιν των γνωστών λόγων», τους οποίους δεν μπόρεσα να μάθω. Εκείνο, όμως, που έμαθα από αρχειακή έρευνα είναι ότι την 1ην Ιουλίου 1933 εκκινώθηκε το «Ελασσώνειο Νοσοκομείο» από το 42 Σύνταγμα Ευζώνων, το οποίο είχε έδρα τη Λαμία. Τότε έγραψε και πάλι «Η Επαρχία»: *«Σήμερον εκκενούνται το Ελασσώνειο Νοσοκομείο υπό του 42 Συντάγματος και όπως εγράψαμεν και άλλοτε, είνε εις όλους γνωστόν δεν θα δύναται πλέον η πόλις Λαμίας να διαθέτη ούτε μίαν κλίνην υπέρ απόρου κατοίκου της ο οποίος θα έχη ανάγκην έστω και ολίγων ημερών νοσηλείας. Δεν γνωρίζομεν τα αποθέματα άτινα έχει μέχρι τούδε το Ελασσώνειο και αν θα είνε δυνατή η λειτουργία του νοσοκομείου δια πολλάς ή ολίγας κλινάς. Είμεθα όμως βέβαιοι ότι οπωσδήποτε δέκα κλίναι είνε δυνατόν να λειτουργούν έστω και με έναν εξωτερικόν ιατρόν και με επιτήρησιν των ασθενών υπό μιας νοσοκόμου και ενός υπηρέτου. Πάντως επαναλαμβάνομεν το Ελασσώνειο νοσοκομείο δεν επιτρέπεται να κλείση εντελώς. Αντιθέτως τονίζομεν ότι πρέπει έστω και πλημμελώς να λειτουργή, συνεχώς. Η λειτουργία του αυτή θα μας υποδείξη βαθμηδόν τον τρόπον και τα μέσα της κανονικής πορείας, του νοσοκομείου τούτου, υπέρ της οποίας όλοι οφείλομεν να μεριμνήσωμεν και ιδιαίτερος ο δημοτικός μας άρχων και το Ελασσώνειο κληροδότημα του οποίου η εν αδρανεία ύπαρξις του είνε αντίθετος προς την επιθυμίαν του ευεργέτου και το πνεύμα της διαθήκης του»⁵⁵.*

Έπειτα απ' την εγκατάλειψη του Νοσοκομείου απ' το 42ο Σύνταγμα, κατέστη αδύνατη η λειτουργία αυτού, με αποτέλεσμα η πόλη να στερείται δημόσιου νοσηλευτικού ιδρύματος. Τότε άρχισε μια προσπάθεια εκποίησης των κτηριακών εγκαταστάσεων και αξιοποίησης αυτών με διαφορετικούς τρόπους. Χαρακτηριστικά είναι τα δημοσιεύματα στον τοπικό Τύπο: *«Όπως εγράψαμεν εν καιρώ, το παρελθόν Σάββατον, το 42ον Σύν/μα εγκατέλειψε το κτήριο του Ελασσωνείου Νοσοκομείου και η πόλις μας μένει πλέον άνευ νοσοκομείου, μη δυναμένη να διαθέση και μίαν κλίνην υπέρ πάσχοντος απόρου κατοίκου της. Δια την ανακίνησιν του ζητήματος και του δυνατού της λειτουργίας ενός νοσοκομείου δημοτικού, την ίδρυσιν του οποίου εις προηγούμενον φύλλον υπεστηρίζαμεν, δυστυχώς δεν είνε δυνατόν να επανέλθωμεν, κατόπιν των πληροφοριών ας ελάβομεν, δοθέντος ότι τα εισοδήματα του Κληροδοτήματος μόλις φθά-*

55. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 679, Λαμία, 1 Ιουλίου 1933.

νονν τας 750.112 δραχ. Η δε λειτουργία του νοσοκομείου έστω και με 10 κλίνας θα απήτει ποσόν 400.000 δραχ. ετησίως. Ωστε ας απελπισθώμεν τελείως ότι είνε δυνατόν να αποκτήσωμεν νοσοκομείον εις βάρος του Κληροδοτήματος⁽⁵⁶⁾.

Ούτε οι φωνές εισακούσθηκαν, ούτε οι προτάσεις λήφθηκαν υπόψη, με αποτέλεσμα το Ελασσώνειο να καταρρέει η δε πόλη να μη διαθέτει ούτε μια δημόσια κλίνη για τους άπορους ασθενείς, το δε «*όρυός πεπούσης πας ανήρ ξυλεύεται*» ευρίσκει για άλλη μια φορά απήχηση. Τότε ο καθένας έλεγε τη γνώμη του: Άλλος πρότεινε να γίνει το Νοσοκομείο φυλακές, άλλος είχε διαφορετική γνώμη και τη φαινή ιδέα να στεγασθεί εκεί η Παιδαγωγική Ακαδημία και άλλος εύρισκε το κτήριο να είναι πολύ μακριά απ' τη Λαμία και «δεν έκανε για τίποτε»! Στο τέλος της δεκαετίας του 1930 η κατάσταση είχε επιδεινωθεί με την τελεία εγκατάλειψη του κτηρίου, η δε «*άγρυπνη*» «*Επαρχία*» δεν παραλείπει να φέρει στην επικαιρότητα την υπόθεσή του και να προτείνει λύσεις⁽⁵⁷⁾: Τους θερινούς μήνες του 1939 – αφού είχε προηγηθεί (1938) η ίδρυση του «Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας» - τους θερινούς μήνες, λοιπόν, συγκροτήθηκε ειδική επιτροπή, η οποία ασχολήθηκε με το «Ελασσώνειο Κληροδοτήμα» και την τύχη του κτηρίου του «Ελασσώνειου Νοσοκομείου». Τότε επικράτησε η ιδέα της συγχώνευσης των δυο ιδρυμάτων: «Ελασσώνειου» και «Γενικού Νοσοκομείου», το δε «Ελασσώνειο Κληροδοτήμα» να περιέλθει στο «Γενικόν Νοσοκομείον Λαμίας». Όλα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα την έκδοση του Α. Ν. (Αναγκαστικού Νόμου) 1867 του 1939 με τον οποίον θα ασχοληθούμε στο οικείο κεφάλαιο του «Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας». Την ίδια χρονιά στο κτήριο του Νοσοκομείου στεγάσθηκαν πρόσφυγες απ' τον Πόντο, οι οποίοι και παρέμειναν εκεί για αρκετά χρόνια, αφού και το 1952 στεγάζονταν εκεί 90 άτομα κάτω από άθλιες συνθήκες, τα οποία ανήκαν σε 17 οικογένειες⁽⁵⁸⁾. Τελικά ο Α. Ν. του 1939 εφαρμόστηκε και όλο το «Ελασσώνειο Κληροδοτήμα» περιήλθε στο Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας, όπως και η δωρεά του Κων/νου Αθαν. Κοτρωνιά, όπως θα δούμε στη συνέχεια της μελέτης τούτης.

9. Το παιδικό ιατρείο (ιδρύθηκε το 1929).

Στην μετεπαναστική περίοδο η Δημοτική Αρχή των Λαμιέων έδειξε ικανοποιητικό ενδιαφέρον προς το παιδί, όπως αναφέρουν γραπτές αρχειακές μαρτυρίες⁽⁵⁹⁾. Στη διάρκεια του 19ου αιώνα συναντάμε το θεσμό της νοθοτρόφου, ο οποίος λειτουργεί με έξοδα του Δήμου: Νόθα και εγκαταλελειμμένα τέκνα παραδίδονται σε νοθοτρόφους γυναίκες και οικογένειες, οι οποίες φροντίζουν αυτά και αμείβονται απ' το δημοτικό ταμείο για τις υπηρεσίες, που προσφέρουν προς τα αναξιοπαθούντα εκείνα τέκνα, αν και η παιδική θνησιμότητα είναι μεγάλη⁽⁶⁰⁾. Στη διάρκεια του Μεσοπολέμου το ενδιαφέρον μεγαλώνει και εμπλέκονται πρόσωπα, που ασκούν θεσμικό έργο (Νομάρχης, Δήμαρχος, προϊστάμενοι δημοσίων υπηρεσιών), έχοντας τη συμπαράσταση, τόσο την ηθική, όσο και την υλική, απλών ανθρώπων. Τα πρόσωπα αυτά αναπληρώνουν το επίσημο κράτος, το οποίο, μάλλον, αδυνατούσε να ιδρύσει παιδικούς σταθμούς και παιδικά νοσοκομεία. Στα 1927 με πρωτοβουλία του, τότε, Νομάρχου Γ. Κου-

56. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 681, Λαμία, 6 Ιουλίου 1933.

57. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 1342, Λαμία, 16 Απριλίου 1939.

58. Εφημ. *Εθνικός Αγών*, φ. 572, Λαμία, 25 Δεκεμβρίου 1952.

59. Χειρόγραφα «Πρακτικά» του Δήμου Λαμιέων του 19ου αιώνα. (σσ. Σώζονται απ' το 1849).

60. Δημ. Θ. Νάτσιου: *Η παιδική θνησιμότητα στη Λαμία*, (1833 – 1881), *Φθιωτικά Χρονικά*, 26 (2005) Λαμία, σελ. 7 – 32.

ράτου διενεργήθηκε έρανος, ο οποίος απέφερε το ποσό των 6.500 δρχ., το ίδιο επαναλήφθηκε το 1928 και το ποσό, που συγκεντρώθηκε ήταν 17.029 δρχ. Απλοί ιδιώτες προσέφεραν χρήματα, όπως ο Δημήτριος Γρ. Μακρόπουλος και άλλοι. Την προσπάθειαν του Γ. Κουράτου ενίσχυαν οι κυρίες: Σαμαρά, Κρίτσα, Γιαννοπούλου, Καϊλάνη, Κοντοπούλου, Ροδίου, Δημοκωστούλα και οι δεσποινίδες: Παπαευθυμίου, Σακελλαρίου, Γιαννοπούλου, Πλατή, Μπότσου και άλλες.

Σκοπός των εράνων ήταν κυρίως η ίδρυση ενός παιδικού ιατρείου υπό την διεύθυνση της τοπικής Επιτροπής του Πατριωτικού Ιδρύματος. Η προσπάθεια καρποφόρησε πολύ σύντομα και στις αρχές του 1929 ιδρύθηκε το «Παιδικόν Ιατρείον Λαμίας». Στεγάσθηκε στο οίκημα, όπου ήταν άλλοτε η Δημαρχία της Λαμίας επί της οδού «Οθωνος». Τα εγκαίνια λειτουργίας έγιναν την Κυριακή, 24 Φεβρουαρίου 1929. Παρέστη ο υφυπουργός Υγιεινής Δοξιάδης, ο Δήμαρχος Ιωάννης Μακρόπουλος, ο Νομάρχης Γ. Κουράτος, ο νομιάτρος Τριανταφύλλου και πολλοί άλλοι.

Η λειτουργία του ανατέθηκε σε κυρίες και δεσποινίδες εθελόντριες κατοίκους της Λαμίας και διηρέθηκε σε τρία τμήματα: Το «τμήμα βρεφών», το «τμήμα Μελίσσης» και το τμήμα, το οποίο θα φρόντιζε για το γάλα του παιδιού. Κάθε τμήμα είχε δική του διεύθυνση, δηλ. είχαμε τρία διοικητικά συμβούλια. Οι δαπάνες λειτουργίας προέρχονταν από δωρεές, από εράνους και ίσως και από κρατική χρηματοδότηση, αλλά και ο Δήμος Λαμιέων ενίσχυε χρηματικώς το «Παιδικόν Ιατρείον Λαμίας». Μεγάλη υπήρξε η συμβολή της, τότε, προέδρου του ιδρύματος Προστασίας Βρεφών Αθηνών δ. Ζιάκα, η οποία ήρθε στη Λαμία, πριν απ' τα εγκαίνια του Παιδικού Ιατρείου Λαμίας, και παρέμεινε εδώ λίγες ημέρες, όπου εβοήθησε στην κανονική λειτουργία του ιδρύματος⁶¹. Η έλλειψη αρχειακού δεν μας επιτρέπει να γνωρίζουμε πόσα χρόνια λειτούργησε το Ιατρείο, το οποίο θα πρέπει να περιήλθε στο ελληνικό δημόσιο. Τα πρώτα αποτελέσματα υπήρξαν ικανοποιητικά και τα σχόλια του τοπικού Τύπου ευμενή⁶²:

Τα σχόλια του Τύπου: «*Εδημοσιεύσαμεν προχθές την λογοδοσίαν των πεπραγμένων του άνω ιδρύματος κατά τον λήξαντα μήνα. Μεταξύ των υπέρ πεντακοσίων εγγραφέντων και νοσηλευθέντων δεν εσημειώθη ουδ' εις θάνατον. Το κοινόν ας ενθυμηθή ότι κατά την στατιστικήν η θνησιμότης των βρεφών ανήρχετο εις 20% και ας περιβάλη το φιλανθρωπικόν ίδρυμά μας, ανάλογα προς το αποτελεσματικόν αυτού έργον. Επί τη ευκαιρία αισθανόμεθα υποχρέωσίν μας να συγχαρόμεν και ως εκπρόσωποι της κοινής γνώμης να ευχαριστήσωμεν τας κυρίας και δεσποινίδας της πόλεως μας δια την μητρικήν στοργήν με την οποίαν περιβάλλουν το ίδρυμα. Εις την ευγενεστάτην κυρίαν Ζάκα προϊσταμένην του τμήματος εις την οποίαν οφείλεται και η διοργάνωσις του Π.Ι.Π. Λαμίας αξίζει πας έπαινος, όπως άξια συγχαρητηρίων είνε η αδελφή επισκέπτρια Δ/νίς Ελμάζη ήτις εκτός της εν τω ιατρείω εργασίας της επισκέπτεται την κατοικίαν*

61. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 118, Λαμία, 23 Φεβρουαρίου 1928.

62. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 132, Λαμία, 13 Απριλίου 1929.

Πέτρος Γρ. Μακρόπουλος.

των βρεφών διδάσκουσα και ενθαρρύνουσα τας μητέρας των και παρακολουθούσα με ενδιαφέρον την πορείαν της ασθeneίας ενός εκάστου βρέφους»⁽⁶³⁾.

10. Το Δημοτικό ιατρείο

Στη διάρκεια του Μεσοπολέμου είχε ιδρυθεί και λειτουργούσε το «Δημοτικόν ιατρείον Λαμίας». Η έλλειψη αρχαιακών πηγών δεν μας επιτρέπει να γνωρίζουμε πότε ακριβώς ιδρύθηκε, ποιες ανάγκες των δημοτών κάλυπτε, που ακριβώς στεγαζόταν και πόσα χρόνια λειτούργησε. Για την ύπαρξη του μας πληροφορεί τοπική εφημερίδα, η οποία γράφει τα εξής: «Ο νομάρχης μας κ. Μεταξάς επισκέφθη αιφνιδιαστικώς το Δημαρχείον, την Πυροσβεστικήν υπηρεσίαν και το Δημοτικόν Ιατρείον. Συνέστησεν εργατικότητα και αμεροληψίαν εν τη εξυπηρητήσει του κοινού»⁽⁶⁴⁾.

Ιωάννης Γρ. Μακρόπουλος.

11. Το ορεινό αντιφυματικό αναρρωτήριο «Αντινίτσης» - Η αντιφθισική Εταιρεία Λαμίας.

Η ιδέα της ίδρυσης του «ορεινού αντιφυματικού αναρρωτηρίου Αντινίτσης»⁽⁶⁵⁾ ανήκει στην οικογένεια του Γρηγορίου Ιωάννου Μακροπούλου, ο οποίος διέμενε στη Λαμία και εξασκούσε το επάγγελμα του ράφτη και του κατασκευαστή σκούφων. Δυο απ' τα εννέα παιδιά του (πέντε αγόρια και τέσσερα κορίτσια), ήτοι ο Πέτρος σκοτώθηκε στους Βαλκανικούς πολέμους⁽⁶⁶⁾ και η Δέσποινα, σύζυγος του Ιωάννου Κρανάκη, πέθανε νέα. Για να τιμήσουν τη μνήμη τους, δυο απ' τα άλλα παιδιά του Μακρόπουλου, ήτοι ο Ιωάννης, ο γνωστός πολιτικός, και ο Δημήτριος, στέλεχος της Α.Ε. του Ελληνικού Πυριτιδοποιείου και Καλυκοποιείου, απεφάσισαν να ιδρύσουν «Στέγην Φυματιώντων», τούτο άλλωστε ήταν και της μητέρας τους επιθυμία, η αρχική δε σκέψη για την ίδρυση Ι. Ναού εγκαταλείφθηκε τόσο απ' τη μητέρα, όσο και από τους εν λόγω δυο γιους της⁽⁶⁷⁾.

63. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 133, Λαμία, 17 Απριλίου 1929.

64. Εφημ. *Θάρρος*, φ. 99 (περίοδος Β'), Λαμία, 3 Οκτωβρίου 1936.

65. Η «Αντινίτσα» είναι μοναστήρι επί της Όθρης και «εν θέσει παρά τη Ι. Μονή Αντινίτσης, εγγύς της παλαιάς οροθετικής γραμμής και του αυχένος Δερβέν - Φούρκας εξ ου διέρχεται η Εθνική οδός Αθηνών - Θηβών - Λεβαδείας - Λαμίας - Δομοκού - Φαρσάλων - Λαρίσης - Θεσσαλονίκης» κτίσθηκε το ομώνυμο «Ορεινόν Αντιφυματικόν Αναρρωτήριον». Ολόκληρη η περιοχή υπαγόταν και υπάγεται στον διευρυμένο Δήμο Λαμιέων. Για την Ι. Μονή Αντινίτσης άρα σχετικές μελέτες: 1) Αναστασίου Κ. Ορλάνδου: *Η επί της Όθρης Μονή της Αντινίτσης*, εν Αθήναις 1930 σσ. 22, 2) Θεοκτίστου Αθ. Λαϊνά: *Το μοναστήρι της Αντινίτσης*, Αθήνα, 1977 σσ. 85.

66. Ο Δήμος Λαμιέων τίμησε τη μνήμη του αφιερώνοντάς του μια οδό της πόλεως: Δημητρίου Θ. Νάτσιου: *Οι δρόμοι και οι πλατείες της Λαμίας, 1852 - 1998*, Αθήνα, 1998, σελ. 119

67. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 665, Λαμία, 30 Μαΐου 1933.

Για την ιδέα και την απόφαση αυτή θα γράψει, τότε, τοπική εφημερίδα: «*Ευρισκόμεθα εις τας παραμονάς εγκαινίων αληθώς φιλανθρωπικού ιδρύματος, ως δύναται να είναι η στέγη των φυματιώντων, ήτις θα ανεγερθή παρά την μονήν της Αντινίτσας. Εις την Ελλάδα φθίνουν 120.000 φθισιώντες, η δε αναλογία εις την περιφέρειάν μας δεν είναι μικρά δυστυχώς. Οι προσβεβλημένοι εκ της νόσου, άνευ ελπίδος θεραπείας, περιφέρονται και συζούν μεταξύ υγείων εις τους οποίους ακουσίως μεταδίδουν το μικρόβιον της ασθeneίας των. Η παρά την Αντινίτσαν στέγη των φυματιώντων θα δώση τα μέσα της θεραπείας εις τους ασθενείς, ενώ θα απαλλάξη τους υγείς από τον φόβον της μόλυνσεως. Συγχαίροντες τον κ. Μακρόπουλον, ευχόμεθα όπως το κοινόν συντρέξη εις το σωτήριο έργον του»⁽⁶⁸⁾. Αυτά έγραφε η εφημερίδα «Η Επαρχία» στις αρχές του 1928. Από το έτος εκείνο άρχισαν οι εργασίες, οι οποίες διήρκεσαν οκτώ χρόνια και τελικά, όπως θα δούμε στη συνέχεια, η προσπάθεια στέφθηκε από επιτυχία, αφού στις 15 Δεκεμβρίου 1935 άρχισε να λειτουργεί η «Στέγη φθισιώντων» πλησίον της ιεράς Μονής της Αντινίτσας. Αρχικά οι αδελφοί κατέθεσαν το ποσό των 400.000 δρχ., επηκολούθησε έρανος, ο οποίος απέφερε το ποσό των 7.000 δρχ., το νομαρχιακόν ταμείο οδοποιίας διέθεσε το ποσό των 80.000 δρχ., ο υφυπουργός Υγιεινής Δοξιάδης χρηματοδοτούσε ετησίως το ίδρυμα με το ποσό του ενός εκατομμυρίου δραχμών. Ίσως να είχε και άλλους πόρους. Το 1935 με Β(ασιλικό) Δ(ιάταγμα) παραχωρήθηκε στο κράτος, το οποίο προφανώς εκάλυπτε τις δαπάνες λειτουργίας του⁽⁶⁹⁾. Μια σειρά δημοσιευμάτων στην τοπική εφημερίδα: «Η Επαρχία» της περιόδου του Μεσοπολέμου μας επιτρέπει να παρακολουθήσουμε τις εργασίες, που έγιναν για την κατασκευή των κτηριακών εγκαταστάσεων στο χώρο εκείνον.*

Αρχικά ο δήμαρχος Ι. Μακρόπουλος, ο υπομηχανικός Ανδρικόπουλος και ο νομιάτρος Τριανταφύλλου «*εξέδραμον μέχρι της Μονής Αντινίτσας, όπως από κοινού μετά των κατοίκων Δερβέν Φούρκα συσκεφθούν και ταράζουν την οδόν από το χωρίον των μέχρι της Μονής, όπου θα ανεγερθή το σανατόριον*». Στις αμέσως επόμενες ημέρες άρχισε η κατασκευή της οδού. Εν τω μεταξύ «*αφίχθη και εξέδραμεν εις Αντινίτσαν ο μηχανικός του υπουργείου κ. Φωτιάδης μετά του Δημάρχου και τινών άλλων ενδιαφερομένων δια το φιλανθρωπικόν ίδρυμα. Ο κ. Φωτιάδης εμελέτησε το ζήτημα από πάσης απόψεως, εκφράσας την απόλυτον ικανοποίησίν του τόσο δια την περίλαμπρον τοποθεσίαν, όσον και δια τον σκοπόν του ιδρύματος*»⁽⁷⁰⁾.

Το καλοκαίρι του 1928 «επερατώθη η τοιχοποιΐα», αλλά η έλλειψη αμαξιτού δρόμου δεν επέτρεπε τη μεταφορά ξυλείας και άλλων υλικών, με αποτέλεσμα να σημειωθεί κάποια διακοπή των εργασιών. Γνωστό τυγχάνει το γεγονός ότι η διάνοιξη των οδών γίνονταν με πρω-

Δημήτριος Γρ. Μακρόπουλος.

68. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 14, Λαμία, 27 Ιανουαρίου 1928.

69. Παραχωρήθηκε στο Δημόσιο το 1935

70. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 36, Λαμία, 28 Απριλίου 1928.

τόγονα μέσα, ήτοι με κασμάδες και φτυάρια, με αποτέλεσμα να βραδύνει η κατασκευή του δρόμου, αφού δεν υπήρχαν εκσκαπτικά μηχανήματα. Σε αιτιάσεις του αθηναϊκού Τύπου ο Ιωάννης Μακρόπουλος απάντησε με επιστολή του, η οποία δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Ημερήσιος Κήρυξ» των Αθηνών το 1928. Τελικά οι εργασίες τελείωσαν το 1935 και στις 15 Δεκεμβρίου άρχισε η λειτουργία του. Τότε θα γράψει και πάλι τοπική εφημερίδα: «Από της 15ης τρέχοντος άρχεται η λειτουργία του Σανατορίου Αντινίτσης. Εις τούτο γίνονται δεκτοί οι πάσχοντες εκ πνευμονικής φυματιώσεως καταγόμενοι εκ του νομού Φθιώτιδος. Δια την εισαγωγήν των ασθενών εις το Σανατόριον δέον να γίνη αίτησις προς το Αδελφάτον του Σανατορίου, συνοδευομένη υπό πιστοποιητικών ιατρού ότι ο αιτών πάσχει εκ πνευμονικής φυματιώσεως και ότι έχει ανάγκην νοσηλείας εις Σανατόριον, ως επίσης και πιστοποιητικών του προέδρου της κοινότητος ότι ο ασθενών τυγχάνει άπορος. Το Σανατόριον διαθέτει και κλίνας Α', Β' και Γ' θέσεως δια τους ευπόρους»⁽⁷¹⁾.

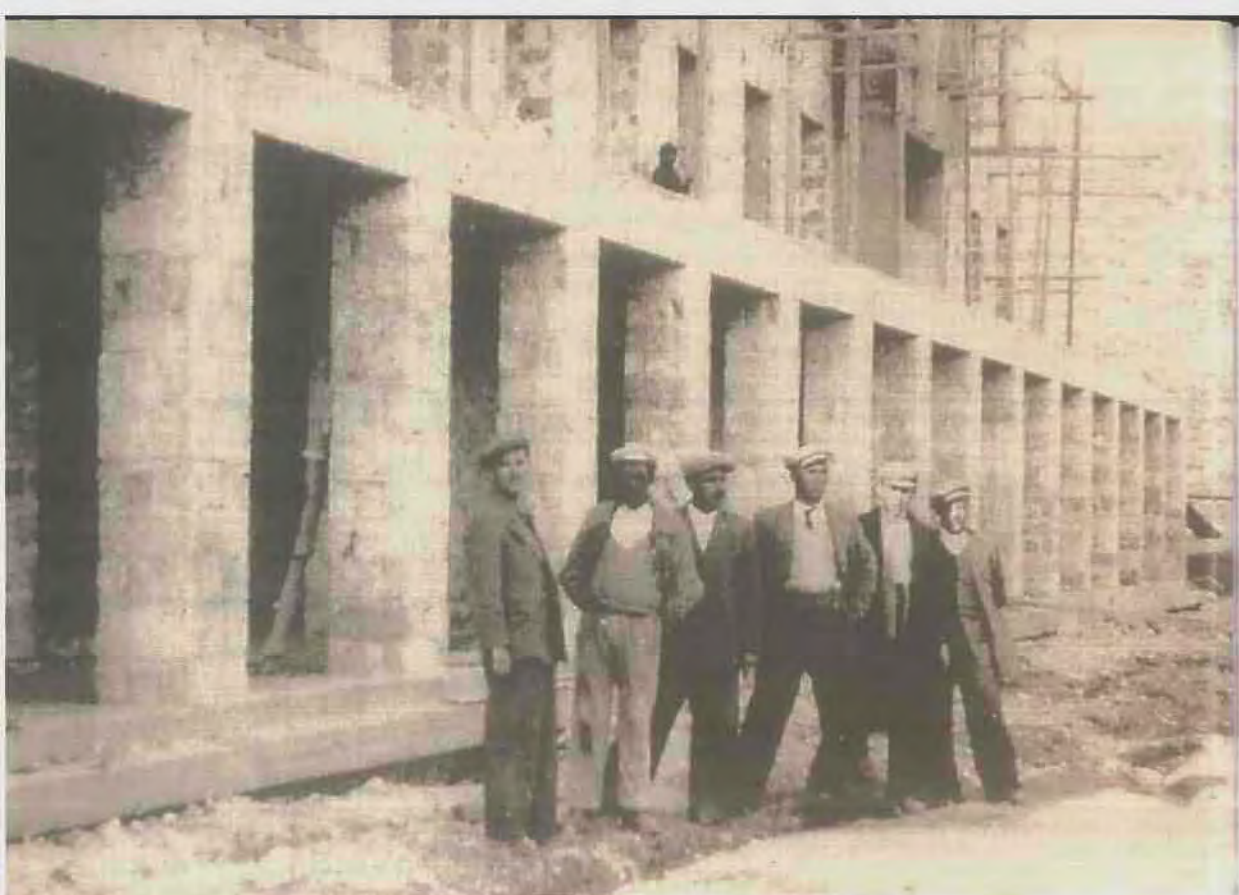
Δέσποινα και Ιωάννης Κρανάης.

Απ' την ανακοίνωση γίνεται γνωστό ότι οι άποροι νοσηλεύονταν σε κοινούς χώρους, ενώ οι εύποροι σε κλινικές, που είχαν διαβαθμισθεί σε κατηγορίες. Ακόμη γίνεται γνωστό ότι οι τρόφιμοι προέρχονταν απ' το νομό Φθιώτιδος. Ίσως αργότερα γίνονταν δεκτοί και από άλλα μέρη. Το Σανατόριο το διοικούσε το Αδελφάτο με πολλές αρμοδιότητες. Για την αρτιότερη λειτουργία του Σανατορίου υπάρχει η εξής είδηση της εποχής εκείνης: «Δια τας σχετικές ελλείψεις του (Σανατορίου) εσωτερικάς και δια τον κανονικόν τρόπον της λειτουργίας του μετέβη προ ημερών εις Αθήνας ο ακτινολόγος ιατρός κ. Τσιμπούρης ειδικώς εκπαιδευθείς δια την συστηματικήν θεραπείαν της φυματιώσεως. Ο κ. Τσιμπούρης είπεν ότι η λειτουργία του Σανατορίου θ' αρχίση συντόμως. Εις το Σανατόριον πλην του προσωπικού θα παραμείνη και μια ή δυο νοσοκόμες και ο ίδιος».

Μετά την έναρξη της λειτουργίας του ιδρύματος το Αδελφάτο προκήρυξε μειοδοτικό διαγωνισμό για «την κατασκευήν οικήματος προσωπικού εν Αντινίτση». Με τη συμπλήρωση ενός έτους λειτουργίας μαθαίνουμε ότι «σήμερον περιθάλπονται μετά περισσού ενδιαφέροντος και μετά περισσής φιλανθρωπίας τεσσαράκοντα περίπου ασθενείς, αμφοτέρων των φύλων εκ διαφόρων μερών του Νομού μας καταγόμενοι».

Σύμφωνα με τις πληροφορίες, που μας έδωσε ευχαρίστως ο κ. Ιωάννης Ευσταθίου, ετών 82, κάτοικος Δερβέν Φούρκα το αναρρωτήριο ήταν στενόμακρο, κάλυπτε έκταση 400 – 500 m², είχε μεγάλο προαύλιο πλακόστρωτο με πλάκες εμπορίου. Ακόμη ήταν ισόγειο κεραμοσκεπές κτήριο (σσ. Τα πλακάκια, που κάλυπταν το προαύλιο σώζονται και τώρα (2007) σε καλή κατάσταση). Τέλος κατεστράφη στη διάρκεια της Κατοχής 13 Ιουνίου 1944 ημέρα Τρίτη απ' τους Γερμανούς, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν εντός αυτού και τρόφιμοι (ασθενείς). Το

71. Εφημ. Η Επαρχία, φ. 1024, Λαμία, 12 Δεκεμβρίου 1935.

Οι οικοδομικές εργασίες στο Σανατόριο.

Το Σανατόριο.

«Ορεινόν Αντιφυματικών Αναρρωτήριον Αντίτισης» καταργήθηκε με το Νόμο 3796 / 11 Δεκεμβρίου 1957 (Φ.Ε.Κ. Α 251).

Η «Αντιφθισική Εταιρεία Λαμίας». Η ίδρυση και η λειτουργία της «αντιφθισικής Εταιρείας Λαμίας, η οποία ιδρύθηκε το 1929 με υπόδειξη του, τότε, υφυπουργού Υγιεινής Δοξιάδη, εντάσσεται στη γενικότερη προσπάθεια, που καταβάλλεται στη Λαμία και την ευρύτερη περιοχή της για την πρόληψη της μετάδοσης της φυματώσεως στην περιοχή, σε συνδυασμό με την ίδρυση του «ορεινού αντιφυματικού αναρρωτηρίου Αντίτισης». Το ιστορικό της ίδρυσης της Εταιρείας, ο σκοπός αυτής, οι πόροι λειτουργίας, η διοίκηση αυτής και άλλες λεπτομέρειες του καταστατικού της, έχουν καταχωρισθεί περιληπτικά στην τοπική εφημερίδα: «Η Επαρχία» και στο φύλλο της 23 Μαρτίου 1929 και έχουν ως εξής: «Την παρελθούσαν Τετάρτην κατόπιν προσκλήσεως του κ. Νομάρχου συνήλθον εν τη Νομαρχία επίλεκτα μέλη της Κοινωνίας μας προς ίδρυσιν αντιφθισικής Εταιρείας του Νομού μας. Κατόπιν εισηγήσεως του κ. Νομάρχου και συζητήσεως επί του Καταστατικού της Εταιρείας συνετάγη τούτο υπογραφέν παρά των παρευρισκομένων ιδρυτών αυτού. Κατά το Καταστατικόν σκοπός της Εταιρείας είναι η πρόληψις της επεκτάσεως της μεταδόσεως της φυματώσεως δια λήψεως των ενδεικνυομένων μέτρων και συγκεκριμένως δια της ιδρύσεως Σανατορίου εν τω Νομώ ήδη ανεγειρόμενος αντιφυματικός σταθμός εν Αντίτιση προσεφέρθη υπό των ιδρυτών του εις την Εταιρίαν. Πόρος ταύτης θα είναι το εν εκατομμύριον ετησίως όπερ ο κ. Υφυπουργός της Υγιεινής διέθεσε κατά την ενταύθα άφιξίν του προ μηνός, εισφορά 15 δρχ. μηνιαίως των μελών της Εταιρείας, εισφοραί των Κοινοτήτων και ειδικαί εφ' όσον ήθελε κριθή εν τω μέλλοντι αναγκαίον φορολογίαι επί των πολυτελών εκδηλώσεων της ζωής. Η διοικήσις της Εταιρείας ασκείται υπό Συμβουλίου αδελφάτου επονομαζομένου, του οποίου Πρόεδρος είναι ο Νομάρχης κ. Κουράτος, Αντιπρόεδρος ο κ. Δήμαρχος και μέλη οι Πρόεδροι των Ιατρικών Συλλόγων του Νομού, ο Διεθνητής της Εθν. Τραπεζής, όστις είναι και Ταμίας, ο Πρόεδρος Πρωτοδικών, ο Υγειονομ. Επιθεωρητής, ο Νομιάτρος ο Πρόεδρος Εμπορικών Συλλόγων, Ενώσεως Επαγγελματιών και 6 μέλη αιρετά, εκλεγόμενα ανά τριετίαν υπό της Συνελεύσεως της Εταιρείας. Ήδη το Καταστατικόν υπογραφέν υπό 100 και πλέον ιδρυτών της Εταιρείας θα αποσταλή δια μακράς εισηγητικής εκθέσεως υπό του κ. Νομάρχου εις το υφυπουργείον Υγιεινής, προς εισαγωγήν του εις την Βουλήν και ειδικήν αυτού δια νόμου νόμιμοποίησιν»⁽⁷²⁾. Δε γνωρίζουμε πόσα χρόνια λειτουργήσε, η αντιφθισική Εταιρεία.

Ευστάθιος Μαλαμιδίας.

12. Το Νοσοκομείο – Σανατόριο

Στη σειρά των νοσηλευτικών και υγειονομικών ιδρυμάτων του φθιτωτικού χώρου μια ξε-

72. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 126, Λαμία, 23 Μαρτίου 1929.

χωριστή θέση κατέχει και το «Νοσοκομείον – Σανατόριον Λαμίας», το οποίο ιδρύθηκε αμέσως μετά το τέλος της Κατοχής και του Εμφυλίου Πολέμου και κλήθηκε να προσφέρει τις υπηρεσίες σε μια δύσκολη περίοδο, όπως ήταν εκείνη. Το γεγονός ότι η πνευμονική φυματίωση εξακολουθούσε να αποτελεί τη μάστιγα της περιοχής με πολλούς θανάτους ετησίως σε συνδυασμό με την καταστροφή του «Ορεινού Αντιφυματικού Αναρρωτηρίου Αντινίτσης» οδήγησαν πολιτικά πρόσωπα της Φθιώτιδος να καλύψουν το κενό της έλλειψης τέτοιου νοσηλευτικού ιδρύματος με την ίδρυση του «Νοσοκομείου – Σανατορίου Λαμίας». Επομένως ήρθε να αναπληρώσει εκείνο, που καταστράφηκε, αλλά και να δημιουργήσει περισσότερες δυνατότητες καταπολέμησης της νόσου, διότι δεν ήταν «αναρρωτήριο», αλλά «νοσοκομείον – σανατόριον».

Πρωτεργάτης του κολοσσιαίου έργου ήταν ο πολιτικός του κόμματος των Φιλελευθέρων Ευστάθιος Μαλαμίδας (1890- 1966), επί υπουργίας του οποίου μέσω της Αμερικανικής βοήθειας του σχεδίου Μάρσαλ εκδόθηκε η πίστωση, χαράχθηκαν τα σχέδια, αναγνωρίστηκε το κατάλληλο μέρος και το σπουδαιότερο με την πείσιμονα προσπάθεια του Μαλαμίδα εξουδετερώθηκε η πρόθεση των αρμοδίων όπως το Νοσοκομείο ιδρυθεί στο Νομό της γείτονος Μαγνησίας, για τον οποίο και αρχικώς προοριζόταν. Έτσι, αφού απορρίφθηκαν διαδοχικά οι «υποψήφιες» για την ίδρυσή του περιοχές της Στυλίδας και της Υπάτης, τελικά επιλέγη η περιοχή της «Ταράτσας» Λαμίας, που εκτείνεται στο αρκτικό σημείο της πόλης, όπου, άλλοτε, βρισκόταν το ιστορικό ομώνυμο «λοιμοκαθατήριο» πλησίον των ελληνοτουρκικών συνόρων. Ο Ε. Μαλαμίδας το 1945-46 ήταν Υπουργός Υγιεινής, και το 1948-49 Δημοσίων Έργων.

Σύμφωνα με ενεπίγραφη πλάκα η θεμελίωση έγινε το 1946, αλλά οι εργασίες κατασκευής άρχισαν το 1949 από την κατασκευάστρια «Νεοτεχνική Α.Ε.». Πολλά στοιχεία για την κατασκευή όλων των κτηριακών εγκαταστάσεων, για το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο, για το ιατρικό, νοσηλευτικό και βοηθητικό προσωπικό, για τους νοσηλευθέντες ασθενείς, για τις ψυχαγωγικές εκδηλώσεις καταχωρίζει ο διαλεχτός φίλος και άριστος επιστήμων Αλέξανδρος Ι. Ρεμούνδος, πνευμονολόγος, στο βιβλίο του: «Η κοινωνία της φθίσης στην άκρη της πόλης» (Πνευμονολογικό Ιατρείο, Γ. Ν. Καρπενησίου, Πνευμονολογική Κλινική Πανεπιστημίου Θεσσαλίας) Καρπενήσι 2004. Στο ίδιο βιβλίο καταχωρίζεται και πλουσιώτατο φωτογραφικό αρχείο υλικό, το οποίο του παραχωρήθηκε από ανθρώπους, που έχουν προσφέρει τις υπηρεσίες τους στο Σανατόριο και έχουν συνδεθεί επαγγελματικά μαζί του.

Έπειτα απ' την απαραίτητη αυτή παρένθεση ολοκληρώνουμε την αναφορά μας στο ίδρυμα με το «χρονικό» των εγκαινίων. Για την περίοδο κατά την οποία «μετετράπη» σε Γενικό Νοσοκομείο, αφού εξέλιπαν οι λόγοι για τους οποίους ιδρύθηκε, θα γίνει λόγος στο Κυρίως μέρος της μελέτης μας, όπου εξετάζεται το «Γενικόν Νοσοκομείον Λαμίας». Για το «Νοσοκομείον – Σανατόριον Λαμίας», πρέπει να γραφεί ειδική μελέτη, η αναφορά μας σ' αυτό εδώ είναι σύντομη, αφού αυτό δεν είναι το αποκλειστικό αντικείμενο της μελέτης μας.

Το «χρονικό» των εγκαινίων⁷³: «Την παρελθούσαν Κυριακήν και περί ώραν Πην π.μ. ετελέσθησαν τα εγκαινία του Νοσοκομείου – Σανατορίου Λαμίας, εν μέσω πυκνοτάτης ομηγύρευς της λαμαϊκής κοινωνίας. Εις την τελετήν των εγκαινίων, παρέστησαν ο Υπουργός Προνοίας και Υγιεινής κ. Σολομωνίδης, ο Υπουργός Οικονομικών κ. Ευταξίας, οι Βουλευταί του Νομού μας κ.κ. Πλατής, Μακρόπουλος, Καλαντζής, Παναγιούλας, ο Νομάρχης Φθιώτιδος κ. Κακούρης, ο Στρατηγός κ. Γερογιάννης, ο Δήμαρχος Λαμιέων κ. Πετρόπουλος, ο πρώην υπουργός κ. Μαλαμίδας, ο Εισαγγελεύς κ. Ζαργάνης, ο Ανώτερος Δ/της Χωρ/κής Στερεάς κ. Σκορδαράς, ο

73. Εφημ. *Εθνικός Αγών*, φ. 717. Λαμία, 3 Ιουνίου 1954.

Δ/της Διοικήσεως Χωρ/κής Λαμίας κ. Σακελλαρίου, οι Διευθυνταί και αντιπρόσωποι των διαφόρων οργανώσεων και Σωματείων της Πόλεώς μας. Επίσης παρέστησαν και οι αντιπρόσωποι της Αμερ. Πρεσβείας κ.κ. Αελούδης και Γάτσος. Τα εγκαίνια ήρχισαν με την σχετικήν ιεράν ακολουθίαν της εκκλησίας, ήτις εψάλη καταनुκτικώς, υπό των εφημερίων της Ιεράς Μητροπόλεως πατέρων Χρήστου Κολώνια, Κων/νου Σκλαβούνου και του Διακόνου αυτής Νικ. Καρέλη. Εν συνεχεία ηκολούθησαν ομιλίας κατά την εξής σειράν. Πρώτος ωμίλησεν ο α/δρος του Δ/κού Συμβουλίου του Σανατορίου κ. Νικόλαος Μουντούρης, όστις αναπτύσσων την σπουδαιότητα του κοινωφελούς τούτου Ιδρύματος δια την διαφύλαξιν της υγείας των ατόμων, εκ της φοβεράς φυματιώσεως την οποίαν εχαράκτήρισεν ως «νόσον κοινωνικήν», ευχαρίστησε και εξέφρασε τα ευνώμονα αισθήματα του Λαού της Λαμίας και της καθ' όλου Περιφέρειας μας, προς τους καθ' οιονδήποτε τρόπον συντελέσαντας, εις την πραγματοποιήσιν τούτου και απήθυνε την διαβεβαίωσιν ότι οι κόποι των εκπληρούν, απολύτως, τον σκοπόν δια τον οποίον διετέθησαν. Μετά από την εμπνευσμένη ομιλίαν του κ. Μουντούρη, τον λόγον λαμβάνει ο υπουργός κ. Σολομωνίδης». Το Σανατόριο λειτούργησε ως το 1982.

13. Το ειδικό αντιφροδισιακό θεραπευτήριον Λαμίας (1943).

Στη διάρκεια της Κατοχής και συγκεκριμένα απ' τον Απρίλιο του 1943 λειτούργησε στη Λαμία «ειδικόν αντιφροδισιακόν θεραπευτήριον» σύμφωνα με γραπτές μαρτυρίες. Καταχωρίζεται ενταύθα δυο αποφάσεις της «Διοικούσης του Δήμου Λαμιέων Επιτροπής» απ' τις οποίες θα αποκομίσουμε ειδήσεις για το ειδικό εκείνο νοσηλευτικό ίδρυμα της Λαμίας, όπως: χρόνος ιδρύσεως, χώρος και τρόπος λειτουργίας, ιατρικό προσωπικό, χρηματοδότης κ.λπ.

«Αριθμ. Αποφ. 121.

Η Διοικούσα του Δήμου Λαμιέων Επιτροπή. Συνελθούσα εν τω Δημαρχιακώ Καταστήματι εις συνεδρίασιν την 18ην του μηνός Απριλίου 1943, ημέραν Κυριακήν και ώραν 10ην π.μ. κατόπιν της υπ' αριθμ. 1718/1943 εγγράφου προσκλήσεως του κ. Δημαρχούντος νομίμως επιδοθείσης υπό του Δημοτικού κλητήρος Κ. Σαλικάσου εις άπαντα τα μέλη της Διοικούσης του Δήμου Λαμιέων Επιτροπής και ευρεθείσα εν απαρτία, παρόντων και των μελών αυτής κ.κ. Ιωανν. Ελασσώνα, Ι. Αργυροπούλου, Ν. Βέλλιου και Γ. Θεοδώρου ως και του Δημαρχούντος και Προεδρεύοντος κ. Ν. Κοντογιάννη (του Δημάρχου κ. Δημ. Σ. Τράκα⁷⁴) διατελούντος εν αδεία) και του μέλους ταύτης κ. Γ. Πλατή, και του κληθέντος πλην μη προσελθόντος, επελήθη της εξετάσεως του κάτωθι θέματος: Ο κ. Δημαρχών εισηγείται τη Διοικούση Επιτροπή ότι εν συσκέψει παρά του κ. Νομάρχη Φθιωτιδοφωκίδος, παρισταμένου και ως αντιπροσώπου της Ιταλικής Διοικήσεως του Στρατιωτικού Ιατρού Ιταλού κ. Πιέρι, απεφασίσθη όπως αι πάσχουσαι εξ αφροδισίων νοσημάτων γυναίκες της πόλεώς μας θεραπεύονται ενταύθα δια της εισαγωγής των εις ειδικόν οίκημα ιατρείον εις το οποίον να απομονώνονται μέχρι θεραπείας των. Δια την λειτουργίαν του θεραπευτηρίου τούτου ο Δήμος υπεχρεώθη όπως εις βάρος του προσλάβη μίαν γυναίκα καθαρίστριαν κ.λπ. ήτις θα μεριμνά δια την καθαριότητα και περιποίησιν των ασθενών τούτων γυναικών, και όπως χορηγή ανάλογον ημερήσιον βοήθημα προς τα στοιχειώδη έξοδα νοσηλείας και συντηρήσεώς των. Εν τω προϋπολογισμώ χρήσεως 1943 – 1944 αναγράφεται πίστωσις δι' έξοδα μεταγωγής εις νοσοκομεία και κατ' οίκον νοσηλεία αυτών δραχμαί 500.000 και καλεί το σώμα ν' αποφανθή σχετικώς.

Η Διοικούσα Επιτροπή. Ακούσασα τον κ. Δημαρχούντος, κρίνουσα απόλυτος και επιτακτι-

74. Νάτσου Θ. Δημητρίου: *Οι Δήμαρχοι της Λαμίας, 1836 – 1996*, Λαμία, 1996, σελ. 40.

κήν την ανάγκην της επιβαρύνσεως του Δήμου δια τον εν τη εισηγήσει αναφερόμενον σκοπόν αποφαίνεται ομοφώνως.

Εγκρίνει και ψηφίζει όπως εις βάρος της υπό κεφ. 8 και άρθρον 11 πιστώσεως ορισμού χρήσεως 1943 – 1944 καταβάλλονται βάσει αποδείξεως, εις τας εισαγομένας προς θεραπείαν εις το ειδικόν αφροδισιακόν θεραπευτήριον Λαμίας απόρους πάσχουσας εξ αφροδισίων νοσημάτων γυναίκας δραχμαίς 1200 ημερησίως υπό του Δήμου εις εκάστην τούτων δια τα στοιχειώδη έξοδα νοσηλείας και συντηρήσεώς των, ομοίως καταβάλλονται 1.000 δραχμαί ημερησίως εις την προσληφθησομένην ως καθαρίστριαν και υπηρεσίας του εν λόγω θεραπευτηρίου. Του σχετικού εντάλματος εκδοθησομένου επ' ονόματι των δικαιούχων και δια χρονικόν διάστημα ουχί πλέον του τριμήνου.

Ανατίθησι τα περαιτέρω του κ. Δημαρχούντι. Εγένετο και εδημοσιεύθη εν Λαμία αυθημερόν». (Υπογραφές)⁽⁷⁵⁾.

Ενδιαφέρουσα είναι και η απόφαση υπ' αριθμ. 225 της 26ης Ιουλίου 1943 και άμεση σχέση έχει με το αντικείμενό μας, η οποία απόφαση ελήφθη απ' την ίδια Διοικούσα Επιτροπή του Δήμου Λαμιέων: «... Προς τον σκοπόν τούτον (δηλ. την στέγαση του «Ειδικού Αφροδισιακού Θεραπευτηρίου Λαμίας») επετάχθη υπό των Ιταλικών Αρχών το επί της οδού Ροζάκη και Αγγελή κτήριον ιδιοκτησίας Κ. Παπαθανασίου εκ πέντε δωματίων και λοιπών παραρτημάτων και καλεί το σώμα ίνα αποφανθή σχετικώς. Η Διοικούσα Επιτροπή, Ακούσασα του κ. Δημαρχούντος, κρίνουσα ότι αναγκαία τυγχάνει δια τον Δήμον η πληρωμή του ενοικίου του χρησιμοποιημένου ως Αφροδισιακού Ιατρείου κτηρίου ιδιοκτησίας Κ. Παπαθανασίου, αποφαίνεται ομοφώνως. Εγκρίνει και ψηφίζει όπως εις βάρος της υπό κεφ. 8 και άρθρον 11 πιστώσεως προϋπολογισμού χρήσεως 1943 – 1944 καταβάλληται εις τον ιδιοκτήτην του χρησιμοποιουμένου ως αφροδισιακόν θεραπευτήριον Λαμίας κτηρίου επί της οδού Ροζάκη και Αγγελή κ. Κ. Παπαθανασίου και έναντι αποδείξεώς του το καθορισθησόμενον υπό της αρμοδίας Επιτροπής καθορισμού μισθωμάτων επιτεταγμένων οικιών ποσού ως μηνιαίου ενοικίου και βάσει επίσημου αντιγράφου του πρωτοκόλλου καθορισμού του ενοικίου υπό της ως άνω Επιτροπής επισυναπτωμένου του πρώτου ενταλμάτι. Ανατίθησι τα περαιτέρω τω κ. Δημαρχόντι. Εγένετο και εδημοσιεύθη εν Λαμία αυθημερόν» (Υπογραφές)⁽⁷⁶⁾. Και η ιστορία του «Ε.Α.Θ.Λ.» συνεχίζεται: Επειδή η «Αρμοδία Επιτροπή καθορισμού μισθωμάτων επιτεταγμένων οικιών» θεώρησε «εαυτήν αναρμοδίαν» να πληρώσει το Δημόσιον το ενοίκιον της οικίας του Κ. Παπαθανασίου και επειδή δεν υπήρχε κανένα επίσημο έγγραφο επιτάξεως της εν λόγω οικίας ο ιδιοκτήτης έμεινε απλήρωτος και περιεπλανάτο από επιτροπή σε επιτροπή. Τελικά ο Δήμος Λαμιέων πλήρωσε το ενοίκιον, το οποίο ανερχόταν σε 50.000 δρχ. μηνιαίως. Τότε προσελήφθη με 1.200 δρχ. ημερήσια αποζημίωση και ο ιατρός Αντώνιος Πεζάς δια να επιβλέπει την «ομαλήν λειτουργίαν του ιδρύματος», το οποίον άρχισε να λειτουργεί από την 1ην Αυγούστου 1943. Ας σημειωθεί ότι προσέφεραν τις υπηρεσίες τους δωρεάν ο Ιταλός Στρατιωτικός Ιατρός Πιέρι και ο Νικ. Αθανασίου⁽⁷⁷⁾.

Εκ των ανωτέρω μαθαίνουμε ότι στη διάρκεια της Κατοχής συστήθηκε και λειτούργησε στη Λαμία ένα ακόμη νοσηλευτικό ίδρυμα. Ήταν το «Ειδικόν Αφροδισιακόν Θεραπευτήριον Λαμίας», το οποίο άρχισε να λειτουργεί από της 1ης Αυγούστου 1943. Στεγαζόταν σε ιδιωτικό μισθωμένο κτήριο, το οποίο βρισκόταν επί της οδού «Λεωνίδα Ροζάκη (και) Γεωργίου

75. «Αποφάσεις Δημοτικού Συμβουλίου» (1943), τόμος 35ος.

76. «Αποφάσεις Δημοτικού Συμβουλίου» (1943), τόμος 35ος.

77. Απόφαση 243η της 23ης Αυγούστου 1943.

Αγγελή», είχε 5 δωμάτια και βοηθητικούς χώρους. Το ενοίκιον ανερχόταν στις 50.000 δρχ. μηνιαίως, το δε κτήριο ήταν του Κων. Παπαθανασίου. Ο Δήμος Λαμιέων δεν πλήρωνε μόνο το ενοίκιον, όπου στεγαζόταν το θεραπευτήριο, αλλά επί πλέον έδινε ημερησίως: 1200 σε κάθε μια απ' τις πάσχουσες από αφροδίσιο νόσημα γυναίκες για τη θεραπεία της, 1000 δρχ. στην καθαρίστρια και 1200 δρχ. ημερησίως στον θεράποντα ιατρό Αντώνιον Πεζάν. Δικαίωμα νοσηλείας είχαν όλες οι πάσχουσες από αφροδίσιο νόσημα άπορες γυναίκες. Στο εν λόγω θεραπευτήριο προσέφεραν τις υπηρεσίες τους δωρεάν ο Ιταλός στρατιωτικός γιατρός Πιέρι και ο Λαμιώτης επίσης γιατρός Ν. Αθανασίου. Το κτήριο δεν σώζεται τώρα. Βρισκόταν έναντι του σημερινού ξενοδοχείου ύπνου «Αθηνά». Δεν γνωρίζω πόσο χρόνο λειτούργησε και εάν συνεχίσθηκε η λειτουργία του και μετά την Κατοχή. Πάντως η θεραπεία των τοιούτων ασθενών ήταν ανέκαθεν υποχρέωση του Δήμου. Σύμφωνα με γραπτές μαρτυρίες στη διάρκεια της Κατοχής οι πάσχουσες γυναίκες μεταφέρονταν σε Νοσοκομεία των Αθηνών, αλλά αργότερα επειδή η μεταφορά τους εκεί ήταν δαπανηρή, αποφασίσθηκε να νοσηλεύονται στο «Ειδικόν Αντιφροδισιακό Θεραπευτήριον Λαμίας».

14. Το Στρατιωτικό Νοσοκομείο (Ιταλικό – Γερμανικό) της Κατοχής.

Στη διάρκεια της Κατοχής συστήθηκε και λειτούργησε στη Λαμία Στρατιωτικό Νοσοκομείο για να νοσηλεύονται τα στρατεύματα των κατακτητών. Αρχικά το ίδρυμα βρισκόταν υπό την διοίκηση των Ιταλών, αλλά μετά την συνθηκολόγηση εκείνων με τους Γερμανούς το Νοσοκομείο περιήλθε υπό την εξουσία των δευτέρων. Στεγαζόταν σε δημόσιο κτήριο, που είχαν επιτάξει και που βρισκόταν στην οδό Υψηλάντου (όπου τώρα στεγάζεται το 2ο Δημοτικό Σχολείο της Λαμίας). Η έλλειψη αρχειακού υλικού δεν μας επιτρέπει να γνωρίζουμε λεπτομέρειες για τον εξοπλισμό αυτού. Πάντως λειτούργησε για τις ανάγκες των στρατευμάτων Κατοχής, ιδιαίτερα μετά την ανάπτυξη της Εθνικής Αντίστασης. Όλος ο εξοπλισμός του Νοσοκομείου μετά την απελευθέρωση περιήλθε στο Ελληνικό Δημόσιο, αφού εκεί μεταφέρθηκε το Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας (Οκτώβριος 1944) και παρέμεινε ως τον Οκτώβριο του 1948, αφού, τότε, μεταφέρθηκε στο νέο κτήριο επί της οδού Φλέμιγκ (στο Γυμναστήριο), όπως θα δούμε στο οικείο κεφάλαιο του Γενικού Κρατικού Νοσοκομείου Λαμίας. Οι πληροφορίες είναι έμμεσες, αλλά προέρχονται από αξιόπιστους μάρτυρες, οι οποίοι υπηρέτησαν στο Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας στη διάρκεια της Κατοχής και μετά την Απελευθέρωση. Στο ίδιο κτήριο, δηλ. επί της «Υψηλάντου» στεγάσθηκε στη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου και η Παιδούπολη ο «Άγιος Νικόλαος».

15. Ιδιωτικά ιατρεία και ιδιωτικές κλινικές.

Η ιδιωτική πρωτοβουλία ήρθε αργώς στο κρατικό ενδιαφέρον για την πρόληψη και την καταπολέμηση των διαφόρων νοσημάτων και κυρίως της νόσου της ελονοσίας και της φυματίωσης, αλλά και για πετύχουν ανώδυνους τοκετούς. Στη διάρκεια του 19ου αιώνα λειτούργησαν ελάχιστα ιδιωτικά ιατρεία και καμμία κλινική. Στη διάρκεια, όμως, του Μεσοπολέμου η ίδρυση και λειτουργία ιδιωτικών κλινικών και ιδιωτικών ιατρείων έλαβε μεγάλες διαστάσεις. Και για να έχει το αντικείμενο μας κάποια πληρότητα θα γίνει σύντομη αναφορά και στις ιδιωτικές κλινικές της Ααμίας, διότι και αυτών η συμβολή στην υγεία ήταν και παραμένει μεγάλη.

Πρώτος, που ίδρυσε κλινική στη Λαμία, ήταν ο μαιευτήρας – γυναικολόγος γιατρός Ευ-

στάθιος Κων. Γκλέτσος, ο οποίος είχε εκπαιδευθεί ειδικώς στην Ευρώπη. Η κλινική του στεγαζόταν σε κτήριο επί της οδού Σατωβριάνδου «παραά τη Σιταγορά», όπως διαφημιζόταν στον τοπικό Τύπο. Η κλινική του θα πρέπει να άρχισε να λειτουργεί το Νοέμβριο του 1928⁽⁷⁸⁾. Ενωρίτερα άρχισε να λειτουργεί η οδοντιατρική κλινική του Νικολάου Χατζοπούλου, η οποία βρισκόταν στην οδό Καραϊσκάκη⁽⁷⁹⁾. Το 1929 άρχισε να λειτουργεί η μαιευτική – γυναικολογική κλινική του γιατρού Λουκά Χρήστου Τσαγκάρη, αφού τα εγκαίνια έγιναν την Κυριακή, 23 Ιουνίου 1929. Για τα οποία εγκαίνια έγραψε, τότε, η εφημερίδα «Η Επαρχία» της Λαμίας: «Την παρελθούσαν Κυριακήν, εγένοντο τα εγκαίνια της Μαιευτικής Κλινικής του ιατρού κ. Λουκά Τσαγκάρη. Πλήθος συμπολιτών μας παρέστη εις τα εγκαίνια, εθαύμασε την τελειότητα της κλινικής και συνεχάρη τον κ. Τσαγκάρη»⁽⁸⁰⁾.

Το 1934 ιδρύθηκε η μαιευτική – γυναικολογική κλινική του Παναγιώτη Δ. Παναγιωτοπούλου, στις 17 Νοεμβρίου 1935, ημέρα Κυριακή, εγκαινιάσθηκε η λειτουργία της νέας χειρουργικής κλινικής του Ιωάννου Γ. Παπασιοπούλου, η οποία στεγάσθηκε στην, τότε, νεόδμητη οικοδομή του Κων. Κωνσταντέλλου στην πλατεία «Σιταγοράς» (σημ. «Πάρκο»)⁽⁸¹⁾. Το 1936 και συγκεκριμένα στις 13 Αυγούστου έγιναν τα εγκαίνια της Παθολογικής – Παιδιατρικής κλινικής του γιατρού Ξενοφ. Μανούκου, η οποία βρισκόταν στην οδό «Γκούαλεν» (Ελ. Βενιζέλου)⁽⁸²⁾. Επίσης την ίδια χρονιά άρχισε να λειτουργεί και η κλινική αφροδισίων νοσημάτων του γιατρού Αποστόλου Κουνούπη στην οδό «Βύρωνος». Το 1939 ιδρύθηκε η Παθολογική Κλινική των Καρπούζα – Μπαρμπούτη και τότε έγραψε η τοπική εφημερίδα: «*Ηρξάτο η λειτουργία της νέας Παθολογικής Κλινικής των ιατρών κ.κ. Καρπούζα – Μπαρμπούτη εις την νεόδμητον οικοδομήν οδός «Πατρόκλου» παραά την πλατειάν «Βασιλέως Κωνσταντίνου» Λαμία»*⁽⁸³⁾.

Στην περίοδο του Μεσοπολέμου και αργότερα ιδρύθηκαν και λειτούργησαν οι εξής κλινικές, απ' τις οποίες μάλιστα μερικές λειτουργούν ακόμη: Αναστασίου Νικ., Βακαλοπούλου Παν., Ζάχου Ζαχ., Καρπούζα Δημ., Καρυαμπά Κων, Σκουτέλη Χρ. και Θεμ., Χορμόβα Γ., Δερβενούλα Γ., Μανδρέκα Τάκη, Μπουργανού Αθαν., Παπασταύρου (διαδέχθηκε τον Ευστ. Γκλέτσο), Σπυρίδωνος Γ., Τσακατίκα Ηρακ, Κοντογιάννη Ν., Τσεκούρα Κων., Ξυδιά, Πολύζου – Λάμπρου, Κατσάνου Σπ. κ.ά. Τα ιατρεία είναι πολλά. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι αρχικά ως ιατρεία εχρησιμοποιούντο φαρμακεία, δηλ. εκεί δέχονταν τους ασθενείς, ιδιαίτερα οι παθολόγοι γιατροί. Η κλινική του κ. Κωνσταντίνου Τσεκούρα ήταν από τις λίγες που πληρούσαν όλες τις προϋποθέσεις μιας σύγχρονης κλινικής.

78. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 91, Λαμία, 10 Νοεμβρίου 1928.

79. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 3, Λαμία, 20 Νοεμβρίου 1927.

80. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 153, Λαμία, 26 Ιουνίου 1929.

81. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 1016, Λαμία, 19 Νοεμβρίου 1935.

82. Εφημ. «*Θάρρος*», φ. 78, Λαμία, 15 Αυγούστου 1936.

83. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 1370, Λαμία, 7 Αυγούστου 1939.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΛΑΜΙΑΣ (1938-2007)

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Είδαμε πιο πάνω τη δραματική πορεία του «Ελασσωνείου Πολιτικού Νοσοκομείου» Λαμίας στη δεκαετία του 1930 και το άδοξο τέλος αυτού και, όπως γίνεται φανερό, δεν υπήρχε, πλέον, δημόσιο νοσηλευτικό ίδρυμα στην πόλη. Έπειτα μάλιστα και απ' τη μεταφορά του Στρατιωτικού Νοσοκομείου εντός των στρατώνων σε ειδικό για τον σκοπόν αυτόν διαρρυθμισθέντα χώρον, οι ασθενείς και ιδιαίτερα οι προερχόμενοι από άπορες οικογένειες αντιμετώπιζαν σοβαρότατο πρόβλημα νοσηλείας, η οποία παρείχετο, πλέον, μόνον από ιδιωτικές κλινικές. Η δημιουργηθείσα κατάσταση είχε ως αποτέλεσμα να εξεγερθεί ο τοπικός Τύπος, οι τοπικοί φορείς, αλλά και μεμονωμένοι δημότες και να ζητούν την ίδρυση Νοσοκομείου, η ανάμνηση δύο θανάτων αβοήθητων ασθενών παλιότερα⁽¹⁾ ώξινε περισσότερο την κατάσταση. Έτσι η, τότε, Κυβέρνηση απεφάσισε την ίδρυση Δημοσίου Νοσηλευτικού Ιδρύματος στη Λαμία και στις 2 Μαρτίου 1938 υπεγράφη και δημοσιεύθηκε σχετικό Β(ασιλικό) Δ(ιάταγμα). (Δημοσιεύεται παραπλεύρως αυτούσιο): Έτσι, λοιπόν, με Β.Δ., που έχει καταχωρισθεί στην Ε.τ.Κ. υπ' αριθμ. 82 της 2ης Μαρτίου 1938, ιδρύθηκε στη Λαμία Δημόσιο Νοσηλευτικό Ίδρυμα, την ιστορία του οποίου θα εξετάσουμε και η οποία θα αποτελέσει το κύριο αντικείμενο της παρούσης μελέτης:

1. *Η επωνυμία του Δημοσίου Νοσηλευτικού Ιδρύματος:* Σύμφωνα με το Β.Δ. το ίδρυμα έφερε την επωνυμία «Γενικόν Νοσοκομείον Λαμίας». Έδρα του θα ήταν η πόλη της Λαμίας και θα ήταν δημόσιο.

2. *Σκοπός της ιδρύσεώς του:* Σκοπός της ιδρύσεώς του ήταν η εντός αυτού νοσηλεία ανθρώπων, οι οποίοι έπασχαν από κοινά (= συνήθη) νοσήματα και ήταν, κυρίως, άποροι. Ήταν πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και η λειτουργία του στηριζόταν στις διατάξεις του Αναγκαστικού Νόμου (Α.Ν.) 965/1937.

1. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ.685, Λαμία 15 Ιουλίου 1933.

«Περί ιδρύσεως Δημοσίου Νοσηλευτικού Ιδρύματος εν Λαμία υπό την επωνυμίαν «Γενικόν Νοσοκομείον Λαμίας».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Έχοντες υπόψη το άρθρον 14 του υπ' αριθ. 965/1937 Αναγκαστικού Νόμου «περί οργανώσεως των Δημοσίων Νοσηλευτικών και Υγειονομικών Ιδρυμάτων», μετά γνώμην του Συμβουλίου Επικρατείας, προτάσει του Ημετέρου Υπουργικού Συμβουλίου, απεφασίσαμεν και διατάσσομεν:

Άρθρον 1.

1) *Ιδρύεται εν τη πόλει Λαμίας Δημόσιον Νοσηλευτικόν Ίδρυμα υπό την επωνυμίαν «Γενικόν Νοσοκομείον Λαμίας» ούτινος σκοπός είναι η εν ατώ νοσηλεία των εκ κοινών νοσημάτων πασχόντων κυρίως απόρων.*

2) *Το Ίδρυμα τούτο αποτελεί πρόσωπον Δημοσίου Δικαίου και διέπεται υπό των διατάξεων του Αναγκαστικού Νόμου 965/1937.*

Άρθρον 2.

Το Γενικόν Νοσοκομείον Λαμίας διοικείται υπό πενταμελούς Διοικητικού Συμβουλίου αποτελουμένον εκ των:

α') Ν. Δουδομοπούλου, δημάρχου Λαμίων.

β') Δ. Βακαλοπούλου, ιατρού,

γ') Χ. Καραμουντουλάκη, Νομομηχανικού,

δ') Ιωάν. Ανδρουτσπούλου, Προτοδίκου, και

ε') Ισιδάρου Ανδρώνου, εμπόρου.

3. *Η διοίκηση του:* Η διοίκηση του Νοσοκομείου είχε ανατεθεί σε πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο αποτελούσαν οι εξής: 1) Ο, τότε, Δήμαρχος Νικόλαος Δουδουμόπουλος, 2) ο γιατρός Δ. Βακαλόπουλος, 3) ο Νομομηχανικός Χ. Καραμουσουλάκης, 4) ο πρωτοδικής Ιωάννης Ανδρουτσόπουλος και 5) ο έμπορος Ισιδωρος Ανδρώνος. (Αυτό ήταν και το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο. Επισημαίνεται τούτο για ιστορικούς λόγους).

4. *Πόροι του ιδρύματος:* Στο άρθρο 3 του Β. Διατάγματος ορίζονται οι πόροι του ιδρύματος, οι οποίοι προέρχονται από έξι πηγές. (σσ. Οι αγαπητοί μου αναγνώστες δύνανται να ανατρέξουν στο παραπλεύρως δημοσιευόμενο Β.Δ. για να πληροφορηθούν).

***

Επειδή το αντικείμενο μας απ' τη φύση του παρουσιάζει ευρύτητα, επιβάλλεται κάποια οριοθέτηση και διαίρεση σε περιόδους, όπου, χωρίς να διασπάται η εσωτερική ενότητα, εξυπηρετούνται πρακτικοί σκοποί και πετυχαίνονται ουσιαστικοί στόχοι. Για πρακτικούς, λοιπόν, λόγους διαιρούμε το αντικείμενό μας σε τρεις μεγάλες περιόδους: Η πρώτη περίοδος αρχίζει από το 1938 και τελειώνει το 1948, η δεύτερη απ' το 1948 ως το 1982 και η τρίτη απ' το έτος εκείνο έως σήμερα. Τούτο βεβαίως δεν είναι αυθαίρετο, διότι στο τέλος της πρώτης περιόδου το Νοσοκομείο μεταφέρθηκε σε ιδιόκτητο κτήριο και επέλυσε το στεγαστικό πρόβλημα, στο τέλος της δεύτερης τέθηκε στη διάθεσή του και το κτήριο του «Νοσοκομείου – Σανατορίου» και στο τέλος της τρίτης χάρζει μια καινούργια ανατολή για το Νοσοκομείο με την ανέγερση και λειτουργία του περικαλλέστατου κτηριακού συγκροτήματος.

Στη πρώτη Περίοδο θα δούμε τη στέγαση του Νοσοκομείου στα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του, τα ονόματα του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού, τους ασθενείς, τους δυο κανονισμούς λειτουργίας του, θα γίνει σύντομη αναφορά στην περιουσία του Γενικού,

Άρθρον 3.

1. Πόροι του ιδρύματος τούτου ορίζονται:

α') Ετησία επιχορήγησις του Κράτους αναγραφομένη κατ' έτος εις τον προϋπολογισμόν των εξόδων του Υπουργείου Κρατικής Υγιεινής και Αντιλήψεως και βαρύνουσα την πίστωσιν εκ των πόρων της Κοινωνικής Προνοίας.

β') Τα εκ των νοσηλείων ευπόρων ασθενείων εισπραττόμενα ποσά.

γ') Αι τοπικά φορολογία και ερανικά εισφορά περί ων προβλέπεται τα εδάφια δ' και στ' της παραγράφου 1 του άρθρου 13 του υπ' αριθ. 965/1937 Αναγκαστικού Νόμου και αίτινες επιβάλλονται κατά τας διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του αυτού άρθρου 13.

δ') Επιχορηγήσεις των Δήμων και Κοινοτήτων.

ε') Κληρονομία, κληροδοσία, δωρεαί και λοιπαί εισφοραί υπέρ του ιδρύματος, ως και το προϊόν προαιρετικών εράνων, εορτών, αγορών κλπ. διενεργουμένων αποφάσει του Διοικητικού Συμβουλίου και κατόπιν σχετικής εγκρίσεως του Υπουργείου Κρατικής Υγιεινής και Αντιλήψεως.

στ') Τα εισοδήματα της κινητής και ακινήτου περιουσίας του Ιδρύματος.

Εις τον Ημέτερον επί της Κρατικής Υγιεινής και Αντιλήψεως Υπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος Β. Διατάγματος, ούτινος η ισχύς άρχεται από της δημοσιεύσεώς του εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Εν Αθήναις τη 2 Μαρτίου 1938.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'

Το Υπουργικόν Συμβούλιον

Ο Πρόεδρος

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ

Τα Μέλη

Γ. ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ, Ι. ΔΟΥΡΕΝΤΗΣ, Κ. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Α. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ, ΑΓΓ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΣ, Α. ΚΟΡΙΖΗΣ, Γ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ, Κ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΠ. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Α. ΔΗΜΗΤΡΑΤΟΣ, Κ. ΜΠΟΥΡΜΠΟΥΛΗΣ, Θ. ΝΙΚΟΛΟΥΔΗΣ, ΔΕΥΚ. ΡΕΔΙΑΔΗΣ»⁽²⁾.

2. Ε.τ.Κ. 2 Μαρτίου 1938 (Φ.Ε.Κ. 82)

πλέον, Νοσοκομείου, θα αναδημοσιεύσουμε τον Α. Ν. (Αναγκαστικό Νόμο) 1867 του 1939 με τον οποίον μετεβιβάσθηκε η περιουσία του «Ελασσωνείου Πολιτικού Νοσοκομείου» στο Γενικό Νοσοκομείο. Ακόμη θα δούμε το ιστορικό ανεύρεσης και αγοράς οικοπέδου για την ανέγερση Νοσοκομείου και την ανέγερση αυτού και θα «κλείσει» η περίοδος με το ιστορικό των εγκαινίων της λειτουργίας των νέων κτηρίων. Σύντομη αναφορά θα γίνει και στους διευθυντές του Νοσοκομείου των ετών 1941 – 1948.

Στη δεύτερη Περίοδο (1948-1982) θα δούμε τη μεταφορά του Νοσοκομείου στο ιδόκητο κτήριο. Ακόμη θα δούμε του Οργανισμούς λειτουργίας του, τις λειτουργούσες Κλινικές του, το ιατρικό προσωπικό και τις διοικήσεις του Ιδρύματος.

Στην τρίτη Περίοδο (1982-2006) θα δούμε τη στέγαση του Νοσοκομείου σε δύο χωριστά κτήρια, τον Οργανισμό του 1986, καθώς και άλλες λεπτομέρειες.

Η Λαμία στο Μεσοπόλεμο (Πλατεία «Διάκου»).

Η Λαμία στο Μεσοπόλεμο με το στρατό της (Πλατεία «Διάκου»).

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΩΤΗ (1938-1948)

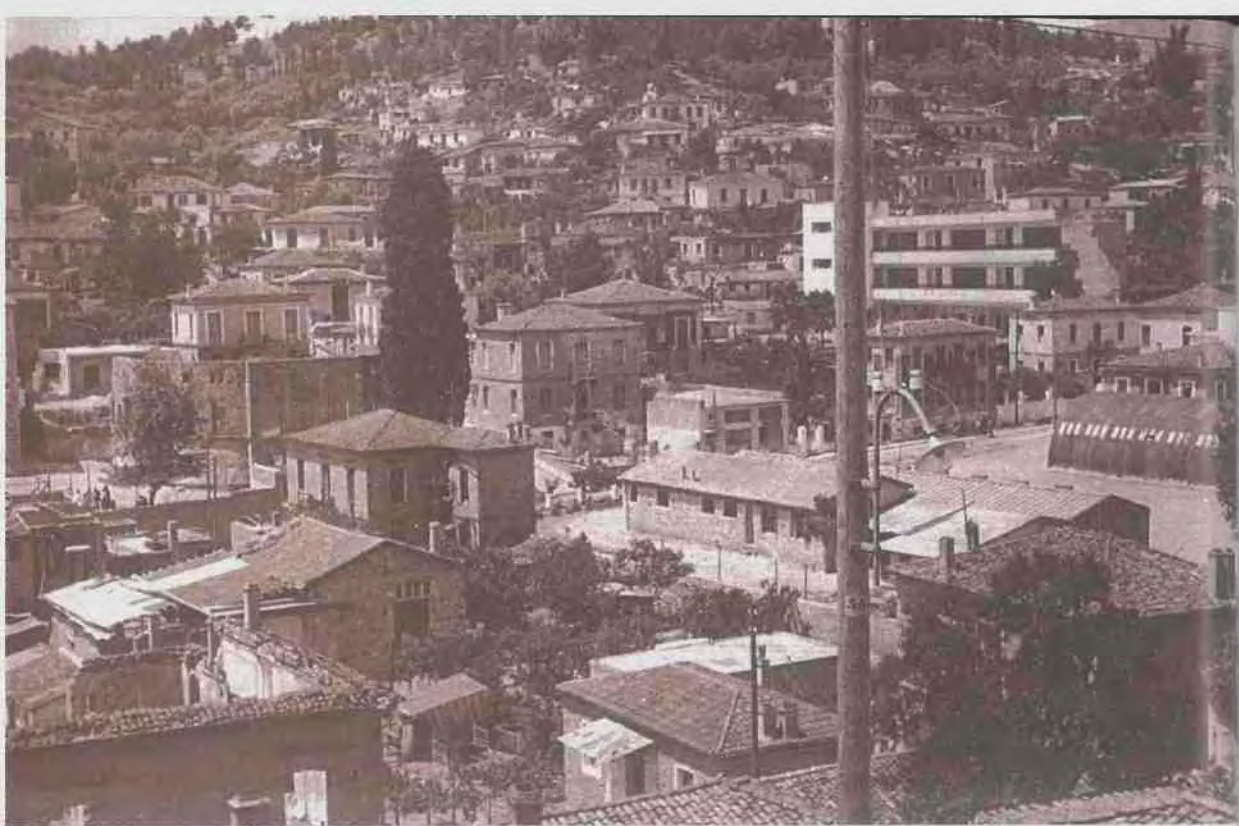
Η πρώτη Περίοδος (1938 – 1948) της λειτουργίας του «Γενικού (Κρατικού) Νοσοκομείου Λαμίας» συνδέεται με τα δύσκολα και ταραγμένα χρόνια της Κατοχής και του Εμφυλίου πολέμου, τα δε προβλήματα, που αντιμετώπισε και κλήθηκε να επιλύσει ήταν πολλά: στεγαστικό, οικονομικό, προβλήματα εξοπλισμού και επάνδρωσης αυτού με ιατρικό, νοσηλευτικό, διοικητικό, και τεχνικό προσωπικό.

α') *Η στέγαση του Νοσοκομείου*: Ήταν ένα απ' τα πιο δύσκολα προβλήματα που αντιμετώπισε το Νοσοκομείο στα πρώτα βήματα της πορείας του. Η σκέψη για στέγασή του στο Ελασσώνειο δεν δικαιολογείται ούτε ως ιδέα, αφού είχε καταληφθεί από πρόσφυγες και ούτε τις απαιτούμενες προδιαγραφές διέθετε, το κτήριο στην οδό Φλέμιγκ, για το οποίο θα γίνει εκτενής λόγος πιο κάτω, τότε άρχισε να κτίζεται, τα δημόσια κτίρια σπάνιζαν, χρήματα για μίσθωση ιδιωτικού ακινήτου δεν υπήρχαν και επί πλέον η επίταξη δημοσίων κτηρίων απ' τις αρχές Κατοχής ήταν σύνηθες φαινόμενο. Αρχικά το Νοσοκομείο είχε Διοικητικό Συμβούλιο του οποίου πρόεδρος ήταν ο, τότε, δήμαρχος Λαμιέων Νικόλαος Δουδουμόπουλος. Εκείνοι, λοιπόν, αποφάσισαν να στεγασθεί σε δημόσιο κτήριο, το οποίο δεν ήταν άλλο απ' το διδακτήριο του Β' Δημοτικού Σχολείου, που βρισκόταν και βρίσκεται επί της οδού Υψηλάντου, στην άλλοτε τουρκική συνοικία του «Κουρσούμ τζαμί». Η παραμονή του όμως εκεί υπήρξε βραχεία, διότι τον Οκτώβριο του 1941 οι ιταλικές δυνάμεις Κατοχής προέβησαν στην επίταξη του κτηρίου για να στεγάσουν το δικό τους Στρατιωτικό Νοσοκομείο, το οποίο λειτούργησε στην πόλη μας, όπως είδαμε πιο πάνω. Για το θέμα αυτό μια φτωγή ειδησούλα της εποχής εκείνης αναφέρει τα εξής: «Μεταφορά Νοσοκομείου: Κατόπιν επιβολής των Ιταλικών Αρχών Κατοχής περί εκκενώσεως του Νοσοκομείου εκ του κτηρίου του Δευτέρου Δημοτικού Σχολείου και ανευρέσεως δι' επιτάξεως ετέρων κτηρίων αποφασίζω την μεταφοράν αυτού εις νέαν εγκατάστασιν των κάτωθι κτηρίων. 1) Χειρουργικόν τμήμα, εις κτήριο, τέως κλινική, Μανούκου και 2) Παθολογικόν τμήμα εις ξενοδοχεία ύπνου «Ρούμελη» και «Δελφοί». Ο Διευθυντής Χαρίλαος Μουσατάς»⁽³⁾. Αχθοφόροι μετέφεραν τα του Νοσοκομείου στις νέες εγκαταστάσεις του. Έπειτα από λίγες ημέρες σε τοπική εφημερίδα δημοσιεύθηκε η εξής ανακοίνωση: «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ – ΚΡΑΤ. ΝΟΣ/ΜΕΙΟΝ ΛΑΜΙΑΣ Αριθ. πρωτ. 370. ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ. Γνωστοποιείται ότι το Γεν. Κρατικόν Νοσοκομείον στεγάζεται και λειτουργεί ως ακολούθως: Το εξωτερικόν ιατρείον και η Χειρουργική κλινική εντός οικηματοσ, όπου πριν η κλινική του αποβιβάσαντος ιατρού Ξενοφ. Μανούκου, ιδιοκτησία Γ. Γρίβα. Η Παθολογική κλινική εν τοις οικημασι, όπου πριν τα ξενοδοχεία ύπνου «Δελφοί» και «Ρούμελη», ιδιοκτησίας του μεν κληρονόμου Γ. Αθανασίου, του δε Παρασκευής, χήρας Νικολάου. Ώραι εξετάσεως ασθενών 8 – 12 π.μ. και 4 – 6 μ.μ. Ώραι επισκέψεως ασθενών 4 – 5 μ.μ. Λαμία, 14η Οκτωβρίου 1941. Ο Διευθυντής Χαρίλ. Μουσατάς»⁽⁴⁾.

Στις νέες εγκαταστάσεις του παρέμεινε το Νοσοκομείο σ' όλη τη διάρκεια της ιταλογερμανικής Κα-

3. «Βιβλίον Ημερησίας Διαταγής» (του Νοσοκομείου) της 10-10-1941.

4. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 1546, Λαμία, 18 Οκτωβρίου 1941.

Το κτήριο απ' όπου εκδιώχθηκε το Νοσ. Λαμίας στη διάρκεια της Κατοχής και όπου επανήλθε μετά τη λήξη αυτής.

Το κτήριο, όπου στεγάστηκε η Παθολογική Κλινική του Νοσοκομείου Λαμίας στη διάρκεια της Κατοχής.

τοχής και επέστρεψε στο 2ο Δημοτικό Σχολείο τον Οκτώβριο του 1944, όπου και παρέμεινε άλλα τέσσερα χρόνια, δηλ. ως τον Οκτώβριο του 1948, για να μεταφερθεί μετά στο ιδιόκτητο, πλέον, κτήριο επί της οδού Φλέμινγκ (όπισθεν του Γυμναστηρίου) όπου και παρέμεινε πενήντα οκτώ χρόνια, αλλά το 1982, όπως θα δούμε πιο κάτω, συγχωνεύθηκε με το «Νοσοκομείον – Σανατόριον» Λαμίας, με αποτέλεσμα τμήματα αυτού να μεταφερθούν στις κτηριακές εγκαταστάσεις του Σανατορίου στην «Ταράτσα». Γι' αυτά γίνεται λόγος στη συνέχεια της μελέτης μας τούτης.

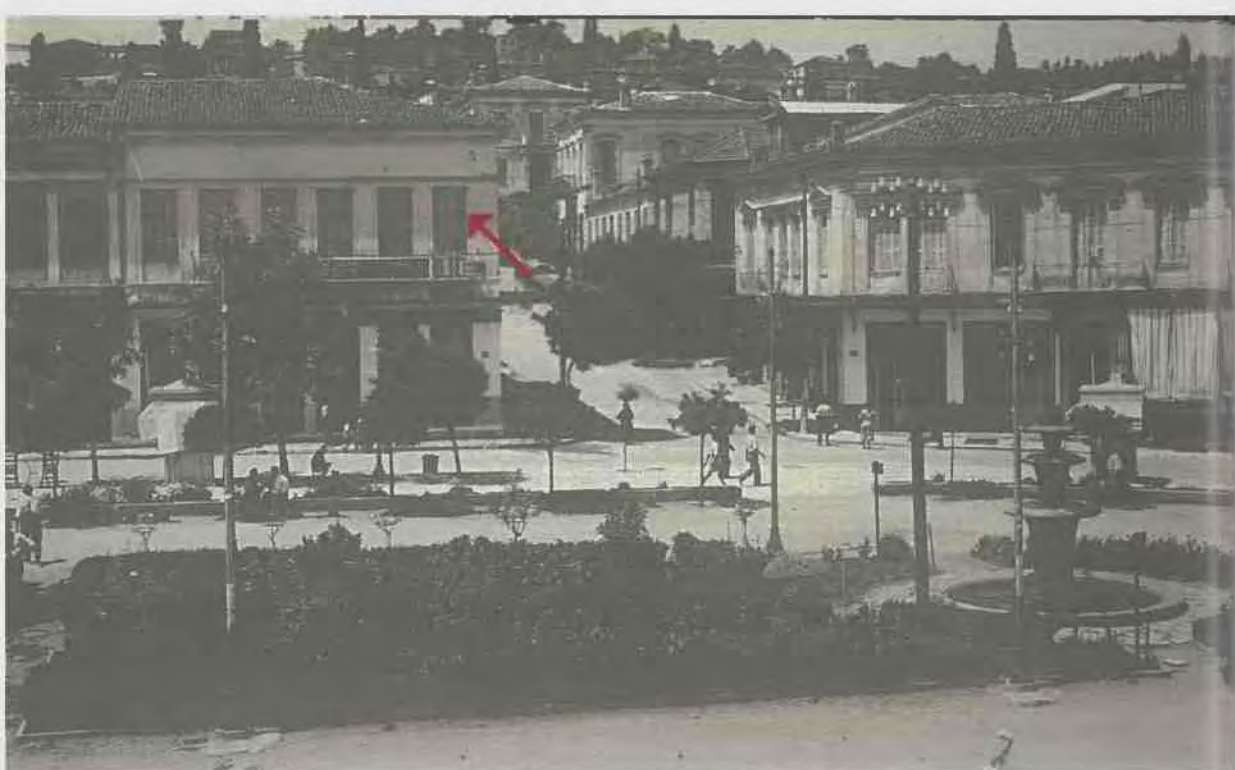
β') Το οικονομικό πρόβλημα: Οι πόροι του ιδρύματος ορίζονταν από το Β. Διάταγμα της 2ας Μαρτίου 1938 και εάν εφαρμοζόταν ο νόμος, το Νοσοκομείο είχε αρκετούς πόρους, λόγω όμως της Κατοχής και των άσχημων συνθηκών, που επικράτησαν και επικρατούσαν, οικονομικό πρόβλημα υφίστατο οπωσδήποτε⁵⁵.

γ') Ιατρικό προσωπικό: Η βασικότερη πηγή της ιστορίας του «Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας» απ' τα πρώτα έτη της λειτουργίας του είναι τα «Βιβλία Ημερησίας Διαταγής» και ακολουθούν τα «Πρακτικά» των, κατά, καιρούς, Διοικητικών Συμβουλίων. Αναφερόμενος στην πρώτη πηγή έχω να πω ότι είναι ο «καθρέφτης» του ιδρύματος. Σε ειδική στήλη αναγράφεται: η υπηρεσία του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού, η εισαγωγή και εξαγωγή ασθενών (ονομαστικός κατάλογος, ηλικία, τόπος καταγωγής, ιδιότητα, οικονομική κατάσταση κ.λπ.) τυχόν θάνατοι ασθενών, αγορά ωνίων, παρασκευή συσσιτίου, αγορά υλικών και γραφικών ειδών, εντολές προς το προσωπικό, προσλήψεις και απολύσεις προσωπικού, ποινές προσωπικού, «δύναμεις» νοσηλευομένων και προσωπικού, αριθμός συσσιτουμένων (προσωπικών και νοσηλευόμενων), κ.λπ. Στηριζόμενοι στην πρωταρχική αυτή αρχαιακή πηγή γνωρίζουμε τα ονόματα των ιατρών του Νοσοκομείου στα πρώτα έτη της ιστορικής του πορείας: Γεώργιος Δρίβας, Ανάργυρος Μπαρμπούτης, Αντώνιος Φίλης, Ευάγγελος Κοψαχειλής, Κων/νος Μαριδάκης, Γεωργιος Δερβενούλας, Δημοσθένης Καρπούζας (Δ/ντής Παθολογικής Κλινικής από 19-1-1942), Δημ. Σπανός (φαρμακοποιός), Αριστείδης Κουφουδάκης (Δ/ντής Χειρουργικής Κλινικής), Αντώνιος Πεζάς, Ιωάννης Παπασσιόπουλος (Δ/ντης Χειρ. Κλινικής από 30-3-1944) προσωρινός και από 2-6-1944 κανονικός έπειτα από απόφαση του Υπουργείου Εθνικής Προνοίας), Παναγιώτης Μανδρέκας, Βασίλειος Πολίτης (φαρμακοποιός), Γεώργιος Σκούφιας, Κων. Ηλιόπουλος, Ηλίας Παπαδήμας (Δ/ντής Παθολ. Κλινικής), Ζάχος Κων. Ζάχος, Στις 20-11-1941 με απόφαση του Νομάρχη Φθιωτιδοφωκίδος Γ. Γιγάντε διορίσθηκαν: Ο Ευάγγελος Μυρεσιώτης Δ/ντής του Παθολογικού Τμήματος, ο Κων. Κουφουδάκης του Χειρουργικού, ο Θεμ. Στουτέλης, μικροβιολόγος και ο Χρ. Μανωλόπουλος, φαρμακοποιός, ο Κων. Μιχάλτσος, αρχινοσοκόμος, η Χαριτίνη Γιγάντε, Διευθύνουσα αδελφών Νοσοκομείου με βοηθό την Ευτέρπη Πλατή. Στη διάρκεια της Κατοχής και ως το τέλος της πρώτης περιόδου οι πιο πάνω γιατροί απετέλεσαν το ιατρικό προσωπικό του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας.

Εκτός όμως απ' το ιατρικό, υπήρχε και το νοσηλευτικό, το οποίο στη συντριπτική του πλειοψηφία ήταν γυναίκες. Για ιστορικούς λόγους αναφέρονται εδώ τα ονόματα μερικών. Στη διάρκεια, λοιπόν, της Κατοχής και ως το 1948 υπηρέτησαν στο Νοσοκομείο άλλες λίγο και άλλες περισσότερο και οι εξής νοσοκόμες: Ευγενία Χίντζογλου, Αμαλία Γεμενή, Κωνσταντία Αργυροπούλου, Άννα Κοτσώνη, Γεωργία Φέκα, Αθανασία Παναγιωτοπούλου, Αθανασία Σταυροπούλου, (σσ. Η Χίντζογλου ήταν προϊσταμένη του χειρουργικού τμήματος και η Σταυροπούλου του παθολογικού), Ευθυμία Σανιδά, Μάρθα Κατσούλη, Τασία Καραπλή, Μαρίνα Ζαφειροπούλου, Κούλα Αντωνοπούλου, Κωνσταντία Γιαννακοπούλου, Φρόσω Κιτσιολανίδου, Ανθή Κάππου, Ελένη Καραίσκου, Βαρβάρα Κακανά, Κούλα Μωράτη, Κωνσταντία Σαμαρά, Μαρία Γούναρη – Μιχάλτσου. Ίσως να ήταν και άλλες. Νοσοκόμοι ήταν οι: Δημ. Πολύμερος, Χρ. Βασιλάς, Αλέξανδρος Πανέτσος, Κων. Μιχάλτσος, Ευθ. Μίχος, Γ. Δάντσικας κ.ά.¹⁶

5. Στο τηρηθέν «Βιβλίο Ημερησίας Διαταγής» γίνεται συχνά αναφορά ότι το ίδρυμα έχει οικονομικό πρόβλημα.

6. Δημοσιεύθηκε ο κατάλογος του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού περισσότερο για να τιμηθεί η μνήμη εκείνων που προσέφεραν και δεν ζουν.

Στο κτήριο αυτό στεγαζόταν η Παθολογική Κλινική του Νοσοκομείου Λαμίας στην διάρκεια της Κατοχής (1941-1944)

Στο κτήριο αυτό (γωνία Βενιζέλου και Πατρόκλου) στεγαζόταν η Χειρουργική Κλινική του Νοσοκομείου Λαμίας στην διάρκεια της Κατοχής (1941-1944).

δ'). *Οι ασθενείς*: Οι ασθενείς δεν ήταν μόνο «πάσης κοινωνικής τάξεως, μορφώσεως και ηλικίας», αλλά και παντός τόπου καταγωγής! Αναδιψώντας κανείς τις αρχαικές πηγές, που σώζονται στο αρχείο του Νοσοκομείου μένει κατάπληκτος από τον τόπο, απ' τον οποίον προέρχονταν οι νοσηλευόμενοι. Εκτός, λοιπόν, από τους ασθενείς, οι οποίοι κατάγονταν απ' τη Λαμία και την ευρύτερη περιοχή της, ήταν και άλλοι οι οποίοι προέρχονταν από όλα τα διαμερίσματα του ελλαδικού χώρου: Εκ Νέας Κοκκινιάς Πειραιώς, Θεοδώρα Αναστασίου (υπάλληλος του Γερμανικού Στρατιωτικού Νοσοκομείου Λαμίας), εξ Αλεξανδρουπόλεως (σσ. εισήχθη στις 26 Οκτωβρίου 1941), από Αποστολιά Παρνασσίδας, εκ Θεσσαλονίκης, εκ Πήκου Ναυπακτίας, εκ Χαλκίδας, εκ Σπάρτης, εκ Περραιώς, εξ Αθηνών, εκ Καταφυγίου Κοζάνης, εκ Κύμης Ευβοίας, εκ Κατερίνης κλπ. Οι νοσηλευόμενοι ήταν ιδιώτες, αλλά και πολλοί χωροφύλακες και άλλοι μεν ήταν άποροι, άλλοι δε κατέβαλαν τα νοσήλια. Εντός του νοσοκομείου υπήρχαν θάλαμοι «κρατουμένων», «απομονώσεως» και «καταδικασθέντων». Πολλοί απ' τους νοσηλευόμενους ήταν μικρής ηλικίας. Ο δείκτης της θνησιμότητας ήταν χαμηλός. Σχετικά με την ιδιότητα των ασθενών χαρακτηριστική είναι η εξής μαρτυρία: Στο «Βιβλίον Ημερησίας Διαταγής» της 5ης Ιουλίου 1944 έχει καταχωρισθεί το εξής έγγραφο «προς γνώσιν και συμμόρφωσιν» (έτσι αναφέρει) των παραληπτών:

*«Ομάς Στρατ. Διαχειρίσεως
(Γερμανών)*

Λαμία τη 1-7-1944

*Προς το Γενικόν Κρατικόν Νοσοκομείον
Λαμίας
(Πλατεία Βασιλέως Κωνσταντίνου).*

Έχει απολύτως πιστοποιηθεί ότι αντάρτες εγένοντο δεκτοί προς κλινικήν θεραπείαν εις ένα των ενταύθα Νοσοκομείων (σσ. το Νοσοκομείο στεγαζόταν σε δύο σημεία εντός της πόλεως), χωρίς η Γερμανική δύναμις Κατοχής να λάβη περί αυτού γνώσιν. Το Γενικόν Κρατ. Νοσοκομείον ειδοποιείται δια του παρόντος ότι άπαντες οι άρρωστοι οι οποίοι από άλλα μέρη εκτός της Λαμίας δια θεραπείαν ή δι' εγχείρησιν προσάγονται, ανυπερθέτως πρέπει να αναγγέλλωνται εγγράφως εις την εξωτερικήν υπηρεσίαν του S.P. εν Λαμία, οδός Τσιριμώκου, προς δήλωσιν του πραγματικού των ονόματος, τόπον κατοικίας, ηλικίας και ασθeneίας ή τραυματισμού. Η απόπειμις τοιούτων αρρώστων έχει την άδειαν λάβη χώραν μετά την εξέτασιν (ανάκρισιν). Ρητώς δηλούται ότι επί παραλείψει αυτών των μέτρων ή επί δηλώσει ψευδών ατόμων, οι υπεύθυνοι ιατροί θα κληθούν εις απολογίαν».

Αν κανείς έχει το χρόνο και τη διάθεση και ξεφυλλίσει τα χειρόγραφα κατάστιχα («Βιβλία Ημερησίας Διαταγής»), τα οποία ανέρχονται σε πολλές δεκάδες, θα παρατηρήσει ότι ο αριθμός των ασθενών ημέρα με την ημέρα μεγαλώνει. Ενδεικτικά αναφέρονται εδώ οι ακόλουθοι αριθμοί κάποιων ημερομηνιών: Την 21-10-1941 είχαμε 20 ασθενείς, την 1-11-1941 είχαμε 27, την 2-12-1941 οι νοσηλευόμενοι ήταν 33, την 5-7-1945 είχαμε 53, την 1-2-1948 οι ασθενείς ήταν 57. Σπάνιο ήταν τα φαινόμενα της μείωσης του αριθμού των ασθενών. Η καταχώριση του αριθμού των ασθενών κάθε ημέρας ξεφεύγει απ' τους στόχους της μελέτης τούτης.

ε'). *Οι διευθυντές του Νοσοκομείου*: Πρώτος διευθυντής του Νοσοκομείου ήταν ο Χαρίλαος Μουσατός, ο οποίος στις 5-12-1943, στην Ημερήσια Διαταγή, έγραφε τα εξής: «Κλονισθείσης της υγείας ημών εκ των αλληπαλλήλων συγκινήσεων, τας οποίας κατά το επί δυο και ήμισυ έτη της διευθύνσεως του Ιδρύματος εδοκιμάσαμεν, παραιτούμεθα ήδη...». Τον διαδέχθηκε ο Ηλίας Λάμπρου Παπαδήμας, για ν' ακολουθήσουν και άλλοι: Δημ. Καρπούζας, Νικόλαος

Δ. Κοντογιάννης, που ήταν ο μακροβιότερος όλων κατά την πρώτη περίοδο.

στ') *Η σφραγίδα του Νοσοκομείου*: Από την αρχή της λειτουργίας του Νοσοκομείου η σφραγίδα του ήταν στρογγυλή και έγραφε: «ΚΡΑΤΙΚΟΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΛΑΜΙΑΣ», έχοντας στο μέσον το ιατρικό σήμα του Σταυρού. Από 2-10-1946 είναι και πάλι στρογγυλή και γράφει: «ΓΕΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΙΚΟΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΛΑΜΙΑΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ». Στο μέσον εικονίζεται και πάλι ο Σταυρός και επ' αυτού το βασιλικό στέμμα. Η σφραγίδα αυτή διατηρήθηκε επί σειρά ετών.

ζ') *Οι κανονισμοί λειτουργίας του Νοσοκομείου*. Ως νεοσύστατο νοσηλευτικό ίδρυμα είχε ελλείψεις και στον οργανωτικό τομέα, αφού εστερείτο εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας, όπως ωμολόγησε και ο, τότε, Νομάρχης Φθιωτιδοφωκίδας Νικόλαος Γιγάντες με την ακόλουθη παρατήρηση: «Ο Νομάρχης Φθιωτιδοφωκίδος, Έχων υπ' όψιν σχετικήν εισήγησιν ως και την παντελή έλλειψιν σχετικών διαταγών ως και εσωτερικού κανονισμού Λειτουργίας του ενταύθα Κρατικού Νοσοκομείου Λαμίας αποφασίζω και εντέλλομαι ως κάτωθι μέχρι της εγκρίσεως του νέου Οργανισμού του ως άνω Νοσοκομείου...». Αυτά έγραφε στην υπ' αριθμ. 33010 Διαταγή της Νομαρχίας της 6ης Οκτωβρίου 1941, η οποία διαταγή αποτελείται από 26 άρθρα και είναι ο πρώτος εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του Νοσοκομείου. Η έλλειψη χώρου δεν μας επιτρέπει να δημοσιεύσουμε αυτή ολόκληρη εδώ, αν και είναι τόσο ενδιαφέρουσα: Αναφέρεται στο προσωπικό και τις υποχρεώσεις του, στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ασθενών, στην τήρηση των βιβλίων λειτουργίας του Νοσοκομείου, στην υπαλληλική ιεραρχία, στο χρόνο παρασκευής και διανομής του συσσιτίου κ.λπ.

Στην «Ημερήσια Διαταγή» της 19ης Φεβρουαρίου 1942 διαβάζουμε μεταξύ των άλλων και τα εξής: «Έχοντας υπ' όψιν τον από 1ης Δεκεμβρίου 1941 εγκριθέντα Οργανισμόν του Γενικού Κρατικού Νοσοκομείου Λαμίας προβαίνομεν εις τον καταρτισμόν του παρόντος εσωτερικού κανονισμού». Ακολουθεί ο Κανονισμός, ο οποίος αποτελείται από δώδεκα μακροσκελή άρθρα: Στο 1ο άρθρο αναφέρεται στο σκοπό του Νοσοκομείου: «Σκοπός του Γενικού Κρατικού Νοσοκομείου Λαμίας είναι η αντιμετώπισις των τακτικών ή εκτάκτων αναγκών της Ιατρικής Αντιλήψεως δωρεάν κατά πρώτον λόγον των απόρων πολιτών της περιφέρειας Φθιωτιδοφωκίδος, κατά δεύτερον λόγον των μη απόρων τοιούτων δια της καταβολής 500 δραχ. ημερησίως ως νοσηλείων, των δε χρηζόντων χειρουργικής επεμβάσεως ποσού αναλόγου ταύτης, καθοριζομένου τη συνεννοήσει του διευθυντού της χειρουργικής κλινικής και του διευθυντού του Νοσοκομείου». Στο ίδιο αναφέρονται τα κριτήρια του χαρακτηρισμού ως απόρου και τη διαδικασία εισαγωγής στο Νοσοκομείο. Στο 2ο άρθρο μιλάει για τα μέσα συντηρήσεως αυτού. Στο 3ο, που είναι και εκτενέστατο λέει ότι «το Νοσοκομείο συγκροτείται: 1) εκ της Διοικητικής υπηρεσίας, 2) της Ιατρικής και 3) της Νοσηλευτικής. Εδώ μιλάει για τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες, αλλά και τα πολλά δικαιώματα του Διευθυντού του Νοσοκομείου. Στο ίδιο άρθρο αναφέρει ότι «την Διοικητικήν υπηρεσίαν αποτελούν 1) Η γραμματεία και 2) αι οικονομικάι υπηρεσίαι» και αναφέρεται στο αντικείμενο και τις αρμοδιότητες της γραμματείας, η δε αναφορά στις οικονομικές υπηρεσίες είναι εκτενέστερη: το Λογιστήριο, το γραφείο Προμηθειών, το γραφείον Διαχειρίσεως υλικού, η Αποθήκη αναλωσίμου και μη υλικού, η Αποθήκη τροφίμων και το φαρμακείον αποτελούν τις οικονομικές υπηρεσίες του Νοσοκομείου. Στο υπόλοιπο του 4ου άρθρου αναφέρεται λεπτομερέστατα και σχολαστικότητα στις αρμοδιότητες των οικονομικών αυτών υπηρεσιών. Το 5ο άρθρο αναφέρεται ολόκληρο στα καθήκοντα του λογιστού, ενώ το 6ον μιλάει για τις ώρες εργασίας του διοικητικού προσωπικού και τα καθήκοντα του αποθηκαρίου. Στο 7ο άρθρο αναφέρονται τα εξής: «Ιατρική υπηρεσία: Αύτη αποτελείται εκ 1) της Παθολογικής κλινικής, 2) της Χειρουργικής

κλινικής. Πλην τούτων υπό του Οργανισμού προβλέπονται: 1) Μαιευτική κλινική, 2) Ακτινολογικό εργαστήριο, 3) Φαρμακείο και 4) Μικροβιολογικό εργαστήριο. Πλην των δυο αναφερθεισών κλινικών λειτουργούν αντίστοιχα εξωτερικά ιατρεία, άτινα διευθύνονται, υπό των διευθυντών αυτών και εξυπηρετούνται υπό του εκάστοτε εφημερεύοντος ιατρού βοηθού. Αι υπηρεσίες Μικροβιολογικού και Ακτινολογικού Εργαστηρίου εκτελούνται εις τα εργαστήρια των ειδικών ιατρών κ.κ. Βέλιου και Σκουτέλη βάσει σημειωμάτων υπογεγραμμένων υπό του διευθυντού των κλινικών ή των βοηθών εφ' όσον ήθελον εξουσιοδοτηθεί υπό των διευθυντών των κλινικών, άτινα σημειώματα θεωρούνται υπό του διευθυντού». Στο 8ο άρθρο μιλάει για τα καθήκοντα των διευθυντών των κλινικών, στο 9ο για τα καθήκοντα των βοηθών αυτών, ενώ ολόκληρο το 10ο άρθρο μιλάει για το νοσηλευτικό προσωπικό: Γενική προϊσταμένη, αδελφές νοσοκόμες, βοηθοί αδελφών νοσοκόμων και προϊσταμένη χειρουργείου. Ιδιαίτερα αναφέρεται στις υποχρεώσεις αυτών. Στο 11ο άρθρο μιλάει για τις ώρες λειτουργίας των εξωτερικών ιατρείων, την νυκτερινή υπηρεσία και τις ώρες αυτής, για τις καθαρίστριες, για την ώρα διανομής του συσσιτίου, για λειτουργία του μαγειρείου και για τα καθήκοντα του ιματιοφύλακα. Το 12ο και τελευταίο άρθρο αναφέρεται σε γενικά καθήκοντα των υπαλλήλων και στις δυνατότητες των προϊσταμένων να επιβάλλουν ποινές⁷⁾.

η') Η περιουσία του «Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας». Υπό τον όρο «περιουσία του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας» εννοούμε όλα, όσα είχε το «Ελασσώνειο Πολιτικόν Νοσοκομείον» Λαμίας απ' το 1895 και τα οποία μεταβιβάσθηκαν στο Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας με τον υπ' αριθμ. 1867 του 1939 Α. Ν. (Αναγκαστικός Νόμος) και όλα, όσα απέκτησε το «Γενικόν Νοσοκομείον Λαμίας» από της ιδρύσεώς του, το 1938, έως τώρα.

(Με την ίδρυση του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας (1938) η περιουσία του Ελασσώνειου Νοσοκομείου διατέθηκε υπέρ αυτού, όπως φαίνεται στον παρακάτω αναγκαστικό νόμο.)

«Ο. Α. Ν. (Αναγκαστικός Νόμος) 1867 του 1939:

“Περί διαθέσεως της περιουσίας του εν Λαμία

Ελασσώνειου Νοσοκομείου υπέρ του Γεν. Νοσοκομείου Λαμίας”.

«ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'»

Βασιλεύς των Ελλήνων

Άρθρον 1

Η περιουσία του δια της υπ' αριθ. 1379 της 21 Φεβρουαρίου 1895 δημοσίας διαθήκης του Κων. Παπαθανασίου Ελασσόνα, συνταγείσης ενώπιον του συμβολαιογράφου Λαμίας Δημ. Ρέντζου και δημοσιευθείσης υπό του Δικαστηρίου των εν Λαμία Πρωτοδικών της 1ης Δεκεμβρίου 1897, ιδρυθέντος Νοσοκομείου υπό την Επωνυμίαν “Ελασσώνειο Νοσοκομείον” διατίθενται υπέρ του δια του από 2 Μαρτίου 1938 Β.Δ. “περί ιδρύσεως Δημοσίου Νοσηλευτικού Ιδρύματος εν Λαμία υπό την Επωνυμίαν Γενικόν Νοσοκομείον Λαμίας” (ΦΕΚ 82/4-3-1938) συσταθέντος Νοσοκομείου, ως καταστάτους απολύτως ανεπίκτου του υπό του ως άνω διαθέτου οριζόμενου σκοπού, ότι των κεφαλαίων του Νοσοκομείου τούτων όντων ανεπαρκών προς Επανάληψιν της λειτουργίας αυτού.

2) Υπέρ του αυτού Νοσοκομείου και δια τον αυτόν λόγον διατίθεται η παρά του Κων. Κοτρωνιά δια της υπ' αριθ. 24531 της 21ης Ιανουαρίου 1911 δημοσίας διαθήκης του, συνταγείσης ενώπιον του Συμβολαιογράφου Λαμίας Χαρ. Ζέρβα και δημοσιευθείσης υπό του Πρωτοδικείου Λαμίας προς το Ελασσώνειο Νοσοκομείον καταληφθείσα περιουσία.

Άρθρον 2

1) Η κατά τας διατάξεις του προηγουμένου άρθρου διατιθεμένη περιουσία του Ελασσώνειου Νοσοκομείου, τελούσα εφεξής υπό την διοίκησιν και διαχείρισιν του Διοικ. Συμβουλίου

7. Και οι δυο οι εσωτερικοί κανονισμοί έχουν καταχωρησθεί στο 1ο βιβλίο των «Ημερησίων Διαταγών». (1941 – 1942)

Και ως σημειωθεί ότι το χρονικό διάστημα δεν είναι σύντομο, αφού ανέρχεται στα εκατόν δώδεκα χρόνια (1895 – 2007), αλλά αρκετά μεγάλο, επίσης ως σημειωθεί ότι τόσο οι Δημόσιες Διαθήκες ευεργετών, όσο και οι απλές δωρεές φιλανθρώπων δωρητών είναι γενικόλογες, αφού σημειώνονται οι φράσεις: «τ' αφήνω όλα», «αφήνω όλην την περιουσίαν μου», ενώ δεν υπήρχε ούτε Κτηματολόγιο, ούτε τίτλοι ιδιοκτησίας και ούτε Ε9!! Τούτο είχε ως αποτέλεσμα την εύκολη καταπάτηση της άφθαρτης περιουσίας του Νοσοκομείου, αλλά και τον χαρακτηρισμό αυτής ως «σχολάζουσας».

Πρόσφατα η δικηγόρος κ. Ανδρονίκη Καντερέ, έπειτα από εντολή της διοικήσεως του «Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας, ανέτρεξε σε Υποθηκοφυλάκεια της Φθιώτιδας, ήτοι της Λαμίας, των Φαλάρων (Στυλίδας), του Δομοκού, και της Μακρακώμης, όπου υποτίθεται είχαν μεταγραφεί τα συμβόλαια των δωρητών, ακόμη ανέτρεξε στο Κτηματολόγιο του Νοσοκομείου και στη Δ/ση Εθνικών Κληροδοτημάτων της Γενικής Δ/σης Δημοσίας Περιουσίας και Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και τέλος ανέτρεξε στα «Γενικά Αρχεία του Κράτους – Αρχεία Νομού Φθιώτιδος» (πρώην «Ιστορικών Αρχείων Λαμίας»), όπου φυλάσσονται τα πρωτότυπα των Διαθηκών και των Συμβολαίων από το 1836 και εξής. Σκοπός της προσπάθειας αυτής είναι ο εντοπισμός, η καταγραφή και η διεκδίκηση (από τυχόν καταπατητές) της περιουσίας του Νοσοκομείου. Τούτο, βεβαίως, είναι ειδικό θέμα και θα απαιτήσει χρόνο. Ένας λεπτομερής κατάλογος είναι απαραίτητος, αλλά ξεφεύγει απ' τους στόχους της παρούσης μελέτης. Εδώ θα γίνει σύντομη αναφορά στους δωρητές περιουσίας στο Ελασσώνιο Νοσοκομείο, θα δημοσιευθεί ο υπ' αριθμόν 1867 Α. Ν. του 1939 με τον οποίον μεταβιβάστηκε η περιουσία του Ελασσωνείου προς το Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας και τέλος θα δούμε ευεργέτες και δωρητές μετά το 1938 έτος, που ιδρύθηκε το Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας. Τρεις είναι οι μεγαλύτεροι, όχι δωρητές, αλλά ευεργέτες: 1) Ο Κων/νος Παπαθανασίου – Ελασσώνας, που δώρισε, μεγάλη ακίνητη περιουσία εκεί, όπου κτίστηκε το Νοσοκομείο, ο Κων/νος Αθαν. Κοτρωνιάς, ο οποίος με την υπ' αριθμ. 24531/21-1-1911 διαθήκη του (συμ/φος Χαρ. Ζέρβας) άφησε της περιουσίας «υποκατάστατον το Ελασσώνιον Νοσοκομείον» και ο Χρήστος Ελασσώνας, ο οποίος με το αδελφάτον του Ελασσωνείου Νοσοκομείου αγόρασαν

του Γεν. Νοσοκομείου Λαμίας θέλει διατίθεσθαι παρ' αυτού είτε δια την ανέγερσιν του κτιρίου του Νοσοκομείου επιτροπομένης εν πάσει περιπτώσει της εκποιήσεως των ακινήτων και της καθ' οιονδήποτε τρόπον βάσει των κειμένων διατάξεων επενδύσεως των περιουσιακών στοιχείων αυτής.

2) Κατ' εξαίρεσιν προκειμένου περί εκποιήσεως ακινήτου της υπό του παρόντος Νόμου μεταβιβαζομένης περιουσίας του Ελασσωνείου Νοσοκομείου εφαρμόζονται αι διατάξεις των άρθρ. 67 παρ. 1, 68, 69, 70, 71 και 72 πλην του εδαφ. γ' της παραγρ. 1, 73, 76 του Δ/τος της 11-12-1929 "περί διοικήσεως Δημ. Κτημάτων" ως ετεροποιηθή μεταγενεστέρως. Όπου εν ταις ανωτέρω διατάξεσι ορίζεται ως αρμόδιος ο Οικ. έφορος και η Δ/σις Δημ. Κτημάτων, ως τοιούτου νοούνται το Α. Σ/λιον του Γ.Ν. Λαμίας και η Δ/σις Εθν. Κληροδοτημάτων.

3) Περί της εγκρίσεως ή ακυρώσεως των πρακτικών της Δημοπρασίας αποφαίνεται ο Υπουργός των Οικονομικών εντός 30 ημερών από της εις την υπηρεσίαν Δ/σιν Εθν. Κληροδοτημάτων λήψεώς των.

Άρθρον 3

Δύο των αιθουσών του ανεγερθησομένου κτιρίου του Γ. Ν. Λαμίας θέλουσι φέροι τα ονόματα του Κων. Παπαθανασίου Ελασσώνα και του Κων. Αθ. Κοτρωνιά εις μνήμην των.

Άρθρον 4

Εις το Διοικ. Συμβούλιον του Γεν. Νοσ/μείου Λαμίας συμμετέχουσι ως τακτικά μέλη αυτού ο Δήμαρχος Λαμίων και ο Δ/ντής του εν Λαμία Υπ/τος της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος αντί του Νομομηχανικού ως μέλους του Δ/κού Σ/λίου το από 2 Μαρτίου 1938 Β.Δ.»

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'

ολόκληρον την περιουσίαν του Νοσοκομείου, που βρίσκεται στο Δομοκό. Ακόμη οι κληρονόμοι του Μελέτιου Γεωργιάδου και ο Γεώργιος Καρακαντάς, δώρισαν ακίνητη περιουσία στο Νοσοκομείο. Σήμερα το Νοσοκομείο έχει ακίνητα στον Αχινό, στο Δομοκό, στο Λιανοκλάδι και εντός της Λαμίας⁸⁾.

θ') *Η ανέγερση του Νοσοκομείου.* Όπως αναφέρεται και πιο πάνω, το στεγαστικό ήταν ένα απ' τα σοβαρότερα προβλήματα, που αντιμετώπισε το Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας, αφού η λύση που δόθηκε ήταν εμβλωματική. Οι τοπικοί όμως παράγοντες δεν ολιγόωρησαν και αμέσως φρόντισαν για την εξεύρεση οριστικής επίλυσης του προβλήματος, ιδιαίτερα η Δημοτική Αρχή με επικεφαλής το Δήμαρχο Νικόλαο Δουδουμόπουλο άρχισε να αναζητά κατάλληλο χώρο για την ανέγερση του νοσηλευτικού ιδρύματος. Παράλληλα «*αφίχθη εις την πόλιν μας ο αρχιτέκτων του Υπουργείου Υγιεινής και Προνοίας ο κ. Παπαλαζόπουλος και συνειργάσθη μετά των κ.κ. Νομάρχου και Δημάρχου δια το μέγαρον του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας. Ο κ. Παπαλαζόπουλος εξήτασε το οικοπέδον πρώην Ξηρού, το οποίον προεκρίθη δια την εις αυτό οικοδόμησιν του Γενικού Νοσοκομείου, επίσης εξήτασε και άλλα οικοπέδα δια τον αυτόν σκοπόν, ίνα μεταξύ αυτών γίνη η εκλογή του οικοπέδου, το οποίον θα συνδυάζη κατάλληλον και τιμήν συμφέρουσαν. Κατά το προσχέδιον του μεγάρου του Νοσοκομείου, το οποίον είναι ήδη έτοιμον, τούτο θα απαιτηση οικοπέδου 8.200 μέτρων τετραγωνικών... Ο κ. Παπαλαζόπουλος επέστρεψε χθες εις Αθήνας, θα αποστείλη δε εκείθεν κατ' αυτάς το οριστικόν σχέδιον του Γενικού Νοσοκομείου*»⁹⁾. Οι διαβουλεύσεις συνεχίζονταν και διάφορες προτάσεις και προσφορές γίνονταν, όπως εκείνη να απαλλοτριωθεί μια έκταση δέκα στρεμμάτων στην οδό «Αβέρωφ», («Καρπενησιού») να προτιμηθεί ένα οικοπέδον, που βρισκόταν ανάμεσα στο φρουρίο και στο Γυμναστήριο κ.λπ. Ένα απ' αυτά πρέπει να ήταν το οικοπέδον του Ξηρού. Τότε ήρθε και πάλι στη Λαμία κλιμάκιο απ' την Αθήνα, το οποίο αποτελούσαν ο Δ/ντης του Υπουργείου Υγιεινής Κοπανάρης και ο τεχνικός Δ/ντης του ιδίου Υπουργείου Ρουσόπουλος «*όπως εκλέξουν μεταξύ των υπό του δήμου νέων προκριθέντων γηπέδων εις την πόλιν μας εις χαμηλοτέραν τιμήν δια την ανέγερσιν του Γενικού Νοσοκομείου*». Και πάλι, σχετικά με την τελική προτίμηση και επιλογή οικοπέδου, η τοπική εφημερίδα έγραψε τα εξής: «*Κατόπιν επισταμένης ερεύνης και μελέτης των τεχνικών Δ/των του Υπουργείου Υγιεινής κ.κ. Κοπανάρη και Ρουσοπούλου απεφασίσθη η αγορά του μεταξύ λόφου Φρουρίου και Γυμναστηρίου οικοπέδου δια την ανέγερσιν του Γενικού Νοσοκομείου. Δια την ανέγερσιν του Νοσοκομείου θα απαιτηθώσιν 20 στρέμματα αγορασθέντα αντί 200.000 δρχ. Τα έργα θα αρχίσουν εντός της προσεχούς εβδομάδος εγκαταστούμενου εντός των ημερών αυτών εκεί του αναδόχου εργολάβου. Τόσον ο κ. Κοπανάρης όσον και ο κ. Ρουσόπουλος έμειναν καταγοητευμένοι από την τοποθεσίαν αυτήν δια την ανέγερσιν του Νοσοκομείου μας τόσον από υγιεινής απόψεως όσον και από απόψεως ησυχίας καθαριότητος των πέριξ πλέον δε τούτο ο δήμος αποφεύγει και επί πλέον δαπάνην ενός εκατομμυρίου περίπου δραχ. διαφοράν τιμής του νέου αγορασθέντος από το πρώην οικοπέδον, χάρις εις το υπέρ των συμφερόντων του δήμου μέριμναν του δημάρχου μας κ. Δουδουμοπούλου*»¹⁰⁾.

Έπειτα από λίγες ημέρες η Διοικούσα του Δήμου Λαμιέων Επιτροπή πήρε την ακόλουθη απόφαση:

8. Όταν ολοκληρώσει το έργο της η κ. Ανδρονίκη Καντερέ θα γνωρίζουμε την περιουσία του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας.

9. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 1277, Λαμία, 25 Ιουνίου 1938.

10. Εφημ. *Η Επαρχία*, φ. 1311, Λαμία, 8 Δεκεμβρίου 1938.

«Αριθμ. Αποφ. 541 Η Διοικούσα του Δήμου Λαμιέων Επιτροπή. Συνελθούσα εν τω Δημο-
 τικώ Καταστήματι σήμερα την 18ην Δεκεμβρίου 1938, ημέραν Κυριακήν και ώραν 5 μ.μ. εις
 έκτακτον συνεδρίασιν κατόπιν προσκλήσεως του κ. Δημάρχου και ευρεθείσα εν απαρτία, πα-
 ρόντων των μελών αυτής κ.κ. Ι. Υφαντή, Σερ. Καρφή, Β. Ποντικοπούλου, Θ. Πενταγιώτου, Κ.
 Πλατή και Ηρ. Αβραμοπούλου, ως και του Δημάρχου κ. Ν. Δουδουμοπούλου, επελήφθη της
 εξετάσεως του κάτωθι θέματος. Ο κ. Δήμαρχος εισηγείται τη Διοικούση Επιτροπή ότι αναγκαία
 τυχάνει και η αγορά του νεοκλεγέντος οικοπέδου δια την ανέγερσιν του Γενικού Νοσοκομείου
 κειμένου εντός της πόλεως Λαμίας του Δήμου Λαμιέων εις συνοικίαν «Πηγαδούλια», μεταξύ των
 λόφων Μιχαήλ και Γαβριήλ και του Δημ. Γυμναστηρίου. Οι ιδιοκτήται Οδυσσ. και Γεώργιος
 Κόντος του γηπέδου, εκτάσεως 15 ως έγγιστα στρεμμάτων επί του οποίου κατά την ομόφωνον
 γνώμην της Ανωτάτης τεχνικής και υγειονομικής υπηρεσίας του Υπουργείου Κρατικής Υγιεινής
 και Αντιλήψεως θέλει ανεγερθή το Γενικόν Νοσοκομείον της πόλεως Λαμίας προσφέρονσι τούτο
 εις τον Δήμον έναντι του ποσού των 225.000 δρχ.

Επειδή κατ' ευτυχή σύμπτωσιν το οικόπεδον τούτο είναι το καλλίτερον εξ όλων των υπό
 κρίσιν τοιούτων και επειδή είναι ευθυνόν, συγκρινόμενον προς το υπό απαλλοτριώσιν της οδού
 Καρπενησιού δι' όπερ ο Δήμος έδει να καταβάλη 1.600.000 δρχ. δια 10 στρέμματα, ευρίσκει
 συμφέρουσαν την τιμήν των 15 στρεμμάτων έναντι όμως της τιμής των 200.000 δρχ. ως εις
 προφορικήν συνεννόησιν οι ιδιοκτήται εδέχθησαν κατ' αρχήν. Παρακαλεί όθεν το σώμα όπως
 εγκρίνει την δαπάνην ταύτην δια την πληρωμήν των ιδιοκτητών Οδυσσέως Α. Κόντου και Γε-
 ωργίου Α. Κόντου.

Η Διοικούσα Επιτροπή ακούσασα του κ. Δημάρχου και έχουσα υπ' όψιν του Γενικού Δημο-
 τικού Νοσοκομείου αφ' ενός και αφ' ετέρου κρίνουσα ότι η αξία των 15 στρεμμάτων είναι με-
 τρία και συμφέρουσα εις τον Δήμον η δε έκτασις η αναγκαίουσα λόγω του πευκάνος και δι'
 άλλος ανάγκας του Νοσοκομείου

Αποφαίνεται ομοφώνως: Α!// Εγκρίνει και ψηφίζει πίστωσιν Δρχ. 200.000 ίνα καταβληθώ-
 σιν εις τους Οδυσσ. και Γ. Κόντον δι' αξίαν 15 στρεμμάτων οικοπέδου συνεχομένου και κειμέ-
 νου μεταξύ των λόφων Μιχαήλ και Γαβριήλ και Δημ. Γυμναστηρίου, χρησιμοποιηθησομένου δια
 την ανέγερσιν του Γενικού Δημ. Νοσοκομείου.

Β!// Η εν λόγω δαπάνη βαρύνει την εν Κεφ. Ε' ξ αριθμ. 5 πίστωσιν προϋπολογισμού χρήσεως
 1938 – 39 και

Γ!// Εξουσιοδοτεί τον κ. Δήμαρχον κ. Ν. Δουδουμόπουλον όπως υπογράμη μετά τούτων συμ-
 βόλαιον αγοραπωλησίας. Και

Ανατίθησι τα περαιτέρω τω κ. Δημάρχω.

Εγένετο και εδημοσιεύθη εν Λαμία αυθημερόν.

Ο Δήμαρχος
(υπογραφή)

Τα μέλη
(υπογραφές)»⁽¹¹⁾.

Στις αρχές του επόμενου έτους συνετάγη το υπ' αριθμ. 26.474/13-2-1939 συμβόλαιο αγο-
 ραπωλησίες του εν λόγω οικοπέδου απ' τον συμβολαιογράφο Λαμίας Δημήτριον Ε. Δημολι-
 ούλιαν και υπεγράφη ενώπιον αυτού και των μαρτύρων από τους πωλητές Οδυσσέα και
 Γεώργιο Λεωνίδα Κόντον και του αγοραστή Βασιλείου Κων. Ποντικοπούλου ως εκπροσώ-
 που του Δήμου Λαμιέων. Επειδή το συμβόλαιο παρουσιάζει ενδιαφέρον καταχωρίζεται εδώ
 τμήμα αυτού αυτούσιον:

11. «Αποφάσεις Διοικούσης Επιτροπής Δήμου Λαμιέων» (1938) (Ιστορικών Αρχείων Λαμίας).

«Αριθμός 26.474

Πώλησις αγρού δια δραχμάς 200.000

Εν Λαμία σήμερον την δεκάτην τρίτην (13ην) του μηνός Φεβρουαρίου του χιλιοστού εννεακοσιοστού τριακοστού ενάτου (1939) έτους ημέραν Δευτέραν εν τω επί της οδού Ρήγα Φεραίου και ετέρας ανωνύμου Δημοτικής οδού και τη οικία Ιωάννου Ευθυμίου κειμένω Συμβολαιογραφείω μου ενώπιον εμού του Συμβολαιογράφου και κατοίκου Λαμίας Δημητρίου Επαμ. Δημολιούλια εδρεύοντος ενταύθα και των μαρτύρων Νικολάου Ιωάννου Αλεξίου εργολάβου οικοδομών και Δημητρίου Θωμά Αμπλιανίτου δικαστικού κλητήρος κατοίκων Λαμίας πολιτών Ελλήνων γνωστών μοι και μη εξαιρουμένων ενεφανίσθησαν οι γνωστοί μοι και μη εξαιρούμενοι κ.κ. Οδυσσεύς Λεωνίδα Κόντος και Γεώργιος Λεωνίδα Κόντος κτηματῆται ἀμφότεροι και κάτοικοι Λαμίας ἀφ' ενός και ἀφ' ετέρου Βασίλειος Κωνσταντίνου Ποντικόπουλος ἔμπορος κάτοικος Λαμίας εκπροσωπῶν ἐν προκειμένω τὸν Δήμον Λαμιέων ὡς μέλος τῆς Διοικουσίας ἐπιτροπῆς τοῦ Δήμου τούτου Δημαρχῶν ὡς ἀπόντος τοῦ Δημάρχου Λαμιέων και συνωμολόγησαν τα εξής: Οἱ δύο πρώτοι συμβαλλόμενοι Οδυσσεύς και Γεώργιος Α. Κόντος ἔχουσιν εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν κυριότητα νομὴν και κατοχὴν τῶν ἐξ ἀγορᾶς δυνάμει τοῦ υπ' ἀριθμὸν 15.461 τῆς 13 Φεβρουαρίου 1919 συμβολαίου μου νομίμως μεταγραφέντος εἰς τα βιβλία τῶν μεταγραφῶν τοῦ Δήμου Λαμιέων ἐν τόμῳ 50 και ἀριθμῷ 20 και τοῦ υπ' ἀριθμὸν 7.547 τῆς 21 Νοεμβρίου 1930 ἔτους συμβολαίου τοῦ Συμβολαιογράφου Λαμίας Ν. Καρδάκου νομίμως μεταγραφέντος και τούτου εἰς τα βιβλία τῶν μεταγραφῶν τοῦ Δήμου Λαμιέων ἐν τόμῳ 58 και ἀριθμῷ 902 ἓνα ἄγρον κείμενον εἰς θέσιν Πηγαδούλια τῆς περιφερείας τῆς πόλεως Λαμίας τοῦ Δήμου Λαμιέων ἀποτυπόμενον και περιγραφόμενον ἐν τῷ συνημμένῳ τοπογραφικῷ διαγράμματι τοῦ Μηχανικοῦ τῆς Μηχανικῆς υπηρεσίας τοῦ Δήμου και Κοινοτήτων Ιωάννου Παπανδρέου ὑπὸ στοιχεῖα Α.Β.Γ.Δ.Ι.Μ.Ε.Ζ.Η.Θ.Α ἀπὸ 9ης Φεβρουαρίου ε.έ. 1939, συνολικῆς ἐκτάσεως δέκα τεσσάρων χιλιάδων ἐπτακοσίων ἐξήκοντα ἐνός (14.761) τετραγωνικῶν μέτρων ὀριζόμενον γύρωθεν δυτικῶς με ὁδὸν Καραϊσκάκη (σ.σ. τμήμα αὐτῆς εἶναι ἡ σημερινὴ Φλέμινγκ) ἀνατολικῶς με ἀγρὸν Γαλανοῦ και Δημοτικὴν ἑκτασιν μεσημβρινῶς με Γυμναστήριον Λαμίας και ἀρκτικῶς με Δημοτικὴν ἑκτασιν, πρὸς δε δυνάμει τῶν αὐτῶν ὡς ἄνω τίτλων ἔχουσιν εἰς τὴν κατοχὴν και κυριότητα τῶν ἑτερον ἀγρὸν κείμενον πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν μέρος τοῦ ἄνω ἀγροῦ ἐκτάσεως τριῶν (3) περίπου στρεμμάτων ἡ ὄσης ἐκτάσεως και ἀν εἶναι ὀριζόμενον γύρωθεν με τὸν ἄνω ἀγρὸν με πεφυτευμένον Δημοτικὸν χῶρον με ὁδὸν Καραϊσκάκη και Δημοτικὸν φυτώριον. Τὸν ὡς ἄνω πρῶτον ἀγρὸν οἱ δύο πρώτοι συμβαλλόμενοι πωλοῦσι και μεταβιβάζουσι πρὸς τὸν Δήμον Λαμιέων ἀποδεχόμενον τὴν ἀγορὰν δια τοῦ ἄνω παρισταμένου ἀντιπροσώπου τοῦ κ. Βασιλείου Ποντικοπούλου ἀντὶ ὀλικοῦ τιμήματος δραχμῶν ἑκατὸν ἐννεήκοντα ἐξ χιλιάδων ἐπτακοσίων ἐξήκοντα τεσσάρων και 10/00 (196.764.10) ἤτοι ἀντὶ δραχμῶν δέκα τριῶν χιλιάδων τριακοσίων τριάκοντα (13.330) κατὰ στρέμμα, ἀς ἀπάσας μετρητὰς ἔλαβον οἱ πωλητῆται πρὸς τὸν Ταμίον τοῦ Δήμου Δ. Χρησιτῆδη σήμερον ἐνώπιον μου και τῶν μαρτύρων τὸν δε δεῦτερον ἀγρὸν ἐκ τριῶν περίπου στρεμμάτων ἡ ὄσης ἐκτάσεως και ἀν εἶναι δωροῦνται οὗτοι δια δωρεᾶς ἐν ζωῇ πρὸς τὸν Δήμον Λαμιέων παραιτούμενοι παντός δικαιώματος τῶν ἀνακλήσεως τῆς δωρεᾶς δι' οἰονδήποτε λόγον και αἰτίαν και ὁ Βασίλειος Ποντικόπουλος ὑπὸ τὴν ἄνω ιδιότητά του ἀποδέχεται τὴν δωρεάν ταύτην.

Οἱ συμβαλλόμενοι
(υπογραφές)Οἱ μάρτυρες
(υπογραφές)Ὁ Συμβολαιογράφος
(υπογραφή)⁽¹²⁾.

12. «Συμβολαιογραφικὸν Ἀρχεῖον Δημητρίου Επ. Δημολιούλια» (Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον Λαμίας).

Επομένως το «Γενικών Νοσοκομείων Λαμίας» ανεγέρθηκε εντός οικοπέδου, το οποίο αγόρασε ο Δήμος Λαμιέων το 1939 επί δημαρχίας Νικ. Δουδουμοπούλου από τους αδελφούς Οδυσσέα και Γεώργιον Λεωνίδα Κόντου αντί «ολικού τμήματος δραχμών εκατόν ενενήκοντα εξ χιλιάδων επτακοσίων εξήκοντα τεσσάρων και δέκα 10/00, 196.764.10».

Το εν λόγω οικόπεδο περιήλθε στους δυο πωλητές από αγορά, η οποία έγινε το 1919 και το 1930 (λεπτομέρειες στο συμβόλαιο). Για την αγορά αυτού ελήφθη απόφαση από τη Διοικούσα τον Δήμο Λαμιέων Επιτροπή στις 18 Δεκεμβρίου 1938. Η έκταση του οικοπέδου ήταν 14.764 τετραγωνικών μέτρων, αλλά οι δυο πωλητές δώρισαν στο Δήμο για τον ίδιο σκοπό και ακόμη τρία περίπου στρέμματα οικοπέδου, που ήταν παραπλεύρως του μεγάλου οικοπέδου προς το δυτικό σημείο αυτού.

* * *

Μετά την αγορά του οικοπέδου και τη δωρεά των τριών επί πλέον στρεμμάτων και βάσει των οικοδομικών σχεδίων, τα οποία είχε συντάξει ο αρχιτέκτων του Υπουργείου Υγιεινής και Προνοίας Παπαλαζόπουλος άρχισε η ανέγερση του Νοσοκομείου. Ο θεμέλιος λίθος τέθηκε την Άνοιξη του 1939 και τον Ιούλιο του ίδιου έτους έγραψε η λαμιάτικη εφημερίδα «Η Επαρχία»: «Όσοι ανεβαίνουν ως το Γυμναστήριο, παρακολουθούν με ενδιαφέρον τας εργασίας, που γίνονται για την ανέγερση του Γεν. Νοσοκομείου μας. Πριν περάση χρόνος δίπλα στο Γυμναστήριό μας θα ορθούται ένα μεγαλοπρεπές μέγαρο, που στο εσωτερικό του θα νοσηλεύεται ο άρρωστος κόσμος και θα ευεργετείται φτωχόκοσμος»⁽¹³⁾. Οι οικοδομικές εργασίες έμελλε να συνεχισθούν επί σειρά ετών και να γνωρίσουν ορισμένες φάσεις, αφού και μετά τη χρήση του αυτές συνεχίσθηκαν με νέα πτέρυγα και προσθήκες. Στη διάρκεια της Κατοχής χρησιμοποιήθηκε απ' τους Γερμανούς ως αποθηκευτικός χώρος, στα 1946 ο «Ααμιακός Τύπος», ως εκφραστής της κοινής γνώμης, διαμαρτυρόταν για την καθυστέρηση των εργασιών, το ίδιο έτος ο βουλευτής Φθιώτιδος Αθαν. Μαυροειδής φρόντισε και δόθηκε ένα εκατομμύριο (1.000.000) δρχ. για να συντομευθεί η αποπεράτωση. Κυρίως όμως με την μεγάλη συνδρομή του βουλευτού Φθιώτιδος Ευσταθίου Μαλαμίδα το Νοσοκομείο αποπερατώθηκε και στις 12 Σεπτεμβρίου 1948 ημέρα Κυριακή τελέσθηκαν τα εγκαίνια. Αμέσως άρχισε η εγκατάσταση ολοκλήρου του εξοπλισμού του Νοσοκομείου, ο οποίος ολοκληρώθηκε στις 14 Νοεμβρίου 1948.

1) Το χρονικό των εγκαινίων: «Η προχθεσινή ημέρα (12-9-1948) υπήρξε ημέρα εξάρσεως και κινήσεως ασυνήθους δια την σχετικώς ήρεμον ατμόσφαιραν της πόλεώς μας. Τόσον η τέλεσις του μνημοσύνου της Διοικήσεως Εθνοφρουράς Ρούμελης (ΔΕΡ) υπέρ των κατά τας μάχας της Ρούμελης πεσόντων αξιωματικών και οπλιτών του εθνικού μας στρατού, περί του οποίου γράφομεν εις άλλην στήλην, όσον και τα εγκαίνια του Γενικού Κρατικού Νοσοκομείου και η επιθεώρησις του λιμένος Στυλίδος εκ μέρους των αφιχθέντων Υπουργών κ.κ. Ορφανίδη και Νικολαΐδη προσέδωσαν άλλην όψιν εις την πόλιν μας και την Στυλίδα ήτις ευρήκε την ευκαιρίαν να πανηγυρίση την άφιξιν των υπουργών και των άλλων επισήμων εις την ανθούσαν κωμόπολιν. Από του απογεύματος του Σαββάτου ακόμη είχαν αφιχθεί εις την πόλιν οι υπουργοί της Υγιεινής κ. Ορφανίδης και των Δημοσίων Έργων κ. Νικολαΐδης τους οποίους υπεδέχθη ο από ημερών ευρισκόμενος ενταύθα Βουλευτής του Νομού μας τέως υπουργός κ. Μαλαμίδας μετά του οποίου άλλωστε μετέβησαν την ιδίαν ημέραν εις το Νοσοκομείον και προέβησαν από κοινού εις γενικήν επιθεώρησιν. Ο κ. Μα-

13. Εφημ. Η Επαρχία, φ. 1366, Λαμία, 15 Ιουλίου 1939.

λαμίδας, ξεναγός εις την περίπτωσιν ταύτην και αισθανόμενος τον εαυτόν του ασφαλή οδήγησε τους κ.κ. Υπουργούς εις όλους τους θαλάμους, μέσα εις το δαιδαλώδες αυτό νεότευκτον αριστούργημα, όπου ο ίδιος ηνάλωσε τας ημέρας του δια να δοθή τέλειον εις τας ανάγκας του λαού της Ρούμελης.

Τα εγκαινία. Ευθύς μετά το τέλος του μνημοσύνου και περί ώραν 10 πρωινήν οι παραστάντες εις αυτό κ. κ. Υπουργοί και οι επί τούτω ελθόντες ενταύθα Βουλευταί του Νομού μας κ.κ. Μαλαμίδας, Βασιλειάδης, Παναγιούλας, Πετρίδης, Ευταξίας και Αστερίου ως και αι κυρίαί Ορφανίδη και Μαλαμίδα, επιβάντες των αυτοκινήτων των μετέβησαν εις το Νοσοκομείον, όπου δια την 10.30 πρωινήν είχεν ορισθή η τελετή των εγκαινίων. Συγχρόνως δε ήρχισε συρρέον εκεί και πλήθος κόσμου εξ' όλων των κοινωνικών στρωμάτων. Δεν ορίσθη δε ουδεμία διάκρισις η δι αυτής διάταξις, αλλ' όλοι μαζί, επίσημοι και ανεπίσημοι και λαός ηδυνήθησαν να εορτάσουν ελευθέρως και από κοινού το γεγονός των εγκαινίων ενός σπουδαιοτάτου ιδρύματος το οποίον με την ιδίαν ελευθερίαν και άνευ ουδεμίας διακρίσεως θα αποδοθή εις το ίδιον πλήθος του λαού.

Ο κ. Μαλαμίδας λάμπων από χαράν, με αδρά ζωγραφισμένην την ικανοποίησιν εις το πρόσωπόν του εκ του κατορθώματος, ίστατο εις την είσοδον του νοσοκομειακού μεγάρου υποδεχόμενος με θερμήν χειραψίαν πάντας ανεξαιρέτως τους προσερχομένους, απευθύνων εις αυτούς με προσήνειαν μηδείαμα ευχαριστίας. Εν τω μεταξύ γύρω από την τράπεζαν του αγιασμού είχαν λάβη θέσιν οι κ.κ. υπουργοί, βουλευταί, ο Διοικητής της ΔΕΡ στρατηγός κ. Χανζηγεωργίου, ο Δημαρχών κ. Κοτρωζής και αι λοιπαί αρχαί. Την 10.30 ακριβώς ήρχισεν ο αγιασμός χωροστατούντων πέντε ιερέων ανταρτοπλήκτων κοινοτήτων εν μέσω ατμοσφαιράς συγκινητικής κατατύξεως, με καταφανή την ισχυράν επιροήν του γεγονότος και της σημασίας του επί των ψυχών των παρισταμένων. Μετά το πέρας του αγιασμού επηκολούθησεν ο ασπασμός του τιμίου σταυρού δια ραντισμού εξ' ύδατος ηγιασμένου. Μετά δε νοσοκόμοι αδελφαί προσέφεραν εις όλους πιόν και γλυκίσματα. Ούτω δε έλαβε τέλος η τελετή διεξαχθείσα κατά τρόπον λιτόν, σεμνόν και απέριτον, ως πράγματι συμβολικώς και πραγματικώς ήρμοζε εις το όλον θέμα και την αποστολήν του μεγάλου ατού κοινωφελούς ιδρύματος. Ο πρωτεργάτης του έργου κ. Μαλαμίδας εδέχθη τα συγχαρητήρια των παρισταμένων διότι οδήγησε εις ευτυχές τέρμα το αναληφθέν υπ' αυτού έργον, μεθ' ό η ομήγυρις διελύθη και άπαντες εξήλθον εις τον περίβολον του Νοσοκομείου όπου επί ημίωρον και πλέον ετελούμεν όλοι εν αναμονή της αναχωρήσεως εις την Στυλίδα ευρόντες δε την ευκαιρίαν να γνωρισθώμεν και συνδιαλεχθώμεν επ' ολίγον μετά των κ.κ. υπουργών, ανθρώπων καθ' όλα απλών και ευπροσηγόρων, αφειδών δε εις τας ζητούμενας από αυτούς εξηγήσεις»⁽¹⁴⁾.

Με ιδιόκτητο και καινούργιο κτήριο, το οποίο έγινε με προδιαγραφές και σχέδια για να στεγάσει Ίδρυμα και να λειτουργήσει ως Νοσοκομείο αρχίζει η δεύτερη περίοδος, την οποία θα δούμε αναλυτικότερα στις επόμενες σελίδες. Στις 11 Σεπτεμβρίου 2006 το εν λόγω Νοσοκομείο παραδόθηκε στο Δήμο Λαμιέων, έπειτα από πρωτοβουλία και ενέργειες του Υφυπουργού Υγείας κ. Αθ. Λ. Γιαννόπουλου, αφού το οικόπεδο είχε αγορασθεί από τον Δήμο Λαμιέων στις 13 Φεβρουαρίου 1939 για να γίνει το Νοσοκομείο.

14. Εφημ. *Λαμιακός Τύπος*, φ. 866, Λαμία, 14 Σεπτεμβρίου 1948.

Το νοσοκομειακό συγκρότημα (όπισθεν του Γυμναστηρίου).

Η αποδοτική πλευρά του Νοσοκομείου (όπισθεν του Γυμναστηρίου).

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΗ (1948-1982)

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η δεύτερη Περίοδος (1948 – 1982) λειτουργίας του «Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας» είναι τελείως διαφορετική από την πρώτη. Η διαφορά συνίσταται, κυρίως, στην επίλυση του στεγαστικού προβλήματος, αφού πλέον στεγάζεται στο νεόδμητο ιδιόκτητο κτηριακό συγκρότημα, το οποίο κτίστηκε για να στεγάσει νοσοκομείο. Συνίσταται, όμως, όπως θα δούμε πιο κάτω, και στην αύξηση των Κλινικών, στον εξοπλισμό, στην αύξηση του προσωπικού, στις δυνατότητες, που είχε πλέον, να νοσηλεύει περισσότερους ασθενείς και γενικά ν' ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της εποχής του. Ακόμη στη δεύτερη Περίοδο κλήθηκε ν' ανταποκριθεί στις απαιτήσεις μιας άλλης κοινωνίας, η οποία, σύμφωνα με τη γνώμη ενός ιατρού, ήταν «ασθενούσα, άπορος και ανταρτόπληκτος κοινωνία»¹⁵. Στη δίνη, λοιπόν, του Εμφυλίου πολέμου το Νοσοκομείο δεχόταν προς νοσηλεία ανθρώπους άπορους και ανταρτόπληκτους, οι οποίοι διέμεναν μακράν της κατοικίας των και διαβιούσαν κάτω από αθλιώτατες συνθήκες και μέσα σε νοσογόνες εστίες. Στην ίδια περίοδο κλήθηκε να αναπληρώσει το κενό, που δημιούργησε η έλλειψη Στρατιωτικού Νοσοκομείου, νοσηλεύοντας στρατιωτικούς και αστυνομικούς. Και θα ήταν παράλειψη, αν δεν επισημαίναμε ότι το Νοσοκομείο Λαμίας δεχόταν προς νοσηλείαν ασφαλισμένους ορισμένων ταμείων, όπως του «Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων» (Ι.Κ.Α.), των «Σιδηροδρόμων του Ελληνικού Κράτους» (Σ.Ε.Κ.), του «Ταμείου Ασφαλίσεως Κλήρου Ελλάδος» (Τ.Α.Κ.Ε.), κ.λπ.¹⁶. Η περίοδος ήταν διαφορετική και σε άλλους τομείς, όπως θα δούμε πιο κάτω. Αρχικά θα δούμε το Ν. Δ/γμα 2592 του 1953.

1. Το Ν. Διάταγμα 2592/53: Η πρώτη ουσιαστική και καθοριστική νομοθετική ρύθμιση της υγειονομικής και νοσηλευτικής περίθαλψης στην μετακατοχική Ελλάδα έγινε με το Ν. Δ/γμα υπ' αριθμ. 2592, (ΦΕΚ 254 Α / 18-9-1953) «Περί οργανώσεως της Ιατρικής αντιλήψεως». Με το Νομοθετικό εκείνο Δ/γμα η Ελληνική Επικράτεια διαιρέθηκε σε Υγειονομικές περιφέρειες και με το Άρθρο 7 υπήχθησαν σ' αυτό τα υφιστάμενα Κρατικά Νοσηλευτικά Ιδρύματα, μεταξύ των οποίων και το Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας. Το Δ/γμα αποτελείται από 24 άρθρα και είναι ο «Καταστατικός Χάρτης» της Ιατρικής Αντίληψης στην Ελλάδα στα τελευταία πενήντα και περισσότερα χρόνια.

Στα πρώτα άρθρα μιλάει για τις Υγειονομικές περιφέρειες και τις διοικήσεις αυτών, για τα «Περιφερειακά Συμβούλια Ιατρικής Αντίληψεως» για τις «Επιτροπές της Ιατρικής Αντίληψεως» και τις αρμοδιότητες αυτών και ότι «άπαντα τα διεπόμενα υπό των διατάξεων του παρόντος Νόμου Νοσηλευτικά Ιδρύματα αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου,

15. Δήλωση του ιατρού Ηλία Λ. Παπαδήμα στην «Ημερήσια Διαταγή» της 15-4-1948.

16. «Ημερήσια Διαταγή» της 5-5-1948

διοικούμενα υπό Διοικητικού Συμβουλίου υπό τον έλεγχον του οικείου περιφερειακού Συμβουλίου και την εποπτεία του Υπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας και απολαμβάνουσι φορολογικών απαλλαγών, δασμολογικής ατελείας και απαλλαγών των τελών χαρτοσήμου». Στα επόμενα άρθρα μιλάει για το ιατρικό, το νοσηλευτικό, το διοικητικό και το τεχνικό προσωπικό ως και για τις αποδοχές και τα προσόντα αυτών, για τις υποχρεώσεις των νοσηλευομένων και για τους πόρους των Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων. Το άρθρο 16 αναφέρεται ολόκληρο στους Υγειονομικούς Σταθμούς, το δε 18 μιλάει για το «Κεντρικό Συμβούλιο Ιατρικής Αντιλήψεως». Πολλές απ' τις διατάξεις του Νόμου εκείνου ισχύουν και τώρα, ο δε έλεγχος και η εξάρτηση από τα κέντρα εξουσίας είναι καταφανέστατος. Το εν λόγω Ν. Δ/γμα τροποποιήθηκε και βελτιώθηκε με το Ν. Δ/γμα 3097, (Φ.Ε.Κ. 253 Α / 12-10-54) και με το Νόμο 3301, (Φ.Ε.Κ. 179 Α / 12-7-55).

2. *Η μεταφορά του Νοσοκομείου*: Το τελευταίο τετράμηνο του 1948 είναι η περίοδος κατά την οποία το «Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας» μεταφέρεται και εγκαθίσταται στο νέο και σύγχρονο, τότε, κτηριακό συγκρότημα, για την ανέγερση του οποίου εργάστηκαν σκληρά και αποδοτικά: ο συμπατριώτης μας πολιτικός Ευστάθιος Γ. Μαλαμίδας (1890- 1966), ο δήμαρχος Λαμιέων Νικ. Δουδουμόπουλος, ο νομάρχης Φθιώτιδος Νικ. Γιγάντες, ο βουλευτής Αθ. Μαυροειδής και άλλοι υπηρεσιακοί παράγοντες. Χαρακτηριστική είναι και η απόφαση του, τότε, διευθυντού του ιδρύματος: «*Λόγω των επειγουσών αναγκών δια την μεταφοράν του Νοσοκομείου εις το Νέον κτήριον αυτού προσλαμβάνω από σήμερον ως ημερομίσθιον εργάτην και με ημερήσιαν αποζημίωσιν την νόμιμον, τον Αντώνιον Γ. Γούλαν, τούτον εγγράφω εις το συσσιτούν προσωπικόν από αύριον*»⁽¹⁷⁾. Τούτο απεφάσισε ο διευθυντής, αλλά έπειτα από σύντομο χρονικό διάστημα παίρνει την εξής απόφαση: «*Ληξάσης της ανάγκης μεταφοράς του υλικού του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας εις το νεόδμητον κτήριον και μη δικαιολογούμενης της περαιτέρω χρησιμοποίησεως των ως ημερομισθίων αχθοφόρων προσληφθέντων, εντέλλομαι όπως καταβληθώσιν εις τους ούτω προσληφθέντας τα νόμιμα μέχρι σήμερον δικαιώματα αυτών και απολυθώσι της ως άνω ως αχθοφόρων υπηρεσίας των. Ο Διευθυντής Χαρίλαος Μουσατσός*»⁽¹⁸⁾.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι μεγάλο μέρος του μεταφερθέντος υλικού αντικαταστάθηκε με καινούργιο και σύγχρονο, διότι στο ίδρυμα εδημιουργούντο πάντοτε ανάγκες και ο εξοπλισμός του καθίστατο αναγκαίος, άλλωστε και σήμερα η προμήθεια υλικών είναι συνηθισμένο φαινόμενο. (Ακολουθεί ο νέος Οργανισμός του Νοσοκομείου).

3. *Ο Οργανισμός του Νοσοκομείου του 1956*: Η δεύτερη Περίοδος του Νοσοκομείου συνδέεται με μεγαλύτερο και καθοριστικότερο νομοθετικό έργο, που έγινε, έως τότε, για τη διοίκηση και τη λειτουργία του. Εξετάζοντας την πρώτη Περίοδο, είδαμε ότι για τη λειτουργία του Νοσοκομείου ίσχυαν δύο Οργανισμοί: Ο πρώτος της 6ης Οκτωβρίου 1941, ο οποίος εξεδόθη υπό μορφή Διαταγής της Νομαρχίας Φθιωτιδοφωκίδος και ο δεύτερος, που εγκρίθηκε την 1ην Δεκεμβρίου 1941. (σ.σ. Δεν μπόρεσα να βρω από ποιον εγκρίθηκε και αν δημοσιεύθηκε σε Φ.Ε.Κ. της εποχής εκείνης. Πάντως στην «Ημερήσια Διαταγή» της 19-2-1942 σημειώνονται τα εξής: «*Έχοντες υπ' όψιν τον από 1ης Δεκεμβρίου 1941 εγκριθέντα Οργανισμόν του Γενικού Κρατικού Νοσοκομείου Λαμίας...*». Ουδείς μεταγενέστερος Νόμος αναφέρεται

17. «Ημερησία Διαταγή» της 5-10-1948

18. «Ημερησία Διαταγή» της 27-10-1948

στον Οργανισμό της 1ης Δεκεμβρίου 1941). Την 10ην Φεβρουαρίου 1956 (Φ.Ε.Κ. 52 Α / 10-2-56) εξεδόθη Β. Δ/γμα: «Περί αναμορφώσεως του οργανισμού του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας». «Αναμορφούμεν τον Οργανισμόν του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας ως ακολούθως: «ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΛΑΜΙΑΣ». Ενώ μνημονεύει προηγούμενη Νομοθεσία, δεν γίνεται ουδεμία αναφορά σε Οργανισμό και ούτε αναφέρει ποιον Οργανισμό αναμορφώνει. Αποτελείται από 17 άρθρα. Στο άρθρο 1 αναφέρει ότι «σκοπός του Νοσοκομείου είναι η εν αυτώ παροχή ιατρικής και νοσηλευτικής περιθάλψεως εις τους εκ κοινών νοσημάτων πάσχοντας ασθενείς, αποκλειομένης της εν τω Νοσοκομείω τούτω περιθάλψεως των πασχόντων εκ χρονίων ή ανιάτων νοσημάτων». Στο άρθρο 2 αναφέρεται στα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες του Διοικητικού Διευθυντού, στο άρθρο 3 αναφέρεται στις υπηρεσίες του Νοσοκομείου οι οποίες διακρίνονται σε: 1) Διοικητική, 2) Ιατρική, 3) Φαρμακευτική, 4) Νοσηλευτική και 5) Βοηθητική και τι περιλαμβάνει η κάθε μία απ' αυτές.

Στο άρθρο 4 αναφέρεται στις αρμοδιότητες της Διοικητικής Υπηρεσίας, στο άρθρο 5 της Ιατρικής, στο 6 της Φαρμακευτικής, στο 7 της Νοσηλευτικής και στο 8 της Βοηθητικής Υπηρεσίας. Στο άρθρο 9 μιλάει για τη διαίρεση του προσωπικού κατά κλάδους και την οργανική σύνθεση αυτού και είναι το πιο ενδιαφέρον άρθρο του Οργανισμού. Στο άρθρο 10 γίνεται λόγος για τις μόνιμες θέσεις στο 11 και 12 άρθρο μιλάει για τα προσόντα και τον τρόπο διορισμού των υπαλλήλων (αντίστοιχα). Στο άρθρο 13 μιλάει για το όριο ηλικίας εξόδου απ' την Υπηρεσία. Στο άρθρο 14 μιλάει για τα πειθαρχικά αδικήματα των υπαλλήλων, ενώ στο 15 μιλάει για την πειθαρχική δικαιοδοσία και διαδικασία επιβολής των ποινών στους υπαλλήλους του Νοσοκομείου. Στο άρθρο 16 μιλάει για την υποχρέωση του προσωπικού σε εβδομαδιαία εργασία, αλλά και την επιπρόσθετη όταν οι ανάγκες το επιβάλλουν. Στο άρθρο 17, που είναι και το τελευταίο του οργανισμού, μιλάει για το εσωτερικό και το εξωτερικό προσωπικό και για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις αυτού.

4. *Οι ασθενείς:* Σκοπός της ιδρύσεως του Νοσοκομείου ήταν η υγειονομική και νοσηλευτική περίθαλψη των απόρων κατοίκων της περιοχής και ήταν χιλιάδες εκείνοι, που νοσηλεύθηκαν στο Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας τόσο στην Κατοχή, όσο και στην Περίοδο, που εξετάζουμε τώρα, των οποίων η συντριπτική πλειοψηφία ήταν άποροι. Οσοι δεν προσεκόμιζαν πιστοποιητικό απορίας ή ήταν ασφαλισμένοι σε κάποιο Ταμείο πλήρωναν νοσήλεια. Νοσήλεια κατέβαλαν τόσο οι στρατιωτικοί, όσο και οι αστυνομικοί, βεβαίως όχι οι ίδιοι, αλλά το οικείο Υπουργείο.

Σε πολλές Ημερήσιες Διαταγές σημειώνεται ο αριθμός των κλινών, που προσφερόταν δωρεάν και εκείνος για τον οποίον καταβάλλονταν νοσήλεια. Η «δύναμις των ασθενών» με την πάροδο των ημερών μεγάλωνε και περισσότεροι ήταν εκείνοι, που νοσηλεύονταν στην χειρουργική Κλινική, ακολουθούσαν της Παθολογικής και τελευταία ήταν η Μαιευτική. Πολλοί έπασχαν από λοιμώδη νοσήματα: τυφοειδής και μελιταίος πυρετός, αλλά και από φυματίωση. Οι νοσηλεύόμενοι υπερέβαιναν τους εκατό. Οι εισερχόμενοι και εξερχόμενοι ημερησίως υπερέβαιναν τους δέκα, ενώ ο αριθμός των αποβιούντων ήταν μικρός.

Θα ήταν παράλειψη, αν δεν αναφέραμε, όπως προκύπτει απ' τα χειρόγραφα βιβλία, που φυλάσσονται στο Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας, ότι ανάμεσα στους νοσηλευόμενους βρίσκονταν και «κρατούμενοι νοσηλεύόμενοι». Η κατηγορία αυτοί των νοσηλευομένων θα προερχόταν απ' τις ανώμαλες συνθήκες, που επικρατούσαν, τότε, στη χώρα μας. Θα ήταν πολίτες

αριστερών φρονημάτων. Είχαμε και στην Κατοχή κρατούμενους, οι οποίοι νοσηλεύονταν στο Γενικό Νοσοκομείο της Λαμίας και μάλιστα σε αυστηρή απομόνωση. Εκείνοι θα ήταν μάλλον αντιστασιακοί και όχι αρεστοί στα στρατεύματα Κατοχής.

Για τους κρατούμενους της εμφυλιοπολεμικής περιόδου και των αμέσως επόμενων ετών υπάρχει και η εξής είδηση: «Κατόπιν της υπ' αριθμ. 8089/17-10-1950 παραγγελίας του κ. Εισαγγελέως Πρωτοδικών παρακαλείται ο Δ/ντής του Ακτινολογικού εργαστηρίου να προβή εις ακτινοσκόπησιν των κρατουμένων Γ. Δεληγιάννη, Ι. Μακρυνιώτη και Ι. Περιβολιώτη. Ο Δ/ντής Κ. Παπαχρήστος». Ακόμη νοσηλεύονταν στο Νοσοκομείο στρατιώτες και αντάρτες τραυματίες. Λόγω της εκρύβου καταστάσεως δεν ήταν λίγοι και οι τραυματίες, διότι και μετά τη λήξη του Εμφυλίου, υπήρχαν ατυχήματα από νάρκες και εγκαταλελειμμένο πολεμικό υλικό¹⁹⁾.

5. *Περιγραφή του Νοσοκομείου*: (Στη συνέχεια αναδημοσιεύεται εδώ ένα ρεπορτάζ μιας τοπικής εφημερίδας⁽²⁰⁾ του 1952 για τη λειτουργία του Γενικού Νοσοκομείου στα πρώτα βήματά του).

«Την παρελθούσαν εβδομάδα επισκέφθην το Γενικόν Κρατ. Νοσοκομείον δι' ατομικήν μου υπόθεσιν. Επ' ευκαιρία της επισκέψεώς μου ταύτης ηθέλησα να πάρω μία ιδέαν περί το πώς λειτουργεί το σπουδαίον αυτό Ίδρυμα. Συνήνητσα κατά την τύχην τον κ. Πολίτην, φαρμακοποιόν του Νοσοκομείου, και τον ηρώτησα πως βαίνει η εργασία. Δέχομαι με υποχρεωτικήν χειρονομίαν την εξής απάντησιν. Κύριε, επειδή η γλώσσα συνήθως δεν κάμνει πιστήν αναπαράστασιν των πραγμάτων, σας παρακαλώ διατρέχοντες το εσωτερικόν τούτου να εκτιμήσητε τα πράγματα μόνος σας. Δεν αμφιβάλω ότι η εκτίμησις θα είναι σύμφωνος με τας καταβαλλομένας προσπάθειάς μας.

Πράγματι, κατόπιν της γενομένης μοι υποδείξεως υπό του κ. Πολίτη, ανέλαβα στην υποχρέωσιν να επισκεφθώ ένα προς ένα τα διαμερίσματα του Νοσοκομείου και να κρατήσω ωρισμένα σημειώσεις επάνω εις την όλην εργασία η οποία διεξάγεται αθόρυβα μέσα εις ένα ίδρυμα σαν το Νοσοκομείον μας, άξιον της αποστολής του. Εις τας απορίας μου και ερωτήσεις ευχαρίστως μία κατετόπιζεν το προσωπικόν του. Ήρχισα από τους θαλάμους των μηχανικών εγκαταστάσεων των άριστα λειτουργούτων δια την ταχείαν και αποτελεσματικήν επούλωσιν των αναγκών του Ίδρύματος.

Ο κ. Θ. Πετρόπουλος αρχιμηχανικός και ρυθμιστής των εγκαταστάσεων με ωδήγησεν κατ' αρχήν εις το υπόγειον διαμέρισμα, όπου υπάρχουν αι εγκαταστάσεις των «καλοριφέρ». Δύο λέβητες τεράστιοι, ο εις υψηλής πίεσεως και ο έτερος χαμηλής, λειτουργούν νυχθημερόν δια την διατήρησιν της θερμάνσεως της τόσον απαραίτητου δια τους ασθενείς και λοιπάς ανάγκας. Ο κ. Πετρόπουλος με την ικανοποίησιν ζωγραφισμένην εις το πρόσωπόν του μου εξήγησεν τον τρόπον της λειτουργίας των λεβήτων και παροχής της θερμοκρασίας εις του θαλάμους. Ακολούθως, με ωδήγησεν εις την κουζίαν του Νοσοκομείου. Ένα σύμπλεγμα μηχανημάτων και μίαν απαστράπτουσαν καθαριότητα συνήνητσα. Εκεί μέσα μαγειρεύεται το φαγητόν δια τους ασθενείς και το προσωπικόν, ελέγχεται από τον κ. Διευθυντήν και διενέμεται.

Με την βοήθειαν του κ. Πετρόπουλου κατετοπίσθην περί του τρόπου λειτουργίας αυτών και τον προορισμόν των. Η κάθε μία συσκευή έχει και τον προορισμόν της. Δια το μαγείρεμα του φαγητού, δια το ρόφημα, δια το ψήσιμον φαγητού, δια το καθάρισμα πατατών είναι και κάθε μία συσκευή. Λειτουργούν με αμιόν και με ηλεκτρισμόν.

19. «Ημερησία Διαταγή» της 28ης Απριλίου 1951.

20. Εφημ. *Εθνικός Αγών*, φ. 317, 318, 320, Μάρτιος 1952, Λαμία.

Εις το διπλανόν διαμέρισμα ευρίσκονται, ο κλίβανος απολυμάνσεως του ιματισμού του Νοσοκομείου, τα πλυντήρια, στεγνωτήρια, σιδερωτήρια αυτόματα και ο ανεμιστήρ δια τον αερισμόν του θαλάμου. Εις τα αυτόματα αυτά μηχανήματα εργάζονται γυναίκες ειδικευμένες και η κάθε μία στο πόστο της. Γίνεται δηλ. ένας καταμερισμός εργασιών με άριστην απόδοσιν. Την παρακολούθησιν όλων των ανωτέρω μηχανικών εγκαταστάσεων έχει αναλάβει ο μηχανικός ηλεκτρολόγος κ. Πετρόπουλος έχων ως βοηθόν του τον κ. Σπ. Κόκκινον. Η εργασία του είναι κοπιώδης δεδομένου δια την εργασίαν την οποίαν διεκπεραιώνει απαιτούνται 6 – 7 εργάται – μηχανικοί.

Προορισμός μηχανημάτων: Όπως αναφέραμεν ανωτέρω αι μηχανικά εγκαταστάσεις του Νοσοκομείου αι οποίαι λειτουργούν από διμήνου και πλέον εν αυτό έχουν μεγάλην απόδοσιν εις την διεκπεραίωσιν πάσης εργασίας. Το σοβαρότερον όλων είναι το ότι επετεύχθη πλήρης καθαριότης χάρις εις την αυτόματον λειτουργίαν των μηχανημάτων. Οι κλίβανοι απολυμάνσεως είναι οι καταστροφείς των μικροβίων. Ούτω το προσωπικόν του Νοσοκομείου το ασχολούμενον με την καθαριότητα δύναται να υπερηφανεύηται δια τα μεγάλα αποτελέσματα της εργασίας του. Επίσης παρατηρείται μεγάλη ευχέρεια εις το ζήτημα του ιματισμού, ο οποίος παρέχεται εις τους ασθενείς καθαρός και αποστειρωμένος.

Παραγωγή ηλεκτρ. ρεύματος: Δια την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος λειτουργεί μία ηλεκτρογεννήτρια μηχανή μικράς εντάσεως, λίαν δε προσεχώς θα λειτουργήση και ετέρα μηχανή δυνάμεως 75 ίππων, ώστε το Νοσοκομείον να καταστή αυτάρκες εις ηλεκτρικόν ρεύμα και να μην έχη ανάγκην εξωτερικού ρεύματος. Η ηλεκτροπαραγωγική αυτή μηχανή είναι εγκατεστημένη εις έν εξωτερικόν διαμέρισμα του Νοσοκομείου, το οποίον ανηγέρθη δια τον σκοπόν αυτόν. Ετελείωσα την συζήτησιν με τον πρόθυμον και συμπαθή κ. Πετρόπουλον δια να συναντηθώ με τον Δ/ντήν του Νοσοκομείου κ. Κ. Παπαχρήστου προκειμένου να με πληροφορήση περί της νοσηλείας των ασθενών, πως λειτουργούν τα εξωτερικά ιατρεία, τα εργαστήρια και επί πλέον τ' αποτελέσματα της φιλοτίμου εργασίας ιατρών και λοιπού προσωπικού.

Το Μικροβιολογικόν εργαστήριον: Ο κ. Διευθυντής πρόθυμος, με ωδήγησεν εις το μικροβιολογικόν εργαστήριον, το οποίον ευρίσκεται εν αργία λόγω ελλείψεως Μικροβιολόγου Ιατρού. Έχει τελειότατα μηχανήματα, τα οποία εισήχθησαν εις την Ελλάδα εξ Αμερικής βάσει του σχεδίου Μάρσαλ προς κάλυψιν των αναγκών των Νοσηλευτικών ιδρυμάτων. Όπως με πληροφορήσεν ο κ. Διευθυντής, ταύτα προωρίζοντο δια το Νοσοκομείον Ξάνθης, αλλά η εργατικότητα του προσωπικού του Νοσοκομείου μας, η πρόοδος και η σύντομος και κατάλληλος χρήσις της παρεχομένης αυτώ βοηθείας συνετέλεσαν, ώστε τα μηχανήματα ταύτα, μαγειρεία, κλίβανοι, πλυντήρια, εργαστήρια κλπ. ν' αποσταλώσιν εις το Νοσοκομείον μας.

Το Ακτινολογικόν: Εν συνεχεία επισκέφθημεν το ακτινολογικόν τμήμα, με το τέλειον και άριστα λειτουργούν ακτινολογικόν μηχάνημα. Εν αυτό εργάζεται ο ακτινολόγος ιατρός της πόλεώς μας κ. Βέλλιος, τη βοηθεία αδελφών νοσοκόμων. Φόρτος εργασίας παρατηρείται πολλάκις εις το ακτινολογικόν τμήμα. Δεκάδες απόρων προσέρχονται, δια να εξετασθώσι δωρεάν. Δεν λέγομεν υπερβολάς. Οι αριθμοί μαρτυρούν. Από της ημέρας της λειτουργίας του ακτινολογικού τμήματος (λειτουργεί από 15μήνου) εγένοντο 4500 ακτινογραφήσεις και ακτινοσκοπικά εξετάσεις. Κατά το έτος 1951 μόνον, εγένοντο 2267 ακτινογραφίαι και ακτινοσκοπήσεις.

Τα άλλα ιατρεία: Ο κ. Διευθυντής με εκάλεσεν ακολούθως εις το Γραφείον δια να μου δώση συγκεκριμένας απαντήσεις εις ερωτήματα. Τον ηρώτησα δια την λειτουργίαν των άλλων ιατρείων, το παθολογικόν, χειρουργικόν και μαιευτικόν. Μου απήντησεν με αριθμούς, οι οποίοι δεν διαψεύδονται, αλλά μαρτυρούν την εργατικότητα και την επιτυχίαν εις την θεραπείαν των ασθενών.

Κατά το έτος 1951 εισήχθησαν και υπεβλήθησαν εις θεραπείαν: Εις το παθολογικόν τμήμα 1038 άτομα, εις το χειρουργικόν 1237 άτομα, εις το μαιευτικόν 245 εκ των οποίων 200 εγέννησαν αισιώς, των υπολοίπων υποβληθεισών εις εξέτασιν και θεραπείαν. Εχειρουργήθησαν με πλήρη αποτελέσματα άνω των 1000 ασθενών πασχόντων εκ διαφόρων νόσων. Απεβίωσαν κατά το διάστημα αυτό 38, ήτοι 11,5 % επί του συνόλου των νοσηλευθέντων κατά το 1951. Εις τα ανωτέρω τμήματα εργάζονται συνειδητώς οι ιατροί: εις το χειρουργικόν οι κ.κ. Δρίβας και Βελλόπουλος, παθολογικόν οι κ.κ. Παπαδήμας και Ηλιόπουλος εις το μαιευτικόν ο κ. Β. Καλαμάρας.

Η συζήτησίς μου μετά του κ. Διευθυντού διήρκεσεν μίαν ώραν περίπου. Είχα την ευκαιρία κατά το χρονικόν αυτό διάστημα να τον ερωτήσω και δια το υπόλοιπον προσωπικόν του Νοσοκομείου, ως και δια την λειτουργίαν του Ιδρύματος από οικονομικής και διαχειριστικής άποψews. Ως προϊστάμενος ενός Ιδρύματος νοσηλευτικού και ως επιστήμων, ο κ. Παπαχρήστου, με κατετόπισεν πλήρως, επί των προόδων αι οποίαι εσημειώθησαν εντός του Νοσοκομείου και των ελλείψεων τας οποίας αντιμετωπίζει. Ήρχισεν από τας νοσοκόμους, αι οποίαι δυνάμεθα να είπωμεν ότι ειργάσθησαν με ζήλον και συνείδησιν, όχι μόνον ως νοσοκόμοι, αλλά και ως πραγματικά αδελφαί των χιλιάδων ασθενών οι οποίοι εύρον περίθαλψιν, στοργήν και υγιάν μέσα εις το Νοσ/μειόν μας. Αν αναλογισθή κανείς τας κρίσιμους ημέρας τας οποίας διήλθομεν, τον ανταρτοπόλεμον κατά την διάρκειαν του οποίου διήλθον εις το Νοσοκομείον αρκετοί τραυματίαι πολίται και στρατιώται, πρέπει να συγχαρή τας αδελφάς νοσοκόμους αι οποίαι ηγωνίζοντο με πενιχρά μέσα δια να καταπραΐνουν τους πόνους των τραυματιών και να θεραπεύσουν τας πληγάς αυτών. Επιστημονικήν κατάρτισιν δεν έχουν, διότι χωριατοκόριτσα είναι, έφυγαν από το χωρίον των και εισήλθον εις το Νοσοκομείον. Εις Σχολάς δεν εδιδάχθησαν και ως εκ τούτου είναι φυσικόν να υστερούν. Ό,τι κατέχουν το απέκτησαν από την πείραν και την επιμονήν των να μάθουν και να γίνουν τέλειαι. Γνωρίζουν την αποστολήν των, έχουν υπομονήν και επιδεκτικότητα μαθήσεως και ως εκ τούτου θα καταρτισθώσι πλήρως, ώστε η απόδοσις των να είναι αρίστη.

Οι ιατροί: Ο κ. Παπαχρήστου δεν παρέλειψεν να μου τονίση ότι και το επιστημονικόν προσωπικόν του Νοσοκομείου είναι ανεπαρκές. Δύο χειρουργοί ιατροί, δύο παθολόγοι, εις γυναικολόγος και εις ακτινολόγος άνευ βοηθίων, εργάζονται υπερανθρώπως δια ν' ανταποκριθούν εις τας ανάγκας του Νοσοκομείου. Αυτοί κάμνουν την εξέτασιν εις τα εξωτερικά ιατρεία, αυτοί παρακολουθούν τους εισερχομένους ασθενείς, τας εγχειρίσεις, αυτοί σπεύδουν εις περιπτώσιν ανάγκης.

Διαχειρίσις – Διαιτολόγιον: Δια την συντήρησιν ενός τοιούτου τεραστίου Ιδρύματος, το σιτηρέτιον των ασθενών και του προσωπικού και την συμπλήρωσιν των κενών τα οποία παρουσιάζονται εκάστοτε απαιτείται ένας ικανός διαχειριστής με πείραν και δραστηριότητα. Και, ο άνθρωπος που συγκεντρώνει όλας αυτάς τας ικανότητας, η οικοκυρά του Νοσοκομείου, η μάνα που νοιώθει τον πόνον των παιδιών, είναι ο κ. Ι. Σουσιώνης, ο οποίος είναι Επιμελητής και Διαχειριστής του Νοσοκομείου. Διεθέτε σκεδόν όλας τας ώρας της ημέρας μέσα εις το Νοσοκομείον. Παρακολουθεί τας ανάγκας, επιβλέπει τους θαλάμους, επιμελείται των καταλλήλων προμηθειών δια το διαιτολόγιον, φροντίζων κατά την αγοράν των ωνίων να προμηθεύηται και απόθεμα.

Το Φαρμακείον: Το φαρμακείον του Νοσοκομείου από ετών λειτουργεί υπό την διεύθυνσιν του φαρμακοποιού κ. Ν. Πολίτη, ανδρός διαθέτοντος πλην της επιστημονικής πείρας τας προσόντα της εντίμου εργατικότητος και επιμονής. Ο κ. Πολίτης είναι υπερφορτωμένος εργασίας, είναι δι' τούτο φυσικόν συνεπεία του μεγάλου αριθμού των ασθενών. Παρά ταύτα όμως και

ούτος εργάζεται άνευ βοηθού».

6. *Λειτουργούσες Κλινικές και εργαστήρια. Οι γιατροί:* Στις προθέσεις του υπουργείου Υγιεινής και της Διοικήσεως του Νοσοκομείου ήταν η βελτίωση αυτού με τη συμπλήρωση των κενών, που είχε, σε ιατρικό, νοσηλευτικό και βοηθητικό προσωπικό, αλλά και η βελτίωση με τεχνικό εξοπλισμό. Όταν στο τελευταίο τρίμηνο του 1948 ολοκληρώθηκε η μεταφορά του Νοσοκομείου στο καινούργιο ιδιόκτητο κτήριο, τότε λειτουργούσαν μόνο δυο Κλινικές, ήτοι η Χειρουργική και η Παθολογική και ας σημειωθεί ότι η κατάσταση εκείνη διατηρήθηκε έως τον Οκτώβριο του 1950, διότι τότε ιδρύθηκε και τρίτη Κλινική του Νοσοκομείου, η Μαιευτική. Στην «Ημερησία Διαταγή» της 24 Οκτωβρίου 1950 σημειώνονται τα εξής: «*Ορκισθείς χθες ανέλαβε τα καθήκοντά του από σήμερα ο Διευθυντής της Μαιευτικής Κλινικής του Νοσοκομείου Βασίλειος Καλαμάρας, διορισθείς δια της υπ' αριθμ. 89095 ε.έ. αποφάσεως του υπουργείου Υγιεινής δημοσιευθείσης εις το υπ' αριθμ. 234/3-10-50 Φ.Ε.Κ.*» και στην Ημ. Διαταγή του Νοσοκομείου της 6ης Νοεμβρίου 1950 σημειώνονται τα εξής ενδιαφέροντα για τις Κλινικές και τους όρους της νοσηλείας: «*Δια της υπ' αριθμ. 24/27-10-1950 αποφάσεως του Διοικητικού Συμβουλίου του Νοσοκομείου ωρίσθησαν ως κάτωθι αι κλίναι εκάστης Κλινικής του ιδρύματος: 1) Παθολογική Κλινική, δωρεάν κλίναι 40 και επί πληρωμή 10. 2) Χειρουργική Κλινική, δωρεάν κλίναι 45 και επί πληρωμή κλίναι 15. 3) Μαιευτική Κλινική, δωρεάν 15 και επί πληρωμή 5*». Και προσθέτει: «*Προσωρινώς η Μαιευτική Κλινική θ' αναπτυχθή εις τους υπ' αριθμ. 9, 10, 11, 12 (και) 13 θαλάμους του Α' ορόφου*». Επομένως από τον Οκτώβριο του 1950 λειτουργεί στο Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας η Μαιευτική Κλινική και πρώτος Διευθυντής αυτής ήταν ο Μαιευτήρας ιατρός Βασίλειος Καλαμάρας. Οι ανάγκες της εποχής επέβαλαν την ίδρυση αντιφροδισιακού τμήματος, αλλά στις αρχές του 1949 καταργήθηκε. Ακόμη γιατρός ήταν ο χειρουργός και Διευθυντής Χειρουργικής Κλινικής το 1950 Ζάχος Ζάχος. Ο Κ. Παπαχρήστος ήταν γιατρός και Δ/ντής του Νοσοκομείου. Ακόμη γιατρός ήταν ο Γ. Παπαρρίζος. Τους θερινούς μήνες του 1949 ήταν τόσοι οι ανταρτόπληκτοι, ώστε το Υπουργείο Υγιεινής αναγκάστηκε να προσλάβει πρόσθετο ιατρικό προσωπικό: «*Κατόπιν της υπ' αριθμ. 63044/30-8-1949 αποφάσεως του Υπουργείου Υγιεινής προσελήφθη ως ιατρός δια την Υγειονομικήν περίθαλψιν των ανταρτοπλήκτων ο Αντώνιος Πεζάς, της προσλήψεως του ανατρεχούσης από της 1ης τρέχοντος μηνός, αφ' ης ανέλαβεν υπηρεσίαν*». Την ίδια περίοδο είχε προσληφθεί για την περίθαλψη των ανταρτοπλήκτων και βοηθητικό προσωπικό, το οποίο αργότερα απολύθηκε. Το επιστημονικό προσωπικό του Νοσοκομείου στην περίοδο, που εξετάζουμε ήταν δυο κατηγοριών, άλλο με σύμβαση και άλλο με θητεία. Το Μάρτιο του 1951 το Υπουργείο Κοιν. Προνοίας έστειλε μια εγκύκλιο προς «*άπαντα τα Νοσηλευτικά Ιδρύματα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου*» και επειδή είχε επιπτώσεις στη δύναμη του ιατρικού προσωπικού και παρουσιάζει ενδιαφέρον μέρος αυτής καταχωρίζεται ενταύθα: «*Εν συνεχεία της υπ' αριθμ. 1415/228/5-1-1951 ημετέρας εγκυκλίου δι' ης εκοινοποιήθη υμίν η υπ' αριθμ. 122921/28-12-50 κοινή απόφασις των Υπουργών Υγιεινής και Οικονομικών η ρυθμίζουσα τας αποδοχάς του επί συμβάσει και θητεία επιστημονικού προσωπικού υμών και της υπ' αριθμ. 9927/1-2-51 ομοίας τοιαύτης δι' ης ρυθμίζονται αι αποδοχαί του βάσει του Α.Ν. 329/45 υπηρετούντος επιστημονικού προσωπικού, παρακαλούμεν όπως εφαρμόσητε τας διατάξεις του άρθρου 11 του υπ' αριθμ. 1538/1950 Α.Ν. υποχρεώνοντες τους κατέχοντες και άλλας θέσεις να υποβάλωσι δήλωσιν ποίαν θέσιν θέλουσι διατηρήση. Εν η δε περιπτώσει εκλέξωσι την εκτός του Νοσοκομείου θέσιν, παρακαλούμεν όπως προτείνητε αμέσως την απόλυσιν αυτών. Ο Υπουργός Φ. Ζαΐμης*». Απ' τα ανωτέρω συμπεραίνουμε ότι ίσχυε το ασυμβίβαστον του ελεύθερου επαγγελματία ιατρού με εκείνο του επί συμβάσει ή επί θητεία υπηρετούντος στο Νοσοκομείο. Δεν

γνωρίζουμε αν κάποιος απ' τους γιατρούς του Νοσοκομείου ενέπιπτε στη διάταξη αυτή του Νόμου και αν υπέβαλε την παραίτησή του. Δια λόγους υγείας, ο Δ/ντης της Β' Χειρ/κής Κλινικής Π. Βακαλόπουλος, υπέβαλε την παραίτησή του την 1-10-1954 και ως Δ/ντής της ίδιας Κλινικής προσελήφθη ο γιατρός Ι. Ζάχος «επί ημερησία αποζημιώσεων»⁽²¹⁾. Η μικροβιολόγος ιατρός Ελένη Οικονομίδου την 11/10/1954 διορίστηκε στο Νοσοκομείο. Στο τέλος του 1954 παρατηρείται το φαινόμενο πρόσληψης γιατρών οι οποίοι προ ολίγων ετών ήταν οι ίδιοι γιατροί του Νοσοκομείου (Β. Καλαμάρας, Ν. Βέλλιος κλπ). Προφανώς προσλαμβάνονταν με σύμβαση. Ακόμη ως βοηθός Α' Χειρ/κής Κλινικής προσελήφθη ο γιατρός Γεώργιος Κελλάρης. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι την περίοδο εκείνη υπηρετούσαν στο Νοσοκομείο ως ημερομίσθιοι γιατροί, έπειτα από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου. Την 25 Ιουλίου 1955 προσελήφθη ως ημερομίσθιος ο γιατρός Ηρακλής Τσακατίκας, Δ/ντής της Μαιευτικής Κλινικής. Και πάλι πρέπει να σημειωθεί το εργασιακό καθεστώς των γιατρών την περίοδο εκείνη ήταν τέτοιο, που μόλις έληγε η εξάμηνη σύμβαση ο γιατρός διαγραφόταν απ' το επιστημονικό προσωπικό του Νοσοκομείου, ή όταν διοριζόταν άλλος και πάλι διαγραφόταν, όπως στην περίπτωση του Ζ. Ζάχου, ο οποίος διεγράφη, όταν πληρώθηκε η θέση δια διορισμού του Παναγιώτη Δρίβα⁽²²⁾. Έτσι διεγράφησαν επίσης ο Α. Πεζάς, ο Γ. Παπαρρίζος και ο Β. Κουβέλης.

Επίσης ιδρύθηκε ακτινολογικό εργαστήριο του οποίου Διευθυντής διορίστηκε ο ακτινολόγος ιατρός Νικόλαος Βέλλιος με την υπ' αριθμ. 49882/6426/της 2ας Αυγούστου 1949. Με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Νοσοκομείου υπ' αριθμ. 25 του 1949 διορίστηκε «η Νίκη Παπασιοπούλου ως Διευθύντρια του Μικροβιολογικού εργαστηρίου επί ημερησία αποζημιώσεων». Τον Ιούνιο του 1951 ιδρύθηκε Β' Χειρουργική και Β' Παθολογική Κλινική και της μεν Χειρουργικής Διευθυντής διορίστηκε ο ιατρός Παν. Βακαλόπουλος, της δε Παθολογικής ο ιατρός Κων. Ηλιόπουλος, έπειτα από απόφαση του υπουργείου Υγεινής και Κοινωνικής Προνοίας. Φαρμακοποιός του Νοσοκομείου και μάλιστα επί σειρά πολλών ετών ήταν ο Βασίλειος Πολίτης.

Ιατροί στα πρώτα χρόνια της δεύτερης περιόδου ήταν ο Γεώργιος Σκούφιας, ο Κων. Ηλιόπουλος, ο Αντώνιος Πεζάς, ο Ηλίας Λ. Παπαδήμας, ο οποίος ήταν και Διευθυντής της Παθολογικής Κλινικής και από της 11 Ιανουαρίου 1949 ήταν Διευθυντής ολοκλήρου του Νοσοκομείου έπειτα απ' την παραίτηση του Διευθυντού Χαρ. Μουσάτου δια λόγους υγείας. Και ας σημειωθεί ότι ο Ηλίας Παπαδήμας ασκούσε καθήκοντα Διοικητικού Διευθυντού, όπως θα δούμε και πιο κάτω, ως τον Μάιο του ίδιου έτους και τον αντικατέστησε ο κανονικός Διευθυντής Δημήτριος Τσακνιάς. Ακόμη γιατροί των πρώτων εκείνων χρόνων της δεύτερης περιόδου ήταν ο Παναγιώτης Μανδρέκας, ο Βασίλειος Καλαμάρας, τον είδαμε και πιο πάνω, ο χειρουργός γιατρός Παναγιώτης Δρίβας, ο οποίος διορίστηκε και ως Διευθυντής της Χειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου την 28 Φεβρουαρίου 1951, δημοσιευθέντος του διορισμού του επί θητεία στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (Ε.τ.Κ.). Ο ίδιος γιατρός αργότερα και συγκεκριμένα τον Αύγουστο του 1966 εξελέγη ως διευθυντής χειρουργός απ' το Επιστημονικό Συμβούλιο Κρίσεως Ιατρών.

Άλλοι γιατροί στην περίοδο, που εξετάζουμε ήταν: ο χειρουργός Αθαν. Μασούρας, βοηθός της Β' Χειρ/κής Κλινικής, ο Γ. Μπεκιάρης, ο Κων. Ανδρικόπουλος, μαιευτήρας, ο Β. Κοτρώτσος, ο Γ. Σπυριδών, ο Ε. Καλλής, ο Κ. Ποριανός (1960), ο Αθ. Δημητρίου, η Αλίκη Κούτρα.

21. «Ημερησία Διαταγή» της 1ης Οκτωβρίου 1954.

22. «Ημερησία Διαταγή» της 31ης Δεκεμβρίου 1955.

Σχετικά με τις Κλινικές παρατηρούμε ότι αυξήθηκαν. Το 1959 ιδρύθηκε η Οφθαλμολογική Κλινική: «*Ηρξάτο σήμερον λειτουργούσα η οφθαλμολογική Κλινική του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας υπό του Διευθυντού ταύτης κ. Σπύρου Παπακωνσταντίνου*». Την επόμενη χρονιά (1960) ιδρύθηκε η Ωτορινολαρυγγολογική: «*Ηρξάτο σήμερον λειτουργούσα η Ωτορινολαρυγγολογική Κλινική του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας υπό του Δ/ντού Ζαχαρία Τσακρή*».

Άλλοι γιατροί της ίδιας περιόδου: Σπ. Κατσάνος, Χρ. Γεωργανάς, Σαξώνη Πολυδώρα. Στις 19-9-1963 ο Υφηγητής της Παιδιατρικής Δημήτριος Μπέζος ορίσθηκε «*όπως διδάξει επί του θεωρητικού και πρακτικού πεδίου της ειδικότητός του επί εξάμηνον εν τω Ιδρύματι*». (Η.Δ. της 19-9-1963).

Για τον ίδιο σκοπό είχαν προσληφθεί το 1966 (29-1-1966) οι γιατροί: Ιωάννης Δανέζης, Υφηγητής της Μαιευτικής και Γεώργιος Καλιαμπέτσος, Υφηγητής της Χειρουργικής. Επίσης το 1966 είχε διδάξει επί δυο μήνες ο Υφηγητής της Αναισθησιολογίας Σπυρίδων Μακρής. Ο Βάιος Κουβέλης, μαιευτήρας, ο Χρ. Σκουτέλης χειρουργός, ο Νικ. Αγγελακόπουλος ήταν γιατροί το 1966, όπως και ο Ιωάννης Λάμπρου, ο Άγγελος Αγγελίδης ήταν Δ/ντής του Ακτινολογικού Εργαστηρίου και η Ελένη Μιχαλάκου «ως βοηθός ιατρός παρά του Μικροβιολογικού Εργαστηρίου» (Η.Δ. της 17-05-1966).

Ο Δημήτριος Ι. Ρηγινιώτης προσλήφθηκε «ως ημερομίσθιος Δ/ντής της Α' Χειρουργικής Κλινικής του Ιδρύματος επί εξάμηνον και με τον 3ον βαθμόν» (Η.Δ. της 28 Ιουνίου 1966), ο Υφηγητής της Παθολογίας Φέσσας Φαίδων δίδαξε το 1966. Η Αγγελική Σιλβέστρου προσλήφθηκε ως βοηθός ιατρού της Β' Χειρουργικής 8 Νοεμβρίου 1966. Γιατρός ήταν και ο Χαρ. Κουρής, αλλά παραιτήθηκε την 4-12-1966. Ο Νικ. Νομικός ήταν βοηθός ιατρού το 1966 η Ελένη Μιχαλάκου, (1967), η Ανδρονίκη Παπασιοπούλου, ο Δημήτριος Κούτρας (1967) είχε προσληφθεί για να διδάξει. Το 1967 (Οκτώβριος) το Νοσοκομείο δεν είχε μικροβιολόγο και γι' αυτό οι εξετάσεις γίνονταν στην μικροβιολόγο ιατρό Μαίρη Αγγελή.

Ακόμη γιατροί ήταν ο Σεραφείμ Παπαστεφάνου και ο Σπυρίδων Μπλίγκος. Το 1968 βλέπουμε να υπηρετούν στο Νοσοκομείο ο ιατρός Νικόλαος Υφαντής και φαρμακοποιός η Δήμητρα Ράπτη. Το 1968 Δ/ντης του Μικροβιολογικού Εργαστηρίου ήταν ο Παναγιώτης Μπάρτης, ενώ ο Γεώργιος Λυρίτης, ήταν βοηθός της Β' Χειρουργικής Κλινικής, ο δε Λάμπρος Μήτρου ήταν βοηθός ιατρός Α' Χειρ/κής Κλινικής.

Το 1969 – 1971 ιατροί είναι και οι: Σωτ. Αυγεροδήμος, Ιωάννης Πατούνας, Γεώργιος Βενέρης, Νίκη Πολίτου, Αλεξάνδρα Ζωγάκη, Ι. Αλεξάκος, Ιωάννης Κοκκορές, Νικόλαος Ποθητάκης, Γεώργιος Μυστριώτης (Ω.Ρ.Λ.), Νικ. Οικονόμου, Γεώργιος Αλεξανδράκης, Μιχαήλ Μάντακας, Φίλιππος Φιλιππίδης, Αλεξάκου Τριανταφυλλιά, Δημ. Κάννας, Νικ. Λεγάκης, Αρ. Αντσακλής. Το 1972 – 1974 γιατροί ήταν: Κονιδάρης Σωκράτης, Βαρβάρα Γέμελου, Χαρ. Δημητρόπουλος, Δημ. Τακούδας, Φρ. Παπαδέλης, Μάρθα Παυλάκη, Ελένη Παράσχου, Ευάγγελος Τζωρακολευθεράκης, Φρανς Τσαγκάρης, Παν. Παπανικολάου, Αθηνά Βέκιου, Καλ. Παπασιδέρη, Βηθλεέμ Γεωργιάδου, Νικ. Καρύδας, Ιωάννης Κουλούρης, Βασ. Παντελίδης, Πανδώρα Καρβελά, Κων. Καλπακτσόγλου, Δημ. Κωσταντόπουλος, Κοκοτσάκης, Ρ. Φίτσιος, Α. Ρουμελιώτης, Θωμαΐδης, Ράμμος, Κλωτσοτήρας, Τζιβάρας, Φουρλεμάδης, Αλυσανδράτος, Καρακώστας, Κανάκη, Γκόλας. Ο Λάμπρος Η. Παπαδήμας από 18 Σεπτεμβρίου 1974 ήταν Δ/ντής Χειρουργικής Κλινικής. Άλλοι γιατροί: Χρ. Τζώρτζης, Ανθούλα Μυλωνά, Χρ. Κουτσομούτης, Β. Πρατίλας, αυτοί υπηρέτησαν το 1964 – 1965. Απ' το 1977 ως το 1982 υπηρέτησαν οι γιατροί: Καρατζάβελλος, Μαντζουράτος, Αλεξόπουλος, Παπαγεωργίου, Περίσσιος, Καπέτης, Πατσώνης, Κολοκυθάς, Τατσιόπουλος, Μπελεγράτης, Ταξίδης, Μοσκαχλαϊδής, Τσιαχρής, Γεωργόπουλος, Κατσίκης, Μπεκιάρης, Μερινόπουλος, Πολυμενέας, Μαραγκός,

Κυρίτσης, Φερέτης, Κυπριώτης, Ισαακίδου, Χατζηκυριάκος, Πολίτου, Βελεγράκης, Παπούλια, Τριανταφύλλου, Καρκάνης και πολλοί άλλοι. Με τη συγχώνευση των δυο Νοσοκομείων (Γενικού και Σανατορίου) σε ενιαίο Γενικό Νοσοκομείο οι γιατροί όλων των ειδικοτήτων έγιναν περισσότεροι. Στα σχέδια του γράφοντος τις φτωχές τούτες γραμμές είναι να γράψει ειδική μονογραφία για όλους τους γιατρούς της Λαμίας απ' το 1833 μέχρι σήμερα, αφού έχω στη διάθεσή μου αρκετά στοιχεία. Άλλωστε μέρος της μελέτης αυτής έχει γραφεί και έχει εκδοθεί^(22β). Στο Γενικό Νοσοκομείο μετά τη συγχώνευση, λοιπόν, υπηρέτησαν και οι εξής γιατροί:

Βοσκαρίδου Ε, Βελέντζα Γ., Μαγουλά Ε., Ανδεόπουλος Κ., Παπαδόπουλος Χ., Τακτικού Ελ., Παλακωνσταντίνου Χ., Πετρόπουλος Κ. (ανέλαβε υπηρεσία 2 Αυγούστου 1984), Κοκοτσάκης Γ., Κανάκη Ελένη, Πετσάβα Ελένη, Καρακώστα – Πισλή Παγώνα, Μαλεβίτης Γ., Τσακατίκας Ηρακλής (προσελήφθη σε θέση Δ/ντού Μαιευτικής – Γυναικολογικής Κλινικής από 12 Σεπτεμβρίου 1984), Κατσαρού Φιλίτσα, Παπαδόπουλος Υάκινθος, Παπαδιώτη – Τσεκούρα Αποστολία, Φαίτατζίδης Χαραλ., Βενέρης Γ., Μαραγκός Μ., Ανταχόπουλος Θεμ., Ρουμελιώτης Αλεξ., Λύτρας Κων., Κατσάνος Σπ., Παπασιδέρη Καλ., Παπαστεφάνου Κ., Ρηγιγιώτης Δ., Αγγελακόπουλος Ν., Βενέρη Ειρήνη, Παπακωνσταντίνου Σπύρος, Καρακώστα Δημ., Φίτσιος Ηρωδίων, Μελεβίτσης Κων., Ζυγούρης Π., Μανδρέκας Δ., Παμουκτόγλου Φ., Αναγνωστόπουλος Ιωάννης, Λέτσος Ιωάννης, Καπεράνη Σοφία, Σανιδάς Ιωάννης, Σταματόπουλος Στέλιος, Κολοκυθάς Ιωάννης, Φίλης Κων. Ακόμη υπηρέτησαν ή υπηρετούν σε διαφορετικούς τομείς (παθολογικός, χειρουργικός, εργαστηριακός και ειδικών θέσεων τομέα) ως Διευθυντές, ως Διευθυντές – Επιμελητές, ως Επιμελητές Α' και Β' κ.λ.π., οι γιατροί : (Σ.Σ.: Μερικοί απ' αυτούς αναφέρονται και πιο πάνω): Φίλης Κων., Ακριτόπουλος Ευάγγελος, Βελέντζα Γιαννούλα, Κανακίδης Παν., Κολοκυθάς Ιωάννης, Κουλούρη Βηθλεέμ, Ιεροπούλου Αλεξάνδρα, Δαφέρμου – Πρέντζα Ε., Τερζούδης Δήμος, Κουλούρης Ιωάννης, Καφετζόπουλος Αντώνιος, Μπακάρας Κων., Παπαγεωργίου Ιωάννης, Κουσίδης Άγγελος, Δεληστάθη Αικατερίνη, Παναγιωτοπούλου Κωνσταντίνα, Μουσσάς Θωμάς, Παναγοπούλου Αδ., Χατζηχάννα Γιαννούλα, Μπαρμαρούσης Μιχαήλ, Ρεμούνδος Αλέξανδρος, Μανάκης Ανδρέας, Σωτηρόπουλος Σωκράτης, Κατσαμπέλης Γεώργιος, Παπαστεργιοπούλου Λουλούδω.

22β. Δημητρίου Θ. Νάτσιου *Οι γιατροί της Λαμίας (1833-1881)*, Λαμία 1981.

Η Λαμία στο Μεσοπόλεμο

7. *Σχέσεις Γενικού και Στρατιωτικού Νοσοκομείου*: Όπως εκτενώς αναφέρεται και σε άλλο σημείο της μελέτης μας, η ύπαρξη μόνιμων και ευκαιριακών στρατιωτικών δυνάμεων στη Λαμία απαιτούσε και τη λειτουργία στρατιωτικού νοσοκομείου και τέτοιο υφίστατο και λειτουργούσε, άλλοτε αυτοτελώς και άλλοτε συστεγαζόμενο με το πολιτικό. Και στη διάρκεια του Εμφυλίου πολέμου λειτούργησε στη Λαμία το 416ο Στρατιωτικό Νοσοκομείο, στο οποίο μάλιστα υπηρετούσαν ως απεσπασμένες αδελφές νοσοκόμες, προερχόμενες απ' το Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας. Στο τέλος όμως του 1949 επειδή ελαττώθηκαν οι ανάγκες αυτού επανήλθαν στην έδρα τους. Το σχετικό έγγραφο του Στρατιωτικού Νοσοκομείου έχει ως εξής: «*Απόσπασμα της Η.Δ.Κ. της 1ης Δεκεμβρίου 1949. Ήδη λόγω ελαττώσεως των αναγκών αι απεσπασμένοι παρ' ημίν εκ του προσωπικού του Κρατικού Νοσοκομείου Α/Ν 1) Αμαλία Λυμπέρη και Αμαλία Καραγιάννη, επανέρχονται εις την έδραν τους από 2-12-1949. Το Νοσοκομείον εκφράζει την πλήρη αυτού ευαρέσκειαν εις ταύτας, διότι ηργάσθησαν εν αυτώ επί μακρόν λίαν φιλοτίμως και αποδοτικώς. Σ.Τ.Γ. 908 τη 1-12-49. Ο Διευθυντής Σκουλάς Νικ. επίτροπος*». Το τέλος του Εμφυλίου πολέμου σήμαινε και το τέλος της λειτουργίας του εν λόγω Στρατιωτικού Νοσοκομείου στη Λαμία. Για την τύχη του δεν κατόρθωσα να βρω κάτι. Μάλλον μεταφέρθηκε αλλού ή καταργήθηκε. Νοσούντες όμως στρατιωτικοί και άνδρες των Σωμάτων Ασφαλείας υπήρχαν. Έτσι από της 16ης Ιουνίου του 1950 οι πιο πάνω κατηγορίες των ασθενών νοσηλεύονται στο Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας. Πόσο δε διήρκεσε η λύση αυτή θα το δούμε πιο κάτω. Πάντως ο αριθμός των ασθενών στρατιωτικών, χωροφυλάκων και Μ.Ε.Α. ήταν μικρός. Συνήθως από 4-10 ημερησίως, ενώ η δύναμη των ασθενών του Νοσοκομείου ήταν πάνω από 100.

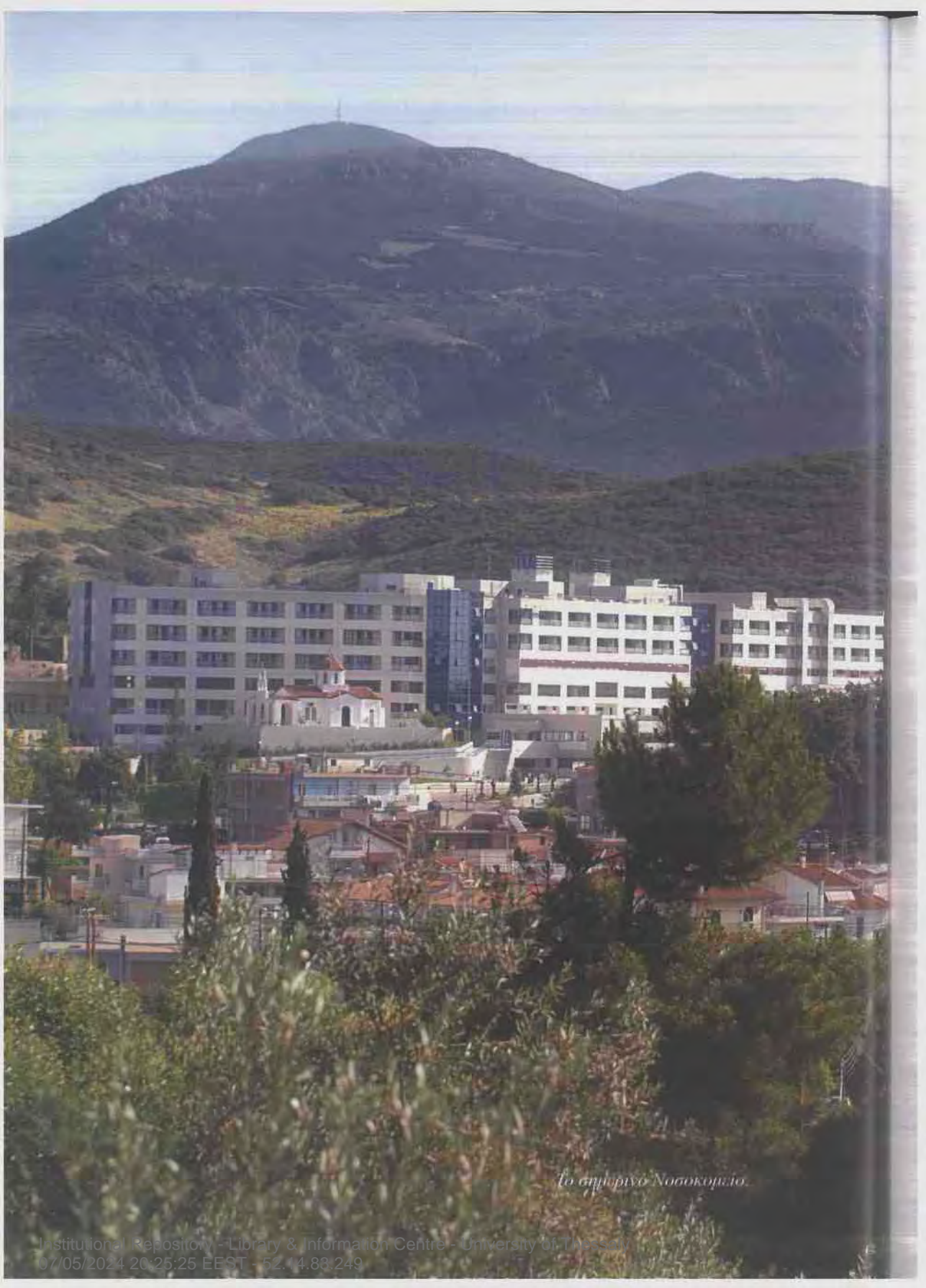
8. *Η διοίκηση του Νοσοκομείου*: Το Ίδρυμα υπαγόταν στο Υπουργείο Υγιεινής και Κοινωνικής Προνοίας το οποίο και επέπτευε, (σ.σ. Το εν λόγω Υπουργείο έχει κατά καιρούς, αλλάξει ονομασίες, αλλά πάντοτε ως αντικείμενο είχε την υγεία του ανθρώπου). Την διοίκηση ασκούσαν το Διοικητικό Συμβούλιο, του οποίου η σύνθεση κατά καιρούς ήταν ποικίλη, αλλά και διαφορετικός ο τρόπος επιλογής των μελών, και ο Διοικητικός Διευθυντής. Στις αρχές της δεύτερης Περιόδου διοικητικοί Δ/ντές του Νοσοκομείου ήταν αρχικά ο Χαρίλαος Μουσάτος, ο οποίος ήταν και στη διάρκεια της Κατοχής, αλλά τον Ιανουάριο του 1949 παρτηθή για λόγους υγείας και ανετέθη η διεύθυνση στον ιατρό Ηλία Λ. Παπαδήμα, ο οποίος και παλιότερα είχε αναλάβει τη διοίκηση αυτού. Διάδοχος του ήταν ο Δημήτριος Τσακνιάς, ο οποίος ανέλαβε καθήκοντα την 7ην Μαΐου 1949 έπειτα από απόφαση του υπουργείου Υγιεινής, η οποία είχε δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η διοίκησή του όμως υπήρξε βραχύβια, αφού στις 31 Αυγούστου του ίδιου έτους τον αντικατέστησε ο Ευθύμιος Παπαναγιώτου, έπειτα από την υπ' αριθμ. 62715/23-8-1949 απόφαση του Υπουργείου Υγιεινής. Αναπληρωτές του ήταν οι γιατροί Ζ. Ζάχος και Ηλίας Παπαδήμας. Και σχετικά με τους διοικητικούς Δ/ντές στην «*Ημερησία Διαταγή*» της 25 Μαΐου 1950 διαβάζουμε τα εξής: «*Κατόπιν της υπ' αριθμ. 45274/1950 Τηλεγραφικής Δ/γής του Υπουργείου Υγιεινής ανετέθησαν από σήμερα τα καθήκοντα Διοικητικού Διευθυντού του Γεν. Νοσοκομείου Λαμίας εις τον ιατρόν Κ. Παπαχρήστον*». Ο Κ. Παπαχρήστος αντικαταστάθηκε από τον Ηρακλή Τσακατίκα και εκείνος απ' τον Ηλία Αθανασιάδη, ο οποίος μονιμοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 1956⁽²³⁾. Πολλές φορές τους διοικητικούς Διευθυντές αναπληρούσε ο Γραμματέας του Ίδρυματος Γ. Δάντζικας, όταν εκείνοι για οποιονδήποτε λόγο δεν μπορούσαν να εκτελούν τα καθήκοντά

23. «*Ημερησία Διαταγή*» της 6ης Φεβρουαρίου 1956.

24. «*Ημερησία Διαταγή*» της 30ης Ιανουαρίου 1951.

τους. Ο Ηλίας Αθανασιάδης υπηρέτησε ως Δ/ντής του Νοσοκομείου επί δέκα χρόνια, διάδοχος του ήταν ο Σπυρίδων Αγριαντώνης, ο οποίος ανέλαβε υπηρεσία στις 11 Φεβρουαρίου 1966.

9. *Το Προσωπικόν του Νοσοκομείου*: Η «δύναμις του προσωπικού» τον Ιανουάριο μήνα του 1951 ήταν 56 άτομα. Τα ονόματα των 51 μας είναι γνωστά, αλλά δεν γνωρίζουμε την ειδικότητα όλων: 1. Βέλλιος Νικόλαος, 2. Ηλιόπουλος Κων., 3. Πεζάς Αντώνιος, 4. Καλαμάρας Βασίλειος, 5. Παπαχρήστος Κων., 6. Αργυροπούλου Κων/ία, 7. Κοτσώνη Άννα, 8. Λυμπέρη Αμαλία, 9. Κολώνια Σωτηρία, 10. Σαμαντάς Ευάγγελος, 11. Καραγιάννη Αμαλία, 12. Σπυροπούλου Καλλιόπη, 13. Ρουπουτιά Δωροθέα, 14. Γεμενή Αμαλία, 15. Τζαντζάλου Αθηνά, 16. Αναγνωστόπουλος Κων., 17. Τσόρλια Ισμήνη, 18. Μίχου Ζωή, 19. Ρίζου Αθανασία, 20. Μόσχου Αθανασία, 21. Ξυλογιάννη Αικατερίνη, 22. Γκοζίνη Ελένη, 23. Μακροπούλου Παρασκευή, 24. Φούντα Αθανασία, 25. Μουρκανάτου Ευτυχία, 26. Φαρασλή Βικτωρία, 27. Ορφανίδου Ανθή, 28. Φέκκα Γεωργία, 29. Πολίτης Βασίλειος, 30. Αλεξογιάννης Κων., 31. Κουραβάνας Στυλιανός, 32. Δροσοπούλου Ευαγγελία, 33. Σουσώνης Ιωάννης, 34. Μίχος Ευθύμιος, 35. Παπαρίσση Ελένη, 36. Κορνάρου Ασπασία, 37. Γούναρη Μαρία, 38. Δασκαλάκη Μαρία, 39. Πετρόπουλος Θεόδωρος, 40. Δάντσικας Γέωργιος, 41. Μπραούλης Ευθύμιος, 42. Ζημιανίτου Ελισάβετ, 43. Βασιλειάδου Έλλη, 44. Ζβερώνη Μαγδαληνή, 45. Γούλας Αντώνιος, 46. Αρσενίου Βασιλική, 47. Μπιτζαράκη Έλλη, 48. Κόκκινος Σπυρίδων, 49. Μπάμπαλη Παρασκευή, 50. Ματσάκου Χρύσσα 51. Μιχάτσος Κων/νος⁽²⁴⁾. Εδώ καταγράφονται τα ονόματα του Προσωπικού, όπως αυτά εμφανιζόταν στη συγκεκριμένη χρονολογία, οι μεταβολές ήταν σύνηθες φαινόμενο και το προσωπικό αργότερα ήταν περισσότερο.

Το σύγχρονο Νοσοκομείο.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ (1982-2006)

Στην τρίτη Περίοδο (1982 – 2006) λειτουργίας του «Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας» σημειώθηκαν αισθητές μεταβολές, ιδιαίτερα στον στεγαστικό τομέα με τη συγχώνευση του Σανατορίου – Νοσοκομείου Λαμίας σε ενιαίο Νοσηλευτικό Ίδρυμα υπό την επωνυμία «ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΛΑΜΙΑΣ». Τούτο συνέβη, διότι είχαν εκλείψει οι λόγοι, για τους οποίους είχε ιδρυθεί το Σανατόριο, αφού δεν υπήρχαν πλέον φυματικοί ασθενείς, με αποτέλεσμα τα «εισαγωγικά» του Σανατορίου να «κλείσουν». Η Πολιτεία, όμως, αναζήτησε και βρήκε νέους προσανατολισμούς, προς τους οποίους κατεύθυνε τα «βήματα» του ιστορικού Ιδρύματος, συγχωνεύοντάς το με το Νοσοκομείο, το οποίο ασφικτιούσε στο κεντρικό κτήριό του επί της οδού «Φλέμιγκ», (όπισθεν του Γυμναστηρίου).

Η συγχώνευση έγινε με το υπ' αριθμ. 689 Π. Δ/γμα της 20 Νοεμβρίου 1982, το οποίο έχει καταχωρισθεί στο Φ.Ε.Κ. 143 Α, 1-12-1982 και αναδημοσιεύεται εδώ αυτούσιο, επειδή παρουσιάζει ιστορικό ενδιαφέρον. Με τη συγχώνευση το Νοσοκομείο διατήρησε την επωνυμία του, αλλά για λίγο, την περιουσία του, τις οργανικές θέσεις του προσωπικού του. Με τον καινούργιο Οργανισμό οι θέσεις του προσωπικού διαρθρώθηκαν «κατά κλάδους, βαθμούς και ειδικότητες» και γενικά παρέμεινε στην ιστορία των νοσηλευτικών ιδρυμάτων ως Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας.

Με τη συγχώνευση του Σανατορίου σε ενιαίο Νοσηλευτικό Ίδρυμα, το οποίο έφερε την ονομασία «Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας» άρχισε η αποσυμφόρηση του κτηρίου επί της οδού «Φλέμιγκ» με τη μεταφορά του Παθολογικού τομέα στο «επάνω» Νοσοκομείο (πρώην Σανατόριο). Εκεί μεταφέρθηκαν και συνέχισαν να

«ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 689

Συγχώνευση του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας και του Σανατορίου Λαμίας σε ενιαίο Νοσηλευτικό Ίδρυμα υπό την επωνυμία «ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΛΑΜΙΑΣ».

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

α) Της παρ. 4 του άρθρου 6 του Ν. Δ. 2592/53 «περί οργάνωσης της Ιατρικής Αντιλήψεως» (ΦΕΚ 254 Α').

β) Των άρθρων 14 του Ν. 1266/82 «όργανα ασκήσεως της νομισματικής πιστωτικής και συναλλαγματικής πολιτικής και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 81 Α') και 15 του Π.Δ. 770/75 «περί διαρθρώσεως του Υπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως και Οργανισμού Υπηρεσιών τινων αυτού» (ΦΕΚ 248/75 Α').

γ) Του άρθρου 13 του Ν. 1232/82 «επαναφορά σε ισχύ, τροποποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων του Ν.Δ. 4352/1964 και άλλες διατάξεις».

δ) Την απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομικών 11355/12.7.82 «ανάθεση αρμοδιοτήτων στους Υφυπουργούς Οικονομικών».

2. Την 603/5.8.82 γνωμοδότηση του Συμβουλίου Επικρατείας, ύστερα από πρόταση των Υπουργών Προεδρίας Κυβερνήσεως, Υγείας και Πρόνοιας και του Υφυπουργού Οικονομικών, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1: 1. Τα Νοσηλευτικά Ίδρύματα, Γενικό

λειτουργούν: Η Παθολογική, η Πνευμονολογική, το Αντιφυματικό ιατρείο, η Καρδιολογική, η Παιδιατρική Κλινική, η Μονάδα Εμφραγμάτων, η Μονάδα Τεχνητού Νεφρού, το Μικροβιολογικό Εργαστήριο, οι Διοικητικές και Τεχνικές Υπηρεσίες. Ενώ στο «κάτω» κτήριο παρέμεινε μόνο ο Χειρουργικός Τομέας. Όλα αυτά έγιναν βεβαίως, με την προοπτική ανέγερσης νέου κτιριακού συγκροτήματος για τη στέγαση του Νοσοκομείου. Έτσι στη τρίτη Περίοδο το Νοσοκομείο, που ξεκίνησε απ' την οδό «Υψηλάντου» απ' όπου, εκδιώχθηκε απ' τους Ιταλούς, στεγάσθηκε σε χωριστά κτήρια (πλατεία «Πάρκου» το Παθολογικό, οδός «Πατρόκλου» το Χειρουργικό), επέστρεψε στην οδό «Υψηλάντου», όπου παρέμεινε επί τέσσερα χρόνια, μετεγκαταστάθηκε στο καινούργιο κτίριο (όπισθεν Γυμναστηρίου), όπου λειτούργησε επί τριάντα πέντε χρόνια, στη συνέχεια (1982) μοιράστηκε σε δύο κτήρια. Στην τρίτη, λοιπόν, Περίοδο το Νοσοκομείο στεγάζεται σε χωριστά κτήρια επί είκοσι τρία χρόνια! Απ' τα πιο πάνω αβίαστα οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι το στεγαστικό ήταν το σοβαρότερο απ' τα προβλήματα, που αντιμετώπιζε το Νοσοκομείο Λαμίας, περί του οποίου ο λόγος.

Η μετατροπή του Σανατορίου σε σύγχρονη Μονάδα του Νοσοκομείου Λαμίας: Η συγχώνευση του Νοσοκομείου με το Σανατόριο και η μεταφορά του Παθολογικού Τομέα (Παθολογική, Πνευμονολογική – Αντιφυματικό ιατρείο, Καρδιολογική, Παιδιατρική Κλινική, Μονάδα Εμφραγμάτων, Μονάδα Τεχνητού Νεφρού), όπως και η μεταφορά του Μικροβιολογικού Εργαστηρίου στο κτήριο του Σανατορίου απαιτούσαν κατάλληλο τεχνολογικό εξοπλισμό, αλλά και πρόσθετο προσωπικό. Στην τρίτη Περίοδο καθοριστική υπήρξε η συμβολή του συμπολίτη μου υπουργού Υγείας και Πρόνοιας κ. Λάμπρου Ηλ. Παπαδήμα, ο οποίος ενέταξε την μετατροπή του Σανατορίου σε σύγχρονη Μονάδα του Νοσοκομείου στο Γ' Κοινοτικό Πρόγραμμα Στήριξης (Κ.Π.Σ.), που ήταν έργο αξίας 2,7 δισ. δραχμών. Για τον ίδιο

Νοσοκομείο Λαμίας και Σανατόριο Λαμίας, Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου που υπάγονται στις διατάξεις του Ν. Δ. 2592/53 «περί οργανώσεως της Ιατρικής Αντιλήψεως», συγχωνεύονται σε ενιαίο Νοσηλευτικό Ίδρυμα που αποτελεί Ν.Π.Δ.Δ. και διέπεται από τις αυτές ως άνω διατάξεις όπως έχουν τροποποιηθεί και συμπληρωθεί μεταγενέστερα.

2. Το νέο Νοσηλευτικό Ίδρυμα που δημιουργείται από τη συγχώνευση λειτουργεί ως Γενικό Νοσοκομείο με την επωνυμία «ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΛΑΜΙΑΣ».

Άρθρο 2: Η κινητή και ακίνητη περιουσία των δύο Νοσηλευτικών Ίδρυμάτων που συγχωνεύονται περιέρχεται και ανήκει στο νέο Νομικό πρόσωπο, το οποίο υποκαθίσταται και σε όλα τα δικαιώματα και υποχρεώσεις αυτών.

Άρθρο 3: Οι θέσεις προσωπικού που προβλέπονται από τον Οργανισμό που ισχύει κατά τη δημοσίευση του Π. Δ/τος αυτού για καθένα από τα Νοσηλευτικά Ίδρύματα που συγχωνεύονται παραμένουν ως θέσεις του νέου Ιδρύματος μέχρις εκδόσεως του νέου οργανισμού αυτού, με τον οποίο ενοποιούνται και διαρθρώνονται κατά κλάδους, βαθμούς και ειδικότητες σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις.

Άρθρο 4: Μέχρις εκδόσεως του οργανισμού του με τον οποίο θα οριστεί και ο συνολικός αριθμός και η κατανομή των κλινών του το κατά το άρθρο 1 δημιουργούμενο νέο ενιαίο Ίδρυμα λειτουργεί με την οργανική διάρθρωση που προβλέπεται από τους οργανισμούς των δύο Νοσηλευτικών Ίδρυμάτων που συγχωνεύονται, συνολικής δυνάμεως 400 κλινών.

Στον Υπουργό Υγείας και Πρόνοιας, αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του Π. Δ/τος αυτού.

Αθήνα, 20 Νοεμβρίου 1982

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΑΓΑΜ. ΚΟΥΤΣΟΓΙΩΡΓΑΣ
ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΔΗΜ. ΤΣΟΒΟΛΑΣ
ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ
(Φ.Ε.Κ. 143 Α'/1-12-1982)

σκοπό και απ' τον ίδιο υπουργό διατέθηκαν 920 εκ. δρχ. δηλ. για τεχνολογικό εξοπλισμό. Ακόμη έγινε επέκταση της Μονάδος Τεχνητού Νεφρού του Νοσοκομείου με 10 μηχανήματα. Τέλος το Νοσοκομείο και τα Κέντρα Υγείας στελεχώθηκαν με 19 γιατρούς.

Οι ασθενείς στρατιωτικοί (αξιοματικοί, υπαξιωματικοί και οπλίτες) και οι αστυνομικοί (αξιοματικοί και χωροφύλακες): Σχετικά με την υγειονομική και νοσηλευτική περίθαλψη των πιο πάνω κατηγοριών ασθενών ανακεφαλαιώνουμε ενταύθα το ιστορικό: Είδαμε ότι απ' το 1841 και ως το 1940, δηλ. εκατό χρόνια λειτουργούσε στρατιωτικό νοσοκομείο, το οποίο διήλθε από ορισμένες φάσεις. Στη διάρκεια της Κατοχής οι αντιστασιακοί νοσηλεύονταν, αλλά κρυφά, στο Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας, όπως είδαμε πιο πάνω, όπου έγινε λόγος για την αντίδραση των Γερμανών. Στη διάρκεια του Εμφυλίου πολέμου λειτούργησε στη Λαμία το 416ο Στρατιωτικό Νοσοκομείο, στο οποίο μάλιστα υπηρετούσαν με απόσπαση δυο αδελφές Νοσοκόμες, όπως είδαμε πιο πάνω. Για την τύχη του νοσηλευτικού εκείνου ιδρύματος της πόλεώς μας δεν κατόρθωσα να μάθω απολύτως τίποτε. Μεταφέρθηκε ή καταργήθηκε. Απ' το 1949 ως το 1980 οι πιο πάνω κατηγορίες ασθενών νοσηλεύονταν στο Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας. Μετά το 1980 στην οικία στήλη των «Ημερησίων Διαταγών» δεν συναντώνται ονόματα ασθενών στρατιωτικών και αστυνομικών.

Ο «Οργανισμός» του Γενικού Νοσοκομείου του 1986: Η συγχώνευση του Νοσοκομείου με το Σανατόριο απαιτούσε και νέο Οργανισμό λειτουργίας του. Για το λόγο αυτό το 1986 έγινε αναμόρφωση των δυο προηγούμενων Οργανισμών ήτοι του 1965 και του 1980. Ο αναμορφωμένος και συμπληρωμένος νέος Οργανισμός είναι ρηξικέλευθος και εκφράζει τη φιλοσοφία της Πολιτείας όσον αφορά στην περίθαλψη. Έχει καταχωρισθεί στο Φ.Ε.Κ. 815 Β/25-11-1986 και αποτελείται από 17 άρθρα. Στο άρθρο 1 γίνεται λόγος για την αναμόρφωση του Οργανισμού, στο άρθρο 2 μιλάει για την νομική μορφή, ότι αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, για την επωνυμία ότι ορίζεται ως Νομαρχιακό Γενικό Νοσοκομείο και φέρει την επωνυμία «Νομαρχιακό Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας», για την έδρα ότι αυτή είναι η Λαμία και για τη σφραγίδα ότι είναι στρογγυλή στην οποία αναγράφεται σε επαλλήλους κύκλους «Ελληνική Δημοκρατία – Υπουργείο Υγείας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων – Νομαρχιακό Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας» και στη μέση το Εθνόσημο. Στο άρθρο 3 γίνεται λόγος για το σκοπό του Νοσοκομείου ότι αυτός είναι η παροχή της περίθαλψης ισότιμα για κάθε πολίτη, ανεξάρτητα από την οικονομική, κοινωνική και επαγγελματική του κατάσταση, ότι είναι η ανάπτυξη και προαγωγή της ιατρικής έρευνας και ότι είναι η εφαρμογή προγραμμάτων ειδίκευσης, συνεχούς εκπαίδευσης γιατρών, καθώς και η εκπαίδευση και επιμόρφωση λειτουργών άλλων κλάδων Υγείας. Στο άρθρο 4 μιλάει για τα έσοδα, στο 5 για τη δύναμη κρεβατιών και στο 6 για τη διάκριση των Υπηρεσιών και λέει ότι το Νοσοκομείο απαρτίζεται απ' τις υπηρεσίες: α) Ιατρική, β) Νοσηλευτική και γ) Διοικητική. Στο άρθρο 7 μιλάει για τη διάρθρωση της Ιατρικής Υπηρεσίας και λέει ότι διαρθρώνεται στους τομείς (Παθολογικός, Χειρουργικός, Εργαστηριακός), και διατομεακά τμήματα.

Στο άρθρο 8 μιλάει για τη διάρθρωση της νοσηλευτικής υπηρεσίας. Εδώ παρατηρούμε ότι στη διάρθρωση της Ιατρικής Υπηρεσίας καταργείται η παραδοσιακή «Κλινική» και καθιερώνεται πλέον ο «Τομέας», τα δε τμήματα του εργαστηριακού τομέα γίνονται περισσότερα. Στα άρθρα 9 και 10 γίνεται λόγος για τη διάρθρωση και τις αρμοδιότητες των Διοικητικών Υπηρεσιών. Στα άρθρα 11, 12 και 13 μιλάει για τη στελέχωση της Ιατρικής Υπηρεσίας, της Νοσηλευτικής και της Διοικητικής (αντίστοιχα). Στο άρθρο 14 μιλάει για τα προσόντα διορισμού κατά κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα, παραπέμποντας στην προβλεπόμενη νομοθεσία, στο άρθρο 15 μιλάει για τους προϊσταμένους των Υπηρεσιών.

Στο άρθρο 16 μιλάει για κάποια δικαιώματα (τροφή) του εφημερεύοντος προσωπικού και τη δυνατότητα σίτισης ολοκλήρου του προσωπικού του Νοσοκομείου με την καταβολή αντιτίμου. Τέλος στο άρθρο 17 αναφέρεται στις μεταβατικές Διατάξεις, που ισχύουν κατά την πρώτη εφαρμογή του Οργανισμού. Η ισχύς του Οργανισμού του 1986 διατηρήθηκε, όπως θα δούμε πιο κάτω, ως το 2006.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Το σημερινό κτηριακό συγκρότημα του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας: Η ιστορία του χώρου: Η περιοχή της «Ταράτσας», που απλώνεται στο αρκτικό σημείο της Λαμίας, δεν έχει μόνο πλούσια ιστορία, αλλά είναι και ο χώρος, ο οποίος επιλέγεται, σ' όλη τη διάρκεια της μετεπαναστατικής περιόδου, για να κτίζονται τα νοσηλευτικά ιδρύματα της πόλεως. Επομένως η «Ταράτσα» είναι ο χώρος των Νοσοκομείων: Εκεί κτίστηκε το ομώνυμο λοιμοκαθαρητήριο, όπως είδαμε πιο πάνω, στην ίδια περιοχή κτίστηκε το Σανατόριο, το οποίο λειτούργησε και ως Νοσοκομείο γενικών νοσημάτων, όπως είδαμε επίσης πιο πάνω και τώρα στο ίδιο οικοπέδο έχει κτισθεί το σημερινό μεγαλοπρεπέστατο και επιβλητικότερο κτηριακό συγκρότημα του Γενικού Νοσοκομείου της πόλεως και ελάχιστα χιλιόμετρα πιο κάτω βρισκόταν το άλλο κτήριο του Νοσοκομείου Λαμίας.

Στην ίδια περιοχή, στην προεπαναστατική περίοδο, εκεί, όπου τώρα η τοποθεσία ονομάζεται «παλιοκούλια», βρισκόταν ο «πύργος Δερβενίου»⁽¹⁵⁾, ενώ νοτιότερα απλωνόταν όχι μόνο ομώνυμο χωριό⁽¹⁶⁾, δηλ. «Ταράτσα», αλλά βρισκόταν και μουσουλμανικός τεκές⁽¹⁷⁾. Λίγο πριν από την Επανάσταση του '21 η περιοχή ολόκληρη ήταν ιδιοκτησία του Χαλίλ-μπέη και στη συνέχεια του γιου του Τεφίκ-μπέη.

Στα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια – έπειτα από αγορά⁽¹⁸⁾ – περιήλθε στην κατοχή του Πούλιου Σωτηριάδη και του Αναγνώστη Π. Ζητουνιάτη. Τμήμα της περιοχής αυτής βρέθηκε να κατέχει το 1924 ο Νικόλαος Αναγνώστου Ζητουνιάτης, ο οποίος το πούλησε προς κατοίκους της περιοχής. Η έκταση, που πουλήθηκε το 1924 και που ανερχόταν στα εβδομήντα έξη στρέμματα και ογδόντα τετραγωνικά μέτρα (76.080.00) m² κηρύχθηκε «αναγκαστικώς απαλλοτριωτέον προς τον σκοπόν ανεγέρσεως Σανατορίου», υπό τον όρον ότι «επί του ως άνω γηπέδου αξιούσι δικαιώματα κυριότητος οι Γεωρ. Κόντης, Αφοί Πανουργιά, Χριστοπούλου κλπ.». Εντός του γηπέδου (οικοπέδου) αυτού εκτάσεως (76.080.00) m², όπως είδαμε, κτίστηκε το Σανατόριο και προς το βόρειο σημείο το σημερινό Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας, δηλ. ανάμεσα στην Εθνική οδό και στο κτήριο του Σανατορίου.

* * *

Σύμφωνα με τα στοιχεία (καταχωρίζονται πιο κάτω αυτούσια), τα οποία εξέθεσε στην τελετή των εγκαινίων, την 7ην Δεκεμβρίου 2006, ο Διοικητής της Δ.Υ.ΠΕ Στερεάς Ελλάδας (Διεύθυνση Υγειονομικής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος) κ. Αθανάσιος Βλάχος και τα οποία μας

15. Συμβολαιογραφικό αρχείο Καϊλάνη Ιωάννη: Αριθμ. Συμβολαίου: 1797/1883 (Ιστορικών Αρχείων Λαμίας)

16. Rouqueville: "VOYAGE DE LA GRECE: LIVRE X, CHPITRE IV, σελ. 83.

17. Συμβολαιογραφικό αρχείο Βασιλείου Δ. Περραιβού: Αριθμ. Συμβολαίου: 8, Λαμία, 8 Ιανουαρίου 1838 (Ιστορικών Αρχείων Λαμίας).

18. Συμβολαιογραφικό αρχείο Διονυσίου Σουρμελή: Αριθμ. Συμβολαίου: 688, (1837), Αθήνα.

παρεχώρησε ευχαρίστως, σύμφωνα με τα στοιχεία λοιπόν αυτά, αλλά και άλλα, τα οποία συγκέντρωσα στην πορεία της έρευνας, η διαδικασία κατασκευής του νέου Νοσοκομείου, άρχισε το 1988 και αποπερατώθηκε το 2006. Η ανάθεση εκπόνησης της μελέτης έγινε την 27 Ιουλίου 1988, περατώθηκε δε και εγκρίθηκε την 4 Φεβρουαρίου 1997. Το έργο δημοπρατήθηκε την 17ην Ιουνίου 1997 και ανάδοχος αναδείχθηκε η εταιρεία ΑΤΕΜΚΕ. Η σύμβαση της κατασκευής υπεγράφη την 8ην Σεπτεμβρίου 1997, η οποία προέβλεπε ημερομηνία περάτωσης του έργου την 30ην Ιουλίου 2001. Το φυσικό αντικείμενο του έργου, που ήταν υποχρεωμένη να παραδώσει η εταιρεία, αφορούσε στην κατασκευή Νοσοκομείου με 300 κλίνες, του οποίου Νοσοκομείου το εμβαδόν κτηρίου ανερχόταν στα 41.400 m², εντός οικοπέδου 73.848 m², όπως είδαμε και πιο πάνω. Επίσης ήταν υποχρεωμένη να διαμορφώσει και τον περιβάλλοντα χώρο του Νοσοκομείου.

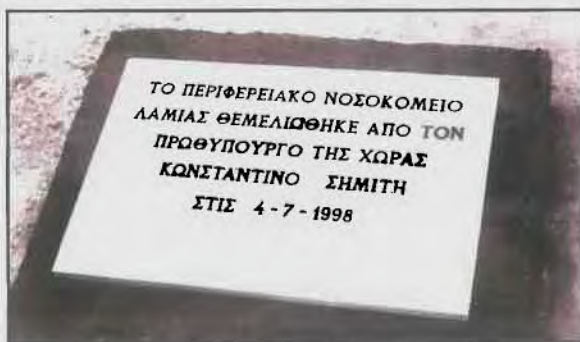
Η θεμελίωση του κτηρίου: Η κυβέρνηση του κ. Κων. Σημίτη εμπνεύστηκε και σηματοδότησε την έναρξη των εργασιών για την ανέγερση του νέου Νοσοκομείου. Ο ίδιος ως πρωθυπουργός της χώρας το θεμελίωσε στις 4 Ιουλίου 1998, ημέρα Σάββατο, και στην τελετή της θεμελίωσης ανάμεσα στα άλλα είπε και τα εξής: *«Η δυναμικότητα του είναι 400 κλίνες, ενώ ο προϋπολογισμός μαζί με το νοσοκομειακό εξοπλισμό φθάνει το 11,5 δισ. δραχ. Επίσης, είπε ότι εγκρίθηκαν πιστώσεις 22,5 εκατομμυρ. δραχ. για τον εξοπλισμό Μονάδας Εντατικής Θεραπείας και άλλων τμημάτων του υπάρχοντος Νοσοκομείου Λαμίας».* Στη θεμελίωση Υπουργός Υγείας ήταν ο κ. Κώστας Γείτονας. Μετά τη θεμελίωση ακολούθησαν δυο κατασκευαστικές φάσεις: α) Στην πρώτη φάση η εταιρεία ΑΤΕΜΚΕ, η οποία είχε κατασκευάσει το 55% περίπου του συνολικού έργου, κηρύχθηκε έκπτωτη στις 31 Δεκεμβρίου 2001. Στην πρώτη κατασκευαστική φάση έγιναν οι εκσκαφές στο χώρο της ανέγερσης του Νοσοκομείου, ακολούθησαν η διάνοιξη των θεμελίων και η θεμελίωση του κτιρίου. Στη συνέχεια κατασκευάστηκε ο σκελετός, για ν' ακολουθήσουν οι τοιχοποιίες και ορισμένα επιχρίσματα. Όπως τα παλιότερα νοσηλευτικά ιδρύματα (Ορεινό αντιφυματικό αναρρωτήριο «Αντινίτσης», Σανατόριο Λαμίας) ευτύχησαν στη διάρκεια της ανέγερσής τους να προΐστανται του υπουργείου της Υγιεινής Φθιώτες πολιτικοί (Ιωάννης Μακρόπουλος και Ευστάθιος Μαλαμίδας), έτσι και το Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας στα πρώτα βήματά του έτυχε της αμέριστης συμπαράστασης του Φθιώτη πολιτικού και συμπολίτη μας κ. Λάμπρου Ηλία Παπαδήμα, ως υπουργού Υγιεινής, αλλά και ως βουλευτού του κυβερνώντος κόμματος. β) Ακολούθησε η δεύτερη κατασκευαστική φάση, κατά την οποία επαναδημοπρατήθηκε το έργο με ανάδοχο εταιρεία την ΤΟΜΗ Α.Ε., η οποία υπέγραψε τη σύμβαση στις 13 Φεβρουαρίου 2003. Μετά την υπογραφή της σύμβασης οι εργασίες συνεχίστηκαν και το έργο αποπερατώθηκε και παραδόθηκε απ' την ανάδοχο εταιρεία σταδιακά από 20 Ιουλίου έως 25 Αυγούστου 2006. Στην πορεία της έρευνας διεπίστωσα ότι εάν κατά τα τελευταία χρόνια της κατασκευής και αποπεράτωσης του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας δεν βρισκόταν στην Ελληνική Κυβέρνηση υπουργός ή υφυπουργός Φθιώτης και εάν αυτός δεν ήταν ο σημερινός Υφυπουργός Υγείας κ. Αθανάσιος Λ. Γιαννόπουλος, όπως στην πρώτη κατασκευαστική φάση ήταν ο κ. Λ. Παπαδήμας το έργο δεν θα είχε ολοκληρωθεί ακόμη. Σχετικό είναι και το ρεπορτάζ στον τοπικό Τύπο: *«Στην τελική ευθεία βρίσκεται το σημαντικότερο έργο στον τομέα της υγείας που εκτελείται στο νομό Φθιώτιδας, σύμφωνα με δηλώσεις του υφυπουργού Υγείας Αθ. Γιαννόπουλου στη χθεσινή συνεδρίαση του Νομαρχιακού συμβουλίου. «Το Νοσοκομείο Λαμίας θα είναι έτοιμο σε πέντε μήνες», τόνισε ο υπουργός ενημερώνοντας το Νομαρχιακό Συμβούλιο για την πορεία των εργασιών και για τις εκκρεμότητες που υπάρχουν σήμερα. Ανεβάζοντας τον πήχη όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών ο κ. Γιαννόπουλος μίλησε για ένα σύγχρονο Νοσοκομείο Ευρωπαϊκών προδιαγραφών που όπως είπε θα το ζηλεύουν άλλες*

Η θεμελίωση του Νοσοκομείου απ' τον, τότε, Πρωθυπουργό της Ελλάδας κ. Κων. Σημίτη, 4 Ιουλίου 1998.

πόλεις της Ελλάδας. Χαρακτηριστικά ο υπουργός δήλωσε ότι «περάσαμε από μια μεγάλη περιπέτεια, φτάσαμε όμως σε ένα ευτυχές γεγονός». Αποφεύγοντας διακριτικά την απόδοση ευθυνών στους προκατόχους του είπε χαρακτηριστικά «ό,τι έγινε, έγινε δεν θέλω να ζύσω μνήμες του παρελθόντος». Κάνοντας ωστόσο μια ιστορική αναδρομή αναφέρθηκε στην αρχική δημοπράτηση του έργου και στη μεγάλη έκπτωση που είχε δοθεί, ενώ λίγο αργότερα απαντώντας στα ερωτήματα του επικεφαλής της μείζονος μειοψηφίας Ανδρέα Ξάνθη είπε ότι τα προβλήματα που είχαν παρουσιασθεί από το '97 στη μελέτη του έργου έχριζαν μιας διαφορετικής αντιμετώπισης από το υπουργείο Υγείας κάτι όμως, που δεν έγινε.

Σύμφωνα με τον κ. Γιαννόπουλο εντός των ημερών αναμένεται να υπογραφεί η δεύτερη συμπληρωματική σύμβαση με βάση την οποία

Η αναμνηστική πλάκα της θεμελίωσης.

αναμένεται να ολοκληρωθεί η κατασκευή του Νοσοκομείου Λαμίας. Με την προηγούμενη εργολαβία είχε εκτελεστεί το 50-60 % του έργου που αφορούσε κτηριακή υποδομή και ηλεκτρομηχανολογικό εξοπλισμό. Θέλοντας να καταδείξει πόσο γρήγορα προχώρησαν οι διαδικασίες τη χρονιά που πέρασε, ο κ. Γιαννόπουλος είπε ότι σημειώθηκε μια αλματώδης ανάπτυξη στην απορρόφηση των χρημάτων που ξεπερνά το ποσό των 10 εκ. ευρώ. Κάνοντας μια εμπειριστωμένη ενημέρωση των Νομαρχιακών Συμβούλων δεν παρέλειψε να αναφερθεί στις αστοχίες και στα προβλήματα που παρουσιάστηκαν από την προηγούμενη εργολαβία και τα οποία για να ξεπεραστούν χρειάστηκε μια titania προσπάθεια. Με βάση τα στοιχεία που παρουσίασε ο κ. Γιαννόπουλος, και τα οποία συνοδεύονταν από πλούσιο φωτογραφικό υλικό, οι κακοτεχνίες που σε πολύ μεγάλο βαθμό είχαν γίνει συντέλεσαν στο να υπάρξουν εκτροπές του αρχικού κόστους.

Το κόστος επιβάρυνε και μια διετία αχρηστίας του κτηρίου που είχε ως αποτέλεσμα τα ηλεκτρομηχανολογικά να έχουν υποστεί αρκετές βλάβες. «Πολλά από τα υλικά του έργου δεν ήταν δυνατό να χρησιμοποιηθούν, ενώ το θέμα των ενδονοσοκομειακών λοιμώξεων μας ανάγκασε να πάρουμε και άλλα μέτρα», τόνισε ο υπουργός. Ανέφερε μάλιστα σαν χαρακτηριστικό παράδειγμα την κατάσταση που επικρατούσε στα χειρουργεία. Σύμφωνα με τον κ. Γιαννόπουλο, οι πόρτες ήταν προδιαγραφών του '70 και όχι με φωτοκύτταρα όπως είναι σε όλα τα σύγχρονα Νοσοκομεία. Για την αποχέτευση των ομβρίων υδάτων δεν υπήρχε καμμία μελέτη. Επίσης δεν είχε προβλεφθεί η κατασκευή σύγχρονων λειτουργικών τμημάτων εντός του κτιρίου. Στο σημείο αυτό, ο Υπουργός έκανε λόγο για νοσοκομειολόγους κατ'επίφαση και όχι στην πραγματικότητα. Μια λαθεμένη εκτίμηση να λειτουργήσει και η Μονάδα στο Σανατόριο παράλληλα με το Νοσοκομείο των 300 κλινών δημιούργησε ένα επιπλέον πρόβλημα στα πλαίσια της προσπάθειας που έγινε για την ενοποίηση των Νοσοκομείων. Τα προβλήματα με την ύδρευση του κτηρίου που γινόταν μέσω υπόγειας πετρόκτιστης δεξαμενής που κρίθηκε ακατάλληλη αλλά και η ανάγκη επέκτασης της μελέτης εγκατάστασης φυσικού αερίου συμπλήρωναν τον κατάλογο των κακοτεχνιών στο Νοσοκομείο Λαμίας. Όλα αυτά τα προβλήματα φαίνεται να έχουν ξεπεραστεί σήμερα, γεγονός που επιτρέπει στον Υφυπουργό Υγείας Αθ. Γιαννόπουλο να δηλώνει αισιόδοξος για την ολοκλήρωση του έργου μέσα σε πέντε μήνες. Ολοκληρώνοντας την ενημέρωση ο κ. Γιαννόπουλος ευχαρίστησε όλους όσους συνέβαλαν στην υλοποίηση του έργου ακόμη και αυτούς που του άσκησαν αρνητική κριτική. Στη φάση που βρισκόμαστε σήμερα τρέχουν σε κεντρικό επίπεδο όλοι οι διαγωνισμοί για την προμήθεια του ιατρομηχανολογικού εξοπλισμού του Νοσοκομείου (μαγνητικός τομογράφος, υπερηχοτομογράφος, ψηφιακός αγγειογράφος και άλλα σύγχρονα μηχανήματα υγείας).

Πηγή: Εφημ. Λαμιακός Τύπος,
Λαμία 8 Ιουλίου 2005.

Σχετικά με το ιστορικό της ανέγερσης του νέου (σημερινού) Νοσοκομείου Λαμίας ο Διοικητής της Δ.Υ.ΠΕ. Στερεάς Ελλάδας κ. Αθανάσιος Βλάχος στα εγκαίνια της 7ης Δεκεμβρίου 2006, ως ο πλέον αρμόδιος, είπε τα εξής: «Για οικονομία χρόνου θα αποφύγω να αναφερθώ σε νοήμερα και προϋπολογισμούς, αλλά με την ανοχή σας θα επιχειρήσω μόνο μια σύντομη αναφορά στο ιστορικό κατασκευής του νέου Νοσοκομείου: Η ανάθεση εκπόνησης της μελέτης έγινε στις 29-7-1988, περατώθηκε και εγκρίθηκε στις 4-2-1997. Το έργο δημοπρατήθηκε στις 17-6-1997 με Επιβλέπουσες Αρχές την Διεύθυνση Ελέγχου Κατασκευής Έργων (ΔΕΚΕ) και την Διεύθυνση Δημοσίων Έργων (ΔΔΕ) της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και ανάδοχος αναδείχθηκε η εταιρεία ΑΤΕΜΚΕ. Η σύμβαση υπεγράφη στις 8-9-1997 με προβλεπό-

μην ημερομηνία περαίωσης του έργου στις 30-7-2001. Το φυσικό αντικείμενο του έργου αφορούσε στην κατασκευή Νοσοκομείου 300 κλινών, συνολικού εμβαδού κτιρίου 41.400 τμ σε οικόπεδο 73.848 τμ και διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου. Θεμελιώθηκε στις 4-7-1998 επί πρωθυπουργίας του κ. Κώστα Σημίτη και Υπουργού Υγείας του κ. Κώστα Γείτονα. Η ανάδοχος εταιρεία κηρύχθηκε έκπτωτη στις 3-12-2001 και ενώ είχε κατασκευάσει το 55% περίπου του συνολικού έργου. Η επαναδημοπράτηση του έργου για την ολοκλήρωση του έγινε στις 16-10-2002, ανάδοχος εταιρεία αναδείχθηκε η ΤΟΜΗ ΑΤΕ και στις 13-2-2003 υπεγράφη η σύμβαση. Το έργο, και αφού έγιναν σημαντικές παρεμβάσεις επί του αρχικού του σχεδιασμού ώστε να εξορθολογιστούν οι χώροι, να καταστεί λειτουργικότερο το Νοσοκομείο αλλά και να δημιουργηθούν νέες μονάδες και τμήματα, παραδόθηκε από την ανάδοχο εταιρεία διοικητικά και σε λειτουργία σταδιακά από 20 Ιουλίου 2006 έως 25 Αυγούστου 2006 περίπου. Αντίστοιχα, σταδιακά έγινε και η μεταφορά των κλινικών, τμημάτων και εργαστηρίων, η οποία ολοκληρώθηκε στις 9 Σεπτεμβρίου 2006 χωρίς κανένα πρόβλημα. Όπως προανέφερα, στο νέο Νοσοκομείο μεταφέρθηκε το σύνολο των κλινικών, τμημάτων και εργαστηρίων των δύο (2) παλαιών συγκροτημάτων, πλην της Μονάδας Τεχνητού Νεφρού και της Διοικητικής Υπηρεσίας. Και τούτο διότι, από την μελέτη κατασκευής του νέου κτηριακού συγκροτήματος και την χωροταξική κατανομή των τμημάτων, δεν προβλεπόταν κατασκευή MTN αλλά παραμονή αυτής, όπως και άλλων τμημάτων, στο παλαιό κτήριο του Σανατορίου, που διασυνδέεται όμως λειτουργικά με το νέο κτήριο. Είχε μάλιστα εκπονηθεί και υποβληθεί στο ΥΥΚΑ μελέτη στατικής θωράκισης και ανακατασκευής του κτιρίου του Σανατορίου και ένταξη του στο νέο συγκρότημα. Για την μετεγκατάσταση και την περαιτέρω επέκταση της MTN αλλά και για την δημιουργία του Νεφρολογικού Τμήματος που προβλέπει ο νέος Οργανισμός, εκτιμήθηκε ως προσφορότερη λύση η προσθήκη νέα πτέρυγας στον προβλεπόμενο από την αρχική μελέτη χώρο κατασκευής του αμφιθεάτρου. Η νέα πτέρυγα, η οποία θα είναι σε πλήρη λειτουργική διασύνδεση με το νέο κτήριο, θα περιλαμβάνει αμφιθέατρο, επιστημονική βιβλιοθήκη, MTN και Νεφρολογικό Τμήμα με δυνατότητα, παράλληλα, μελλοντικής κατασκευής και ορόφου. Ήδη έχει συνταχθεί η προμελέτη και σήμερα βρισκόμαστε στο στάδιο εκπόνησης της μελέτης. Εφόσον όλα εξελιχθούν σύμφωνα με τον σχεδιασμό μας, η MTN σε δύο χρόνια θα είναι έτοιμη. Ευνόητο, βεβαίως, είναι ότι άμεσα θα γίνουν παρεμβάσεις εξωραϊσμού στην ήδη λειτουργούσα Μονάδα. Οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους τους συνεργάτες μου και ιδιαίτερα στον Αντριπρόεδρο ΔΣ της Δ.Υ.Π.Ε κ. Γεώργιο Νερολή, σε όλο το προσωπικό του Νοσοκομείου και της Δ.Υ.Π.Ε. Στερεάς Ελλάδας, που ενστερνίστηκαν το κοινό μας όραμα, το όραμα που εδράζεται στο τετράπτυχο «φαντασία, εμπνευση, όρεξη, μεράκι» και ομολογουμένως με αυταπάρνηση έδωσαν και δίνουν καθημερινά τον αγώνα τους για να λειτουργήσουμε το Νοσοκομείο, αποδεικνύοντας έτσι την οικοδόμηση μιας αξιόπιστης διοικητικής μηχανής και μιας δημοσιοϋπαλληλίας ικανής να ανταποκριθεί στις σύγχρονες προκλήσεις. Οφείλω, επίσης, να ευχαριστήσω όλες τις Διοικήσεις του Νοσοκομείου, από την εποχή ακόμη εκπόνησης της μελέτης μέχρι και την ολοκλήρωση του έργου, ιδιαίτερα δε τον νυν Διοικητή, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και τα Διευθυντικά Στελέχη του Νοσοκομείου σήμερα για τις προσπάθειές τους και την άριστη συνεργασία μας. Ξεχωριστά, όμως, θέλω να επισημάνω και να εξάρω την καθοριστική συμβολή του παρισταμένου Υφυπουργού Υγείας κ. Αθανάσιου Γιαννόπουλου στην αποπεράτωση, λειτουργία και έγκριση του Οργανισμού του Νοσοκομείου. Ακόμα ηχεί στα αυτιά μου η δήλωσή του «Είναι προσωπικό στοίχημα για μένα η λειτουργία του Νοσοκομείου» και σήμερα εδώ καταγράφεται και καταξιώνεται όχι ως απλή δήλωση προθέσεων αλλά ως συνειδητή στράτευση και δέσμευση στην υλοποίηση συγκεκριμένων δράσεων. Προσεγγίζοντας ο κ. Υφυπουργός ένα ζήτημα αιχμής με τεράστια κοινω-

νική σημασία (όπως είναι η ανέγερση ενός νέου, σύγχρονου Νοσοκομείου) με κουλτούρα δημιουργικά συνθετική και σταθερά διεκδικητική, έχοντας την πεποίθηση ότι η θεώρηση αυτή έχει υψηλή προστιθέμενη αξία για τους χρήστες των υπηρεσιών υγείας, και υιοθετώντας την άποψη ότι στην πολιτική καθένας μεταφέρει στο σήμερα τα βάρη ή τις δάφνες του χθες, απέδειξε ότι η σοβαρότητα και η συνέπεια λόγων και έργων δεν αποτελεί πλέον ζητούμενο αλλά κεκτημένο».

Ο Οργανισμός του 2006 («Απόφαση: Αριθμ. Υ4α/77290/05): Είναι ο πληρέστερος και εκτενέστερος έως τώρα, ο Οργανισμός λειτουργίας και διοίκησης του Νοσοκομείου και στηρίζεται, κυρίως, στις διατάξεις του ν.δ. 2592/1953 «Περί οργανώσεως της Ιατρικής Αντιλήψεως»(Φ.Ε.Κ. 254/Α'/18-9-1953), για το οποίο ν.δ. έγινε εκτενής λόγος πιο πάνω, και στον ν. 3329/2005 (Φ.Ε.Κ. 81Α/4-4-2005). Αποτελείται από 22 άρθρα (εκτενέστερος όλων των προηγούμενων) και εκφράζει για άλλη μια φορά τη φιλοσοφία της Πολιτείας όσον αφορά στην περίθαλψη και στο κράτος της κοινωνικής πρόνοιας, αλλά και συμβάλλει την εύρυθμη λειτουργία ενός τόσο μεγάλου Νοσηλευτικού Ιδρύματος. Με τον εν λόγω Οργανισμό νομοθετούνται αλλαγές, που έχουν σημειωθεί στην ονομασία, τη διοίκηση, την επάνδρωση και γενικά τη λειτουργία του Ιδρύματος. Έχει καταχωρισθεί στο Φ.Ε.Κ. 1104 Β'/11-8-2005. Στο άρθρο 1 γίνεται λόγος για τη νομική μορφή, την επωνυμία, την έδρα και τη σφραγίδα. Εδώ παρατηρούμε ότι ως Ν.Π.Δ.Δ. υπόκειται στον έλεγχο και την εποπτεία του Διοικητή της Υγειονομικής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος, όπως έχει διαιρεθεί η Επικράτεια με τον ν. 3329/2005 (σ.σ. Σε Υγειονομικές Περιφέρειες είχε διαιρεθεί η Επικράτεια το 1953 με το Β.Δ. 2592 «Περί οργανώσεως της Ιατρικής αντιλήψεως». Δηλαδή επανέρχεται σε ισχύ ο νόμος του έτους εκείνου). Η υγειονομική διαίρεση της χώρας αποτυπώνεται και στη σφραγίδα. Ακόμη με το ίδιο άρθρο το Ίδρυμα δεν είναι Περιφερειακό, αλλά απλώς Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας. Στο άρθρο 2 αναφέρεται ο σκοπός του Νοσοκομείου, όπου μεταξύ άλλων λέει ότι: «Η φροντίδα υγείας παρέχεται ισότιμα σε κάθε άτομο ανεξάρτητα από την οικονομική, κοινωνική και επαγγελματική του κατάσταση σύμφωνα με τους κανόνες του Εθνικού Συστήματος Υγείας και της Κοινωνικής Ασφάλισης». Το εν λόγω άρθρο απηχεί την αντίληψη της Πολιτείας για την κοινωνική πρόνοια. Ακόμη στο άρθρο 2 αναφέρονται και άλλοι σκοποί του Νοσοκομείου (ειδίκευση, εκπαίδευση, επιμόρφωση ιατρών, νοσηλευτών κ.λπ).

Το άρθρο 3 κάνει λόγο για τα όργανα της Διοίκησης, το 4 για τον αριθμό των οργανικών κλινών και το 5 για τη διάκριση των Υπηρεσιών. Τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 μιλούν για τη διάρθρωση των Υπηρεσιών (Ιατρικής, Νοσηλευτικής, Διοικητικής – Οικονομικής και Τεχνικής – Ξενοδοχειακής) αντίστοιχα. Οι πιο πάνω Υπηρεσίες είναι Διευθύνσεις και διαρθρώνονται σε τμήματα. Τα άρθρα: 10, 11, 12 και 13 μιλούν για τις αρμοδιότητες των πιο πάνω Υπηρεσιών και πάλι αντίστοιχα. Στη διάκριση των Υπηρεσιών εκτός απ' τις υπηρεσίες (Ιατρική, Νοσηλευτική, Διοικητική – Οικονομική, Τεχνική – Ξενοδοχειακή) το Νοσοκομείο απαρτίζεται και από Αυτοτελή Τμήματα και Ειδικό Γραφείο. Στα άρθρα, λοιπόν, 14, 15, 16 και 17 καταχωρίζονται οι αρμοδιότητες των Αυτοτελών Τμημάτων και του Ειδικού Γραφείου. Το άρθρο 18 μιλάει για τις θέσεις του Προσωπικού (Κατηγορία ειδικών θέσεων, θέσεις ιατρικής υπηρεσίας, νοσηλευτικής, διοικητικής, θέση με σχέση έμμισθης εντολής και τεχνικής – ξενοδοχειακής υπηρεσίας). Στο άρθρο 19 γίνεται λόγος για τα προσόντα διορισμού του προσωπικού του Νοσοκομείου, παραπέμποντας στη σχετική νομοθεσία. Το άρθρο 20 αναφέρεται στους προϋσταμένους των Υπηρεσιών, το 21 στα έσοδα του Ιδρύματος και τέλος στο 22 γίνεται λόγος για προηγούμενες αποφάσεις, οι οποίες καταργούνται και οι οποίες δεν είναι λίγες.

(Στη συνέχεια θα καταχωρισθεί το «χρονικό» των εγκαινίων λειτουργίας, θα δημοσιευθούν Γενικές πληροφορίες και κανονισμοί, θα καταχωρισθεί η οργανωτική δομή ανά όροφο και πλή-

ρης κατάλογος των Διοικητικών και Τεχνικών Υπηρεσιών αυτού. Τέλος θα καταχωρισθεί (παραστατικώς) η ανά όροφο οργανωτική δομή του Ιδρύματος, όπως αποτυπώνεται στο φυλλάδιο, που κυκλοφόρησε την ημέρα των εγκαινίων, με τίτλο «ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΛΑΜΙΑΣ, ΛΑΜΙΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2006».)

* * *

Το χρονικό των εγκαινίων: Στις 7 Δεκεμβρίου 2006, ημέρα Πέμπτη, τις απογευματινές ώρες, τελέστηκαν τα εγκαινία λειτουργίας του νέου Νοσοκομείου Λαμίας, όπου παραβρέθηκαν επίσημοι, το προσωπικό αυτού και πλήθος κόσμου. (Στη συνέχεια δημοσιεύεται εκτενές κείμενο και φωτογραφικό αρχειακό υλικό απ' την τελετή των εγκαινίων): «Ιστορική χαρακτηρίστηκε η χθεσινή ημέρα όχι μόνο για το Νομό Φθιώτιδας αλλά για ολόκληρη την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας. Μετά από πολλά χρόνια αναμονής και έντονων προσδοκιών το νέο Νοσοκομείο Λαμίας παραδόθηκε και επίσημα πλέον στους πολίτες, αναζωπυρώνοντας τις ελπίδες όλων για την παροχή καλύτερων και ποιοτικότερων υπηρεσιών υγείας.

Κόβοντας την κορδέλα των εγκαινίων ο υπουργός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης Δημ. Αβραμόπουλος αλλά και αρμόδιος υφυπουργός Αθ. Γιαννόπουλος τόνισαν ότι με την ολοκλήρωση και λειτουργία του μεγαλόπρουσ αυτού έργου γίνεται ένα σημαντικό άλμα πολιτισμού, ανάπτυξης και προόδου. Αναφερόμενος στο σπουδαίο αυτό έργο ο υπουργός Υγείας Δημ. Αβραμόπουλος, εξέφρασε την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι ένα όνειρο πολλών ετών και πολλών γενεών έλαβε σάρκα και οστά, ενώ παράλληλα διαβεβαίωσε τους πολιτικούς παράγοντες αλλά και τους κατοίκους της περιοχής ότι το έργο προς την κοινωνία δεν πρόκειται να σταματήσει. «Οι κυβερνήσεις που πέρασαν σηματοδότησαν το ξεκίνημα του έργου αυτού, οι κυβερνήσεις που προηγήθηκαν το συνέχισαν και η κυβέρνηση του Κ. Καραμανλή επισφράγισε αυτό το έργο πνοής για την πόλη της Λαμίας, το οποίο θα ξεπεράσει τα όρια της υγείας και θα καλύψει και άλλους τομείς» υπογράμμισε ο κ. Αβραμόπουλος κατά τη διάρκεια της ομιλίας του, ενώ αναφερόμενος στις μεγάλες αλλαγές που δρομολογούνται στο χώρο της υγείας, πρόσθεσε: «Η χώρα μας διανύει μία ενδιαφέρουσα περίοδο και κατά την περίοδο αυτή καλείται να βγει μπροστά με αξιοσύνη. Στον τομέα της υγείας τα χρόνια που πέρασαν έγιναν σημαντικά βήματα, ωστόσο θα πρέπει να γίνει σε όλους γνωστό ότι διαθέτουμε τους καλύτερους γιατρούς στον κόσμο αλλά και το καλύτερο νοσηλευτικό προσωπικό».

Στο σημείο αυτό ο αρμόδιος υπουργός αναφέρθηκε γενικότερα στις υποδομές υγείας που υπάρχουν στη χώρα μας, επισημαίνοντας ότι σε ορισμένες περιοχές υπάρχουν Νοσοκομεία που μας γυρίζουν στον προηγούμενο αιώνα, ωστόσο έκρινε ότι τα Νοσοκομεία αυτά θα δώσουν σύντομα τη θέση τους σε Νοσοκομεία σαν αυτό της Λαμίας αρκεί να υπάρξει επιμονή και στρατηγική. «Θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε τον ορίζοντα και να προχωρήσουμε ομόψυχα μπροστά» τόνισε χαρακτηριστικά ο κ. Αβραμόπουλος.

Κατά τη διάρκεια της ομιλίας του ο υπουργός Υγείας δεν παρέλειψε να αναφερθεί και στις προοπτικές ανάπτυξης που ανοίγονται για την περιοχή μας μέσα από την εκμετάλλευση των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων. «Η Φθιώτιδα μπορεί να ελπίζει σε ένα καλύτερο μέλλον διότι το έργο αυτό θα συνοδευτεί και από άλλα ανάλογα έργα. Επιπλέον τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει είναι πολλά και οι δυνατότητες μεγάλες» υπογράμμισε ο κ. Αβραμόπουλος, ενώ κόβοντας την κορδέλα των εγκαινίων ευχήθηκε το έργο αυτό να ανταποκριθεί στις ανάγκες της κοινωνίας. Υπερήφανος για το ότι η πόλη της Λαμίας και η Περιφέρεια γενικότερα διαθέτουν μία από τις πιο σύγχρονες υποδομές στο χώρο της υγείας αισθάνθηκε ο υφυπουργός Υγείας Αθ. Γιαννόπουλος κατά την χθεσινή τελετή των εγκαινίων. Ο κ. Γιαννόπουλος αφού χαρακτήρισε το νέο Νοσοκομείο Λαμίας πραγματικό στολίδι, υπογράμμισε ότι δεν έχει να ζηλέψει τίποτα από τα

Από τα εγκαίνια της 7ης Δεκεμβρίου 2006.

Δημ. Μπριάννης, Αθ. Βλάχος, Αθ. Γιαννόπουλος, Δημ. Αβραμόπουλος, Γ. Κωνσταντόπουλος.

Ο Υπουργός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης κ. Δημήτρης Αβραμόπουλος

Ο συμπολίτης μας Υφυπουργός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης κ. Αθανάσιος Γιαννόπουλος

Ο Υπουργός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης κ. Δημ. Αβραμόπουλος εγκαινιάζει τη λειτουργία του Νοσοκομείου.

Νοσοκομεία της Αθήνας.

«Είμαστε πραγματικά ευτυχείς που η Περιφέρεια διαθέτει τέτοιες υποδομές» τόνισε ο κ. Γιαννόπουλος, εκφράζοντας παράλληλα την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι *«από σήμερα το Νοσοκομείο Λαμίας καθιερώνεται ανάμεσα στις μεγάλες νοσοκομειακές μονάδες, γεγονός που προοιωνίζει ότι θα έχει ένα λαμπρό μέλλον δεδομένου ότι με τη λειτουργία του αλλάζει εντελώς η φιλοσοφία που επικρατούσε μέχρι τώρα αφού προχωράμε και στην ανάπτυξη νέων γνωστικών αντικειμένων μέσα από τη δημιουργία νέων τμημάτων»*, πρόσθεσε ο αρμόδιος υφυπουργός. Στο σημείο αυτό ο κ. Γιαννόπουλος δεν παρέλειψε να τονίσει ιδιαίτερα και το γεγονός ότι με τη λειτουργία του νέου Νοσοκομείου Λαμίας θα σταματήσει η εσωτερική μετανάστευση που παρατηρείται, δεδομένου ότι οι πολίτες της περιοχής μας θα τυχάνουν της παροχής καλύτερων υπηρεσιών υγείας παραμένοντας στον τόπο τους.

Ολοκληρώνοντας την ομιλία του ο υφυπουργός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης Αθ. Γιαννόπουλος αφού έκανε μία σύντομη ιστορική αναδρομή γύρω από την κατασκευή και λειτουργία του νέου Νοσοκομείου Λαμίας, ευχαρίστησε θερμά όλους όσοι συνέβαλαν στη δημιουργία του ακόμη και τους δύσπιστους που όπως είπε έκαναν καλόπιστη κριτική οδηγώντας με αυτόν τον τρόπο τους υπευθύνους να βελτιώσουν τις επιδόσεις του, ενώ παράλληλα ζήτησε από τον κ. Αβραμόπουλο να προχωρήσει στη διευθέτηση οποιασδήποτε εκκρεμότητας υπάρχει.

Εξόχως ιστορική για την πόλη μας χαρακτήρισε την χθεσινή ημέρα ο Διοικητής του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας Δημ. Μπριάννης. Σε σύντομο χαιρετισμό που απηύθυνε αφού χαρακτήρισε το νέο Νοσοκομείο Λαμίας στολίδι και καμάρι για την Φθιώτικη πρωτεύουσα τόνισε ότι η λειτουργία του αποτελεί την αρχή για τη δημιουργία μίας ασφαλούς ασπίδας για την κάλυψη υψηλών υπηρεσιών υγείας. Παράλληλα, αφού ζήτησε την επαγρύπνηση όλων για την συνεχή ανανέωση και αναβάθμιση του νέου αυτού Νοσοκομείου κάλεσε όλους να ξεπεράσουν τις νοοτροπίες του παρελθόντος. *«Απαιτείται από όλους να αφήσουμε ότι άχρηστο και ανώφελο υπήρξε κατά το παρελθόν σε νοοτροπίες και συμπεριφορές»* τόνισε χαρακτηριστικά ο κ. Μπριάννης.

Υγειονομικό στολίδι για τη χώρα χαρακτήρισε το νέο Νοσοκομείο Λαμίας ο Διοικητής της Δ.Υ.ΠΕ. Στερεάς Ελλάδας Αθ. Βλάχος, εκφράζοντας παράλληλα την πεποίθηση ότι οι πολίτες της Φθιώτιδας

Ο κ. Αθανάσιος Βλάχος.

θα νιώθουν υπερήφανοι που ένα όνειρο ετών έγινε πραγματικότητα. Παράλληλα ο κ. Βλάχος έκρινε ότι το νέο Νοσοκομείο Λαμίας θα αποτελέσει τη ναυαρχίδα των υγειονομικών υπηρεσιών της Δ.Υ.ΠΕ Στερεάς Ελλάδας καθώς ο ρόλος του θα είναι αρκετά σημαντικός στην παροχή ποιοτικότερων και πιο αναβαθμισμένων υπηρεσιών υγείας. Ο Διοικητής της Δ.Υ.ΠΕ Στερεάς Ελλάδας συνέχισε την ομιλία του κάνοντας μία σύντομη αναδρομή της κατασκευής του νέου αυτού Νοσοκομείου. (Τμήμα της ομιλίας του καταχωρίζεται πιο πάνω).

«Παρών» στη μεγάλη αυτή στιγμή για τη Φθιώτιδα ήταν ο υφυπουργός Υγείας Γ. Κωνσταντόπουλος, οι Βουλευτές του Νομού Λ. Παπαδήμας, Τ. Αντωνίου, Ηλ. Καλλιώρας και Νικ. Σταυρογιάννης, ο γ.γ. της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας Αθ. Σκορδάς, ο Νομάρχης Φθιώτιδας Αθ. Χειμάρας, ο γ.γ. Εκπαίδευσης Ενηλίκων Κ. Τσαμαδιάς, ο εκπρόσωπος του πολιτικού γραφείου του

Πρωθυπουργού Κ. Σταϊκούρας, οι πρώην Βουλευτές Ευαγ. Στάικος και Φρ. Τσαγκάρης, οι πρώην γ.γ. της Περιφέρειας Π. Πολυχρονίου και Βασ. Έξαρχος, Δήμαρχοι της Φθιώτιδας, εκπρόσωποι φορέων και πλήθος κόσμου, ενώ την τελετή ευλόγησε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φθιώτιδας κ. Νικόλαος.»

Πηγή: Εφημ. *Λαμιακός Τύπος*, φ. 18738, Λαμία, 8 Δεκεμβρίου 2006.

Οι διοικήσεις του Ιδρύματος

Όπως αναφέρουμε και σε άλλο σημείο του βιβλίου το Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας είχε τα Διοικητικά Συμβούλια, που ήταν διορισμένα και τους Διοικητικούς Διευθυντές, οι οποίοι ήταν υπάλληλοι του Νοσοκομείου. Αρχικά οι επικεφαλής των Διοικητικών Συμβουλίων λέγονταν πρόεδροι και τα τελευταία χρόνια Διοικητές, ενώ οι άλλοι οι μόνιμοι υπάλληλοι, λέγονταν Διοικητικοί Διευθυντές. Διοικητικούς Διευθυντές είδαμε στις προηγούμενες σελίδες. Παλιότερα ακόμη διοικητές του Νοσοκομείου ήταν αρχικά οι αιέμηστοι: Παλασιόπουλος Ιωάννης και Μουντούρης Νικόλαος, γιατροί στο επάγγελμα και Δήμαρχοι Λαμιέων. Στη διάρκεια της 7ετίας διοικητές ήταν οι συντα-

*Ο διοικητής του Νοσοκομείου
κ. Δημήτρης Κων. Μπριάννης.*

Επίσημοι μετά την τέλεση των εγκαινίων και... photoreporters.

ξιούχοι στρατιωτικοί: Κακαράς Νικόλαος και Σουλιώτης Βασίλειος. Αργότερα Διοικητές ήταν: Ο γιατρος Κωνσταντίνος Τσεκούρας, ο Λάμπρου Ιωάννης και εκείνος γιατρός, ο Κεραμίδας Στέφανος δικηγόρος κ.α. Από το 1987 και έως τώρα Διοικητικοί Διευθυντές ήταν: ο Βουρεξάκης, η Φωτεινή Ψυχογιού, η Κωνσταντίνα Σπυρίδωνος και τώρα Διοικητικός Διευθυντής είναι η κ. Βαγιούλα Μπούκα, όπως αναφέρεται και πιο κάτω Πρόεδροι των Διοικητικών Συμβουλίων μετά το 1980 ήταν οι: Στέργιος Κεραμίδας, Δημ. Πρέντζας, Γεώργιος Θωμόπουλος, Κων. Πολύζος, Παπαλέξης Α., Τσαπρούνης Γεώργιος, Λάιος Ταξιάρχης, Νούσιας Αθανάσιος και πάλι Δημ. Πρέντζας. Οι πρόεδροι των Δ.Σ. τώρα ονομάζονται Διοικητές, όπως είδαμε πιο πάνω. Τέτοιοι Διοικητές στα τελευταία χρόνια ήταν οι: Περικλής Παπαδόπουλος, Γεώργιος Κουτλέλος και ο σημερινός Διοικητής κ. Δημήτριος Κων. Μπριάννης, δικηγόρος. Υποδιοικητής είναι ο κ. Κ. Γκούζιας. Δεν θελήσαμε να καταπονήσουμε τους αναγνώστες μας με την παράθεση ονομάτων προέδρων και μελών Διοικητικών Συμβουλίων και γι' αυτό αναφερθήκαμε μόνο στους νεωτέρους.

Το σημερινό προσωπικό του Νοσοκομείου

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, (ημερομηνία αποτύπωσης 31-12-2006), τα οποία μας παρεχώρησε πρόθυμα η προϊστάμενη του τμήματος Προσωπικού κ. Λίτσα (Ευαγγελία) Καψάλη – Γεωργαντά, το προσωπικό του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας ανέρχεται στα εξακόσια ενενήντα πέντε (695) άτομα. Εκ των οποίων: 1) Ιατρικό προσωπικό: 124 (Διευθυντές 15, Επιμελητές Α' 19, Επιμελητές Β' 33, ειδικευόμενοι 42 και επικουρικοί 15), 2) Νοσηλευτικό Προσωπικό: 332 άτομα, 3) Επιστημονικό: 14, 4) Παραϊατρικό: 43, 5) διοικητικό: 67, 6) Τεχνικό υποστηρικτικό: 48 και 7) λοιπό: 67 άτομα.

Αποτύπωση Δεκέμβριος 2008: Συνολικό προσωπικό Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας και Κέντρου Υγείας: 1014 άτομα:

1. Κέντρα Υγείας : 254 άτομα, 2. Ιατρικό : (Διευθυντές-14, Επιμελητές Α'- 22, Επιμελητές Β'-35, Ειδικευόμενοι-65, Επικουρικοί-10), 3. Διοικητικοί-68, 4. Νοσηλευτικό-340, 5. Τεχνικό-45, 6. Επισημονικό-8, 7. Παραϊατρικό-36, 8. Λοιποί-371

Σωματείο εργαζομένων

Εργαζόμενοι στο Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας το 1983 ίδρυσαν σωματείο με την επωνυμία: «*Σωματείο Εργαζομένων Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας*», το οποίο διευρύνθηκε με τη δημιουργία των «Κέντρων Υγείας» και τώρα ονομάζεται: «*Σωματείο Εργαζομένων Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας και Κέντρων Υγείας Νομού Φθιώτιδος*». Ο αριθμός των μελών του υπερβαίνει τα εννιακόσια (900) και είναι το μεγαλύτερο σωματείο εργαζομένων στο Νομό Φθιώτιδος και ένα απ' τα μεγαλύτερα στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος. Σκοπός του Σωματείου είναι η υπεράσπιση των συμφερόντων των εργαζομένων. Ανάμεσα στις άλλες δραστηριότητές του έχει δημιουργήσει και Ταμείο Αλληλεγγύης.

Προοπτική.

Προβλέπεται προσθήκη νέας πτέρυγας όπου θα στεγαστούν: α) Αμφιθέατρο, β) Επιστημονική βιβλιοθήκη και γ) Μονάδα Τεχνητού Νεφρού. Ακόμη προβλέπεται προσθήκη β' ορόφου όπου θα στεγαστεί Νοσηλευτική Μονάδα 22 κλινών. Επίσης ανατέθηκε εκπόνηση Τεχνικής μελέτης για τη βελτίωση και μελλοντική χρήση του παλιού κτιρίου του Σανατορίου, όπως και χώροι στέγασης των κρατούμενων ασθενών.

Ο Ι. Ναός του Αγίου Νεκταρίου:

Είναι νεότερος και σύγχρονος ναός και κτίστηκε το 1954 με την πρωτοβουλία των διοικήσεων του Νοσοκομείου Λαμίας (Σανατορίου), όπου και ευρίσκεται. Είναι ναός ιδρύματος και σκοπό έχει να εξυπηρετεί τις θρησκευτικές ανάγκες των νοσηλευόμενων και των συνοδών αυτών, αφού αρκετοί νοσηλεύτηκαν στο Σανατόριο της πόλης απ' την ίδρυσή του ως τώρα και περισσότεροι μετά την μετατροπή του σε Γενικό Νομαρχιακό Νοσοκομείο. Είναι μικρός ναός, ρυθμού βασιλικής, κεραμοσκεπής, όπου τελούνται πλην της Θείας Ευχαριστίας και άλλα μυστήρια. Ο Άγιος Νεκτάριος, στον οποίο έχει καθιερωθεί ο ναός, υπηρέτησε στην Μητρόπολη Φθιώτιδας ως ιεροκήρυκας επί έξι μήνες (Οκτώβριος 1893- Μάρτιος 1894). Πρόσφατα το εκκλησάκι των Αγίων Αναργύρων μεταφέρθηκε από το «κάτω» στο «πάνω» Νοσοκομείο. Πρόσφατα έγινε γενική ανακαίνιση και θωράκιση. Θα ακολουθήσουν τοιχογραφίες και άλλα.

Κέντρα Υγείας και Περιφερειακά ιατρεία:

Σήμερα υπάγονται στο Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας πέντε Κέντρα Υγείας (Αμφικλειας, Αταλάντης, Δομοκού, Μακρακώμης, Στυλίδας) και σαράντα Περιφερειακά ιατρεία.

Το σημερινό Νοσοκομείο ονομάζεται ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΛΑΜΙΑΣ, και ανήκει στη 5η Υγειονομική Περιφέρεια Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας.

Η δαπάνη ανέγερσης:

Η δαπάνη για τις έως τώρα εργασίες του Νοσοκομείου ξεπέρασαν τα 32 εκατ. ευρώ.

O.L.N. του Αγ. Νεκταρίου

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΦΥΛΑΞΗΣ
**ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ
ΛΑΜΙΑΣ**
ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΕΓΕΡΣΗΣ ΝΕΟΥ
ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ 400 ΚΑΜΒΩΝ ΚΑΙ
ΕΠΙΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΤΟΥΣ ΚΕΝΤΡΟΥ

Σ Υ Μ Π Ρ Α Σ Η
Γ Ρ Α Φ Ε Ι Ω Ν Μ Ε Λ Ε Τ Ω Ν

1. ΠΡΩΤΗ ΣΧΕΔΙΟΤΗΤΑ & ΔΑ ΕΣ
2. ΜΟΛΟΦΗΣ
ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ - ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ Ε.Ε.

Άποψη του σημερινού Νοσοκομείου.

Τέσσερες πολιτικοί της Φθιώτιδας, οι οποίοι έχουν συνδέσει το όνομά τους με τα νοσηλευτικά ιδρύματα της περιοχής μας στα τελευταία ογδόντα χρόνια ως υφυπουργοί και υπουργοί Υγείας (κατά χρονολογική σειρά):

*Ιωάννης Γρ. Μακρόπουλος
(1884-1954)*

*Ευστάθιος Γ. Μαλαμίδας
(1896-1963)*

*Λάμπρος Ηλ. Παπαδήμας
(1939)*

*Αθανάσιος Α. Γιαννόπουλος
(1946)*

Η ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΣΤΟ ΝΕΟ ΚΤΙΡΙΟ

Για την μετεγκατάσταση του Νοσοκομείου στο νέο κτίριο χρειάστηκε να εργαστούν διάφορα συνεργεία και για το λόγο αυτό ο διοικητής του κ. Δημήτριος Κων. Μπριάννης έλαβε μια σειρά αποφάσεων με τις οποίες όρισε υπαλλήλους ως συντονιστικά όργανα.

Πιο κάτω δημοσιεύονται οι αποφάσεις αυτές:

ΛΑΜΙΑ 08/06/2006
ΑΡΙΘΜ. ΠΡΩΤ.: Σ/13685

Απόφαση

Ορισμός υπαλλήλου ως συντονιστικό όργανο, μεταξύ της εταιρείας ΒΕΤΑΡΛΑΝ ΒΕΝΤΟΥΡΑΚΗΣ-ΤΑΒΑΝΙΩΤΗΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ και του Νοσοκομείου μας.

Αποφασίζουμε

Ορίζουμε την κ. Μπούκα Βαγιούλα, Δ/ντρια Διοικητικής Υπηρεσίας υπεύθυνη για τον συντονισμό των απαιτούμενων ενεργειών, που άπτονται του έργου «εκπόνηση επιχειρησιακού σχεδίου μεταφοράς του εξοπλισμού των -2- κτιρίων του Νοσοκομείου στο Νέο Κτίριο» μεταξύ της αναδόχου Εταιρείας ΒΕΤΑΡΛΑΝ ΒΕΝΤΟΥΡΑΚΗΣ-ΤΑΒΑΝΙΩΤΗΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ και του Νοσοκομείου μας. Το ανωτέρω έργο θα εκτελεστεί εντός και εκτός ωραρίου, για όσο χρονικό διάστημα απαιτηθεί.

ΛΑΜΙΑ 20/06/2006
ΑΡΙΘΜ.ΠΡΩΤ.:Σ/12120

Απόφαση

Ορισμός Επιτροπής οριστικής ποιοτικής και ποσοτικής παραλαβής ιατροτεχνολογικού και λοιπού εξοπλισμού του Νέου Νοσοκομείου Λαμίας.

Αποφασίζουμε

Την συγκρότηση Επιτροπής, έργο της οποίας θα είναι η ποιοτική και ποσοτική παραλαβή ιατροτεχνολογικού και λοιπού εξοπλισμού του Νέου Νοσοκομείου Λαμίας και η οποία θα αποτελείται από τους κάτωθι υπαλλήλους:

ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ

- 1) Σκαρλάτος Δημ., κλ. ΔΕ Πρ. Μηχ/κών
- 2) Μαυρογιάννη Αδαμ., κλ. ΤΕ Μηχ/κών
- 3) Αγγελόπουλος Αποστ., κλ. ΔΕ Τεχνικού
- 4) Ζάρρας Αθαν., κλ. ΤΕ Μηχ/κών
- 5) Δεληγιαννάκου Αθαν., κλ. Δ/κου-Λογ/κού

ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΛΗ

- 1) Καραπαναγιώτης Αθαν., κλ. ΤΕ Μηχ/κών
  - 2) Βόγιας Μαργ., κλ. ΔΕ Μηχ/κών
  - 3) Κακλής Δημ., κλ. ΔΕ Τεχνικού
  - 4) Δήμου Γεώργ., κλ. ΤΕ Μηχ/κών
  - 5) Καραμήτσος Ιωάννης, κλ. ΔΕ Τεχνικού
- Η ανώτερη επιτροπή θα εργαστεί εντός και εκτός ωραρίου όπου απαιτηθεί, με ευθύνη του κ. Σκαρλάτου Δημ.

ΛΑΜΙΑ 20/06/2006
ΑΡΙΘΜ.ΠΡΩΤ.: Ε/14509

Απόφαση

Ορισμός Μελών Επιτροπής, καταγραφής του εξοπλισμού του Β' κτιρίου του Νοσοκομείου.

Αποφασίζουμε

Την συγκρότηση Επιτροπής, έργο της οποίας θα είναι η καταγραφή όλου του ξενοδοχειακού και ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού, ανά Τμήμα του Β' κτιρίου του Γ.Ν. Λαμίας αρχής γενομένης από τα Τ.Ε.Ι., αποτελούμενη από τους παρακάτω υπαλλήλους:

- 1) κ. Τυρεκίδου Ελένη, Τομέαρχη Παθολογικού Τομέα της Νοσηλευτικής Υπηρεσίας (Πρόεδρο)
- 2) κ. Καρκάνη Αθανάσιο, κλ. ΔΕ Αδ. Νοσ/μων
- 3) κ. Τασιόπουλο Γεώργιο, κλ. ΔΕ Χειριστών – Εμφανιστών
- 4) κ. Μπλούκα Σταύρο, ΔΕ Ψυκτικό

Η ανωτέρω καταγραφή θα πραγματοποιηθεί εντός και εκτός ωραρίου όπου απαιτηθεί.

ΛΑΜΙΑ 20/06/2006
ΑΡΙΘΜ.ΠΡΩΤ.: Ε/14506

Απόφαση

Ορισμός Επιτροπής υπευθυνότητας της οποίας θα είναι ο συντονισμός και ο έλεγχος της φόρτωσης και παραλαβής του ξενοδοχειακού εξοπλισμού του Α' και Β' κτιρίου του Νοσοκομείου στο Νέο Κτίριο.

Αποφασίζουμε

Την συγκρότηση της Επιτροπής, έργο της οποίας θα είναι ο έλεγχος και ο συντονισμός της φόρτωσης του ξενοδοχειακού και λοιπού εξοπλισμού των -2- κτιρίων του Νοσοκομείου, καθώς και η παραλαβή αυτών στο Νέο Κτίριο, αποτελούμενη από τους κάτωθι υπαλλήλους:

ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ

- 1) Παπασπύρου Σπ., κλ. ΠΕ Μηχανικών
- 2) Μπαρτσώκας Κων/νος, κλ. ΔΕ Δ/κού – Λογ/κού
- 3) Ευαγγελόπουλος Απ., κλ. ΔΕ Δ/κού – Λογ/κού
- 4) Γκούρλιας Αγ., κλ. ΤΕ Διοίκ. Νοσ/μείων
- 5) Φαλιάς Θεμ., κλ. ΤΕ Νοσ/των-τριών
- 6) Λύτρας Χρήστος, κλ. ΤΕ Νοσ/των-τριών

ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΛΗ

- 1) Καραπαναγιώτης Αθαν., κλ. ΤΕ Μηχανικών
- 2) Αρναούτογλου Θεόδ., κλ. ΠΕ Δ/κού-Λογ/κού
- 3) Τσουτσικα Ολ., κλ. ΔΕ Δ/κού-Λογ/κού
- 4) Παπαδογιάννης Τρ., κλ. ΥΕ Υγ. Βοηθ. Πρ.
- 5) Τσιγαρίδας Κων., κλ. ΔΕ Τεχνικού
- 6) Περιστέρης Στ., κλ. ΔΕ Τεχνικού (Κλιβαν.)

Η ανωτέρω επιτροπή θα εργαστεί υπό την καθοδήγηση του κ. Παπασπύρου Σπ. σε συνεργασία με την μεταφορική εταιρεία, η οποία θα πραγματοποιήσει τη μεταφορά του εν λόγω εξοπλισμού. Η ανώτερη επιτροπή θα εργαστεί εντός και εκτός ωραρίου όπου απαιτηθεί, κατόπιν υποδείξεως του Προέδρου αυτής κ. Παπασπύρου Σπ.

ΛΑΜΙΑ 23/06/2006
ΑΡΙΘΜ.ΠΡΩΤ.: Σ/14878

Απόφαση

Ορισμός μελών Επιτροπής, καταγραφής του εξοπλισμού του Α' κτιρίου του Νοσοκομείου.

Αποφασίζουμε

Την συγκρότηση Επιτροπής, έργο της οποίας θα είναι η καταγραφή όλου του ξενοδοχειακού και ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού, ανά τμήμα του Α' κτιρίου του Γ.Ν.Λαμίας, αποτελούμενη από τους κάτωθι υπαλλήλους:

ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ

- 1) Τυρεκίδου Ελένη, κλ. ΤΕ Νοσ/των-τριών
- 2) Μπλατσούκα Κων/να, κλ. Δ/κου – Λογ/κού
- 3) Κορομήλου Γαρ., ΤΕ Νοσ/των-τριών
- 4) Καρκάνη Αθανάσιο, κλ. ΔΕ Αδ. Νοσ/μων

ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΛΗ

- 1) Λέκκα Σωτηρία, ΤΕ Νοσ/των-τριών
- 2) Οικονόμου Ι., κλ. ΔΕ Δακτυλογράφων
- 3) Τσατζαλή Χαρ., κλ. ΤΕ Νοσ/των-τριών
- 4) Τασιόπουλο Γ., κλ. ΔΕ Χειριστ. Εμφανιστ.

Η ανωτέρω επιτροπή θα εργαστεί υπό την καθοδήγηση της κ. Τυρεκίδου Ελένη, εντός και εκτός ωραρίου όπου απαιτηθεί.

ΛΑΜΙΑ 26/06/2006
ΑΡΙΘΜ.ΠΡΩΤ.: Σ/14880

Απόφαση

Ορισμός Επιτροπής έργο της οποίας θα είναι ο εξοπλισμός του Νέου κτιρίου του Νοσοκομείου με φαρμακευτικό και αναλώσιμο υλικό.

Αποφασίζουμε

Την συγκρότηση Επιτροπής, έργο της οποίας θα είναι ο εξοπλισμός των ΤΕΙ, καθώς και των διαφόρων τμημάτων του Νέου Νοσοκομείου σε φαρμακευτικό και αναλώσιμο υλικό και η οποία θα αποτελείται από τους κάτωθι υπαλλήλους:

ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ

- 1) Τσουκαλά Χρ., Δ/ντρια Νοσ. Υπηρ.
- 2) Κατσαρού Αικ., κλ. ΤΕ Νοσ/των-τριών
- 3) Νικολάου Κων/να, κλ. ΤΕ Νοσ/των-τριών

ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΛΗ

- 1) Αποστόλου Β., κλ. ΤΕ Νοσ/των-τριών
- 2) Λέκκα Σωτ., κλ. ΤΕ Νοσ/των-τριών
- 3) Τσούτσικα Ουρ., κλ. ΤΕ Νοσ/των-τριών

Η ανωτέρω επιτροπή θα εργαστεί υπό την καθοδήγηση της κ. Τσουκαλά Χρυσούλας, Δ/ντριας Νοσηλευτικής Υπηρεσίας, εντός και εκτός ωραρίου όπου απαιτηθεί.

ΛΑΜΙΑ 28/06/2006
ΑΡΙΘΜ.ΠΡΩΤ.: Π/15285

Απόφαση

Ορισμός συντονιστικής επιτροπής για την μετεγκατάσταση του εξοπλισμού των -2- κτιρίων του Νοσοκομείου.

Αποφασίζουμε

Τη συγκρότηση Επιτροπής αποτελούμενη από τους κ.κ. Κοντομίχαλο Αριστείδη και Τσελικά Αριστογείτονα, κλάδου ΠΕ Μηχανικών, έργο της οποίας θα είναι ο συντονισμός των απαιτούμενων ενεργειών που άπτονται του έργου της μετεγκατάστασης των -2- κτιρίων του Νοσοκομείου στο Νέο κτίριο με την ανάδοχο εταιρεία «ΚΟΙΝ/ΞΙΑ ΤΟΜΗ ΑΒΕΤΕ-ΑΚΤΩΡ

ΑΤΕ» και το Νοσοκομείο μας. Υπό την καθοδήγηση της ανωτέρω Επιτροπής θα συντονιστούν και θα συνεργαστούν οι επιμέρους Επιτροπές που αφορούν την μετεγκατάσταση.

Η υπόψη Επιτροπή θα εργαστεί εντός και εκτός ωραρίου εργασίας όπου απαιτηθεί.

ΛΑΜΙΑ 29/06/2006
ΑΡΙΘΜ.ΠΡΩΤ.:Ψ/15321

Απόφαση

Ορισμός υπαλλήλου, υπεύθυνου για τη ξενάγηση του προσωπικού του Γ.Ν Λαμίας στο Νέο κτίριο.

Αποφασίζουμε

Ορίζουμε τον Προϊστάμενο Επιστασίας κ. Ευαγγελόπουλο Αποστόλη, υπεύθυνο για την ξενάγηση στους χώρους του Νέου κτιρίου του Νοσοκομείου όλου του προσωπικού, μετά από προγράμματα που θα καταρτισθεί από τους Δ/ντές της Ιατρικής και Νοσηλευτικής Υπηρεσίας, σε συνεργασία με τον κ. Ευαγγελόπουλο. Για τον προαναφερθέντα λόγο ο κ. Ευαγγελόπουλος, θα εργαστεί εντός και εκτός ωραρίου.

ΛΑΜΙΑ 09/03/2006
ΑΡΙΘΜ.ΠΡΩΤ.:ΙΙ/4766

Απόφαση

Ορισμός Υπευθύνου Ιατρού για τον Συντονισμό της Λειτουργίας των Ακτινολογικών Μονάδων του Α' Κτιρίου του ΓΝ Λαμίας.

Αποφασίζουμε

Ορίζουμε τον κ. Χρονά Αναστάσιο, Αν. Δ/ντή του Ακτινολογικού Τμήματος του ΓΝ Λαμίας, ως Υπεύθυνο για τον Συντονισμό της Λειτουργίας των Ακτινολογικών Μονάδων του Α' Κτιρίου από 1-3-2006 και μέχρι τη μεταφορά και λειτουργία του Ακτινολογικού Τμήματος στο νέο Νοσοκομείο.

ΛΑΜΙΑ 29/08/2006
ΑΡΙΘΜ.ΠΡΩΤ.:Σ/20153

Απόφαση

Μετεγκατάσταση του Β' κτιρίου του Νοσοκομείου στο Νέο κτίριο.

Σας γνωρίζουμε ότι ορίστηκε ως ημερομηνία πραγματοποίησης και μετεγκατάστασης των Τμημάτων του Νοσοκομείου που δραστηριοποιούνται στο Β' κτίριο αυτού οι 7 και 8 Σεπτεμβρίου 2006, ημέρες Πέμπτη και Παρασκευή αντίστοιχα.

Ως εκ τούτου απαιτείται να πραγματοποιηθεί τροποποίηση στο πρόγραμμα λειτουργίας των Χειρουργείων προκειμένου να μπορέσουμε να ανταποκριθούμε με απόλυτη επιτυχία στην οποιαδήποτε επείγουσα απαίτηση προκύψει κατά το ως άνω χρονικό διάστημα.

Οι Δ/ντές και οι Προϊσταμένοι των Τμημάτων επωμίζονται της ευθύνης για την πιστή εφαρμογή των ανωτέρω. Υπεύθυνος συντονισμού του όλου εγχειρήματος σε συνεργασία με την Επιτροπή, ορίζεται ο κ. Χρονάς Αναστάσιος.

ΟΜΙΛΟΣ ΦΙΛΩΝ
ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ

Πρόσφατα ιδρύθηκε « Όμιλος Φίλων του Νοσοκομείου», απ' το καταστατικό του οποίου δημοσιεύονται εδώ ορισμένα άρθρα καθώς και ο κατάλογος των ιδρυτών.

ΑΡΘΡΟ 5
ΣΚΟΠΟΣ

Σκοποί του συλλόγου είναι:

1) Η εθελοντική, ανιδιοτελής και χωρίς κανένα αντάλλαγμα παροχή υλικής και ηθικής προστασίας ή αρωγής, σε άτομα ή ομάδες ατόμων που βρίσκονται μονίμως ή προσκαιρώς σε κατάσταση αποδεδειγμένης ανάγκης, χωρίς διάκριση φύλου, φυλής, ηλικίας, εθνικότητας, θρησκευματος, κοινωνικής ή οικονομικής τάξης.

2) Η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού ατόμων και ομάδων μέσω προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης στα δικαιώματα των ασθενών και των ευπαθών ομάδων.

3) Η αποτελεσματική πρόληψη, συμπαράσταση και ανακούφιση κάθε ανθρώπου, δοκιμαζόμενου αποδεδειγμένα από τον πόνο, την πείνα, την αρρώστεια, τον φόβο, τη δυστυχία την αμάθεια και την αδικία.

4) Η παροχή μέσω κινητής μονάδας άμεσης βοήθειας προς ασθενείς, αστέγους, απόρους, μετανάστες, ηλικιωμένους, αναπήρους, εξαρτημένους, φυλακισμένους, πρόσφυγες και γενικά άτομα χρήζοντα ανθρωπιστικής βοήθειας και υποστήριξης.

5) Η αμοιβαιότητα και η συνεργασία με κάθε άτομο, ομάδα, φορέα ιδιωτικό, δημόσιο ή διεθνή που επιδιώκει τους ίδιους, παρεμφερείς ή συμπληρωματικούς ανθρωπιστικούς σκοπούς.

6) Η ανάληψη και υλοποίηση επιστημονικών, κοινωνικών μελετών που αφορούν διάφορες κοινωνικά αποκλεισμένες ανθρώπινες ομάδες (μετανάστες, χρήστες ναρκωτικών, παιδιά, απόρους, μειονότητες κ.λπ.)

7) Η εκπαίδευση εθελοντών σε θέματα βοήθειας και υποστήριξης με τη βοήθεια συμβούλων.

8) Η ανάπτυξη κάθε μέσου έκφρασης κοινωνικής αλληλεγγύης σε άτομα και ευπαθείς ομάδες πληθυσμών.

9) Η παροχή εθελοντικής εργασίας τόσο εντός του νοσοκομείου Λαμίας όσο και εκτός αυτού, για την εξυπηρέτηση των στόχων της λειτουργίας του νοσοκομείου Λαμίας, και την βελτίωση της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών υγείας προς τους πολίτες.

10) Η παροχή κάθε δυνατής οικονομικής και υλικής βοήθειας στο Νοσοκομείο Λαμίας για την καλύτερη λειτουργία του.

11) Η ενημέρωση ευπαθών ομάδων πολιτών-ασθενών, εκπαίδευση και οργάνωση ιατρικής πρόληψης.

12) Η διάθεση μελών σε εθνικά προγράμματα εθελοντισμού όπως ενδεικτικά προστασία περιβάλλοντος και παροχή κάθε είδους ενίσχυση σε πρόσωπα και ομάδες που χρήζουν βοήθεια.

ΑΡΘΡΟ 6

ΜΕΣΑ

Μέσα για την πραγματοποίηση των πιο πάνω σκοπών του συλλόγου είναι:

1) Η οργάνωση πάσης φύσεως εκδηλώσεων, εράνων και φιλανθρωπικών αγορών, που θα διεξάγονται από το σύλλογο ή στις οποίες αυτός θα συμμετέχει, σύμφωνα με το νόμο.

2) Η έκδοση εντύπων και η συμμετοχή σε πάσης φύσεως μέσα μαζικής ενημέρωσης για την δημοσίευση επιστημονικών εργασιών, μελετών, πληροφοριών, σχολιασμών και νέου κοινωνικού, επιστημονικού και γενικότερου ενδιαφέροντος με κυριότερο σκοπό την ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου και τη συμμετοχή του στο κλίμα εθελοντισμού και κοινωνικής αλληλεγγύης.

3) Η συνεργασία με άλλα σωματεία και οργανισμούς με παρόμοιους σκοπούς, Ελληνικούς και ξένους, για την ανταλλαγή στοιχείων και πληροφοριών με σκοπό την πληρέστερη βοήθεια των ευρισκομένων σε αδυναμία.

4) Η επιμόρφωση των αστέγων, ανεκπαιδευτων και ανέργων καθώς επίσης και κάθε άτομο που έχει ανάγκη βοήθειας, προκειμένου να αποκτήσει τα διανοητικά και ψυχικά εφόδια για την αντιμετώπιση με ίδιες δυνάμεις των προσκλήσεων και προβλημάτων της ζωής.

5) Η ίδρυση βιβλιοθήκης

ΟΙ ΙΔΡΥΤΕΣ

1. Κωνσταντίνος Δ. Στέφος	13. Δημήτριος Γ. Κλεφτοδήμος
2. Κωνσταντίνος Ν. Κουτσόβουλος	14. Γεώργιος Ν. Κοτρωνιάς
3. Γεώργιος Π. Νερολής	15. Βασίλειος Ν. Κουτκιάς
4. Ιωάννης Ν. Σίμος	16. Ιωάννης Αντωνόπουλος
5. Παναγιώτης Α. Σοφιανός	17. Μαρία Ε. Μαρμαρά
6. Ιωάννης Γ. Δρέλλας	18. Δημήτριος Π. Μπαλωμένος
7. Βασίλειος Γ. Βάρσος	19. Αναστασία Κ. Ξυδοπούλου
8. Γεώργιος Ν. Δενδρής	20. Δημήτριος Χ. Οικονόμου
9. Ιωάννης Γ. Δερβενούλας	21. Ελευθέριος Λ. Παπαδημητρίου
10. Βαΐος Α. Ζαμπεθάνης	22. Στέλλα Κ. Παπαευθυμίου
11. Ευάγγελος Τσιάκαλος	23. Γρηγόριος Δ. Πράσσας
12. Νικόλαος Ι. Καραϊσκος	

Εκδήλωση - παρουσίαση του βιβλίου
«Η ιστορία του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας (1938-2007)»
(ΧΡΟΝΙΚΟ)

Με επιτυχία πραγματοποιήθηκε την Δευτέρα 3 Δεκεμβρίου 2007, και ώρα 7.00μ.μ στην κατάμεστη αίθουσα του Εργατικού Κέντρου Φθιώτιδας, η εκδήλωση – παρουσίαση του βιβλίου, “Η ιστορία του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας (1938*2007)” του φιλόλογου

Στιγμιότυπο από την εκδήλωση.

Δημ.Θ.Νάτσιου. Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους και απηύθυναν χαιρετισμό, εκπρόσωπος του Σεβασμιότατου Μητροπολίτου Φθιώτιδας κ.κ. Νικόλαου, ο Διοικητής της 5ης Υγειονομικής Περιφέρειας Θεσσαλίας & Στερεάς Ελλάδας κ. **Κωνσταντίνος Κόκκινος**, ο τέως Υφυπουργός Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης κ. **Αθανάσιος Γιαννόπουλος** και βουλευτές του νομού. Η παρουσία της εκδήλωσης έγινε από την Διευθύντρια Διοικητικής Υπηρεσίας κ. **Μπούκα Βαγιούλα**. Για το βιβλίο μίλησε ο Διοικητής του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας κ. **Δημήτριος Μπριάνης** ο οποίος αναφέρθηκε στο αποκαλυπτικό περιεχόμενο του βιβλίου. Ο συγγραφέας του βιβλίου κ. **Δημ.Θ. Νάτσιος** είπε λίγα λόγια για τις συνθήκες κάτω από τις οποίες γράφτηκε το βιβλίο, και ευχαρίστησε όλους όσους τον βοήθησαν. Ο κ. Ντούρος επίσης μίλησε για τον ένα χρόνο λειτουργίας του νέου Νοσοκομείου. Τέλος έγινε απονομή τιμητικών διπλωμάτων από τον Διοικητή του Νοσοκομείου κ. Δημήτριο Μπριάνη.

Οργανωτική επιτροπή της εκδήλωσης βιβλίου: Μπούκα Βαγιούλα, Λαδοπούλου Θεοδώρα, Τσελίκας Αριστογένης, Λάζος Δημήτρης, Τσούλας Κωνσταντίνος, Κουφοπούλου Ελένη, Δανιήλ Αικατερίνη.

Πρόσκληση-Πρόγραμμα της εκδήλωσης

από το χθες... στο σήμερα

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐν Ἀθήναις τῆ 4 Μαρτίου 1938 | ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ | Ἀριθμὸς φύλλου 82

Περὶ ἰατρικῶν Δημοσίων Νοσηλευτικῶν Ἱδρυμάτων ἐν Ἀσπίδι καὶ τῆν ἰκονομικῶν εἰρηκῶν Νοσηλευτικῶν Ἀσπίδων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐγκύβητος ἐκ τοῦ ἐν ἀριθμῷ 14 τοῦ ἐκ' ἀριθ. 965/1937 Ἀναγκαστικοῦ Νόμου περὶ ἀποκατάστασις τῶν Δημοσίων Νοσηλευτικῶν καὶ Γεννητικῶν Ἱδρυμάτων, μετα γράφου τοῦ Συμβουλίου Υπουργικῆς προέβου τοῦ Ἡμετέρου Υπουργικῶ Συμβουλίου, ἀπεφασίσθησαν καὶ διατάσσονται:

Ἄρθρον 1.

1) Πέρεται ἐν τῇ πόλει Ἀσπίδος Ἀσπίδιον Νοσηλευτικῶν Ἱδρυμα καὶ τῆν ἰκονομικῶν εἰρηκῶν Νοσηλευτικῶν Ἀσπίδος ὅστις σκεπῆ εἶναι ἢ ἐν κομῇ ταλαιρία τῶν ἐκ κείνου νοσηλευτικῶν ἀσπίδων κείνου ἰδρυμα.

2) Τὸ Ἱδρυμα τοῦτο ἀποτελεῖ πρότερον Δημόσιον Δικαίον καὶ διατίθεται καὶ τῶν διατάξεων τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 965/1937.

Ἄρθρον 2.

Τὰ Γεννητικῶν Νοσηλευτικῶν Ἀσπίδων διοικητικῶν πενταμελῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων ἀποτελεσόμενα ἐκ τῶν:

- α') Ν. Δοξαράκογλου, Ἐπιβόρχου Ἀσπίδων
- β') Δ. Βακλακῶγλου, Ἱατροῦ.
- γ') Χ. Καρακωνσταντῆ, Νοσηλευτικῶν.
- δ') Ἰωάν. Ἀβραμῶντινῶ. Πρωτοδικῶ. καὶ
- ε') Παύλου Ἀνδρόνικου, Ἱατροῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 2 Μαρτίου 1938.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β

Τὸ Ὑπουργικῶν Συμβουλίων

Ὁ Πρόεδρος
Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ

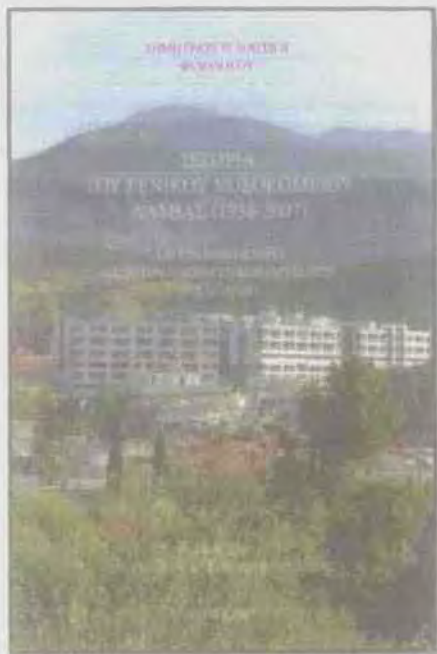
Πρόγραμμα

- Παρουσίαση της εκδήλωσης από την Διευθύντρια Διοικητικής Υπηρεσίας **κ. Μπούκα Βαγιούλα**
- Παρουσίαση του βιβλίου *«Η ιστορία του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας (1932-2007)»* του Φιλολόγου **Νάτσιου .Θ. Δημητρίου** από τον Διοικητή του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας **κ. Μπριάννη Δημήτριο**
- Λίγα λόγια από τον συγγραφέα του βιβλίου **κ. Νάτσιο Δημήτριο**
- Ένας χρόνος από τη λειτουργία του Νέου Νοσοκομείου, ομιλία του Διευθυντή Ιατρικής Υπηρεσίας **Δρος κ. Ντούρου Θεοδώρου**
- Χαιρετισμός από τον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Φθιώτιδος **κ.κ. Νικόλαο**
- Χαιρετισμοί επισήμων
- Χαιρετισμός από τον Διοικητή της 5ης Υγειονομικής Περιφέρειας Θεσσαλίας & Στερεάς Ελλάδας, **κ. Κόκκινο Κωνσταντίνο**
- Χαιρετισμός από τον τέως Υπουργό Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης **κ. Παπαδήμα Λάμπρο**
- Χαιρετισμός από τον τέως Υφυπουργό Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης **κ. Γιαννόπουλο Αθανάσιο**
- Απονομή τιμητικών διπλωμάτων από τον Διοικητή του Νοσοκομείου **κ. Μπριάννη Δημήτριο**

Για το Διοικητικό Συμβούλιο
Ο Διοικητής
Δ. Μπριάννης

ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ:

- **ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΑΜΙΑΣ**
- **«Α. ΕΥΘΥΜΙΟΥ - Ι. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ο.Ε.»**
- **ΟΜΙΛΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ «ΧΑΤΖΗΤΣΟΠΙΑΝΗ»**

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

**Μπούκα Β. - Λαδοπούλου Θ.
Λάζος Δ. - Τσούμας Κ.
Κουφοπούλου Ε. - Δανιήλ Αικ. - Τσέλικας Αρισ.**

Ο κ. Δημ. Κ. Μαριάννης

Ο κ. Δημ. Θ. Νάτσιος

Ο διοικητής κ. Δημ. Μαριάννης απονέμει τιμητική πλάκίδα στον κ. Αθ. Γιαννόπουλο.

*Ο διοικητής κ. Δημ. Μπριάννης απονέμει τιμητική πλακέτα στον κ. Αθανάσιο Βλάχο (πάνω)
και στον συγγραφέα του βιβλίου κ. Δημ. Θ. Νάτσιον (κάτω)*

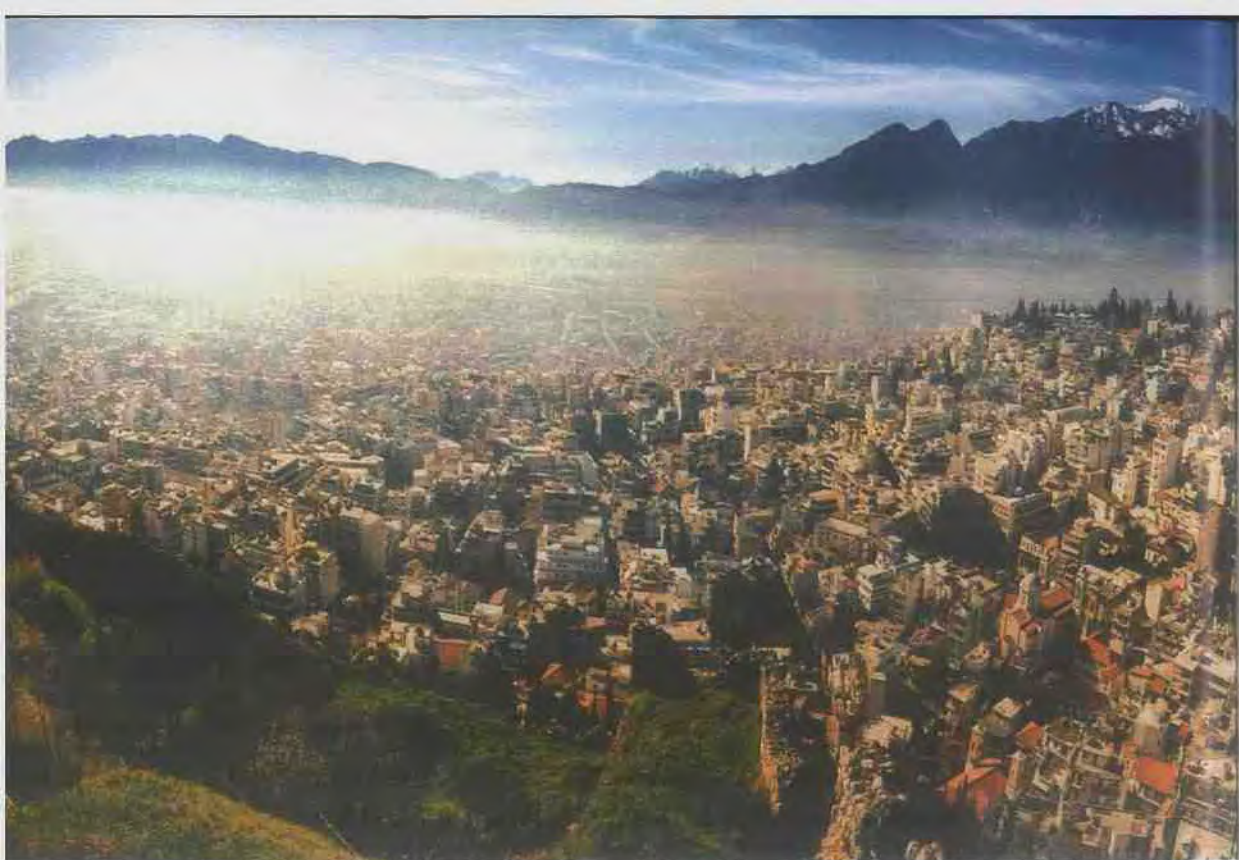

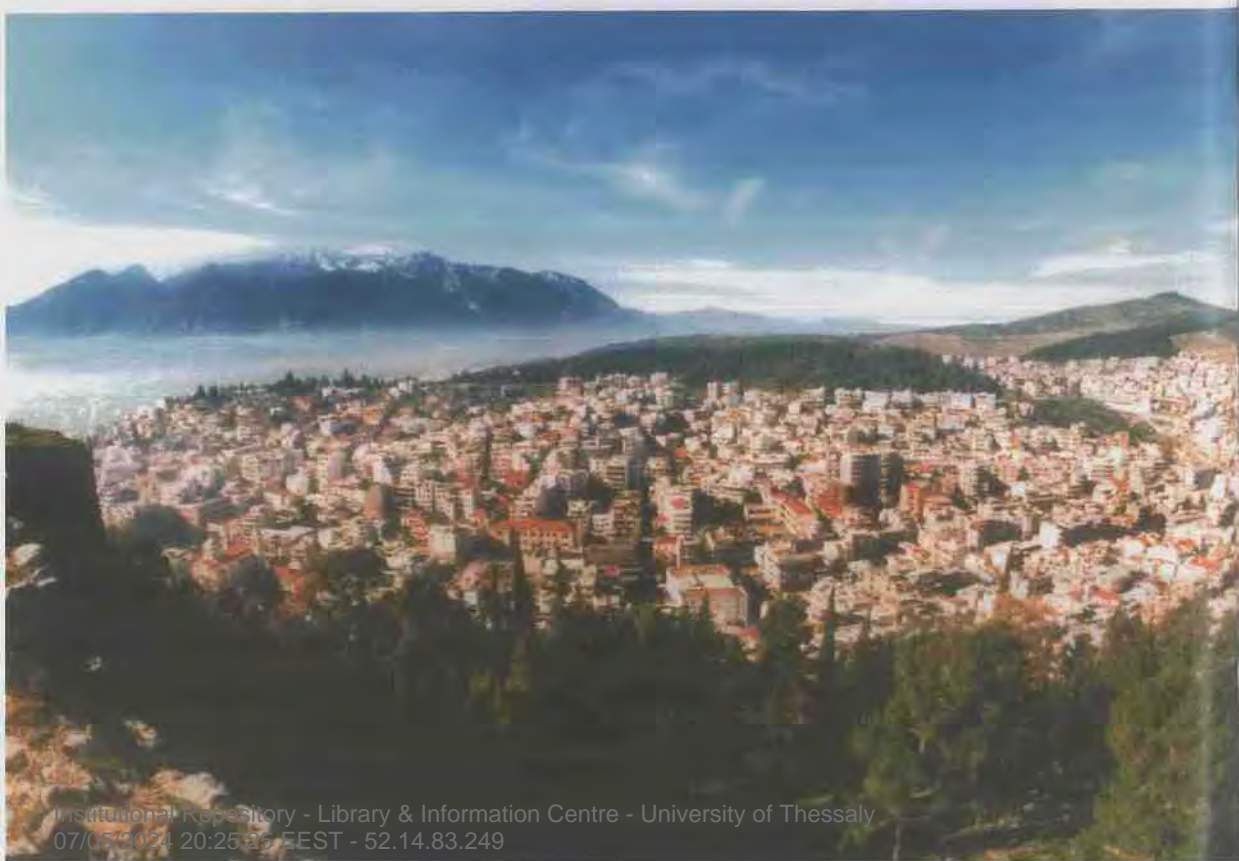
Στιγμιότυπα από την παραχώρηση του παλιού κτιρίου του Νοσοκομείου στο Δήμο Λαμιέων.

Η σύγχρονη Λαμία.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ

Το Νοσοκομείο αυτό, φιλοδοξεί να είναι ισάξιο αντίστοιχων Ευρωπαϊκών μονάδων, με τον πλέον σύγχρονο ιατροτεχνολογικό και ξενοδοχειακό εξοπλισμό. Όραμα του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης της Δ.Υ.ΠΕ. Στερεάς Ελλάδας, καθώς και όλων όσοι συμβάλλουν στη λειτουργία του Νοσοκομείου είναι η παροχή υπηρεσιών υγείας μέσα από ένα δίκτυο άρτιων κτιριακών εγκαταστάσεων, σύγχρονου εξοπλισμού και νέας φιλοσοφίας στην ανθρώπινη επικοινωνία. Η Διοίκηση του Νοσοκομείου και το Ανθρώπινο Δυναμικό υπόσχεται ότι θα καταβάλλουν όλες τους τις προσπάθειες για να επιστρέψετε στους κανονικούς ρυθμούς της ζωής σας υγιείς, όσο το δυνατό γρηγορότερα. Σκοπός του Νοσοκομείου μας είναι η παροχή εξατομικευμένης φροντίδας υγείας, με ποιοτικά και λειτουργικά πρότυπα, σε ένα περιβάλλον καλαίσθητο και φιλικό. Όλοι εμείς, η Διοίκηση και το Προσωπικό του Νοσοκομείου συνεργαζόμαστε καθημερινά και όλο το 24ωρο, για την επίτευξη του στόχου αυτού. Οι σελίδες που ακολουθούν έχουν σκοπό να σας προσανατολίσουν κατά την παραμονή σας στο Νοσοκομείο μας για όσο χρόνο θα απαιτήσει η αποκατάσταση της υγείας σας.

Ανθρώπινο Δυναμικό

Το Ιατρικό, Νοσηλευτικό, Διοικητικό και Τεχνικό Προσωπικό διακρίνεται για τις γνώσεις, το ήθος και την ευγένεια. Η συνεχής εκπαίδευση εξασφαλίζει ποιοτική, νοσηλευτική και ιατρική φροντίδα. Στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία και τα εργαστήρια υπεύθυνοι είναι οι γιατροί ειδικοτήτων που σας εξετάζουν. Εφόσον στο μέλλον χρειασθεί η εισαγωγή σας σε μια κλινική του Νοσοκομείου, υπεύθυνος είναι ο Διευθυντής της κλινικής. Επίσης, μπορείτε να απευθύνεστε για θέματα σχετικά με τη διάγνωση και τη θεραπεία σας, στο θεράποντα γιατρό σας. Για οποιοδήποτε πρόβλημα σας απασχολεί μπορείτε να απευθύνεστε στον αντίστοιχο προϊστάμενο του τμήματος. Άλλο προσωπικό που μπορεί να επισκεφθείτε ή να σας επισκεφτεί, όταν χρειαστεί, είναι: ΦΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΕΣ, ΨΥΧΟΛΟΓΟΙ, ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΥΓΕΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ.

Διαδικασία εισαγωγής στο Νοσοκομείο

Οι ασθενείς μετά την εξέτασή τους στα Τ.Ε.Π. (Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών) ή στα Τ.Ε.Ι. (Τακτικά Εξωτερικά Ιατρεία) και εφόσον χρήζουν νοσηλείας, θα πρέπει με την ένδειξη «εισαγωγή» που εκδίδεται από τους γιατρούς, να προσέρχονται στο Τμήμα Κίνησης Ασθενών, προσκομίζοντας το ασφαλιστικό τους βιβλιάριο (ΙΚΑ – ΔΗΜΟΣΙΟ – ΟΓΑ – ΤΑΠΟΤΕ κ.λπ). Εάν πρόκειται για ασθενείς ιδιώτες, θα πρέπει να προσέλθουν στο Τμήμα Κίνησης Ασθενών, για να πληροφορηθούν τον τρόπο κάλυψης της οικονομικής τους οφειλής. Κατά την έξοδό τους οι ασθενείς ή οι συνοδοί τους, θα προσέρχονται στο Τμήμα Κίνησης Ασθενών με το βιβλιάριό τους, για τακτοποίηση του λογαριασμού τους.

Τα δικαιώματα του ασθενούς

Η ισχύουσα νομοθεσία στη χώρα μας καλύπτει τα ατομικά δικαιώματα του πολίτη και σε

περίπτωση νοσηλείας του. Κάθε άρρωστος έχει: 1) Το δικαίωμα να ενημερώνονται για την πραγματική κατάσταση της υγείας του και για τη σημασία των διαγνωστικών εξετάσεων και θεραπευτικών αγωγών στις οποίες θα υποβληθεί.

2) Το δικαίωμα να ενημερώνονται οι άμεσοι συγγενείς του για την πραγματική κατάσταση του εφόσον δεν υπάρχει αντίθετη γραπτή εντολή από τον ίδιο.

3) Το δικαίωμα να μην υποβάλλεται σε φαρμακευτικές επεμβατικές κλινικές δοκιμές χωρίς προηγούμενη πλήρη ενημέρωσή του για τους κινδύνους που διατρέχει, τις εναλλακτικές θεραπευτικές μεθόδους και χωρίς έγγραφη συγκατάθεσή του.

4) Το δικαίωμα να μην υφίσταται άσκοπες διαγνωστικές εξετάσεις και θεραπευτικές αγωγές, που συνεπάγονται περιττή ταλαιπωρία και περιττά έξοδα.

5) Το δικαίωμα να τυγχάνει πάντα από όλο το προσωπικό ευγενικής συμπεριφοράς, διακριτικότητας και κατανόησης λόγω της κατάστασής του.

6) Το δικαίωμα να παρακολουθείται στη διάρκεια της νοσηλείας του από κατάλληλα ειδικευμένο προσωπικό, ικανό ν' αντιληφθεί και να φροντίσει όλες τις νοσηλευτικές του ανάγκες.

7) Το δικαίωμα να νοσηλεύεται σε κατάλληλα διαμορφωμένους και εξοπλισμένους χώρους, ώστε να διασφαλίζεται η πλήρης αποκατάσταση της υγείας του.

8) Το δικαίωμα να υποβάλλεται στην πρόποσα θεραπευτική αγωγή, έστω και με επέμβαση της δικαστικής αρχής, αν ο ίδιος δεν είναι σε θέση ν' αποφασίσει, σε περίπτωση που οι συγγενείς για λόγους θρησκευτικούς, πολιτισμικούς ή άλλους, την αρνούνται.

9) Το δικαίωμα του απόρρητου όλων των πληροφοριών που περιέχει ο ιατρικός φάκελος του, καθώς και εκείνων που συγκεντρώθηκαν προφορικά με οποιοδήποτε τρόπο.

10) Το δικαίωμα να ενημερώνεται για κάθε περίπτωση συμμετοχής του σε ερευνητικό πρόγραμμα. Ο άρρωστος έχει δικαίωμα να αρνηθεί τη συμμετοχή του σε οποιαδήποτε έρευνα.

Υποχρεώσεις του ασθενούς

1) Να προσέρχονται με τα εντελώς απαραίτητα είδη ένδυσης και να αποφεύγονται αντικείμενα αξίας.

2) Σε περίπτωση που υπάρχουν τιμαλφή ή άλλα προσωπικά είδη για φύλαξη, τότε συνιστάται η παράδοσή τους στην Προϊσταμένη του τμήματος, η οποία θα φροντίσει για την παράδοσή τους για φύλαξη.

3) Να μην απομακρύνονται από το χώρο ιατρικής εξέτασης ή μελλοντικά από το δωμάτιό τους χωρίς να ενημερώσουν νοσηλευτή / τρια του τμήματος. Μια αδικαιολόγητη απουσία δημιουργεί προβλήματα στην επίσκεψη των γιατρών, στη διενέργεια των εξετάσεων και στην εκτέλεση κάθε φροντίδας υγείας.

4) Είμαστε σχολαστικοί σε θέματα καθαριότητας και παρακαλούμε για το σεβασμό και προστασία του χώρου και του εξοπλισμού.

5) Το κάπνισμα απαγορεύεται αυστηρά σε όλους τους χώρους του Νοσοκομείου.

Δεν επιτρέπονται επίσης τα οινοπνευματώδη ποτά και φαγητά από delivery.

6) Ο ασθενής μετά την άφιξή του και κατά τη λήψη του ιστορικού ενημερώνει το γιατρό ή το νοσηλευτή για τα φάρμακα που παίρνει και στη συνέχεια τα παραδίδει στους συνοδούς του ή στον νοσηλευτή του για φύλαξη. 7) Ο θόρυβος αποτελεί ένα από τα σημαντικά προβλήματα στα Νοσοκομεία. Το Νοσοκομείο εξασφαλίζει ένα ήσυχο περιβάλλον που παίζει ουσιαστικό θεραπευτικό ρόλο. Απαραίτητη είναι και η δική σας συμβολή.

8) Αν έχετε κινητό τηλέφωνο, παρακαλούμε να το θέτετε εκτός λειτουργίας όταν βρίσκεστε εντός του Νοσοκομείου.

9) Η στάθμευση ελέγχεται από τους υπευθύνους για την ασφάλεια του Νοσοκομείου.

Επισκεπτήριο

Το επισκεπτήριο των οικείων σας είναι απαραίτητη και επιβαλλόμενη φροντίδα, που ενισχύει το ηθικό σας και απαλύνει την ανασφάλεια που σας προκαλεί η απομάκρυνση από το οικείο περιβάλλον. Η Ιατρική και Νοσηλευτική Υπηρεσία προσδιόρισαν το ωράριο επισκεπτηρίου με γνώμονα την μέγιστη εξυπηρέτησή σας. Ο σεβασμός του ωραρίου συμβάλλει στη διασφάλιση της υγείας των αρρώστων.

Απαγορεύεται η είσοδος

- 1) Σε επισκέπτες που βρίσκονται σε κατάσταση μέθης ή ψυχικής διαταραχής.
- 2) Έχει εκδοθεί απαγορευτική διαταγή από Δικαστική Αρχή.
- 3) Σε παιδιά μικρότερα των 10 ετών, που δεν προσέρχονται για εξέταση ή νοσηλεία.
- 4) Σε επισκέπτες που οι ασθενείς, δεν επιθυμούν επισκεπτήριο.
- 5) Η είσοδος των επισκεπτών γίνεται μόνο από την κεντρική είσοδο τις ώρες του επισκεπτηρίου.

Πρόσβαση στο Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας

Η πρόσβαση στο Νοσοκομείο γίνεται:

- α) μέσω του κυρίου οδικού δικτύου της πόλης από τις οδούς Υψηλάντου – Παπασιοπούλου.
- β) μέσω της παλαιάς εθνικής οδού Αθηνών – Λαμίας – Δομοκού.
- γ) με αστική συγκοινωνία, με αφετηρία την Πλατεία Πάρκου και τέρμα το Νοσοκομείο.

Βεβαιώσεις – Γνωματεύσεις

Από τα Εξωτερικά Ιατρεία μπορείτε να λάβετε σχετική γνωμάτευση αν επιθυμείτε ή μελλοντικά βεβαίωση νοσηλείας, ύστερα από αίτηση που θα πρέπει να καταθέσετε στην κεντρική γραμματεία του Νοσοκομείου και να παραλάβετε το πιστοποιητικό μέσα σε 10 ημέρες. Πριν φύγετε, βεβαιωθείτε ότι κατανοήσατε πλήρως τις οδηγίες του γιατρού σας. Αν παρόλα αυτά, υπάρξει πρόβλημα, οι υπηρεσίες του Νοσοκομείου μας θα είναι πάντα στη διάθεσή σας.

Γενικά

Στο Νοσοκομείο σήμερα λειτουργεί τράπεζα, κυλικεία, ανθοπωλείο, ψιλικά – είδη δώρων και μελλοντικά θα λειτουργήσει εστιατόριο κοινού. Η γραμματεία Τακτικών Εξωτερικών Ιατρείων, το γραφείο υποδοχής, το τμήμα κίνησης ασθενών και γενικά οι διοικητικές υπηρεσίες είναι στη διάθεσή σας να σας εξυπηρετήσουν. Το ιατρικό – νοσηλευτικό - παραϊατρικό προσωπικό θα φροντίσει για την αποτελεσματική διεκπεραίωση των φροντίδων για τις οποίες έχετε ανάγκη. Σημειώσατε ότι το κάπνισμα απαγορεύεται σε όλους τους εσωτερικούς χώρους. Παρακαλούμε διατηρείστε το Νοσοκομείο καθαρό και ασφαλές.

**ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ & ΤΕΧΝΙΚΕΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ Γ.Ν. ΛΑΜΙΑΣ**

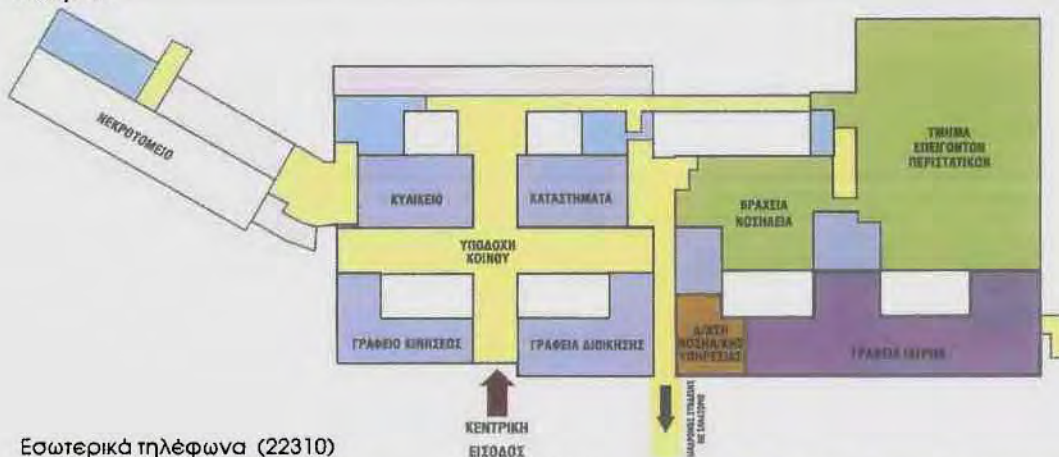
ΤΗΛΕΦΩΝΑ

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ:	22310 33286
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ:	63707/63711
ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΗΣ:	63777
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ	
ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ:	63710/22358
ΓΡ. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ:	63651/63652
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ-ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ:	63699/63697
ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΙΝΗΣΕΩΣ:	63371/63368
ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ:	63677
ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ:	63676
ΓΡΑΦΕΙΟ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ:	63685/63686
ΓΡΑΦΕΙΟ ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑΣ:	63688
ΤΑΜΕΙΟ:	63722/63721
ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ:	63669/63325
ΓΡΑΦΕΙΟ ΥΛΙΚΟΥ:	63655/63656
ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑΣ:	63290
ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ:	63704
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ:	63940/63941
ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ:	63338
ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ:	63339
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ:	63084
ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ:	63090
ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ:	63314
ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ:	63293
ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ:	63281
ΠΝΕΥΜΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ:	63305
ΑΝΤΙΦΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ:	63005
ΜΟΝΑΔΑ ΤΕΧΝΗΤΟΥ ΝΕΦΡΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:	63975
ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ:	63977
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:	63026
ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:	63221
ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ:	63185
ΜΟΝΑΔΑ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:	63828
ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ:	63045
ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:	63156
ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ:	63151
ΟΥΡΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:	63844
ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ:	63166
ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ:	63019/63276
ΩΡΑ ΚΛΙΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:	63023
ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:	63841
ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ:	63177
ΑΚΤΙΝΟΛΟΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ:	63053
ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ:	63129
ΑΙΜΟΤΟΛΟΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ:	63136
ΑΙΜΟΔΟΣΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:	63253/63258
ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ:	63254

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΑΝΑ ΟΡΟΦΟ

Υπόγειο 2	ΜΗΧΑΝΟΣΤΑΣΙΟ-ΠΛΥΝΤΗΡΙΑ
Υπόγειο 1:	ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ-ΑΠΟΔΥΤΗΡΙΑ-ΜΑΓΕΙΡΕΙΑ-ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ ΚΟΙΝΟΥ-ΑΠΟΣΤΕΙΡΩΣΗ-ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
Ισόγειο:	ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ-ΒΡΑΧΕΙΑ ΝΟΣΗΛΕΙΑ- ΓΡΑΦΕΙΑ ΓΙΑΤΡΩΝ-ΚΥΛΙΚΕΙΟ-ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ-ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΙΝΗΣΗΣ-ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟ-ΤΗΛ.ΚΕΝΤΡΟ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ-ΝΕΚΡΟΤΟΜΕΙΟ
1ος όροφος:	ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ-ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΝΟΣΗΛΕΙΑ- ΑΞΟΝΙΚΟΣ ΤΟΜΟΓΡΑΦΟΣ-ΑΚΤΙΝΟΛΟΓΙΚΑ-ΜΟΝΑΔΑ ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑΣ-ΦΥΣΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ- ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ
2ος όροφος:	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ-ΑΙΜΟΔΟΣΙΑ-ΚΟΙΤΩΝΕΣ ΕΦΗΜΕΡΕΥΟΝΤΩΝ- ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΙΕΥΤΙΚΗΣ-ΜΕΘ-ΝΕΟΓΝΩΝ- ΜΑΙΕΥΤΗΡΙΟ-ΣΗΠΤΙΚΟ ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΧΕΙΡΟΥΡΓΕΙΟ- ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ
3ος όροφος:	ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ
4ος όροφος:	ΜΟΝΑΔΑ ΕΜΦΡΑΓΜΑΤΩΝ 8 ΚΛΙΝΩΝ-ΜΑΦ 7 ΚΛΙΝΩΝ- ΜΕΘ 8 ΚΛΙΝΩΝ-ΧΕΙΡΟΥΡΓΕΙΑ- ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ-ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ- ΠΑΙΔΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ-ΠΑΙΔΟΩΡΛ
5ος όροφος:	ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗΣ- ΠΝΕΥΜΟΝΟΛΟΓΙΚΗΣ-ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΙΚΗΣ
6ος όροφος:	ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ ΟΥΡΟΛΟΓΙΚΗΣ- ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΗΣ-ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΗΣ-ΩΡΛ

1ος όροφος

Εσωτερικά τηλέφωνα (22310)

ΥΠΟΔΟΧΗ ΚΟΙΝΗΣ
 ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ 53000
 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΙΣΟΔΟΣ
 ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ-ΥΠΟΔΟΧΗ 53336
 ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑΣ ... 63290, 63811

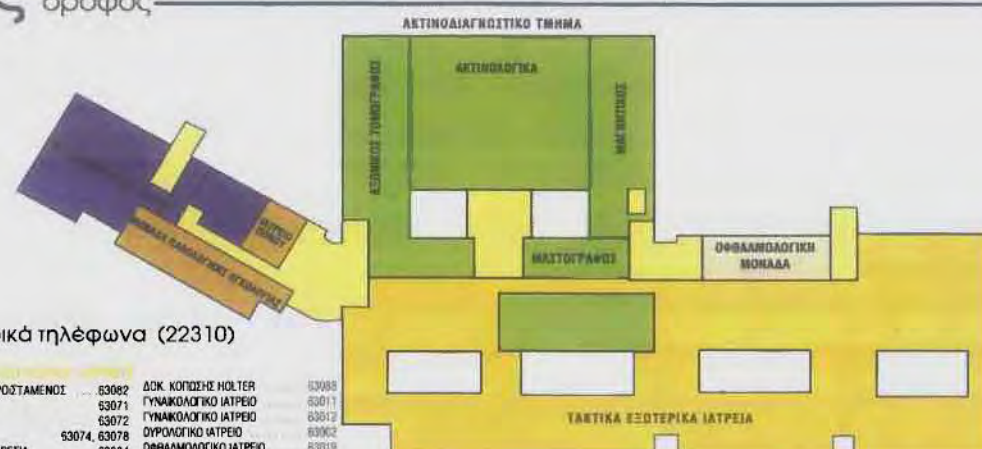
ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΙΝΗΣΗΣ
 ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
 ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΙΝΗΣΗΣ 63368
 ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΟΥ ΓΡ. ΚΙΝΗΣΗΣ ... 63371

ΓΡΑΦΕΙΑ ΙΑΤΡΩΝ - ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ
 Δ/ΝΤΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ 53338
 ΑΝΑΜΕΛΕΤΡΩΤΡΙΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ... 63339, 63340
 ΤΟΜΕΑΡΧΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ 53341

ΤΜΗΜΑ ΕΡΕΥΝ. ΠΕΡ. ΚΟΝ.
 ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟ 63050
 ΙΑΤΡΟΙ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ ΤΕΠ 63073
 ΙΑΤΡΟΙ ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗΣ ΤΕΠ 63075
 ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ 63076
 ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΗΣ Τ.Ε.Π. 63080
 ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΟΥ 63062
 ΑΚΤΙΝΟΛΟΓΙΚΟ ... 63063
 ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟ Τ.Ε.Π. ... 63837

ΤΜΗΜΑ ΒΡΑΧ. ΝΟΣΗΛΕΙΑΣ
 ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ ... 63206

2ος όροφος

Εσωτερικά τηλέφωνα (22310)

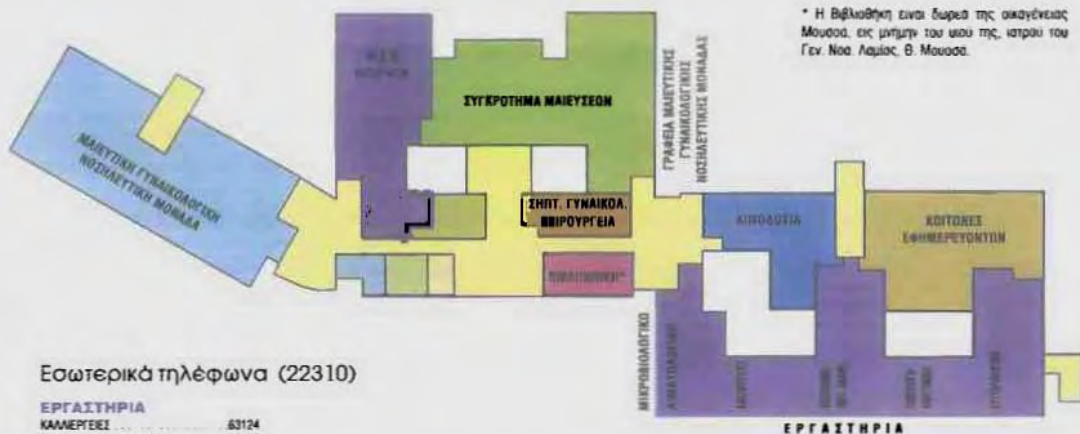
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΟΣ 63082
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ 63071
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ 63072
ΡΑΝΤΕΥΣΗ 63074, 63078
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ 63084
ΠΙΚΛΙΑ 63066
ΕΠΙΔΕΚΤΗΡΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ 63083
Α/ΜΙΑ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 63026
ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΗ Τ.Ε.Π. 63059
ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ 63065
ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ 63014, 63008
ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ 63015, 63015
Δ.Ρ.Α. ΙΑΤΡΕΙΟ 63023
ΑΚΟΥΜΕΤΡΙΚΟΣ ΘΑΛΑΜΟΣ 63024
ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΟ ΛΟΙΜΩΣΕΩΝ 63086
ΕΞΕΤΑΣΤΗΡΙΟ ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΟΥ ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ 63275, 63276

Δ/Κ ΚΟΠΙΣΗΣ HOLTZ 63088
ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ 63011
ΟΥΡΟΛΟΓΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ 63012
ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ 63002
ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ 63019
ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ 63021
ΔΙΑΒΗΤΟΛΟΓΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ 63067
ΝΕΦΡΟΛΟΓΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ 63001
ΥΠΕΡΧΩΣ 63089
ΧΩΡΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΔΕΛΦΩΝ 63009
ΣΠΕΡΜΑΤΟΓΕΝΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ 63005
ΠΛΕΥΜΟΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ 63004
ΑΝΤΙΦΗΜΑΤΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ 63005
ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ 63005
ΠΟΛΥΑΓΓΕΙΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ 63003
Τ.Η.Ν ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ 63008

ΑΚΤΙΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΜΑΣΤΟΓΡΑΦΟΣ 63058
ΓΡΑΦΕΙΟ ΜΑΣΤΟΓΡΑΦΟΥ 63055
Α-ΟΝΙΚΟΣ ΤΟΜΟΓΡΑΦΟΣ 63240
Α-ΟΝΙΚΟΣ ΤΟΜΟΓΡΑΦΟΣ (ΚΟΝΕΔΑ) 63021
ΘΑΛΑΜΟΣ ΔΙΑΓΝΩΣΕΩΝ ΑΚΤΙΝΟΛΟΓΙΚΟΥ 63003
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΑΚΤΙΝΟΛΟΓΙΚΟΥ 63759

ΦΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΦΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗ 63245
ΓΡΑΦΕΙΟ ΦΥΣΙΑΤΡΟΥ 63247

2ος όροφος

* Η Βιβλιοθήκη είναι δωρεά της οικογένειας Μουσοσ, εκ μέρους του υιού της, ιατρού του Γεν. Νοσ. Λαμίας, Β. Μουσοσ.

Εσωτερικά τηλέφωνα (22310)

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

ΚΑΜΕΡΕΣ	63124
ΠΑΘΟΛΟΓΟΑΝΑΤΟΜΙΚΟ	63142
ΠΑΘΟΛΟΓΟΑΝΑΤΟΜΙΚΟ	63143
ΓΡ. ΕΚΤΙΛΙΔΕΥΣΗΣ	63022
ΓΡ. ΝΟΣ. ΑΔΙΜΟΣΤΕΩΝ	63163
ΒΙΟΧΗΜΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ	63129
ΑΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ-ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΟ	63136
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΙΜΙΑΣ	63133
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΙΜΙΑΣ	63131
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΥ	63141

ΑΙΜΟΔΟΣΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΗΣ	63254
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ	63255

ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ

ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΗ	63185, 63833
ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ	6318

ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘ. ΣΕΠΟΥΡΓΕΙΑ

ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ	63329
---------------	-------

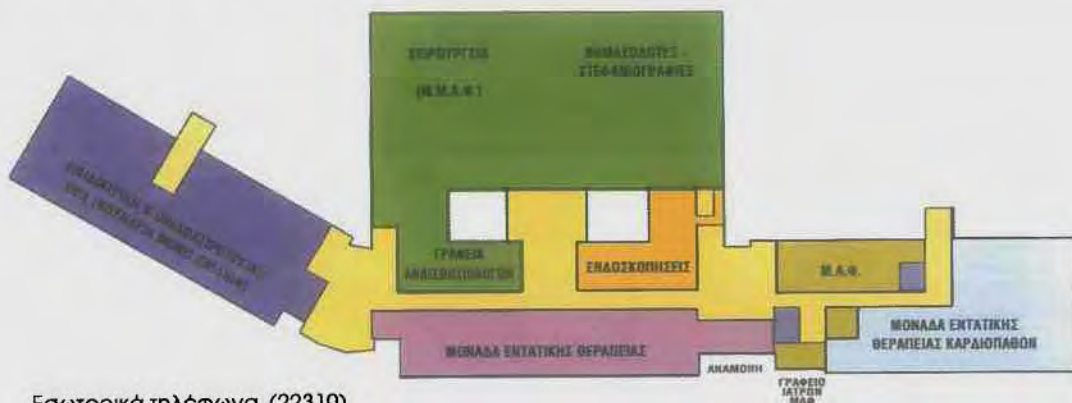
staa

3ος όροφος

ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

4ος όροφος

Εσωτερικά τηλέφωνα (22310)

ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
 ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ 63279
 ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΗ 53281

Μ.Ε.Φ. (ΜΟΝΑΔΑ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ)
 ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΗ 63039
 ΣΤΑΘΜΟΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ 63041

Μ.Α.Φ. (ΜΟΝΑΔΑ ΑΥΣΗΜΜΕΝΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ)
 ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ (κός ΚΑΙΣΑΡΗΣ) 63101

ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΗ 63107
 1η ΕΠΙΒΛΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ 63112
 2η ΕΠΙΒΛΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ 63111

ΧΕΙΡΟΥΡΓΕΙΑ
 ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΙΑΤΡΩΝ 53282
 ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΟΥ 63351
 ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΟΥ 63352
 ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΗ 53355
 ΧΩΡΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΑΣΘΕΝΟΥΣ 63356
 ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ 63357

5ος όροφος

Εσωτερικά τηλέφωνα (22310)

ΠΑΡΑΘΑΛΑΣΣΙΑ ΚΛΙΝΙΚΗ
 ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ 63291
 ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΗ 63293

ΠΝΕΥΜΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
 ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ 63304
 ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΗ 63305

ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
 ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ 63312
 ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΗ 63314

Εσωτερικά τηλέφωνα (22310)

ΣΠΟΥΔΑΚΤΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ	ΟΥΡΟΛΟΓΙΚΗ - Ω.Ρ.Α.	ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ 63148	ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ	ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ 63175
ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ 63149	ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ Ω.Ρ.Α. 63164	ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ 63176
ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΗ 63151	ΣΤΑΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ ΟΥΡΟΛΟΓΙΚΗΣ .. 63165	ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΗ 63177
	ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΗ 63166	

Υπηρεσίες
του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας

1. Στην **Ιατρική Υπηρεσία** υπηρέτησαν ως Διευθυντές οι εξής : 1. Κουβέλης Ευάγγελος, 2.Τσιφτσής Νικόλαος και 3. Ντούρος Θεόδωρος (τωρινός διευθυντής).
2. Στη **Νοσηλευτική Υπηρεσία** υπηρέτησαν ως διευθυντές : 1. Αργυροπούλου Κωνσταντίνα, 2. Δρακοπούλου Θεοδώρα, 3. Τσιρώνη Ευανθία, 4.Τσιρώνη Λουλουδένια, 5. Κούτρα Παναγιώτα, 6. Μπέσσα Μαρία, 7. Σκουρολιάκου Ευανθία, 8. Σαββίδου Παρασκευή, 9. Τσουκαλά Χρυσούλα (τωρινή διευθύντρια).
3. Στη **Διοικητική Υπηρεσία** υπηρέτησαν ως διευθυντές: 1. Βουρεξάκης, 2. Ψυχογιού Φωτεινή, 3. Παπασπύρου Σπ., 4.Σπυρίδωνος Κων/να, 5. Ψυχογιού Φωτεινή (εκ δευτέρου), 6. Μπούκα Βαγιούλα (τωρινή διευθύντρια).
4. Στην **Τεχνική – Ξενοδοχειακή Υπηρεσία** του Γ.Ν. Λαμίας υπηρέτησαν : 1. Σπ. Παπασπύρου, 2. Αθανάσιος Καραπαναγιώτης, 3) Τσελίκας Α, 4. Κοντομίχαλος Α., 5. Μακρογιάννη Αδαμαντία. Η εν λόγω υπηρεσία από τον Φεβρουάριο του 2007 αναβαθμίσθηκε σε **Διεύθυνση** με πρώτο διευθυντή τον κ. Σπ. Παπασπύρου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (Επιλογή)

Ι. ΑΡΧΕΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

α. Ανέκδοτες

1. Αρχεία Δήμου Λαμιέων: «Πρακτικά» του Δημοτικού Συμβουλίου 1849 και εξής (Ιστορικό Αρχείο Λαμίας).
2. Συμβολαιογραφικά Αρχεία της Λαμίας των ετών 1836 και εξής (Ιστορικό Αρχείο Λαμίας).
3. Δικαστικά Αρχεία Πρωτοδικών Λαμίας των ετών 1836 - 1912 (Ιστορικό Αρχείο Λαμίας).
4. Χειρόγραφα βιβλία του Υποθηκοφυλακείου Λαμίας (Ιστορικό Αρχείο Λαμίας).
5. Βιβλία Ληξιαρχείου Λαμίας των ετών 1859 και εξής.
6. Βιβλία «Ημερησίων Διαταγών» του Νοσοκομείου Λαμίας, 1941 και εξής.

β. Δημοσιευμένες

1. Εκλογικός κατάλογος Δήμου Λαμιέων του 1879, Αθήνα 1984.
2. «Οδηγοί» (Μπούκα, Ιγγλέση κ.λ.π.)
3. «Ημερολόγιον 1836 - 1837» του Νικ. Κασομούλη, Αθήνα 1968.

γ. Εφημερίδες (κατά χρονολογική σειρά)

1. «Φάρος της Ορθρους» (1856 - 1881), Λαμία
2. «Φωνή των Μεθορίων» (1860 - 1861), Λαμία
3. «Ανατολική Ελλάς» (1867 - 1874), Λαμία
4. «Ευνομία» (1877 - 1885), Λαμία
5. «Φθιώτις» (1882 - 1902), Λαμία
6. «Θερμοπόλαι» (1891 - 1934), Λαμία
7. «Φωνή της Φθιώτιδος» (1892 - 1911), Λαμία
8. «Αστήρ» (1901 - 1910), Λαμία
9. «Η Φθία» (1908 - 1910), Λαμία
10. «Λαμιακή» (1910 - 1925), Λαμία
11. «Σημαία» (1911 - 1916), Λαμία
12. «Θρίαμβος» (1911 - 1912), Λαμία
13. «Η Επαρχία» (1927 - 1973), Λαμία
14. «Λαϊκή Φωνή» (1929 - 1941), Λαμία
15. «Θάρρος» (1934 - 1937), Λαμία
16. «Εθνικός Αγών» (1946 - 1994), Λαμία
17. «Εφημερίς της Κυβερνήσεως» (1833 - 2000), Λαμία
18. «Εμπρός», Αθήνα
19. «Δημοκρατικόν Βήμα» (1910), Αθήνα
20. «Λαμιακός Τύπος» (1945 - 2002), Λαμία
21. «Αγροτική» (1932), Λαμία
22. «Καθημερινή Φθιώτιδα», (1994-2003).
23. Φ.Ε.Κ. (Ε.τ.Κ.) 1833 και εξής.

II. ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΑ

1. Δαβανέλλου Νικ. «Λαμία. Το χρονικό μιας πόλης» (Λεύκωμα) Αθήνα 1994.
2. Νάτσιου Δημ. «Ηπειρώτες αποκτήσαντες ελληνικήν ιθαγένεια στη Λαμία», Ιωάννινα, 1977.
3. Του ιδίου: «Κατάλογος εφημερίδων και περιοδικών της Λαμίας 1852 - 1979», Λαμία 1979.
4. Του ιδίου: «Οι Δήμαρχοι της Λαμίας, 1836 - 1996», Λαμία 1996.
5. Του ιδίου: «Οι δρόμοι και οι πλατείες της Λαμίας 1852 - 1998», Αθήνα 1998.
6. Δαβανέλλου Νικ. «Λαμία, Τα πρόσωπα 1760-1930» Λαμία 2004.
7. Πλατή Γεωργίου: «Λαμία», 1973
8. Νάτσιου Δημ. - Νάτσιου Βαρβάρας «Ο Μητροπολιτικός ναός της Λαμίας 1851-2002», Λαμία 2003
9. Ρεμούνδου Αλ. «Η κοινωνία της φθίσης στην άκρη της πόλης» Καρπενήσι 2004.
10. Καλλιγά Παύλου: «Θάνος Βλέκας», Ίδρυμα Ουράνη, 1991.
11. Κολιόπουλου Γιάννη «*Η ληστεία στην Ελλάδα*» (19ος αιω.) Θεσσαλονίκη 1996

ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

1. «Φθιώτες αγωνιστές του '21», ΛΑΜΙΑ 1971.
2. «Ο Ηπειρώτης Κων. Ν. Νικολάου ή Μουστάκας (1839-1899) και η διαθήκη του», ΛΑΜΙΑ 1974.
3. «Νεοελληνική Φθιωτική Γραμματεία, 1816-1975», ΛΑΜΙΑ 1975.
4. «Κατάλογος ανεκδότων χειρογράφων κωδίκων του Ληξιαρχείου Λαμίας, 1834-1878», ΛΑΜΙΑ 1977.
5. «Ηπειρώτες αποκτήσαντες ελληνικήν ιθαγένεια στή Λαμία, 1850-1859», ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1977.
6. «Βιογραφικά Μιλτιάδη Χουρμούζη, 1805-1882», ΛΑΜΙΑ 1979.
7. «Τα Λαμιώτικα Τυπογραφεία του 19ου αιώνα», ΛΑΜΙΑ 1979.
8. «Η Λαμιώτικη εφημερίδα "Ο Διάκος" του 1875», ΛΑΜΙΑ 1979.
9. «Κατάλογος εφημερίδων και περιοδικών της Λαμίας, 1852-1979», ΛΑΜΙΑ 1979.
10. «Η Τρικκαλήνη εφημερίδα "Φάρος του Ολύμπου", 1881-1887», ΛΑΜΙΑ 1981.
11. «Τα Λαμιώτικα βιβλία του 19ου αιώνα», ΛΑΜΙΑ 1982.
12. «Ενορίες και εφημέριοι της Επισκοπής Ζητουνίου (Λαμίας) κατά τό 1834», ΛΑΜΙΑ 1982.
13. «Εκκλησία "Η Αρχοντική Λαμίας" (18ος αιώνας)», ΛΑΜΙΑ 1982.
14. «Τυπογραφεία της Θεσσαλίας, 1881-1899», ΛΑΜΙΑ 1982.
15. «Η Παλιά Λαμία (Ιστορικό και Φωτογραφικό Λεύκωμα) (σε συνεργασία), ΛΑΜΙΑ 1982.
16. «Οι γιατροί της Λαμίας 1835-1881», ΛΑΜΙΑ 1983.
17. «Ιστορία του Γυμνασίου Λαμίας, 1850-1881», ΛΑΜΙΑ 1983.
18. «Φθιωτική Βιβλιογραφία 1778-1983», ΛΑΜΙΑ 1984.
19. «Ο προϋπολογισμός του Δήμου Λαμιέων του έτους 1862», ΛΑΜΙΑ 1985.
20. «Τα Νεκροταφεία της Λαμίας (1835-1857)», ΛΑΜΙΑ 1985.
21. «Το φθιωτικό Ιστορικό βιβλίο 1980-1985», ΛΑΜΙΑ 1986.
22. «Ιστορία της Στυλίδας», ΣΤΥΛΙΔΑ 1989.
23. «Νεοελληνικά Αναγνώσματα 1884-1983», ΛΑΜΙΑ 1990.
24. «Ιστορία της Ιεράς Μονής Αγίου Βλασίου-Στυλίδος», ΛΑΜΙΑ 1991.
25. «Φθιωτική Ποιητική Ανθολογία 1893-1989» (σε συνεργασία), ΛΑΜΙΑ 1991.
26. «Οι Δήμαρχοι της Λαμίας, 1836-1996», ΛΑΜΙΑ 1996.
27. «Τυπογραφεία και εφημερίδες της Καρδίτσας του 19ου αιώνα», ΚΑΡΔΙΤΣΑ 1996
28. Ιστορία του Μοναστηριού της Αγίας Παρασκευής - Σπαρτιάς Φθιώτιδος», ΛΑΜΙΑ 1997.
29. «Χρονολόγιο της Λαμίας, 6ος αιώνας π.Χ. - σήμερα», ΛΑΜΙΑ 1997.
30. «Τουριστικός Οδηγός Φθιώτιδας» (σε συνεργασία), ΛΑΜΙΑ 1997.
31. «Η Στυλίδα και τα χωριά της περιοχής» (σε συνεργασία), ΑΘΗΝΑ 1997.
32. «Οι δρόμοι και οι πλατείες της Λαμίας, 1852-1998», ΑΘΗΝΑ 1998.
33. «Ιστορία του Λαμιακού ποδοσφαίρου, 1912-1999», ΛΑΜΙΑ 2000.
34. «Δήμος Λιανοκλαδίου: Ιστορία - Τουρισμός - Ανάπτυξη», ΛΙΑΝΟΚΛΑΔΙ 2001.
35. «Φθιωτικός Τύπος, 1852-1999» (σε συνεργασία) ΛΑΜΙΑ, 2001
36. «Ο Μητροπολιτικός Ι. Ναός της Λαμίας, 1851-2002» (σε συνεργασία), ΛΑΜΙΑ 2003
37. «Μιλτιάδης Χουρμούζης και Λαμία, 1836-1856», ΛΑΜΙΑ 2004

38. « Δικηγόροι και Δικηγορικός Σύλλογος Λαμίας, 1833-2003», ΛΑΜΙΑ 2004
39. «Ευρετήριο του περιοδικού *Φθιωτικά Χρονικά* 1(1980)- 25(2004) ΛΑΜΙΑ 2004
40. «Ο εκ Τρίκης λόγιος Ευθύμιος Οικονομίδης (1817-1888) και οι εφημερίδες του: *Φάρος της Όθρυος 1856-1881* (Λαμία) και *Φάρος του Ολύμπου 1881-1887* (Τρίκαλα) ΤΡΙΚΑΛΑ 2006.
41. «Ιστορία του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας (1938-2007)» ΛΑΜΙΑ 2007
42. «Ιστορία του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας (1938-2007)» (β' έκδοση βελτιωμένη) ΛΑΜΙΑ 2008

ΔΩΡΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ ΤΟΥ ΓΕΝ. ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΛΑΜΙΑΣ

---

1. Ο εν Ντιτρόιτ (Η.Π.Α.) Σύλλογος Ελληνίδων Κυριών «ΕΛΠΙΣ».
2. Ο εν Νέα Υόρκη Σύλλογος «Αθανάσιος Διάκος».
3. Κων/νος Παπαθανασίου - Ελασσώνας.
4. Κων/νος Κοτρωνιάς
5. Κων/νος Δ. Νούτσος.
6. Κων/νος Τατσόπουλος.
7. Θωμάς Η. Τσιτσιρέλης.
8. Γεώργιος και Ελενίσα Πανουργιά.
9. Αδελφές Σταματοπούλου.
10. Παναγιώτης Α. Τζοβάρας, Ειρήνη συζ. Παν. Τζοβάρα
11. Ηλίας Ζιώγας.
12. Οικογένεια Παντελή Σοφιανού.
13. ΕΚΟ ΕΛΔΑ ΑΒΕΕ
14. Γεώργιος Μουσάς
15. ΣΚΕΤΚΕ (Συλλ. Καλλ. Εικ. Τεχνών Κεντρικής Ελλάδας)
16. Γεώργιος Αρβανιτάκης.
17. Σταυρούλα Γάκη-Παντελή.
18. Αθανασία Χρ. Καρβούνη.
19. Γεώργιος Καρακαντάς.
20. Οικογένεια Μελέτιου Γεωργιάδου, (1797-1877),
νομιάτρου εκ Μελενίκου της Μακεδονίας.

Κεντρική φωτογράφιση
του βιβλίου:

Ιωάννης Α. Σιμόπουλος & Σπύρος Α. Σιμόπουλος,
Αινιάνων 3, 35100 Λαμία, τηλ.: 22310-33497, 50528

ΑΦΟΙ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

*Κεντρικό ΒΙ.ΠΕ.
Τηλ. 22310-34521 Fax. 43856
Υποκατάστημα Υψηλάντη 55 Λαμία
Τηλ. 22310-34000 Fax. 43856*

